THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

הצפה

ב"ה, יום שישי, כ"ז שבט תשל"ה (7.2.1975)
שנה ל"ז — גליון 11899 — המחיר 2.20 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

קיסינג'ר אינו מצפה להסדר במהלך ביקורו

יבוא לישראל ביום ב' בלילה; יבקר בקאהיר ובדמשק

ושינגטון, 6 (יופ"יט) — שר־החוץ האמריקני וד"ר הנרי קיסינג'ר, אמר כי אין הוא מצפה להשגת הסדר כלשהו בעת סיבובו הקרוב במזרח התיכון, שנועד להתחיל בשבוע הבא.

„נסיעתי למזרח התיכון נערכת לשם גישושים", אמר קיסינג'ר בשיחה עם כתבים, בסעודת ערב שנערכה בבית הלבן לכבוד ראש ממשלת פאקיסטן, זולפיקאר עלי בהוטו המבקר עתה בארה"ב.

„אינני מצפה להסדיר מאומה בנסיעה הזאת. אני עורך את הנסיעה לשם גישוש ואחרי כן אשוב", אמר קיסינג'ר.

השר הגיב באיחור כאשר הוצגו לו שאלות בנוגע לידיעות שהוא עומד להתפטר בקרוב כדי לקבל על עצמו את תפקיד ראש אוניברסיטת שיקאגו. „השמועות הללו נפוצות כל ששה חדשים", אמר קיסינג'ר. „אין לי כל כוונה לעזוב את התפקיד".

סופרנו המדיני בירושלים מוסיף: שר־החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר יגיע לישראל ביום ב' הקרוב בלילה וישהה כאן במשך

(סוף בעמוד 2)

ברז'נייב החלים; יפגש עם וילסון בעת ביקורו במוסקווה

מוסקווה, 6 (ע"ר) — מנהיג המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, ליאוניד ברז'נייב, החלים ממחלתו ויש לצפות כי יקבל בשבוע הבא את ראש ממשלת בריטניה, מר הארולד וילסון, בעת ביקורו במוסקבה — מסרו ביום ה' מקורות סובייטיים.

מר ברז'נייב לא נראה בפומבי מאז 24 בדצמבר, ששה ימים לאחר יום הולדתו ה־68. המקורות ציינו, כי הוא לא חזר עדיין לעבודתו המליאה, אך יש לצפות כי ייפגש כן תוך הימים הקרובים.

מזה כמה שבועות התהלכו שמועות במוסקבה כי מר ברז'נייב לקה בשפעת שהסתבכה לדלקת ריאות. המקורות הסובייטיים לא גילו דבר על סוג המחלה שמר ברז'נייב לקה בה, ואמרו רק כי עתה חזר לאיתנו. המקורות הוסיפו, כי אין להניח שמר וילסון יתאכזב, לאחר שביקש להפגש עם מר ברז'נייב בעת ביקורו במוסקווה.

יצויין, כי גם הרוסים וגם הבריטים הבהירו, שהם מעוניינים להחזיר את היחסים ביניהם למצב הידידות שהיה קיים בשנות ה־60.

אלוף אדן נצטווה לחזור בשל הראיון על דו"ח אגרנט

מאת סופרנו הצבאי

הרמטכ"ל הורה אתמול להחזיר ארצה את האלוף אברהם אדן ממקום כהונתו כנספח צה"ל בוושינגטון.

בהודעת דובר צה"ל שפורסמה אתמול אחה"צ נאמר, כי האלוף אדן נקרא לשוב ארצה לבירור בקשר למתן ראיון עיתונאי בניגוד להוראות. האלוף אדן יגיע בימים הקרובים ארצה.

הרמטכ"ל נקט בצעד חסר תקדים בתולדות צה"ל בעקבות הראיון שנתן האלוף אדן ובו הציג את גירסתו על התקפת אוגדתו בשמונה לאוקטובר. בראיון זה טען האלוף אדן, כי הרמטכ"ל דאז רב־אלוף דוד אלעזר הוא שהורה אז לבצע מיתקפה מוגבלת, ללא צליחה.

נודע, כי להחלטת הרמטכ"ל קדמו התייעצויות עם שר־הבטחון שהכריעו בעד נקיטת פעולה מידית נגד האלוף אדן, לאחר שהפר הוראה מפורשת של רב־אלוף מ. גור שלא להגיב על דו"ח ועדת אגרנט.

מיד אחרי פרסום הדו"ח כונסו הוציא הרמטכ"ל לכל הקצינים הבכירים הוראה האוסרת עליהם כל תגובה לדו"ח. אלוף אלי זעירא השוהה עתה בוושינגטון סירב להתראיין לפניית עתונאים וכן נהגו כך מפקדים בכירים אחרים בשירות.

החלטת הרמטכ"ל לנהוג בתקיפות נובעת מרצונו למנוע פתיחה ויכוח שיעורר מחדש המחלוקת על אירועי מלחמת יום־הכיפורים ויביא ל„מתקדים" מחודש של האשמות והאשמות־נגד.

החיטוט בפרשיות — פוגע בצה"ל

לדעת הרמטכ"ל החיטוט בפרשיות העבר מפריע לצה"ל להתכונן למשימות העתיד. את לקחי המלחמה למד

(סוף בעמוד 2)

רוב בסיעת המזרחי בקונגרס היהודי לתמוך בד"ר גולדמן

מאת סופר „הצופה" בירושלים

בהצבעה נסיונית שנערכה אתמול בין חברי סיעת המזרחי בקונגרס היהודי העולמי, בדבר תמיכה או אי־תמיכה במועמדותו של ד"ר גולדמן להמשך כהונתו כנשיא הקונגרס, חייבו 16 לתמוך בד"ר גולדמן. 7 תמכו בהצעה לאפשר הצבעה חפשית ו־3 הצביעו נגד בחירת ד"ר גולדמן כנשיא.

הישיבה נערכה באולם בית־מאיר ביזמת המרכז העולמי של המזרחי הפועל־המזרחי שהזמין את הצירים הדתיים לקונגרס לצורך התייעצות.

הישיבה נפתחה על־ידי הרב צ. זמברובסקי יו"ר המרכז העולמי שבירך את האורחים.

בויכוח שקיים בבעייה זו אמר הרב כ. קירשבלום כי הוא רוחק מלהזדהות עם הצהרותיו המדיניות של ד"ר גולדמן, אבל כשם שישנם אישים במדינה ואף בממשלה המצהירים הצהרות שהם למורת רוחנו, כן יש מקום להשלים עם השובה

(סוף בעמוד 2)

אושרו שינויים בתקנות הקונגרס היהודי; יוגבל מעמדו של גולדמן

יושב־ראש של ועדת המינהל והמועצה הכללית יתכנסו ארבע פעמים בשנה ✶ הועמקה הזיקה למדינת ישראל

שינויים מרחיקי־לכת בתקנון המבנה והמטרות של הקונגרס היהודי העולמי, התקבלו ואושרו אמש במליאת הוועידה השישית של הקונגרס היהודי העולמי, המתקיימת בבנייני האומה בירושלים.

על פי השינויים במבנה הנהגת הקונגרס, בוטל למעשה, מעמד של נשיא הקונגרס היהודי העולמי, ד"ר נחום גולדמן, כאישיות המרכזית והיחידה בהנהגתו.

ההחלטה קובעת את הקמתה של מנהיגות משותפת עם ההסתדרות הציונית העולמית, אשר הוכרה כחברה מלאה בקונגרס היהודי העולמי, במקום אשר עד כה היא נהנתה רק ממעמד של משקיף. ההסתדרות הציונית העולמית תקבל 4 מושבים בועדת המינהל ו־5 מושבים במועצה הכללית של הקונגרס היהודי העולמי.

יושבי הראש של ועדת המינהל והמועצה הכללית — שהם גופים חדשים עליהם הוחלט עתה — יחד עם נשיא הקונגרס וסגניו, המזכיל ויו"ר ההנהלות האזוריות, יהוו את ההנהלה שתתכנס ארבע פעמים בשנה. הנהלה זו הוסמכה לבחור בקרב חבריה בועדת פעולה מצומצמת, אשר תטפל בעניינים שוטפים של הקונגרס בין פגישות ההנהלה הקבועות.

אושר גם תיקון לתקנון למקרה של פינוי משרת נשיא הקונגרס היהודי העולמי ולפיו תמנה ועדת המינהל נשיא בפועל עד לבחירתו של הנשיא החדש.

אשר להגדרת מטרות הקונגרס היהודי העולמי, הועמקה הזיקה למדינת ישראל עם התיקון הכלול בסעיף הראשון של התקנון, כי הקונגרס היהודי העולמי „יפעל להידוק הקשר בין יהדות העולם לבין מדינת ישראל, שהיא הכוח היוצר המרכזי בחיים היהודיים, וכן יפעל לחיזוק קשרי ההדדיות בין הקהילות היהודיות בכל מקום שהוא".

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.42	5.56
תל־אביב	5.00	5.58
חיפה	4.51	5.56
אילת	5.01	6.01
באר־שבע	4.58	5.56

תושבי שובא חוזרים לכפרם

כפר־שובא, 6, לבנון (ע"ר) — תושבי כפר שובא החלו לחזור לכפרם במדרונות הר הרמון, שנהרס במהלך קרבות שהתנהלו בחודש האחרון בין המחבלים הפלשתינאים וכוחות צה"ל.

הכפריים הראשונים החלו לחזור למקום מגוריהם עם רדת החשיכה אתמול והשבים נוספים הגיעו היום למקום.

אונאסיס הוטס לפאריס

אתונה, 6, (יופ"יט) — אריסטוטלס אונאסיס, איל הספנות, הוטס היום לפאריס לשם אישפוז בבית חולים האמריקאי בבירת צרפת.

האזינו

מחר, מוצש"ק בשעה 9.05 ברשת א' במסגרת „מלווה מלכה" — לתוכנית מיוחדת לקראת הכינוס העולמי השלישי של בתי־הכנסת

בהשתתפות:
ד"ר משה א. יפה — נשיא איחוד בתי־כנסת בישראל, הרב ד"ר א. כהן — הרב הראשי באירלנד, הרב א. חזן — רב המשטרה ובתי הסוהר, מר מ. לדרמן — נשיא הפדרציה של בתי הכנסת באנגליה

מוסף מוקדש לכנוס העולמי השלישי של בתי כנסת וקהילות מצורף לגליון זה

(עמודים 9, 10, 11, 12)

מפעל פרסי „הצופה" לבאי הכנוס

(ראה עמוד 11)

מכונות גילוח?
הגבר המבין
פונה לרובין
מרכז מכונות גילוח
ת"א, רח' יסוד המעלה 6
טל' 52161

אלמוגי: אני נשאר ראש עיריית חיפה

מאת סופרנו לענייני מפלגות

ראש הממשלה מר יצחק רבין אמר אמש, בהיות ביקורו הממלכתי בחיפה כי סוכם בינו לבין ראש־העיר, כי הבוקר ההחלטה אלמוגי לא להצטרף לממשלה בשלב זה.

הודעת מר רבין, שפורסמה על דעת מר אלמוגי, אומרת כי סיכום זה בא בשל הספקות הנובעים משיקולים ציבוריים שנתגלו לגבי האפשרות למלא תפקיד כשר בממשלה וכראש עיריה בעת ובעונה אחת, וכי הבטיח לציבור לבחה את תושבי העיר במקץ קדנציה שלמה.

(סוף בעמוד 2)

הוצאו פקודות מעצר נגד ששה חשודים בנתניה

בשני בתי־המשפט בנתניה ובחדרה הוצאו אתמול פקודות מעצר נגד שבעה צעירים, החשודים בהשתלטות הריבון לדיסקוטק „בריאודיון" בנתניה ביום ג' בהצבה.

צו מעצר להמשך החקירה נגד שמשון סופר הוצא ל־15 יום. נגד יהושע צוקרמן, אברהם עכאר, בנימין חיים, עזרא אברהם יאילן ברנס הוצאו פקודות מעצר ל־10 ימים. כל הששה הם צעירים, בגיל ה־20, מנתניה, בעלי עבר פלילי. לחלק מהם נפתחו תיקים על בריונות בדיסקוטקים. חלקם היו עצורים ושוחררו בערבות ונעצרו מיד לאחר הפיצוץ.

השביעי שנגדו הוצאה פקודת מעצר לחמישה ימים הוא א. אברג'ראר, בדואי הגר ליד כפר יונה.

שמות העצורים נמסרו אמש במסיבת עתונאים על ידי סגן ניצב אריה אביקם שמונה במיוחד כדובר שרי מטעם המשטרה בענין החקירה על הפיצוץ בנתניה.

הוא אמר כי בידי המשטרה נמצאים עדיין תשעה חשודים והם יובאו היום להוצאת פקודות מעצר נגדם. חשוד אחד הוא הרוכב חיפה שנהרג אתמול בעקבות חקירה יסודית לאחר שנבדק האליבי שלו.

עוד מסר הדובר, כי המפקח הכללי של המשטרה, רב־ניצב שאול רוזולין, ביקר במקום הפשע והחליט לאף הצמרת הסקרה, להקים צוות חקירה מורכב בראשות סגן־ניצב שאול מרקוס מאגף החקירות של המטה הארצי. הצוות מורכב מ־30 איש, מטובי החוקרים במטה הארצי, במרחב חיפה, ירושלים, הגליל והשרון.

להלן אמר הדובר, כי לאור הפירסומים בזמן חקירה הזה החילה רחל הלר שהביאו נזק רב לחקירה, החליטה המשטרה לקיים קשר מהביד עם העתונות ולמסור להם כל מידע אפ־

נפטר הרב י. י. וכטפויגל

הרב ר' יצחק יעקב וכטפוגל, זקן רבני ירושלים, ראש בית הדין האשכנזי בירושלים, ראש ישיבת „מאה שערים" ורבה של מאה־שערים, נפטר אתמול בצהריים בבית החולים „שערי צדק" בירושלים, בגיל 92.

קהל של מאות, ובראשו רבנים, ראשי ישיבות, תלמידי ישיבת „מאה שערים" ותושבי ירושלים ליווה אותו אמש למנוחת עולמים בהר־הזיתים.

דברי הספד והערכה לדמותו השמיעו: הרב א. ד. רוזנטל, חבר בית הדין הרבני האשכנזי, הרב שלום אפשטיין ר"מ ישיבת מאה שערים, הרב ליפא

(סוף בעמוד 2)

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עם ממטרים לסירוגין. הטמפרטורות הצפויות להיום — ירושלים 4 עד 8, תל־אביב 7—16, חיפה 9—14, באר־שבע 7—14, רמת־הגולן 0—11, נהריה 6—15, צפת 2—6, טבריה 6—15, נצרת 5—12, עפולה 6—13, שומרון 5—9, נמל התעופה לוד 8—15, יריחו 7—15, עזה 9—16, אילת 8—17, מפרץ שלמה 12—20.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אבינו היקר

הגאון רבן

רבי יצחק־יעקב וכטפויגל זצ"ל

(זקן רבני ירושלים, ראש ישיבת „מאה שערים", רבה של שכונת מאה שערים והסביבה וראב"ד בית הדין הגדול של ירושלים)

הובא למנוחת עולמים בהר־הזיתים בליל כ"ז בשבט התשל"ה

ה„שבעה" בבית הרבנית שרה וכטפויגל, רח' הפסגה 39, בית וגן — ירושלים

המשפחה המתאבלת

נפלה עטרת ראשי

בצער ומיגון קודר הנני מודיעה על הסתלקותו של בעלי

הרב אברהם יצחק ברומברג ז"ל

ההלויה התקיימה ביום ג', כ"ג בשבט בבית הקברות סנהדריה.
השבעה ברח' קרן היסוד 5, ירושלים

המתאבלים:
רעיתו: בתיה ברומברג
המשפחות: ברומברג, פיינגולד, גשויד, מרחביה, הילביץ, כהן.

במלאת שנה לפטירתו של

ר' אברהם חיים (אויגן) מיכאלים ז"ל

תערך עצרת יום זכרון

ביום ה', ב' אדר תשל"ה (13.2.75) בכפרנו

התכנית:
14.15 שיח חברים
16.00 עליה לקבר
16.45 התכנסות בבית הכנסת בהשתתפות שר הפנים ד"ר יוסף בורג.

תלמידיו ומוקירי זכרו מוזמנים.

בית כפר הנוער הדתי

המועצה הדתית לתל־אביב—יפו

נציגי בתי הכנסת, מתפלליהם ועסקני הציבור מוזמנים להשתתף בפתיחה החגיגית של

הכנוס העולמי השלישי לבתי כנסת וקהילות

שיתקיים אי"ה ביום שלישי ל' שבט ש.ז. בבנייני האומה בירושלים

הסעה מאורגנת לפתיחה החגיגית תצא אחה"צ מבית המועצה הדתית תל־אביב.
ההרשמה עד יום שני בבוקר במחלקה לבתי־כנסת, קומה ד', בשעות לפנה"צ, הטלפון 240271.

„מרגוע", מפעלי הבראה שע"י ישיבת משכן יעקב שכ' דניה חיפה

בס"ד

בשורה טובה לקראת הפסח

לקראת ימי הפסח תשל"ה ישמשו מבני הישיבה המפוארים להבראה ולנופש בניהולו של מלונאי מומחה. המקום בפסגת הכרמל נשקף על פני העמק. המבריאים יהנו מארוחות כשרות למהדרין, שרותים ברמה המקובלת בבתי הארחה, ומאווירה הדרית.

בדבר פרטים נא לפנות בהקדם
טל' 254987 בשעות 11.00—1.00
או בכתב לת. ד. 5321 חיפה.

המרכז לנוער דתי
רח' ויצמן 44 • רחובות • טל. 954016

חוברת פורים

לקט דינים ומנהגים וטעמיהם

מן התוכן: ארבע פרשיות; קריאת המגלה; ברכות ונרים; אי־אמירת הלל; על הנסים; משלוח מנות ועוד.

הזמנות לכתובת הנ"ל בצירוף 3 ל"י לעותק; מעל ל־50 עותקים 20% הנחה.

חוברת פסח

מן התוכן: שבת הגדול; חמץ; איסורו וביעורו; הגעלת כלים; מכירת חמץ; תרופות; ערב פסח; ליל סדר; מוריד הטל; פסח שני; משגים כמו כבולעו כך פולטו, כדי אכילת פרס ועוד ועוד.

הזמנות כנ"ל בצירוף 4 ל"י; הנחה כנ"ל.

החוברות נערכו ע"י הרב אברהם [illegible]

בברכת התורה — ההנהלה

הנהלת „עזרת תורה" בארה"ב וההנהלה בירושלים

מתכבדים להזמין הציבור החרדי להשתתף בטקס

הנחת אבן הפנה לקריית בני־תורה

הנבנית ע"י „עזרת תורה"
ע"ש הגאון הצדיק
רבי יוסף אליהו הענקין זצ"ל

שיתקיים אי"ה ביום שני כ"ט בשבט (10.2.75), בשעה 2.30 אחה"צ בשטח הקריה, בתלפיות מז' ירושלים ת"ו (מול ארמון הנציב לשעבר)

בהשתתפות:
רבנים, ראשי ישיבות, שרי ממשלה, אישי ציבור וקהל המשתכנים

בתכנית:
דברי ברכה: הגאון הרב משה חברוני שליט"א ראש ישיבת חברון
נציגי הממשלה והמוסדות

אורחי הכבוד: ראשי עזרת תורה מארה"ב, הרבנים הגאונים רבי דוד ליפשיץ, רבי פנחס טייץ שליט"א

ניתן מעתה להשיג בארץ את הספרים

„פחד יצחק"

דברי תורה בהלכות דעות וחובות הלבבות

בעניני חג הפסח
חג השבועות
ראש השנה
חנוכה

המעונינים יפנו להרב אברהם קבלקין ת. ד. 100 ירושלים טל. 221614.

מדור ברכות חדש ב„הצפה"
...כה לחי בח"י לירות
...ם פרסום למפרסמים
(ראה עמוד 2)

ב"ה

תלמה ואפרים רימון

שמחים להודיע על הולדת בנם

רן־יעקב

אח לגיל

נכד לטובה ושלום ויסברשט מבאר שבע
ולברכה רימון מתל־אביב
(אלמנת המשורר יעקב רימון ז"ל)
נין לשרה ויסברשט מטבעון
(אלמנת צבי ויסברשט, מראשוני העליה השניה)

הברית נערכה בחוג המשפחה

ברכתנו שלוחה לתלמידינו וחברינו היקרים:

שמואל טולידאנו

על זכיתו בכתר חתן התנ"ך — באיזור הצפון

דב קליר

על זכיתו בתואר סגן חתן התנ"ך

עלו והצליחו!

ר"מי ומורי הישיבה
והנהלתה
וחבריהם למחזור י"ג
ישיבת בנ"ע „פרחי אהרן"
קרית־שמואל

● היום
ערב שבת קי' פרי משפטים

● בטלוויזיה
בשעה 3.25 אחה"צ
יופיעו תלמידי „קרית יעקב הרצוג" — כפר־סבא
בתכנית „שלום לבוא שבת"

בית אבות נוה שמחה
the luxury residence for senior citizens
neveh simcha
ISRAEL JERUSALEM P.O.B 15013 TEL 525326 ירושלים קרית מטרסדורף ת.ד 15013 טל 525326

בס"ד

החלה הרשמת מועמדים

בדבר פרטים לפנות:
במשרדנו ברח' פינס מאירות 15 כל יום, בשעות 4.00—7.00 אחה"צ
במשרדנו בבנק רח' [illegible] ביום שלישי בלבד, בשעות 10.00—12.00 לפנה"צ
ההנהלה

עצרת הפתיחה החגיגית

של הכנוס תתקיים אי"ה ביום שלישי ל' שבט תשל"ה (11.2.75) בשעה 8.00 בערב בבנייני האומה במעמד:

נשיא המדינה, ראש הממשלה, הרבנים הראשיים לישראל, יו"ר הכנסת שרים, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית, רבנים ראשיים ונשיאי קהילות מחו"ל, אישי ציבור ונציגי בתי הכנסת והמועצות הדתיות בישראל.

הכנוס העולמי השלישי של בתי כנסת וקהילות
ל' שבט — ד' אדר תשל"ה
(11—15.2.75)

- על מנת למנוע לחץ לפני הבנין, הקהל מתבקש להקדים.
- תחבורה המשטרה תנעים לקהל החל משעה 7.00 בערב.
- הדלתות תנעלנה בשעה 7.40 בערב.
- הזמנות אפשר לקבל בלשכת הכינוס ב„היכל שלמה".
- המשך ההרצאות, הדיונים וההחלטות, יתקיימו ב„היכל שלמה", ימים רביעי, חמישי ושישי.

עצרת הנעילה במוצש"ק

(ראה התוכניות המפורטות של הכנוס במוסף המיוחד של העיתון היום)

תנועת בני תורה
ת. ד. 5227 טל. 286994
ירושלים
* * *

• ועידה ארצית •

הכנס והעצרת השנתיים בלל־ארציים של תנועת „בני תורה"

תערכו ברצות ה' יתברך
ביום ראשון
כ"ח שבט תשל"ה (9.2.75)
בהיכל מדרשיית נועם,
פרדס חנה.

●

פרסים בתוכניות הנשלחות לחברי התנועה ולראשי המוסדות.

مكبر من الاصل

המצפה

ביקור של גישושים

פגישת שרי-החוץ של שתי מעצמות-העל, קיסינג'ר וגרומיקו בעוד עשרה ימים בז'נווה, כהודעה שנתפרסמה בוואשינגטון ובמוסקווה, תיערך אחר ביקוריהם במזרח-התיכון. גרומיקו חזר עתה מדמשק ומקאהיר. קיסינג'ר עומד לבקר בשבוע הבא בירושלים, קאהיר ודמשק. הפגישה בין שני ה„גדולים", לאחר ביטול הסכם-הסחר והביקורים באיזור, תמקד התעניינות רבה.

ההודעה המצרית-סובייטית המשותפת, שבה היא קוראת ל„כינוס מיידי של ועידת ז'נווה, ללא קביעת מועד", בעוד בהודעה הסורית-מצרית נקבעה ראשית מארס כזמן הכינוס, מעידה, כנראה, שמצרים משאירה לעצמה אפשרות מוקדמת של השגת „נסיגה ישראלית באמצעות התיווך האמריקני. ההודעה בניסוחה הכללים אינה מגלה מה הוסכם בפגישה בקאהיר, אך אין ספק, שסאדאת כפיק תועלת רבה מתחרות ארצות-הברית וברית-המועצות על מעמדן במצרים. ראש-וראשונה הוא מקבל שפע נשק מהוחכם מכל הצדדים. הן מברית-המועצות והן מארצות-הברית, במישרים ובעקיפים, באמצעות סעודיה. יש להוסיף את עיסקת-הנשק הגדולה של מצרים-צרפת.

ד"ר קיסינג'ר יגיע ביום שני הבא לירושלים, מכאן למצרים וסוריה ושוב לירושלים. הוא בא הנה, כפי שהתבטא, „לעסוק בגישושים" בלבד. יש לו הרבה מה לגשש, במיוחד אחר ביקור של גרומיקו בארצות ערב.

אך נדמה, שכן הדין היה צריך לפתוח את ביקורו בקאהיר כדי לשמוע מה דורש סדאת ומה תמורתו לנסיגה. שהרי ישראל הודיעה פעמים רבות, שהיא נכונה למשא-ומתן על בסיס של מתן-ותמורה בשלבים. לאחר שיקבל הסכמתו של סדאת למשא-ומתן על בסיס זה, יבקש מישראל את הצעותיה כמצע למשא-ומתן על-פי נוהל מוסכם. פתיחת „גישושיו" בירושלים מסתברת במאמציו להשיג מממשלת ישראל הבטחת נסיגה כזו שעשוייה להניע את סדאת לחדש את התיווך האמריקני בטרם ילך לז'נווה.

מאחר שבממשלה חילוקי-דעות בעמדה המדינית, כפי שלמדים מנאומיהם של שרים, הרי בשלבים הבאים, שיעסקו בעניינים מוגדרים, מן ההכרח שתוצג בפני קיסינג'ר תכנית על דעת הממשלה כולה. במקום שקיסינג'ר ינסה לשכנע בצורך לוויתורים מרחיקי-לכת, ללא תמורה משמעותית, ישקוד הצוות הממשלתי בשיחות לשכנע אותו, בכיסב היכולת, שבטחון ישראל הוא הקובע הבלעדי במדיניותם. בנושא חיוני זה קובעים ענייני המדינה ולא זולתם.

עמידה של תוקף ותבונה בדו-שיח עם שר-החוץ האמריקני, תהיה ודאי על דעת תושבי הארץ ועל דעתה של יהדות ארצות-הברית.

לקולה ולא לחומרה

משטרת תל-אביב ערכה מצור על בית בשעה שלוש אחר חצות, חדרה פנימה ועצרה נערה, שלפי דובר המשטרה, המעצר בוצע באשמת אי התייצבות לשירות סדיר. הצעירה הוזמנה מיספר פעמים לחקירה ולא נענתה.

לכאורה מיקרה רגיל של השתמטות מחובת השירות בצבא על תוצאותיו. אך הצעירה טוענת שהיא דתית והוסיפה, לפי הדיווח, „מוטב שירו בי ובלבד שלא לעבור על פסק רבני האוסר גיוס בנות לצבא". לדעת הצבא, לא עמדה במיבחן השאלות בעניינים דתיים ולכן דורש את התגייסותה.

אין זו תקרית ראשונה בתחום רגיש זה, ויש לדון בו באורך-רוח ובנטייה לקבל את הודעת הצעירה. גיוס בנות לצבא שנוי בחילוקי-דעות עקרוניים, רבות מן הבנות, אולי הרוב, אינן מגיעות לגיוס. כאשר צעירה מבית שומר-מסורת טוענת שהיא נאמנה לאורחות בית הוריה, גם כשלא למדה בבית-ספר דתי, אין מקום להחמיר בעניינה. יש להוסיף, שהבית שיכל בן בשירות הצבא.

קיימים כללים בקביעת אמינותם של נימוקים דתיים כפטור בנות משירות בצבא. ובמיקרים מיוחדים יש לנהוג לקולה גם כשהבת לא עמדה במיבחן שאלות, כגון עדות שהיא נוהגת לפי נוהגי ביתה המסורתי.

כן הדין שהאחראים למעצר יבחנו את העניין מחדש הן לגופו והן למנוע תגובות בלתי רצויות.

ענייני משמעת

הוראתו של הרמטכ"ל לנספח הצבאי בשגרירות ישראל בוואשינגטון, אלוף אדן, שישוב לארץ לצורך בירור ראיונו בעתון „מעריב", שבו מפרסם את גירסתו על מיתקפת השמיני באוקטובר במלחמת יום-הכיפורים, באה למנוע סחף בהפרת משמעת במסגרת צה"ל.

בדו"ח ועדת אגרנט ישנו פרק שלם על ערך המשמעת בצבא, שבה ניגלו ליקויים רציניים. קצין בכיר המפרסם גירסה מילולי לגבי מהלך צבאי מסויים, כבר רווחות גירסאות שונות, שלא ברשות הרמטכ"ל, פותח מחדש ויכוח פומבי בעניינים אופרטיביים, שאין פיקפוק בניזקו לצה"ל.

יש לציין, שחברי הממשלה מרבים לעתים לא-רחוקות לפרט תיגבור צה"ל בכלים ובאירגון, פירוט שנראה מיותר בפומבי כשמדובר בסיכון. אמנם, רצונם להוכיח את פעלם, אך יש לדעת את הגבולות בין מותר ואסור.

בעוד שאין מחסום לדיבוריהם של חברי הממשלה, הרי צה"ל מצווה להסום דברים שאינם נסבלים בפומבי של קציניו, בכך יבצעו חוקי המשמעת החיוניים לצבא. ועדת אגרנט גנזה את הדו"ח המפורט שלה מטעמים מובנים. גניזה זו חלה על כל מה שידוע לקצינים שמילאו תפקידים במערכה.

רבין בפני סטודנטים בטכניון:

בהסדר חדש עם מצרים נדרוש דברים ממשיים למען ישראל

בהסדר שלבי הבא עם מצרים, במידה ויהיה, לא יודגש באיזורות המפליגות בהעלה ד' בניפת דגל ישראל. זהו אקס כמלי ובהסדרי-ביניים הכוונה היא לדברים הרבה יותר ממשיים ומעשיים — אמר אתמול ראש הממשלה, יצחק רבין, בהופיעו בפני סטודנטים בטכניון.

המפתח לשלום או למלחמה במזרח התיכון, הטעים מר רבין, נהיה ביחסים שבינינו לבין מדינות ערב וראשונה ביחסים שבין ישראל למצרים. הסטטוס הנתונים לשליטה ישראל בסיני נותנים לה עומק אסטרטגי שמאפשר נטילת סיכונים. אולם החשוב הוא — אמר — שתמורת כל צעד שיהיה בו משום ויתור ישראל תינתן בצד מצרים תמורה שתהיה בבחינת התקדמות לשלום.

צריך להיות ברור, אמר רבין, כי ההסכם הבא לא יהיה עוד הסדר צבאי בלבד אלא צעד התקדמות ולקראת רגיעה ושלום.

נגד מדינה פלשתינית

אשר לנושא הפלשתיני חזר ראש הממשלה על עמדתו כי בחלק זה של המזרח התיכון יש מקום רק לשתי מדינות: מדינה יהודית וממזרח לה מדינה פלשתינית-ירדנית ואילו הגבול בין שתי המדינות הוא נושא למו"מ. מדינה נוספת רק תגביר המתיחות התמידית.

אשר לארגוני הטירור, הדגיש רבין, „לא יהיה לנו כל מגע עמם משום שתפיסתם שוללת את זכותם של היהודים להיות עם בעל מדינה. אי-נכונותנו לדבר עמם, אמר, תביא בסופו של דבר להתפוררותם".

ואילו לגבי ירדן הרי „לו ניתן היה להגיע למצב שירדן וישראל יגיעו להבנה מוסכמת, לא היה הוא, כראש ממשלה מודאג מתוצאותיהן של בחירות באשר לעתיד השטחים".

דו"ח אגרנט ויחסה של הממשלה

נושא אחר שהועלה בצורת שאלה על ידי אחד הסטודנטים היה דו"ח ועדת אגרנט ואי-התייחסות הוועדה לאחריות של הדרג המדיני. השואל ציין כי העם לא קיבל תשובה לבעיות שהעסיקו אותו והוא ביקש את התייחסות ראש הממשלה לכך. בנקודה זו השתמט רבין מתשובה ברורה אף שזו נשאלה בצורה שונה על ידי מספר סטודנטים. בהקשר לכך אמר רבין כי מהרגע שמינתה הממשלה את הוועדה היתה זו ריבונית בדרך עבודתה, בפסיקת מסקנותיה ובהגשת המלצותיה. לממשלה לא היתה כל סמכות להשפיע על דרך עבודת הוועדה או על מסקנותיה. מה שהיא יכולה לעשות הוא לקבלן או לדחותן. לבסוף ציין „הממשלה איננה בית דין. לא אוסיף יותר על כך".

בהתייחסו לנושא ההסברה הטעים רבין כי אין כל אפשרות לפצל את הגורם המדיני בחו"ל מפעולות ההסברה והדגיש כי זו חייבת להיות מופקדת בידי משרד החוץ.

גרעין מתנחלי מעלה אדומים יקיים בירור עם שר-השיכון

מאת סופר „הצופה" בירושלים

גרעין המתנחלים במעלה האדומים יפגש ביום שלישי עם שר השיכון א. עופר, כדי לדון עמו על שיתופם בהקמת השיכונים. הגרעין ביקש את הפגישה כדי להבהיר אם תהיה העבודה פירושה מה... שיכון מתנחלים או שיכון עובדים בלבד?

לאחר הפגישה יקויים כינוס חירום של חברי הגרעין.

החוג הרעיוני על שם בן גוריון במפלגת „העבודה" קיים ישיבה עם מזכירות המתנחלים והחליט לדרוש שהעובדים במעלה האדומים יבנו בידיהם את המגורים הזמניים ואת מגורי הקבע. המתנחלים יעמדו על כך שכל העבודה בהכשרת הקרקע, בבנייה, בתעשייה ובפיתוח יעשו על-ידי המתנחלים היהודים.

בתוך השקעות של המתנחלים ישנן השקעות פרטיות בסכום של 25 מיליון לירות. המשקיעים מוכנים להקים מפעליהם תוך שנה והמתנחלים מקווים שהממשלה תשריין בשנת התקציב 1975/76 את הסכום המקביל המתחייב מהשקעה באיזור פיתוח א'.

ראש"מ לבנון מקדם בברכה החלטת מועצת ההגנה הערבית

ביירות, 6 (ע"ר, יופי"ט) — ראש ממשלת לבנון, ראשיד אלכרמה, קידם ביום ו' בברכה את ההחלטה מועצת ההגנה הערבית בדבר הגשת סיוע צבאי ולכלכלי לארצו נוכח התקפות ישראל על דרום לבנון.

ראש הממשלה אמר את דבריו לאחר מושב של יום אחד שנמשך ביום ד' בערב. במושב זה החליטה מועצת ההגנה הערבית, הכוללת את שרי החוץ וההגנה של ארצות ערב, להגיש ללבנון את כל הסיוע שביקשה נוכח המצב בגבולה הדרומי. כידוע התכנס המושב במיוחד לבקשתה של לבנון.

ראש ממשלת לבנון אמר בתגובה על החלטות המושב, כי הדבר מוכיח שאחיה הערביים של לבנון עומדים לצידה נוכח בעיות ההגנה שלה.

ראש הממשלה הכחיש, שהמשלחת הלבנונית למועצת ההגנה הביאה עמה תכניות הגיות. הוא הדגיש, כי המשלחת הלבנונית קיבלה על עצמה את ההמלצות שהועלו על-ידי מדינות ערב האחיות, מבחינת אספקה נשק לצבאה.

קודם-לכן נמסר, כי במהלך דיוני מועצת ההגנה אמר שר החוץ הלבנוני, מר פילים תקלה, שעמד בראש משלחת ארצו, כי המצב בדרום-לבנון מחייב אחריות קולקטיבית בצד מדינות ערב. זאת נוכח העובדה, שהתקפות הישראליות הן תוצאה מנוכחות המחבלים הפלשתינאים הפועלים באיזור.

פקידים מסרו, כי מר תקלה ביקש לספק ללבנון סוגים ספיציפיים של טילי קרקע-אוויר, טילים אנטי טנקים ומערכות מכ"ם להגנה אווירית.

בתום המושב אמר תקלה, כי הוא מרוצה מאוד מן התוצאות, אך סירב לפרט.

לעומת זאת אמר המזכיר הכללי של הליגה הערבית, מחמוד ריאד, כי המושב אישר את כל הבקשות שהעלתה לבנון.

רוב בסיעת המזרחי בקונגרס היהודי

(סוף מעמוד ראשון)

שד"ר גולדמן אומר דברים שלפי מיטב ההכרה אינם מזוהים עם דעותיהם של רוב צירי הקונגרס.

מזכ"ל המפד"ל צבי ברנשטיין אמר כי הגוש הדתי אינו מיוצג לפי כוחו האמיתי בקונגרס בו הוא מהווה רק 5 אחוזים. ד"ר גולדמן הבטיח שיכהן רק שנתיים ויימנע מהצהרות פוגעות. הנהלת המפד"ל החליטה למסור את ההכרעה לצירים אם לבחור בד"ר גולדמן כנשיא.

ש. וליברפרב הוא בעד בחירת ד"ר גולדמן בעד זכויותיו בפעולה למען יהודים בגולה.

הרב ז. פרנקפורטר מצרפת אמר, הראיון של ד"ר גולדמן לעתונאי אריק רולו בעתון „לה מונד" פגע פגיעה חמורה ברחום של יהודי צרפת.

ד"ר ש. ז. כהנא, מרכז הסיעה אמר כי הקונגרס היהודי מחוסר כל תוכן דתי יהודי.

אהרן כהן, הזכיר את הצהרותיו של ד"ר גולדמן בעד בית לאומי לפלשתינים, בעד ירושלים בינלאומית.

יעקב דרורי הציע לתת זכות הצבעה חפשית לצירים. לצירי מזיק ד"ר גולדמן. אך בקונגרס הוא מביא תועלת.

ב. דובדבני התנגד לבחירת גולדמן באמרו כי הוא מפיל את לבם של היהודים בהצהרותיו.

חיים ניצן הביע עמדת איגוד הפרשבים נגד בחירת ד"ר גולדמן.

ד"ר משה סייני נשיא המזרחי בארה"ב צידד בבחירת גולדמן בשל זכויותיו.

הרב י. אלינסון שניהל את הישיבה אמר, כי הוא מתנגד באופן מוחלט לדעותיו המדיניות של ד"ר גולדמן אך המעמד שיבוא במקומו הוא אבן, ולכן ההבדל ביניהם אינו גדול.

סיעת חירות בקונגרס הגישה פטיציה לשם עריכת הצבעה חשאית בשעת בחירת ד"ר גולדמן.

לפי התכנית צריכה להיבחר הנהלה של 11-12 איש, שבה מקום אחד לתנועת המזרחי, כמו תיבחר הנהלה מורחבת מורכבת ההנהלות האזוריות ומוסף מייעץ 300-250 איש.

נמשכה ההתייעצות עם ראשי התנועה בגולה

באולם „בית מאיר" בירושלים נמשכה אתמול ההתייעצות של ראשי התנועה מן הגולה, שכתנסה על המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי. בהתייעצות נתבררו ענייני התנועה העולמית והמצב בסניפים.

כמו כן נידונו התמורות בעולם היהודי והשפעתם על התנועה מבחינה מעשית ואידיאולוגית.

פותח את ההתייעצות הרב צ. ברובסקי שקידם בברכה את נציגי התנועה באמריקה ד"ר משה סייני את יו"ר הנהלת התנועה בצרפת הרב ז. פרנקפורטר, את הרב פ. רוזן לשעבר מבקר באירופה ואת הרב הראשי לאירלנד הרב א. כהן.

בדיון השתתפו: ד"ר מ. סייני, קידר, הרב מ. קירשבלום, ד"ר ברודה, הרב ב. כהן, מ. ק..., א. לדרמן, ב. דובדבני, ב. פ..., צבי עשהאל. סיכם את הדיון הרב זמברובסקי.

סופרים ואמנים בארה"ב קוראים להחרים אונסק"ו

מרכז האו"ם, 6 (ע"ר) — משלחת המורכבת מ-5 סופרים ואמנים אמריקאניים יהודים, ובראשה המחזאי ארתור מילר, קראה היום להטלת חרם על אונסק"ו אם לא יבטל אירגון זה את החלטותיו האנטי-ישראליות שקיבל לאחרונה.

הקריאה נכללה באגרת שהמשלחת מסרה לסגן המנהל הכללי של אונסקו, ג'ון פובס.

נוסף על מילר השתתפו במשלחת — הסופר ג'יימס מיצנר והשחקנית קולין דיוהרסט, ג'ולי האריס ואנה שטרסברג.

„אנו מוחים נמרצות נגד החלטות הוועידה הכללית של אונסקו שזיעזעו את הקהילה האינטלקטואלית של האנושות ואנו דורשים שהחלטות אלו יבוטלו", נאמר באגרת.

עוד מציינת האגרת שאם לא יבוטלו ההחלטות האנטי-ישראליות יפעלו החתומים עליה בקרב חבריהם ברחבי תבל לכמון החרמת אונסקו.

האגרת מציינת כי החלטות אונסקו, שנתקבלו לפי יוזמת מדינות ערב ומדינות הגוש הקומוניסטי, נבעו משיקולים מדיניים מובהקים ולא משיקולים תרבותיים.

אלוף אדן נצטווה לחזור

(סוף מעמוד ראשון)

צה"ל וחקר והם נמצאים בתהליך של יישום וביצוע, כך שהוויכוחים על העבר ו„מלחמות הגנרלים" רק מפריעים לצה"ל לשקם את עצמו ואת ההכנות למקרה של מלחמה.

מטעם זה אסר הרמטכ"ל על הקצונה הבכירה למסור הצהרות ולהתראיין והוראה מפורשת הוצאה על ידו, כאמור אחרי פרסום דו"ח אגרנט.

אי-לכך החליט הרמטכ"ל על פעולה תקיפה בעקבות מעשהו של האלוף אדן.

הראיון שעורר תדהמה

הראיון ב„מעריב" עורר, כפי שנמסר, תדהמה רבה לא רק בגלל הפרת ההוראה של הרמטכ"ל, אלא גם בגלל תוכנו. שלושה רבים הוא כולל גילויים על מהלכים אופרטיביים ועובדות אחרות שהשתיקה יפה להם מבחינה בטחונית למרות שמדובר במלחמה שהיתה. חוגים ממתנגדיו של אדן גם מערערים על העובדות הכלולות בדברי האלוף.

בראיונו טען האלוף אדן, כי הרמטכ"ל דאז רב-אלוף אלעזר, אישר בישיבה בפיקוד הדרום ב-7 באוקטובר, סמוך לחצות, את התכנית ההתקפה שנועדה למחרת ה-8 באוקטובר. לפי דבריו אישר הרמטכ"ל תכנית התקפה מוגבלת ולא תכלול צליחה למערב. יחד עם זאת טוען האלוף אדן כי לפי התכנית היתה ההתקפה של אוגדת אדן מצפון לדרום. התקפה זו היתה צריכה להתבצע בבוקר ואילו אריק היה אמור לתקוף אחה"צ את הארמיה השלישית. לא היו צריכים לתקוף את הסוללה עצמה שליד התעלה בגלל הכמויות הגדולות של חיילי חי"ר מצריים המצויים שם המצויידים בנשק אנטי-טנקי. סיבה אחרת להתקפה המוגבלת היא מיעוט הכוח שהיה בידי צה"ל בדרום. בסך הכל ניתן אז לדברי הרמטכ"ל, אליבא לאדן, לרכז כוח של 65 טנקים, בעוד שלמצרים היתה כבר עצמה רבה בשריון תם יכלו להעביר דרך הגשרים כוחות נוספים. לדבריו לא עמדה כלל ארטילריה לרשות אוגדתו באותו יום וכן לא היה מספיק שריון. אריק צידד לעומת זאת בהתקפה שמטרתה התחברות למעוזים, בעוד שהוא והאלוף אלברט גרסו אחרת הרמטכ"ל הוא שהכריע בעד תכניה אלברט ואדן.

האלוף אדן טען אמש בשיחה עם כתב שירות השידור, כי הוא אינו רואה בראיון שנתן „למעריב" משום הפרת משמעת בצה"ל וכי זה נעשה באישור. לדבריו היה חייב לאוגדתו לפרסם את גירסתו על לוחמתם האמיצה וזאת נוכח הסילופים על מיתקפת האוגדה ביום השמונה באוקטובר, יום כשלון התקפת הנגד של צה"ל.

גולדה מאיר נגד בחירת ד"ר גולדמן

מאת סופרנו לענייני מפלגות

חוות-דעה שלילית ביותר השמיעה ראש הממשלה לשעבר, גב' גולדה מאיר נגד בחירתו מחדש של ד"ר נחום גולדמן, כנשיא הקונגרס היהודי העולמי. על-כך מסר מזכ"ל מפלגת „העבודה", מר מאיר זרמי, בעת פולמוס חריף שניטש אתמול בישיבת לשכת המפלגה.

הוויכוח החל כשח"כ מ. בן-פורת האשים את יצחק קורן, מזכיר סיעת תנועת העבודה בקונגרס, בכך שהעביר את ההחלטה על תמיכת המפלגה בבחירת גולדמן.

מר קורן השיב כי ההחלטה נתקבלה באורח דימוקרטי מלא. ח"כ י. גיבלבר אמר כי אסור היה לבחור בד"ר גולדמן היות והוא „מדבר כאנשי רקח".

כאן גילה מזכ"ל המפלגה, מר זרמי, את דיעותיה השליליות של גולדה מאיר בעניין בחירת גולדמן, והוסיף כי הוא מודה ששגה בכך שלא קיים דיון בעוד מועד בנושא מועמדה של המפלגה לנשיא הקונגרס.

נגנבו שלוש תמונות של גדולי ציירי איטליה

אורבינו, איטליה, 6 (יופי"ע). גנבים פרצו לארמון מתקופת הרנסאנס וגנבו 3 ציורים מן היקרים ביותר בעולם.

התמונות שנגנבו הן „אשה אילמת" של רפאל, „הלקאה" ו„מדונה מסיניגאליה" של פירו דלה פראנצסקה.

השלטונות באיטליה פנו בקריאה לגנבים שיתייחסו בזהירות לציורים אלה שערכם לא יסולא בפז.

רודולפו סיויארו, מומחה משטרתי לדברי אמנות, אמר כי יצירתו של רפאל נגנבה כבר פעם על ידי הנאצים במלחמת העולם השניה. הוא גילה את התמונה והחזיר אותה לאורבינו ב-1949.

הוא ציין כי אין להעלות כלל על הדעת שהגנבים יוכלו למכור יצירות מופת אלו.

בגין: סאדאת מטעה

כפי שנשיא מצרים סאדאת, עסק בהטעייה צבאית ערב מלחמת יום-הכיפורים, כך הוא עוסק עתה בהטעייה מדינית, כאשר פיו מלא הצהרות שלום ולבו מלא מזימות זדון להכחיד את ישראל — הזהיר ח"כ מר מנחם בגין, ראש האופוזיציה הפרלמנטארית בישראל, בנאום שהשמיע אמש בועידת הקונגרס היהודי העולמי ב„בנייני האומה" בירושלים.

בהביעו התנגדות לשיטת המו"מ בשלבים, טען מר בגין כי בשיטה זו קיים פרדוכס אשר לפיו הולכים לשלום בלי שלום ובלי בטחון.

משום כך, סבור מר בגין, כי על ישראל לפעול אך ורק במטרה להשיג שלום סופי חתום בחוזה לפני כל נסיגה.

הגיעה תגבורת לצבא הממשלה באסמרה

אדיס אבבה, 6 (יופי"ע) — כוחות ממשלתיים פרצו היום את המצור על אסמרה ותגברו את הכוחות הממשלתיים בבירת אריתריאה, המנהלים זה 7 ימים ברציפות קרבות.

מאסמרה, השוכנת במרחק 960 ק"מ צפונית מאדיס אבבה, נמסר כי שקט שורר בעיר. עם זאת מתנהלים קרבות לסירוגין בסביבת העיר, אשר שהיה נתון לשליטת לוחמי הגרילה במשך שנים.

לפי אומדנים של בתי-חולים ומקורות דיפלומטיים נהרגו במשך שבוע של קרבות כ-600 אנשים.

נודע, כי ממשלת ארה"ב החליטה לפנות את האזרחים האמריקאים שנשארו עדיין באסמרה, לאור הרעה שחלה במצב.

אלמוגי יישאר ראש עיר בחיפה

(סוף מעמוד ראשון)

מכה ל„עבודה"

בחוגי מפלגת העבודה רואים בהחלטתו של אלמוגי, מכה קשה לנסיונו של ראש הממשלה לייצב את ממשלתו על-ידי צירוף אלמוגי, ובכך להתחיל ביצירתו של „גוש מרכזי" במפלגה. שמועות אמרו אתמול, כי נרמז לראש-העיר, שהכרעת היועץ המשפטי לממשלה תשלול אפשרות של כיהון כשר וכראש-עיר בו בעת. שמועה אחרת אמרה, כי ח"כ משה דיין רמז לאלמוגי שלא להצטרף לממשלה — לא אומתה.

נודע, כי נוכח האפשרות לצרף שר נוסף לממשלה, יתבעו נציגי עדות-המזרח במפלגת „העבודה", לאיוש את הכהונה הפתוחה במועמד שלהם.

בראיון המתפרסם הבוקר בעתוננו אומר ח"כ אלמוגי כי „מורגש צורך בהנהגה שתתמודד עם אתגרי הזמן והתקופה — והנהגה כזו אין היום. ח"כ אבן הביע הסתייגויותו מסגולותיה של ההנהגה הלאומית להכריע ולהעניק השראה. הוא תוקף את המצב במפלגת „העבודה" ש„איננה מתפקדת, וקצב פעילותה — יש לו השלכה ברורה על נמיכות-הרוח של הציבור".

(הראיון במלואו בעמוד 3)

העלייה היהודית — לא פחות מביטחון

„העליה היהודית לישראל לא פחות מבטחון", אמר אמש ראש הממשלה יצחק רבין בהופעתו באודיטוריום חיפה לפני כ-1200 עולים מכ-30 ארצות הנמצאים באולפנים בעיר.

מר רבין הטעים כי ערכם של מיליון עולים גדול בהרבה מזה של מטוסים וטנקים, שאת מספרם לא היה מוכן למנות.

להלן אמר כי חמישה עד ששה מיליון יהודים שישבו בארץ ישראל, יקבעו את בטחון המדינה הרבה יותר מדברים אחרים.

מר רבין אמר עוד שאין בלבו ספק, שאחת הבעיות הגדולות העומדות בפנינו כיום, היא כיצד להפוך את ישראל לארץ מושכת עליה, ארץ בה יוזדרו תנאים לעולים שיאפשרו להם לעלות, ולאלה הבאים — להיקלט בה.

ראש הממשלה הופיע בפני העולים בסיכום ביקורו בעיר, שנמשך כאן שעות הבוקר המוקדמות.

בריה"מ מקווה למצוא אוצרות נפט בסאחאלין

מוסקבה 6 (יופי"ע) — בריה"מ מקווה למצוא אוצרות נפט ניכרים במדף היבשת של סאחאלין, שם היא עומדת לערוך חיפושי נפט בשיתוף פעולה עם יפאן. זאת מסר ביום ה' סגן השר לסחר חוץ של בריה"מ, ולאדימיר סוסקוב.

ליאופולד טרפר הגיע כעולה

ליאופולד טרפר, שעמד בראש „התזמורת האדומה", שהיתה רשת ריגול סובייטית שפעלה בעת מלחמת העולם השניה, הגיע אמש בלילה במטוס „אל על" מקופנהאגן לארץ. בעליה, והודיע כי יגור בירושלים, בקרבת בנו אדגר.

נפטר הרב וכטפויגל

(סוף מעמוד ראשון)

ברוורמן, הרב ישראל גרוסמן והרב א. שאר-ישוב, חבר בית הדין הרבני בחיפה.

המנוח עמד במשך עשרות שנים בראש הישיבה הגדולה „מאה שערים", שנוסדה על ידי חותנו, הרב זרח ראובן ברוורמן. כן היה מראשי הישיבות ועמד בשעתו בראש „כפפי התורה". הנכיד אלפי תלמידים. במשך עשרות שנים כיהן גם כרב שכונת מאה שערים וביתו היה פתוח לכל דורש.

הרב וכטפוגל נולד במזריץ' בפולין בתרמ"ג לאביו הרב בנימין ברוך. למד בישיבות סלו, סלובודקה וולוז'ין. נודע בכינוי „העילוי ממזריץ'" והוסמך לרבנות.

לפני מלחמת העולם הראשונה יצא לפולין ונשאר תקוע שם בגלל המלחמה. יסד ישיבה במזריץ' והשתתף ביסוד „המזרחי" בפולין בתרע"ה, ואחרי המלחמה חזר ארצה.

השתתף ביסוד השכונה „נחלת-יעקב" (מיסודה של חברת „הכפר העברי") בצפון לירושלים בדרך לשכם.

בשנת תרפ"ע נתמנה לרב בנוה יעקב ומתרפ"ט ואילך ר"מ ומנהל הישיבה הגדולה מאה שערים בירושלים. יו"ר ועד שכונת מאה שערים ויו"ר „מפעל התורה למען הישיבות". כתב ופירסם ביאורים וחידושים בהלכה.

הניח 2 בנים, 2 בנות, נכדים ונינים.

קיסינג'ר אינו מצפה

(סוף מעמוד ראשון)

כי יום שלישי ויקיים דיונים עם ראש הממשלה ושר-החוץ ושר-הביטחון.

מכאן יצא לביקור בדמשק ובקהיר ויחזור לישראל ביום חמישי.

שלשום נפגש קיסינג'ר עם השגריר דיניץ בוושינגטון ושוחחו על הצורך שממשלת ישראל תגבש הצעות חדשות שיוכל להביאן לקהיר.

הממשלה תדון היום בנושא המדיני בישיבתה באום א'.

אחת הבעיות שקיסינג'ר ידון בביקור הוא הנוהל של השיחות, אם כדוגמת שיחות קילומטר ה-101 או שיחות קירבה בוואשינגטון.

אם קיסינג'ר ישיג הסכם על נוהל השיחות בין מצרים לישראל, כי אז ינסה להתקדם לשלב שני: התוכן השיחות.

מצרים מעדיפה שהשיחות יתנהלו באמצעות ארה"ב ולא בשיחות ישירות.

חוגים מדיניים אומרים שההודעה המצרית—סובייטית מוכיחה שמצרים לא סגרה את האופציות לשיחות עם ישראל.

„לא חרם ולא שמתא"...

„אין זה בית דין, אין זה רבני ואין זה עליון" — הגיב בקונגרס היהודי הרב ד"ר יוסף קאראסיק, יו"ר איגוד הקהילות האורתודוכסיות בארה"ב, על הידיעה מניו יורק לפיה הטיל בית דין שכינה עצמו רבני עליון „חרם" על הד"ר נחום גולדמן.

הרב קאראסיק, שדיבר בפני עצרת הקונגרס היהודי העולמי, הגדיר את הידיעה על ה„חרם" כ„סטות גמורה". הוא אמר: אני קם להזהיר ולהודיע קבל עם ועדה כי ה„חרם" הזה כביכול על הד"ר נחום גולדמן, מטעם בית דין רבני עליון כביכול אין לו בסיס ואין לו טעם ואין לו ריח. אין זה בית דין, אין זה רבני ואין זה עליון. כיו"ר הועד הפועל של אגודת הרבנים האורתודוכסים באמריקה, אני מצהיר בזה שאין לנו כל ידיעה על מוסד או איגוד כזה, שאין אנו מכירים במוסד כזה או באגוד כזה ואין אנו מודעים לקיומם של אותם אנשים המתיימרים לדבר בשמו של המוסד. מאליו מובן ש„חרם" זה אין לו אחיזה ואין לו ערך.

החרם הוכרז

מבית דין הרבנות בניו-יורק מוסר כתב יט"א, כי ביום ד' הוכרז חרם על ד"ר נחום גולדמן על ידי בית דין רבני של ארגון הנקרא „בית הדין הרבני העליון של ארצות הברית". החרם מנומק ב„פשעיו של ד"ר גולדמן נגד עם ישראל ותורתו, ועל תמיכתו במדינה פלשתינית. החרם יבוטל אם יחזור בו ד"ר גולדמן מהכרזותיו."

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המס' 433141
בסך 250,000 ל"י זכה המס' 117258
בסך 100,000 ל"י זכה המס' 056310
בסך 50,000 ל"י זכו: 058186 410340
בסך 12,500 ל"י זכו: 055023 762160
בסך 6,250 ל"י זכו המספרים — 511527 375900 374381 361586

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים —
148394 136946 132225 102138 067634
257227 246649 240667 230522 163471
340425 322347 314500 312026 293339
384338 366230 359155 353712 343791
427496 417575 414757 414084 396618
479872 479400 477052 472014 431170
561830 558378 554190 552000 508214
719068 717998 677763 638510 625124

בסך 1000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 1211 2503
9755 7935 4129

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 16803
52048 45132 24355 26573 20553
92691 90924 88485 53401

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 11197 11622
34074 33073 26464 17387 15628
60504 56006 53822 50284 44655
74857 70515 70492 62941 62474
88950 86809 84254 82615 80242
95924 93824 90160

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 1948 2325
8963 4846 4065 3217 3045

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 0027 0125
9972 9764 8922 8719
2846 2569 2321 2101 1919 1490
5032 4710 4496 3989 3775 3176
6261 6072 5782 5729 5254 5234
7386 7145 6834 6702 6602 6290
8639 8581 8418 8413 8056 7444
0224 0860 1086 1061 1337 1320

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרות 2 ו-5.

כה לחי בח"י ל"י

מדור ברכות מיוחד

יתפרסם בעתוננו החל מיום שני ו' אדר [17.2.75]

במחיר מיוחד של -.18 לירות

[גודל המודעה 1¼ אינטש על שני טורים]

תינתן אפשרות לשלוח עיתון לכל כתובת בארץ תמורת תוספת של —.1 ל"י.

*

פרסים למפרסמים

* כל שבוע יוגרלו 5 פרסים
* פעם בחודש יוגרלו 10 פרסים,

ביניהם 2 פרסים של בנק המזרחי המאוחד

חסכון „צמוד" בסך של -.500 לירות כל אחד

הפרס הראשי בהגרלה מיוחדת

קורעוז 14 Super Automatic

מוצרי האיכות של „קורעוז", תצוגה ומכירה: „קורעוז", יהודה הלוי 59 תל-אביב ובסוכנויות בכל הארץ.

שמחה במשפחה - פרסם בעתון הצפה

גזור ושלח

לכבוד „הצופה" מח' המודעות ת. ד. 2045 תל-אביב

נבקשכם לפרסם את המודעה דלהלן במדור המיוחד:

רצ"ב שיק ע"ס 18 ל"י

שם ומשפחה

כתובת

מודעות מתקבלות בסניפי הצפה ובכל משרדי הפרסום בארץ.

ברך קרובך וידידך מעל דפי הצפה

תולדות עם ישראל

3 כרכים

מאת

פרופ' אטינגר

פרופ' בן-ששון

פרופ' מלמט

פרופ' ספראי

פרופ' שטרן

פרופ' תדמור

ההיסטוריה היהודית מימי קדם עד ימינו מלווה תמונות, מסות ומפות מפורטים.

במחיר מוזל 83.- ל"י

ככל שמלאי המהדורה יספיק

רק עד 28.2.75

לאחר התאריך הנ"ל —.120 ל"י

הוצאת דביר

כינוס עולמי שלישי
של בתי כנסת וקהילות

ירושלים ל' בשבט - ב' באדר תשל"ה

סדר היום של הכינוס

● יום שלישי, ל' בשבט תשל"ה (11.2.7)

13.00 תפילת מנחה ליד הכותל.

16.30 פתיחת תערוכת תשמישי קדושה בהיכל שלמה.
הפותח: ד"ר מ. מנדלבום, מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה.

17.00 פתיחת התערוכה של בתי־כנסת במוזיאון ע"ש סר אייזיק וליידי וולפסון בהיכל שלמה.

20.00 **טקס הפתיחה החגיגית של הכנוס בבנייני האומה**
יו"ר — ד"ר מ. א. יפה נשיא איחוד בתי הכנסת בישראל ויו"ר הועדה המארגנת של הכנוס העולמי.
נעימות ע"י תזמורת משטרת־ישראל בניצוחו של סנ"צ אריה זאמנק.
הקבלת פני יו"ר התנועה הציונית העולמית והסוה"י.
הקבלת פני הרבנים הראשיים מקהילות התפוצות, נשיאי ארגוני בתי הכנסת והקהילות, היושבים בשולחן הנשיאות, הרבנים הראשיים לישראל, ראש הממשלה, נשיא המדינה.
תהלוכת נושאי דגלי הלאום, ע"י בני עקיבא ותזמורת הנוער העירונית של ירושלים.

20.30 התקוה.
קריאת תהילים ופרקי חזנות ע"י החזנים האורחים: משה שטרן — ארה"ב, שמעון הס — אנגליה, יוסף דהאן — צרפת, בליווי מקהלת החזנים הירושלמית בניצוחו של מר אברהם שלומן, ומקהלה ספרדית מירושלים.

20.50 דברי פתיחה: היושב ראש
ברכות: שר הדתות — ד"ר יצחק רפאל, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית — מר פנחס ספיר; נשיא הקהילה בצרפת — הברון אלן דה־רוטשילד; סגן נשיא הפדרציה הספרדית העולמית ונשיא בבריטניה — מר לאון תמן; נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה — הרב מ. שרגא שיינפלד; הרב הראשי ונשיא הקהילה ברומניה — הרב משה רוזן.
תשובה למברכים: יו"ר חבר המועצות הדתיות בישראל וסגן יו"ר הכנסת מר פנחס שיינמן.

21.45 **הרצאות מרכזיות**
הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן שליט"א;
הראשון לציון, הרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף שליט"א.
ראש הממשלה מר יצחק רבין.

22.45 שיר המעלות; אני מאמין.

● יום רביעי, א' באדר תשל"ה (12.2.75)

8.00 לימוד תורה: עברית — הרב זלמן דרוק, ישראל; אנגלית — הרב ד"ר אלכסנדר קרליבך, ישראל; צרפתית — הרב אנדריי שקרום, צרפת.
יו"ר — מר ש. ג. לוין — סגן נשיא בתי הכנסת המאוחדים של בריטניה.
נואמים: הרב ד"ר ע. יעקובוביץ — הרב הראשי של קהילות חבר העמים הבריטי, חבר הכנסת ד"ר זרח ורהפטיג; הרב ישראל קלוון — סגן יו"ר הועד הפועל של הסתדרות הרבנים באמריקה; הרב א. מ. רוז — מרכז העדות רבני אירופה; הרב ב. כספר — הרב הראשי לדרום אפריקה; הרב יוסף קאראסיק — יו"ר הועדה הפועל של איחוד בתי הכנסת באמריקה; פרופ' אנדרי נהר — צרפת־ישראל.

10.30—11.15 **פתיחת הדיון**
יו"ר — מר א. פק, נשיא הפדרציה של בתי הכנסת בדרום אפריקה.
נואמים: מר משה קרונה — ראש המח' לחינוך ותרבות בגולה שע"י הסוכנות היהודית; הרב מ. ורשבסקי — הרב הראשי לשטרסבורג; הרב א. חזן — רב המשטרה ובתי הסוהר; הרב ד"ר י. כהן — הרב הראשי של אירלנד; הרב פ. פרנקפורטר, צרפת; פרופסור א. הראליפ, אוניברסיטת בר אילן.

11.15—12.30 דיון כללי

12.30—13.15 דברי סיכום: הרב פנחס ברנר — רב ראשי לוונצואלה; הרב ר. ש. שיינברג — פדרציה של בתי הכנסת באנגליה; מר ש. בינר — נשיא הפדרציה של בתי הכנסת באוסטרליה; הרב שמואל אבידן — חבר הנהלת איחוד בתי הכנסת בישראל; מר מנשה — נשיא מועצת בתי הכנסת בהודו.
הסבר על קבוצות עבודה — מר ש. זוריאל.

— הפסקה —

15.30—17.30 קבוצות עבודה (ראה רשימת קבוצות עבודה)
ישיבות נשים

20.00 **ערב חזנות**
משה שטרן — ארה"ב; משה הס — אנגליה; יוסף דהאן — צרפת; ש. לוין — ברזיל; בנימין אונגר, אריה בראון, אליהו גרינבלאט, מ. בלבן, ה. אבוהב — ישראל.

● יום חמישי — ב' באדר (13.2.75)

08.00 לימוד תורה: עברית — הרב חיים יהודה שוובקי, ישראל; אנגלית — הרב א. ציל, ישראל; צרפתית — הרב י. כהן, צרפת.

08.30—10.30 הרצאות על שלושה נושאים:
יו"ר — מר מ. לודמן — נשיא הפדרציה של בתי הכנסת בבריטניה הגדולה.
א. קירוב הנוער לשורותינו ופעולות בקרב הסטודנטים
נואמים: ח"כ ד"ר י. בן מאיר, ישראל — נוער; הרב י. לוי, צרפת — נוער; הרב ד"ר א. ליכטנשטיין, ישראל — סטודנטים; י. וינה, אוסטרליה — סטודנטים.
ב. אתגרי העליה
נואמים: הרב מ. קירשבלום — יו"ר עמית של מח' העליה והקליטה של הסוכנות היהודית; מר מ. פורשטיין — נשיא כבוד של איחוד בתוהכ"נ באמריקה.
ג. הגברת התיירות
הנואמים: מר משה קול — שר התיירות; הרב א. הולצר — יו"ר הועד הישראלי של הסתדרות הרבנים באמריקה.

10.30—13.00 פתיחת הדיון: יו"ר — מר אלפונסו סבת, סגן נשיא איחוד בתוהכ"נ בישראל
נואמים: הרב מ. פינק, הרב הראשי להאג, הולנד — קירוב הנוער לשורותינו; הרב שמואל אמויאל, חבר הנהלת ה"איחוד" — ישראל; הרב עמנואל קהינה, צרפת — פעולות בקרב הסטודנטים; הרב י. פרץ, ישראל; ד"ר מ. שחם, סגן מנהל כללי, משרד הפנים — הגברת העליה; הרב ד"ר י. פורוש, לשעבר רב ראשי לאוסטרליה — הגברת העליה; מר מאיר שכטר, מזכיר כללי של חבר הקהילות ברומניה — עידוד תיירות; מר א. כהן, ישראל — עידוד תיירות.
דברי סיכום: הדיין ד"ר ז. גוטליב, סקוטלנד; מר י. ספוזנו, גרמניה; הרב גרייסמן, קיבוץ חפץ־חיים, ישראל.
נאומי סיכום: מר ש. ג. שרמאן, ישראל; פרופ' ב. קדרי, דיקן אונ. בר־אילן.

15.00—17.30 יו"ר: מר דוד גלס, מנהל כללי — משרד הדתות; משירת הדו"חות של יושבי ראש קבוצות העבודה.
דיון כללי: פתיחת הדיון: הרב ר. דרייפוס, הרב הראשי, בלגיה; הרב מ. הגר, שוייצריה; מר ש. בוקאי, יו"ר מועצה דתית ת"א; הרב עמנואל מרקוס — מנהל המח' לבתי כנסת — משרד הדתות.

20.00—22.00 **עצרת כללית**
יו"ר: הרב זאב שגל נשיא כבוד של הסתדרות הרבנים באמריקה.
ברכות: הרב חיים דוד הלוי — הרב הראשי לת"א־יפו.
הרב יצחק ידידיה פרנקל — הרב הראשי לת"א—יפו.
נואמים: שר ההסברה לשעבר, מר אהרן ידלין; הרב הראשי לצרפת, הרב יעקב קפלן; הרב הראשי לשעבר של בריטניה, סיר ישראל ברודי; נשיא הסתדרות הרבנים באמריקה, הרב שרגא שיינפלד; הרב הראשי לארגנטינה, הרב ד"ר ז. כהנא.

22.15 קבלת פנים ב"היכל שלמה" ע"י ראש העיר מר טדי קולק.

● יום ששי, ג' באדר תשל"ה (14.2.75)

08.00 לימוד תורה: עברית הרב א. פצמק ישראל; צרפתית: הרב א. ולצר.

08.30—10.00 **אסיפה מוקדשת ליהדות רוסיה והמזרח התיכון**
יו"ר: מר פ. חזן — נשיא הקהילה היהודית בפינלנד.
נואמים: מר שלמה רוזן, שר הקליטה; מר שלמה הלל, שר המשטרה; הרב ש. קובלסקי, חבר הנהלת הסתדרות הרבנים באמריקה; פרופסור ברטנה, ישראל (עולה מרוסיה); ותת אלוף הרב גד נבון, סגן הרב הראשי לצה"ל.

10.00—10.30 דו"ח דיוני הנשים

10.30—12.30 החלטות. יו"ר מר פנחס שיינמן, סגן יו"ר הכנסת.

12.45—13.15 השתתפות בטקס קצר באתר הבניה של בית הכנסת הגדול בירושלים.

● ליל שבת

17.30 תפילה חגיגית ב"היכל שלמה" בהשתתפות: החזן מ. באלאבן, חזן ראשי בביהכ"נ "היכל שלמה"; החזן משה שטרן, ארה"ב בליווי מקהלת "היכל שלמה".
דרשה על פרשת השבוע: הרב ד. מ. רוזן, הרב הראשי לרומניה.

20.30 עונג שבת בשיתוף עם ארגון רבני המערב. יו"ר הרב צבי תורן, נשיא הארגון.
נואמים: הרב ג. אלוני, אנגליה; הרב י. קלינג, צרפת; הרב ה. טלזנר, ישראל.

● שבת

08.00 תפילה חגיגית בביהכ"נ "היכל שלמה", החזן משה שטרן, בליווי מקהלת ביהכ"נ.
דרשה: הרב ד"ר ע. יעקובוביץ, הרב הראשי לחבר העמים הבריטי. קידוש — במלון פלזה, ירושלים. המארחים: מפעל מלוה העצמאות והפיתוח לישראל. ברכה: מר ל. קראון, המנהל הכללי של המשרד הישראלי.

● מוצאי שבת

תכנית מלוה־מלכה ונעילת הכנוס
יו"ר — ד"ר משה א. יפה.
הנואמים: ד"ר י. בורג, שר הפנים; הרב א. י. אונטרמן, זקן רבני ישראל; אלוף מ. פירון, הרב הראשי לצה"ל; מר א. דולצין, גזבר הסוכנות היהודית.
פרקי חזנות: מקהלת תרבות הצבאות הראשית.

22.15 קבלת פנים לצירים — בבית ד"ר משה א. יפה ורעייתו.

ברכת שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל

ערובה לאחדות העם

נציגי בתי הכנסת ברחבי התפוצות המתכנסים לדיוניהם בבירת ישראל ראויים לברכה מיוחדת. המתפללים יום יום כשפניהם לציון וירושלים, הם הנאמנים ביותר לעם ולמדינתו, שדאגתם המתמדת נתונה להמשך קיומם הרוחני והגשמי. בית־הכנסת המשמש מקום מפגש לכל חוגי העם ושכבותיו הוא הערובה לאחדותו. שליחי אותו ציבור בהתועדותם יחד אף יוסיפו לליכוד האומה באמונתה לדרכה ההיסטורית ובהזדהותה עם מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו.

בארצנו קיים מחסור משווע במספר בתי התפילה בשל הפיגור בבניית בתי כנסת מתאימים ובמספר מספיק בכל כ"ו שנות המדינה, נוצר פער עצום בין הדרוש והמצוי.

אני שמח על המפנה שיחול בעתיד בבניית בתי כנסת לרגל ההסכם ביני לבין שר השיכון שמעתה יוקמו בית כנסת אחד או שניים, לפי הצורך, בכל שכונה חדשה שתיבנה.

בכך עדיין לא תבוא הבעיה על פתרונה. כדי לסתום את הפער ולענות על הצרכים המינהליים בשכונות הוותיקות ובישובים בכל רחבי הארץ דרוש תידרש בנייה רחבת ממדים של מאות מיליונים.

הציבור ומתפללי בתי הכנסת נקראים על ידינו לשאת בעול בניית בתי הכנסת והם נענים מתוך רצון ונכונות נפשית.

ידידינו הבאים אלינו לכינוס החשוב מגלויות שלוות ומקהילות מבוססות, נקראים לשאת חלקם במשימה גדולה וקדושה זו.

שיחה עם ח"כ פנחס שיינמן,
יו"ר חבר המועצות הדתיות בישראל

הידוק הקשרים והרחבת הגשרים

מאת חיים פיקרש

בין באי הכינוס העולמי של בתי כנסת וקהילות, נמנים גם רבים מפעילי ועסקני „חבר המועצות הדתיות בארץ", הרואים בבתי כנסיות ומדרשות את אחד ממוקדי פעולתם העיקריים. לכן הת־ועדות עולמית של נציגי בתי כנסת מ־

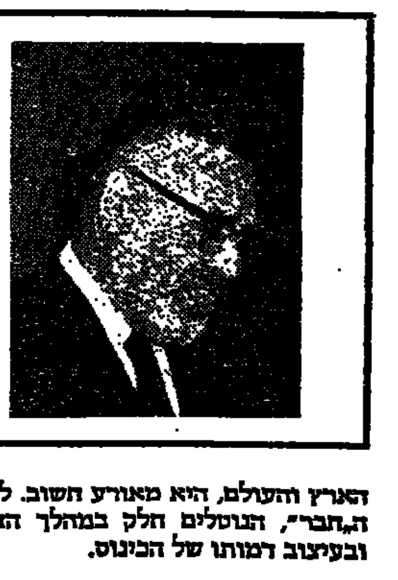

הארץ והעולם, היא מאורע חשוב. לראשי ה„חבר", הנוטלים חלק במהלך הדיונים ובעיצוב דמותו של הכינוס.

ח"כ פנחס שינמן, יו"ר „חבר המועצות הדתיות", רואה את הכינוס כהפגנת כוחה המאוחד המלוכד של היהדות האורטודוקסית, הפועלת בתחומם של בתי הכנסיות והמדרשות בכל העולם, וכן בקהילות היהודיות שבפזורה ובמועצות הדתיות בארץ.

הכנס, אומר מר שינמן, יש בו חשיבות מבחינת עצם ההתכנסות של ציבור המאוחד למגמה אחת של האדרת כוחה של יהדות התורה והעמקת הפעילות הדתית הרוחנית בקרב באי בתי הכנסת והעם היהודי בכלל.

במבחן המעשה

שני הכינוסים הקודמים נתנו מקוד לפעי־לות מחודשת ולתנופה לעשייה, ועוררו להידברות ולפעילות הדדית ומשותפת. אומר מר שינמן, בהביעו תקווה שהכינוס הנוכחי, ה־מתקיים כשהעם בארץ ובפזורה נמצא במצב קשה מבחינה מדינית, כלכלית ורוחנית, יידע להתעלות ולהיערך לעמידה במבחני המעשה, שכן תפקידים רבים נכונים כיום לאנשי יה־דות התורה הפועלים בין כתלי בתי הכנסת.

לעת כזו מטעים מר שינמן, מן הראוי להדק את הקשר ולהעמיק את שיתוף הפעולה בין איחוד בתי הכנסת בישראל, חבר המועצות הדתיות ואיגוד הקהילות החרדיות בחו"ל.

אין ספק, מוסיף איש שיחנו, כי הגופים בארץ ובפזורה, זקוקים להשפעה הדדית ולא פחות מכך — להשראה הדדית, כדי שיוכלו למלא את המשימה הגדולה והחשובה המו־טלת עלינו בשעה זו.

בתי כנסת בארצות הברית, שכל אחד מהם בפני עצמו הוא בבחינת קהילה שלימה. עם כל מערכת החיים הציבוריים הפועלים מסביב לה — זקוקים כיום לחיזוק ולעידוד רב ול־השפעה ישירה מהכוח הטמון והצפון בקהי־לות שבישראל. אלה המקיפות את כל חיי הדת, מיום היוולדו של אדם ועד לאחרית ימיו.

חיסון רוחני

המצב הנוכחי בגולה, שבא במיוחד לידי ביטוי במצב החמור של נשירת שכבות שלי־מות מהעם היהודי, על ידי נשואי התערובת המרובים וההתבוללות, מחייב חיסון רוחני מיוחד והדרכה דתית נאותה. גם בתי הכנסת שם, בלי ספק זקוקים לחיזוק ועידוד, כדי שיוכלו להמשיך קיומם ולהשפיע על סביבתם הקרובה והרחוקה. לכן, הכינוס המתקיים ב־ירושלים, הוא דבר בעיתו ובזמנו, ויש לע־שות את הכל כדי שיצליח במהלך דיוניו והכרעותיו, מטעים מר שינמן.

איש שיחנו חוזר ומדגיש כי המאור שב־יהדות נמצא במאות המועצות הדתיות בישר־אל ובאלפי בתי כנסת בארץ, יש בכוחו להא־ציל מזיוו ולהעניק השראה על הקהילות בחו"ל ולסייע להן במלחמת קיומן הרוחני, אך ברור שלשם כך צריכה להיות הידברות מתאימה ויזומה של פעולה משותפת, הדדית וממשית!

תוספת כוח

אין מר שינמן מתעלם גם לגבי מה שמצוי בארץ. אף אנו זקוקים לתוספת כוח, הוא אומר, והדבר בא בין השאר לידי ביטוי בצורך במציאת מקורות ואמצעים למימון העמקתן של הפעולות הנדרשות ולפיתוח הצרכים. ברור איפוא, כי הקהילה בעולם הגדול שיש בכוחו לסייע ולשתף עצמן בהרחבה ובפיתוח של הפעולות, חייבות לעת כזה, להעמיק את הקשר בין מרכז הפעילות הדתית־רוחנית בארץ, ובין מרכזיהם שם. אין ערוך כיום לפעילות רוח־נית. חינוך הילדים, הסברה והדרכה דתית. המצב מחייב את עידוד העליה, וכאן, חייבים להעמיד את הכלים הנדרשים לפעילות רוח־נית בין העולים החדשים לא רק מברית ה־מועצות כי אם גם מארצות הרווחה.

איש שיחנו מוסיף ואומר, כי על רקע הידיעות המגיעות מהמרכזים היהודיים בעולם הרחב, על ניתוק וטמיעה, הפושטת בעיקר בקרב הנוער היהודי — יש צורך ומוטלת החובה להיערך לפעילות חינוכית, תרבותית והסברתית בקרב בני הנוער. שוב, אלה וגם אלה מחייבים היערכות מתאימה ויצירת ה־גשר המבוסס והאיתן שיבלום תהליך זה וי־יסכיל להיאבק עימו.

לאחר הכנס השלישי צריך, איפוא, לעבור לפסים מעשיים, לכונן ועדות משותפות בכל המקומות שיפעלו מתוך שיתוף הדוק למימוש המטרות. עליהם בלי ספק יתן הכנס את דעתו, מטעים איש שיחנו.

(סוף בעמ' 12)

[ש]יחה עם ד"ר משה א. יפה,
[נש]יא איחוד בתי הכנסת ויו"ר המועצה המארגנת

[זי]קה הדדית בין התפוצות לישראל

יה זה רעיון גדול שהגה
נו ד"ר משה יפה: לארגן
ס עולמי של בתי כנסת
הילות מכל פזורות ישראל.
ל רעיון גדול, נתקל בקשי־
, בהתנגדויות, בחששות,
דווקא בשל צניעות ההכי־
, ונמישות כיחסים עם ה־
בנים השונים, עם הרבנים
רצות הפזורה יצא הרעיון
הפועל. עד עכשיו התקיי־
שני כינוסים, ועכשיו אנו
דים בפני הכינוס השלישי.
בכך משום המשך המסו־
של ההתייעצויות הקהלי־
ת בתקופת „ועד ארבע
רצות" במזרח אירופה, כ־
ר ראשי הקהילות הרבי־
קבעו להם ימים של התי־
יות, באשר לעניני יהודים
דות בגולה.

יר משה א. יפה מספר את
זות הכינוסים. הכינוס הרא־
נערך מיד אחרי מלחמת ש־
הימים. היה זה ביטוי לרוח
ולה שתפסה את העם היהודי
תפוצותיו. כאשר ראה את
צחון הגדול של מדינת ישראל
אויביה, וכאשר ירושלים
רה ואוחדה. הכינוס הצביע
הקשר ההדוק בין ישראל ב־
צות.

גמת הכינוסים היתה והינה
ף את מנהיגי הקהילות בגו־ל
קומתה של היהדות הדתית ל־
נת ישראל, בפיתוח קבוצים
שבים דתיים, ובארגון חיים
ים באיזורים התישבותיים.
ר שני להתייעץ כיצד להבטיח
שכיות של העם בגולה. לאור
תבוללות הרבה האוכלת בעם,
קא בימי שפע ולא בימי מסה
תן.

כינוס השני התקיים בשנת
ל"ב. בין כינוס לכינוס נער־
התייעצויות של קבוצת מנהיגי
הלות. הכינוס השני אמור היה
יתחיל בפעולות מעשיות, הק־
קרנות משותפות בין ישראל
לה. סיוע הדדי ועוד. אלא ש־
אות של ממש לא היו.

[ב]רכה מחודשת

אומר ד"ר משה א. יפה:
חמת יום הכיפורים שינתה
ה במדינה ובגולה. בעקבו־
צריך היה לערוך כינוס
ישי. ההכנות לכינוס התארכו.
צריך לעשות הערכה מחד־
היכן אנו נמצאים כיום, מה
היהדות בגולה ובארץ. מהן
בות הרוחניות הצפויות לנו
בות מאורעות אלה שהיו מ־
רעידת אדמה, במדינה, בי־
ת הגולה ובעולם הגדול."

לפני שנה קיימתי התייעצות
מנהיגים באירופה ובארה"ב
חלט על קיום הכינוס השלי־
25 מדינות, בהם פעילים
ני קהילות ובתי כנסת הדדי־
על השתתפותן. למרות קשיים
ים שהופיעו בפנינו, בעקבות
אורעות."

ין הקשיים שד"ר יפה נתקל
, היתה התגברות המגמה ה־
נית בקרב היהדות הדתית,
חוד בארה"ב. דבר זה הפריע
להכנות לקראת הכינוס. ה־
זה הקיצונית השתלטה על כ־
ארגונים שבעבר היו נענים
ד לשיתוף פעולה כלל־יהודי.
הכינוסים הראשונים והכיחו

שלחששות אין בסיס. הכינוסים הללו אינם עוסקים בעניני הלכה. זה ענין לרבנים. משתתפי הכי־

נוס מתרכזים בהתייעצויות לעז־רה הדדית, למניעת התבוללות, לקשר בין קהילה לקהילה. יש כבר נסיון של שני כינוסים. שאף אחד לא בא בטרוניות נגדם. בכל זאת דווקא לקראת הכינוס ה־שלישי השפיעה הקיצוניות ל־רעה על משתתפי הכינוס. יש לראות בכך, גם בעיה של חוסר מנהיגות אחידה בארגונים הקהי־לתיים בארה"ב. אולם המגמה ה־קיצונית אינה מתבלטת דווקא ל־גבי כינוס זה. היא חלק מתהלך כללי המשפיע על הסתגרות ו־הצטמצמות. תוך איבוד מגע עם כלל היהדות. זאת על רקע המצב הקטבי ביהדות הגולה. מצד אחד שיבה ליהדות, מוסדות חינוך ד־תיים גדולים, דור צעיר דתי אינ־טלקטואלי, ומצד שני, התרחקות גמורה, בריחה מן היהדות, איבוד הדרך, נטיה אל השמאל הקיצוני ועוד.

כינוס על רקע המסמך

ד"ר יפה סבור כי יש חשיבות לכינוס שמתכנס בירושלים, על רקע המסמך היהודי של הוותי־קן: „מסמך זה התעלם מן הקשר בין היהדות לבין ירושלים וארץ ישראל. משום שאין הוא משלים עד היום עם הזכויות היהודיות על ירושלים עיר קדשנו. יש לכן בכינוס זה הפגנה כלפי העולם וכלפי עצמנו. שירושלים מהווה לב לבה של יהדות העולם, שמנ־היגים יהודיים מכל העולם באים להתאחד בירושלים, ועולים ל־התפלל ליד הכותל המערבי."

כן יש בכינוס משום הפגנת סולידריות עם ארץ ישראל ועם היהדות הדתית שבארץ ישראל. אולם עם כל החיוב שבהפגנות כלפי חוץ, ועם כל הצורך בהן, הרי הכינוס מגמתו בסופו של ד־בר, לעסוק בענינים מעשיים. ל־שם כך תוקם מועצה מתמדת של ראשי הארגונים אשר תפעל בין כינוס לכינוס. מועצה זו תיגש לעבודה מעשית. העקרון של ה־עבודה המעשית יהיה, הסכמה הדדית של כל המשתתפים. נושא שאין עליו הסכמה הדדית, לא יועמד לדיון ובוודאי לא להחל־טה. עומדים לבצע את ההחלטות בענין קרנות משותפות לישראל ולגולה לבנין בתי כנסת. אימוץ בתי כנסת בין ישראל לגולה. קי־שור בין בתי כנסת מהכא להתם. המועצה לא תעסוק בענינים מדיניים, אלא בענינים מעשיים בלבד. המועצה המתמדת תהיה מורכבת מכל נשיאי הארגונים. הרבנים הראשיים יהיו הפטרונים שלה. כל קהילה תעבוד לעניניה ואילו ריכוז הענינים יהיה בארץ.

אומר ד"ר יפה: ההתבוללות היא הבעיה המרכזית של תקופ־תנו. מנהיגי הקהילות רואים עצמם אחראים למניעת התהליך. לשם כך עליהם להתייעץ, לבדוק דרכים ושיטות. לא פחות מכך חשובה כיום הבעיה של גודל ה־מדינה ומצב היהדות הדתית בה. אף זה ענין הדורש התייעצות. המדינה אינה מטרה בפני עצמה, אלא אמצעי למען חיזוק העם מ־בפנים, הן בארץ והן בגולה."

סדר היום של הדיונים יכלול לכן כמה סעיפים חשובים בענין זה. כגון הערכת מצבו של העם בעקבות מלחמת יום הכיפורים. יחסי הגומלין בין ישראל לבין הגולה באמצעות בית הכנסת. ני־תוח המצב הדמוגרפי של העם היהודי והפעולות הנדרשות מכך. קשרינו עם הארגונים המוסדות המטפלים בקהילות בתפוצות. קירוב הנוער לשורותינו. פעולות בקרב הסטודנטים. הגברת העי־ליה. עידוד התיירות. פעולות ארגוני נשים במסגרת בתי כנסת וקהילות.

אלה הם נושאים שאנו חייבים לדון בהם יום יום ולא פעם ב־כינוס גדול. הם עומדים על סדר היום. מנהיגי הקהילות כיום מוד־אגים במיוחד מדרכו של הנוער. לא יתכן שאחרי השואה ואחרי הקמת המדינה ימצאו סטודנטים יהודים, שלא רק מתרחקים מ־מדינת ישראל, אלא מצטרפים ל־ארגוני הפלסטינאים ויתר אר־גוני השמאל הרוצים בהחרבתה של המדינה. יש כאן תופעה של שנאה עצמית. תופעה של ברי־חה. תופעות אלה הופיעו תמיד, בתקופות שונות, אלא שבתקו־פתנו יש להן אופי מיוחד על ר־קע המאורעות של ימינו.

מחסור בכלי קודש

אחת הבעיות החמורות כיום בגולה, היא בעית המחסור בכלי קודש, רבנים, שוחטים, מוהלים, דרשנים, מדריכים רוחניים. קהי־לות רבות מחפשות רב ואין איש רוצה להתגייס. הכינוס יצטרך ל־דון בכך כיצד להמריץ רבנים צעירים להסכים לכהן כמנהיגים רוחניים בקהילות נדחות ורחו־קות. אנו עדים לתופעה שמצד אחד יש ריכוז גדול של ישיבות ורבנים בירושלים או בניו יורק, ומצד שני יש מחסור עצום בהם בקהילות רחוקות. הבעיה היא כיצד לתת תמריצים לרבנים ש־יסכימו ללכת לקהילות רחוקות ואולי להקים משרד מיוחד ש־לקהילות אלה, ויחליף אותם ב־אחרים כעבור זמן. במידה שיש ארגונים או משרדים העוסקים בכך, כגון הסוכנות היהודית, ע־לינו לשתף פעולה איתם.

עלינו לנתח את המצב הדמו־גרפי של היהדות כיום. היכן אנו עומדים? הרפורמים והשמרנים מופיעים מדי פעם כדוברי העם. אך למעשה יש להם בסיס ב־אמריקה. ביתר הארצות כמעט ו־אינם קיימים. ודאי שהם אינם קיימים בשטח החזקת היהדות, כגון בתי ספר וישיבות. הרוב הוא אורתודוקסי. משום כך מיי־צג כינוס זה את רוב רובו של העם לתפוצותיו ומכאן האחר־יות הגדולה המוטלת על הכינוס לגבש החלטות והצעות להחזקה של היהדות בימינו אלה.

קהל אלפים בפתיחתו החגיגית של הכינוס הקודם

هكذا من الاصل

هكذا من الاهل

תנופה חדשה בבניין בתי־כנסת בארץ

משרד הדתות כממונה על בניין ופיתוח בתי־כנסת בארץ

*

בשנה הבאה ייבנו בארץ בתי־כנסת בסכום של כ־60 מיליון לירות

שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל

לקראת מפנה בהקמת בתי־כנסת

(עם כינוס נציגי בתי־הכנסת מרחבי עולם)

נציגי בתי־הכנסת ברחבי ה־תפוצות המתכנסים לדיוניהם בבירת ישראל, ראויים לברכה מיוחדת. המתפללים יום יום, בשפניהם מופנות לציון וירו־שלים, הם הנאמנים ביותר ל־עם ולמדינתו, שדאגתם המת־מדת נתונה להמשך קיומם ה־רוחני והגשמי.

בית־הכנסת המשמש מקום מפ־גש לכל חוגי העם ושכבותיו, היא הערובה לאחדותו. שליחי אותו ציבור בהתועדותם יחד אף יוסיפו לליכוד האומה באמונתה לדרכה ההיסטורית ובהזדהותה עם מדינת ישראל — ראשית צמיחת גאו־לתנו.

קדושה מיוחדת

בשל קדושתו המיוחדת של בית־הכנסת ומקומו המרכזי, ש־הוא תופס בחיינו, אסרו עלינו חכמינו לקרוא לבית־הכנסת — בית, עם (שבת, לב). אולם, אין ספק, כי מחובתנו לפעול ולעמול למען הפיכתו של בית־כנסת ל־ביתו של העם כולו. במקורותינו התלמודיים וההלכתיים יש הבחנה ברורה בין בית־התפילה — הוא בית־הכנסת, לבין הבית ללימוד תורה — הוא בית־המדרש. בדו־רות האחרונים ובמיוחד בימינו אנו נתמזגו שני המושגים הנש־גבים הללו והיו לאחד. בית־ה־כנסת אינו עוד מקום תפילה בל־בד — הוא הפך גם למקום ללי־מוד תורה. אלא בעוד שרב ועצום הוא מספר המתפללים עדיין מעטן יחסית מספר הלומדים. מחובתנו להפוך את בית־הכנסת למרכז חיינו הרוחניים והקהילתיים ול־רתק סביבו המוני העם להתעו־דות ולהיטהרות. ייהפך בית־ה־כנסת למקום שוקק חיים בכל שעות היום והערב. תקום בו רשת שיעורים ללימוד ועיון בהדרכת הרבנים ומדריכים רוחניים, ל־כל סוגי הלומדים, לפי מעלתם ודרגת ידיעותיהם בכל מקצועות התורה וענפיה.

כבר שנינו, שברית כרותה היא, שכל היגע בתלמודו בבית־הכנסת לא במהרה הוא שוכח תלמודו (ירושלמי, ברכות).

כאן יוזקק הציבור מפגמיו ל־ליכוד העם ולהעמקת אהבת ישר־אל — על „בכל הארץ יצא קום־ — אמרו חכמינו ז"ל (תדבא"ר) — אלו בתי כנסת ובתי מדרש שניתנו לרבים. זהו מקור האור וההשראה לעם כולו, לכן נצט־וינו לנהוג בבית־הכנסת כבוד, ל־הדרו ולשכללו.

מחסור במקומות תפילה

לרבים נדמה, לכאורה כי גדול הוא מספר בתי־הכנסת בארצנו מכדי הצורך האובייקטיבי. לאמי־תם של דברים קיים בארצנו מח־סור משווע במספר בתי־התפילה. בשל הפיגור בבניית בתי־כנסת מתאימים ובמספר מספיק בכל כ"ו שנות המדינה נוצר פער ע־צום בין הדרוש המצוי. לרגל נוסחאות התפילה השונות הנהו־גות המקובלות אצל העדות ו־יוצאי־גלויות שונים. שטרם נת־מזגו בבית כנסת אחד ובנוסח תפילה אחיד. אנו חייבים להענות לדרישות הייחוד, כמקובל מאז ומתמיד וכפי שמספר הרדב"ז ב־תשובותיו, כך נהגו בכל גלילות ישראל, שכל בני עיר ולשון אחת עושים להם קהל בפני עצמם.

רבים הם הישובים והשכונות העירוניות, שחסר בהם מקום ל־מתפללים. בית־הכנסת האחד וה־קטן אינו עונה לצרכי הציבור המגוון המתדפק על דלתותיו. ב־תיכנון הבניה העירונית והכפ־רית נדחק בית־הכנסת לשורה אחרונה ולא הובא בחשבון מבני־הציבור והחיוניים, כדוגמת בית־הספר.

בתי־כנסת בכל שכונה

אני שמח על המפנה שיחול ב־עתיד, לרגל ההסכם ביני לבין שר השיכון, שמעתה יוקמו בית־כנסת אחד או שניים, לפי הצורך, בכל שכונה חדשה שתבנה. הקמת בית־הכנסת תתוכנן כבר בראשית עבו־דת התיכנון של השכונה. בתי־קון חשוב זה עוד לא תבוא ה־בעיה על פתרונה. כדי לסתום את הפער ולענות לצרכים המינימ־ליים בשכונות הקיימות והותי־קות ובישובים בהם נמצאי בתי־הכנסת בתנאים ירודים ועלובים — תדרש בניה רחבת מימדים של מאות מיליונים. זאת היא תכ־נית לשנים מספר. לפי הערכתי יבנו השנה בתי־כנסת בארצנו, על ידי כל הגורמים, בסכום כולל של כ־60 מיליון לירות בערך.

יש בכך אמנם משום התקד־מות. אולם כאמור אין היא מס־פקת כלל.

ברור לי, כי בשנות רוץ ש־לפנינו לא תוכל קופת הממשלה לבדה לעמוד בצרכים אלה. זאת היא כיום משימה משותפת של הממשלה, הרשויות המוניציפליות וההתנדבות הציבורית. ברצון ו־תוך נכונות נפשית נשאו תמיד המתפללים בעול בית־הכנסת ש־להם. הגענו לימים בהם נתבעת ערבות־הדדית בין בתי־הכנסת כולם. העשירים והמבוססים ש־בתוכם נקראים לאמץ שכונות עולים וישובי ספר לעזרה ולסיוע בגודל לבב.

ידידינו הבאים אלינו לכינוס החשוב מגלויות שלהות ומקהילות מבוססות נקראים לשאת חלקם במשימה גדולה וקדושה זו.

2 מיליון איש מבקרים ב„מקדשי מעט" בארץ

מאת שאול מייזליש סופר הצפה

70 אחוז מהאוכלוסיה היהודית בישראל מבקרת לפחות כמה פעמים בשנה, בבתי-הכנסת.

גילוי זה מתפרסם בסקר דעת קהל, שנערך מטעם מכון פורי"ץ, על-פי מידגם ארצי מייצג.

תוצאות הסקר, שהוזמן על-ידי משרד הדתות, מו־כיחות כי כשני מליון אזרחים נזקקים לשירותי בתי-כנסת מדי שנה. מספרים אלה עומדים בסתירה למצבת מקומות-הישיבה בבתי-הכנסת בארץ.

הפער בין המצוי לבין מספר המבקרים מחייב, לדעת שר הדתות ד"ר יצחק רפאל, שינוי רדיקלי בקונצפציה ה־ממלכתית לגבי בניית בתי-כנסת בעתיד.

בעקבות סקר זה נקט לאחרונה, שר הדתות ביחמה להכנת תוכניות-אב אזוריות בנושא זה. באמצעות הרשת המוניציפלית של עיריות ורשויות מקומיות, כשתוכניות אלה תכסה למעשה את הפיגור שהצטבר מאז קום המדינה בבנין בתיכנ"ס, ואת הצרכים לעשור הבא.

הולכת וגדלה הדרישה ממקומות יישוב לא דתיים, קיבוצים ומושבים להקים בית כנסת בתחומם. בתמונה: חנוכת בית כנסת בקיבוץ תל־יוסף.

מחריף המחסור בספרי תורה

המחסור בספרי התורה בארץ, הולך ומחמיר — על כך נמסר מחוגי משרד הדתות. במיוחד מורגש מחסור זה לאחר מלחמת יום־הכיפורים, כשהורים שכולים רבים מבקשים להנציח את זכר יקיריהם בכתיבת ספר־תורה על שמם.

וסוכם על הספקת 70 ספרי תורה ליחידות צה"ל השונות.

משרד הדתות עורך פעולות הסברה בחו"ל, כדי להגביר את עירנות הציבור היהודי שם לת־רום ספרי־תורה ולהקל בכך על המצוקה השוררת בארץ.

מקור חשוב להספקת ספרי תו־רה היא יהדות רומניה, כשהרב הראשי ד"ר משה רוזן שוקד על הזרמה קבועה של ספרי תורה מדי שנה.

גם בצה"ל מורגש מחסור זה, ולאחרונה אף התקיימה פגישה בין מנכ"ל משרד הדתות דוד גלס והרב הראשי לצה"ל וסגנו.

משרד הדתות מספק ספרי תורה לחיילים במחנות צה"ל

בתי־כנסת חדשים יוקמו ביישובים מעבר לקו הירוק

בתי-כנסת חדשים עומדים לקום בישובים החדשים שמ־עבר לקו-הירוק. בהאחזות קשת שברמת-הגולן עומד ל־הפוך מבנה ערבי לבית-כנסת קבוע.

מתיישבים הראשונים, והאנ־שים העוסקים בפיתוח האזור — להקים בית-כנסת ראשון.

בישובים הוותיקים יותר ש־מעבר לקו הירוק: קרית-ארבע בחברון, אלון-שבות, כפר-עציון, והאחזויות בבקעה וב־רמת-הגולן כבר עומדים על תילם מזה זמן רב בתי כנסת השוקקים פעילות.

עידוד להקמות בתי־כנסת לצעירים

משרד הדתות הקציב סכו־מים להקמת בית-כנסת קבוע גם במושב רמת-מגשימים, ש־עד היום שימש מקלטו של המושב כמקום-תפילה.

מהעיר החדשה ימית, ההול־כת ונבנית בקידמת-רפיח, כבר הוגשה בקשה על-ידי ה־

בתי כנסת לצעירים, אשר בהם מונהג נוסח תפילה אחיד, הול־כים ומוקמים בעידוד משרד ה־דתות. לאחרונה נחנך בית־כנסת חדש לצעירים בקרית־מלאכי.

8000 בתי־כנסת בישראל

סקר שנערך לאחרונה ע"י משרד הדתות גילה כי פועלים בארץ כ־8000 בתי־כנסת. 5500 מהם ספרדיים, ו־2500 אשכנזים. מגמת משרד הדתות להפוך בתיכנ"ס אלה למרכז קהילתי שישמש מוקד לפעילות תורנית־חברתית, ואבן־משיכה לנוער ב־אותו אזור.

נמסר כי בשנת תשל"ד טיפל משרד הדתות בבנית והרחבת כ־300 בתיכנ"ס ואלפים רבים אח־רים נהנים מעזרת המשרד במי־מון אחזקתם, שיפוצם, פיתוחם, הספקת תשמישי קדושה וצרכי דת, ועזרה במתן שיעורי תורה.

בית הכנסת בכפר עציון המרהיב ביפי המבנה הארכיטקטוני שלו

גדלה הדרישה לבתי־כנס בקיבוצים וביישובים לא דתיי

לאחרונה הונחו על שולחנו של הרב א. מרכוס, מנהל המחלקה לבתי־כנסת במשרד הדתות, מס־פר בקשות „יוצאות־דופן" לבנית בתי־כנסת חדשים, בקשות ש־הגיעו מקומות שאינם מהפוקדים התדירים את המשרד.

כך למשל הופנתה בקשה ל־הקמת ביהכ"ס בקבוץ עין־גב ש־בשפת הכנרת.

תוכנית להקמת ביכנ"ס בקר־בוץ פרוד עומדת על מזוכת ה־דיון במחלקתו של הרב. בקיבוץ תל־יוסף הושלמה לאחרונה ב־ניית ביכנ"ס. המניין הקבוע ה־מתקיים בביהכ"ס בקיבוץ עין־חרוד וטכס הכנסת ס"ת שעומד להתקיים בקיבוץ עין־גדי — מו־כיחים לדעת הרב מרכוס כי קיי־מת נהירה גדולה בקרב הדור הצעיר של הקיבוצים הזו ל„מקדש־מעט" בו יוכלו לקיים תפילות קבועות בר־מצוה וחתונות, כדו

הרב מרכוס הדגיש כי רד יענה ברצון לבקשות ויקדיש כספים לטיפוח הנ המתגמרת בהם.

שר הדתות מבקר ב„קריית יעקב הרצוג" של מדרשיית נעם, לרגל השלמת בניין הכנסת. בתמונה עומדים משמאל לימין: מנכ"ל מוסדות המדרשיה, ישראל סדה, הדתות, ד"ר יצחק רפאל, הרב ד"ר יעקב ברודא, יו"ר חוג ידידי המדרשיה באנג קיצתי מימין, עו"ד זאב רוזנברג, דובר משרד הדתות.

יוקמו בתיכ"נ בכל השכונות החדשות

הסכם עקרוני בין שר הדתות, ד"ר יצחק רפאל לבין שר השי־כון, אברהם עופר, הושג לאח־רונה בדבר בניית בתי־כנסת ב־כל השכונות החדשות. בתיכנ"ס אלה יבנו לפי סטנדרטים קבועים, אשר פרטיהם יקבעו ע"י 2 ה־משרדים.

כמו־כן הובטח אתר מגרש עבור בניית ביכנ"ס בכל שכונה חדשה שעתידה לקום.

מחוגי משרד הדתות נמסר כי בכך יבוא פתרון לבעיית בתי־הכנסת בכל האזורים החדשים ה־נמצאים בתהליכי בנייה, ובשכו־נות מתוכננות.

*

הוקמה חברה לבניין בתי־כנסת

פתרון מצוקת בתיהכנ"ס ב־ירושלים נראה באופק, עם הקמ־תה של חברה עירונית ממשלתית לבניה ולפיתוח בתי כנסת ביר־ושלים ובסביבותיה.

מנכ"ל משרד הדתות, דוד גלס, מסר, כי הקמת החברה נו־עדה לענות על המחסור הגדול בבתי הכנסת בשכונות החדשות והוותיקות. בכל אחת מהשכונות החדשות שנבנו בירושלים מאז מלחמת ששת הימים חסרים בתי־כנסת הולמים את הדרישות הר־בות.

משרד הדתות יעו תוכנית אב לבניית בתי־כנ

הסכם להקמת בית־כנסת מר־כזי חדש בקרית־שמונה, הושג לאחרונה בעת בקורו של שר ה־דתות ד"ר יצחק רפאל בעיר. בית הכנסת יוקדש לזיכרם של ייח הקדושים שנרצחו ע"י המחבלים.

באותו ביקור הניח אבן פינה לארבע בתי כנסת אחרים ברחבי העיר.

גם באשקלון נסתיימה בנייתו של ביכנ"ס חדש, בשטח של 800 מ"ר, המיועד לעולי גרוזיה, ב־אשדוד הוכנה תוכנית רב להקמת בתי־כנסת חדשי חנן הרצב סיכום על הקמ כנסת מרכזי. תוכנית מיו שנתית של בתי־הכנסת הונחה בימים אלה על של שר הדתות.

בתי כנסת מוקמים בכל השכונות החדשות. בתמונה — חנוכת בתי כנסת לעולי גרוזיה באשקלון.

בתי־כנסת יחוייבו להתארגן על בסיס ציבורי המעוגן בחוק

משרד הדתות עומד בקרוב ל־פרסם הוראות שיחייבו את כל בתי הכנסת במדינה להתארגן מ־חדש על בסיס ציבורי המעוגן ב־חוק ולהכריז על עצמם כאגודות עותמניות. הם יחויבו למסור מ־די שנה דוח"ת מפורטים לציבור ולשלטונות, על דרכי פעולתם ו־היקף הכנסותיהם הכספיות. מנ־כ"ל משרד הדתות, דוד גלס, מסר לסופרנו כי המתפללים יחויבו ב־כל בתיכנ"ס לקיים אסיפות מת־פללים כלליות, להקים מוסדות נבחרים כמקובל בכל מוסד צי־בורי והנהלת ביתהכ"ס תחויב לכנס אסיפה כללית אחת לשנה.

בתיכנ"ס שלא ינהגו על־פי הסדרים החדשים אלו, לא יהנו מן ההקצבות של המועצה הדתית ומשרד הדתות.

מי ומי בבינוס

הרב עמנואל יעקובוביץ

הרב הראשי של חבר קהילות העמים הבריטי

הרב יעקב קפלן

הרב הראשי לצרפת

הרב מרדכי דוד רוזן

הרב הראשי לרומניה

סיר אייזיק וולפסון

נשיא כבוד של היכל שלמה

הברון אלן דה־רוטשילד

נשיא הקהילה בצרפת

יש צורך במוסד של קבע

שיחה עם הרב משה רוז, מזכיר ארגון רבני אירופה

אני רואה אחת מן המטרות של הכינוס העולמי לבתי כנסת, להוכיח לעולם היהודי, לצבור הרחב, שיהודים המאורגנים בבתי הכנסת מהווים כח רציני, ובמיוחד אחרי מלחמת יום הכיפורים. עלינו להוכיח מחדש שהקשר בין הגולה לבין א״י הוא קשר רוחני ולאו קשר מבוסס כאילו על תרומות כספיות בלבד — זאת אומר הרב משה רוז מזכיר ועידת אירופה.

כל התביעות שיש לנו, כלפי א״י מבוססים על דתנו ותורתנו ולא על גורמים אחרים. הכינוס צריך להדגיש את הענין הזה הנשכח מדעת הקהל בעולם. במיוחד כלפי הקטרוג שיצא על זכותנו לא״י, שהקיף גורמים פוליטיים חשובים בעולם.

רבני אירופה משתתפים בכינוס הזה לא כקבוצה מאורגנת, אלא כל רב מייצג את קהילתו, או את בית הכנסת שלו. התקדים של כינוסי רבנים באירופה, היוה צעד הכוב שהוביל ליזמה של הכינוס העולמי. היזום הראשון לכינוס רבני אירופה היה הרב ישראל ברודי. לכן אנו רואים את עצמנו כאב הרוחני של הכנס העולמי של קהילות ובתי כנסת.

מדוע קהילות אירופה מתייחסות לכינוס העולמי בארץ ביותר ענין כאשר הקהלות בארה״ב? ראשית, אומר הרב רוז, אירופה קרובה יותר לא״י מבחינה גיאוגרפית. יהודי אירופה מבקרים בה יחסית יותר מאשר יהודי ארה״ב. מאירופה עד לא״י יש לטוס בחמש שעות בלבד. שנית, ארגוני בתי הכנסת בארה״ב מפנים את מרצם לעניני פנים ולא לעניני חוץ. אין להם זמן גם לעניני הכלל היהודי.

יש לראות את תפקיד הוועידה להדק את הקשר בין בתי הכנסת בעולם. למצוא דרך שנוכל לדבר זה אל זה באמצעות ארגון. לא רק בשלושת ימי הועידה אלא בכל ימות השבה, על הארגון להגיד את דבר בתי הכנסת וגם להציג דרישות בשם בתי הכנסת.

אימוץ בתי כנסת

אשר להצעות מעשיות, אומר הרב רוז, יש מקום להגשמת ההצעה של אימוץ בתי כנסת בארץ על ידי בתי כנסת בגולה וכן להיפך. יש ליצור קשר ישיר בין בתי כנסת אלה. חברי בתי כנסת בגולה ידעו כזוברים בבתי כנסת בארץ. יש מקום לדון על המחסור בכלי־קודש בחו״ל, ועל הצורך לכוון רבנים צעירים לשרת בקודש בקהלות בגולה כתפקיד מיוחד, בטרם שהם מקבלים תפקידי רבנות בארץ. הרבנים צריכים לקבל עליהם שליחות זו לעודד קהילות רחוקות ולהדריכן בשטח הרוחני.

מן הכנס הזה צריכה לצאת הקריאה לעולם על שרשיותו של עם ישראל כעם סגולה ועל הקשר הרוחני בין כל היהודים בעולם. צריכה להיות קריאה לעולם היהודי לחזור למקורות. לאור גלי ההתבוללות המקיפים ארצות וקהלות.

הגיע הזמן שהכנס יהפך לארגון של קבע. עד עתה היו שני הכינוסים הקודמים מבוססים על ארעיות. הכנס השלישי צריך להתייצב לענין של קבע ולהקים ארגון קבוע.

הרב רוז מציין כהישג את ארגון כינוס הקונסיסטואר, ארגון הקהלות בצרפת, בישראל. מי שמכיר את תולדות המוסד הזה יודע כי זהו הישג היסטורי. וזוהי דוגמא גם בשביל בתי הכנסת המאוחדים באנגליה וארגוני בתי כנסת אחרים.

ארגון רבני אירופה מונה 80 רבנים, המרכז שלו נמצא בלונדון. הוא מתכנס פעם בשנתיים. במשך הזמן פועלת ועדה מתמדת הנפגשת כל חצי שנה. הכינוס והארגון של רבני אירופה יכולים לשמש דגם לכינוס העולמי של קהילות ובתי כנסת.

פרסי הצפה תשל״ה

„הצפה" מגיש לקוראיו גם השנה מבחר ספרים בתורה ודעת עולם, במסגרת מפעל הפרסים השנתי

עטורי תורה
מאת א. י. גרינברג
6 כרכים
מחיר למנוי 50.— ל״י
מחיר רשמי 105.— ל״י

משנה תורה לרמב״ם
6 כרכים מהודרים
מחיר למנוי 100.— ל״י
מחיר רשמי 165.— ל״י

תורה — מקראות גדולות
5 כרכים
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 50.— ל״י

פירוש המשנה להמאירי
כרכים ד׳ ה׳
מחיר למנוי 20.— ל״י
מחיר רשמי 55.— ל״י

מחזור הצומח והחי לפי עונות השנה,
מאת אליעזר שמאלי
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 38.— ל״י

פרחי בר מנגב עד רמון
אלבום מהודר
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 45.— ל״י

חידושי הריטב״א
4 כרכים
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 59.— ל״י

התלמוד ויוצריו
מאת א. מ. נפתל
חלק ב׳
מחיר למנוי 5.— ל״י
מחיר רשמי 28.— ל״י

אנציקלופדיה לגיאוגרפיה תלמודית
2 כרכים
מחיר למנוי 15.— ל״י
מחיר רשמי 49.— ל״י

אנציקלופדיה הלכתית
מפתח ההלכות לרמב״ם ול„שולחן ערוך"
מחיר למנוי 15.— ל״י
מחיר רשמי 48.— ל״י

ארץ ישראל, הלוך ונסוע בארץ האבות
מאת א. ביר
2 חלקים
חנם

„שחוק פינו"
אנתולוגיה לספרות והומור
2 כרכים
מחיר למנוי 25.— ל״י
מחיר רשמי 65.— ל״י

אנציקלופדיה על הזוהר „אדרת אליהו"
מחיר למנוי 15.— ל״י
מחיר רשמי 48.— ל״י

אנציקלופדיה „מאיר נתיב"
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 38.— ל״י

אנתולוגיה לחזנות
מאת שלמה רביץ
2 חלקים
מחיר למנוי 25.— ל״י
מחיר רשמי 70.— ל״י

הגדה של פסח
מהודרת
מחיר למנוי 10.— ל״י
מחיר רשמי 32.50 ל״י

בדרך טובים, דינים ומצוות שבין אדם לחברו
מאת הרב ד״ר י. מוריאל
חנם

חכמת החיים של עם ישראל
— מבחר אמרות ופתגמים
חנם

ספר איטליה
מאת א. י. ארליך
חנם

חידושי רבנו חיים הלוי
על הרמב״ם
חנם

2 ספרי בישול
בהוצאת „מסדה"
חנם

פרקים במחשבת ישראל
מאת הרב ש. ישראלי
מחיר למנוי 5.— ל״י
מחיר רשמי 32.— ל״י

דברי ימי אירופה
מאת א. ל. פישר
3 כרכים
מחיר למנוי 20.— ל״י
מחיר רשמי 54.— ל״י

ספר הבית
(מאות עצות לעקרת הבית)
מחיר למנוי 2.— ל״י
מחיר רשמי 22.— ל״י

משנתו של הרב קוק
מאת צבי ירון
חנם

על אבות וילדים
— סיפורי תורה לילדים
חנם

ספר הלכה,
ברכות הנהנין
חנם

מלון רב-לשוני
(14000 ערכים)
חנם

חכמי הספרדים בא״י
מאת שרגא וייס
חנם

אגרות ארץ ישראל
מאת אברהם יערי
חנם

תחומים וחותם
מאת א. בלאט
חנם

ספר החינוך
עם הגהות
בעל „משנה למלך"
חנם

באי הכנס
...רבת
...רוכים הבאים!

מכובדינו

אנו מתכבדים לפנות אליכם לחתום על עתון „הצפה", בטאונה של היהדות הדתית הלאומית.

עתון „הצפה" מביא את דבר היהדות הדתית ומפעלה בבני ישראל בארץ ובתפוצות.

„הצפה" ,גדול העתונים היומיים של היהדות הדתית בעולם, מגיע לרבבות קוראים שומרי מסורת בישראל ובתפוצות.

„הצפה" מגיע לציבור הגדול של רבנים, רמ״ים, בני ישיבה, עובדים במוסדות דתיים, אקדמאים, מורים ופקידים דתיים, פועלים ובני ההתיישבות העובדת.

עתון „הצפה" — מגיש לבאי הכנס פרס מיוחד. כל אלו שיחתמו על העתון לשנה מראש, בימי הכנס, יוכלו לזכות באחד הספרים מרשימת הספרים ש„הצפה" מגיש לקוראיו.

מלאו את הטופס המצורף בזה ופנו למשרד „הצפה" בבנין הכנס.

בכבוד רב

הצפה

*

דמי החתימה

בישראל

לחודש — 35 ל״י; לשנה — 420 ל״י

בחוץ-לארץ

(בלירות ישראליות)

		אירופה	ארצות קרובות	דרום אמריקה
עתון כל יום בדואר אויר	לחודש	49.50	60.—	84.—
	לשנה	594.—	720.—	1008.—
עתון ערב שבת וחג בדואר אויר	לחודש	24.—	30.—	42.—
	לשנה	288.—	360.—	504.—

*

הזמנה

לכבוד
הנהלת „הצפה"
ת.ד. 2045
תל-אביב

הריני מזמין את עתון „הצפה"
לשנת 1975 ומצרף בזה סך ______
נא לשלוח את העתון בדואר אויר/רגיל לפי הכתובת:

______
______
______
______
______

בכבוד רב

______
______

هكذا من الاصل

مكبر من الاصل

היכל שלמה
HECHAL SHLOMO

לרבנים

לראשי הקהילות

ולנציגי בתי־הכנסת

אורחי הכנוס העולמי השלישי

של בתי כנסת וקהילות

יברככם ה׳ מציון ויהי בואכם לשלום

תזכו להרים קרן התורה והיהדות בישראל ובתפוצות
ולקרב לבבות אחינו בני ישראל לאביהם שבשמים.

WELCOME TO ALL DELEGATES
ATTENDING

THE THIRD WORLD CONFERENCE
OF SYNAGOGUES and KEHILOTH

מי ומי בחבר המועצות הדתיות

החבר שהוקם בשנת תשכ״ג מאגד בתוכו את המועצות הדתיות שבכל הישובים העירוניים והחקלאיים בישראל וממלא בעיקר את התפקידים דלהלן:

א. מייעץ ומדריך את המועצות הדתיות בכל הנוגע לחוק, נוהל והקציב לשם שכלול מתמיד בדרכי פעולותיהן.
ב. מייצג את כל המועצות הדתיות בפני משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות ומוסדות ציבור אחרים. כן פועל הוא כמתאם בין הגורמים הנזכרים.
ג. מעבד ומציע חוקים, תקנות ונהלים שונים.
ד. עורך סקרים שונים על מנת לשכלל ולהנחיל את שרותי הדת השונים הניתנים לציבור.
ה. בחבר פועלת לשכת הכוונה והדרכה לארגון אירועי תרבות דתית ולימודי יהדות על ידי המועצות הדתיות. האירועים נערכים ביוזמת החבר, מטעם המועצות הדתיות ומשרד הדתות — המחלקה להווי דתי ובשיתוף מרכז ההסברה.
ו. עורך כינוסים, סיורים וימי עיון לליבון בעיות, להשתלמות ולהדרכת נבחרי המועצות הדתיות ופקידותן הבכירה.
ז. יוזם ומארגן מפעלים אחרים הארציים לי הרמת קרן התורה.

קשרים אמיצים פיתח החבר עם מנהיגי ארגוני קהילות בחוץ לארץ. החבר הקים במשותף עם משרד ראש הממשלה, משרד הקליטה והסוכנות היהודית — במת הסברה מיוחדת בתל־אביב לתיירים ועולים לעתיד, דתיים, דוברי אנגלית. משתתפי הבמה מקבלים במסגרת זו תשובות לבעיות עליה וקליטה המעסיקות אותם, ולומדים על הנעשה במדינה מבחינת הדת, המדיניות, הבטחון, התעסוקה והדיור. החבר מפנה בקשות מועמדי עליה — ישירות אל הפקידות הבכירה בממשלה ובסוכנות לטיפול מזורז.

„החברה למימון", היא אחד המפעלים המרכזיים שהקים החבר. חברה זו מרכזת הון פרטי בעיקר לשם הקמת מוסדות דת, לסוגיהם ברמה מכובדת (בזה בניני בתי כנסת, מקוואות, ומועדונים קהילתיים לצעירים), בועדה צבורית של החברה — בעלי הון, הרשתנים ומנהיגי ציבור מישראל ובחו״ל.

משרד החבר הוא בתל־אביב, בשדרות שאול המלך 41.

החבר הוא אגודה עותומנית ובראשו הנהלה בהרכב האישים דלקמן:

ראש החבר: סיו״ר הכנסת פינחס שינמן.

חברי ההנהלה: הרב אברהם אלמליח, משה בליטנטל, ישראל גונן, דוד דניאל, שלמה האפט, חשיא לוריא, מרדכי ליברמן, יעקב משה מאלי, הרב יעקב מורחי, אברהם מרמורשטיין, רחמים נתנאל, מרדכי צוויק, הרב יעקב קצנלבוגן, גדליה שרייבר.

מרכז החבר: ישראל רייגם.

הידוק הקשרים והרחבת הגשרים

(סוף מעמוד 9)

נסיון של עשרות שנים

כמי שמכיר מקרוב את כוחן ופעילותן של המועצות הדתיות בארץ, אומר מר שינמן כי אלה צברו גם נסיון של עשרות בשנים, בכל מה שקשור לארגון חיי קהילה וקיום חיי דת בארץ. לרשותן של מאות המועצות הדתיות בארץ, עומדים גם כלים מתאימים לפעולה, ומן הראוי לנצל נכונות זו לסיוע, ובאמצעות „חבר המועצות הדתיות" לתת יד ולהושיט עזרה בצורות שונות לחיזוק החיים הקהילתיים בעולם היהודי, להגביר את יסודות האמונה בקרב המוני העם ויותר מכך — לפעול במיוחד להחזרתם לחיק היהדות של בני דור ההמשך המתרחקים ממורשת האבות.

בארץ עצמה ניכרת התעוררות רבה לשוב למורשת אבות וזו באה לידי ביטוי לא רק בפניות של אנשים, להכיר מקרוב אורחות חיים דתיים, כי אם גם בבניית בתי כנסת בקיבוצים ובמושבים שאינם מוגדרים כדתיים.

עובדה מעודדת ומרנינה זו מחייבת את הגורמים הנוגעים בדבר לעשות הכל כדי לבנות ולהקים בתי כנסת במקומות הנדרשים.

כל זה אמור עתה, גם לנוכח קליטת העליה במקומות מרוחקים, יחסית, בחלקי הארץ השונים, ובכלל זה — בעיירות הפיתוח ובמושבים. תצוין עובדת הכמיהה הניכרת אצל העולים החדשים להכיר מקרוב אורחות חיים דתיים.

פעולת אימוץ

לאור מצב זה עלה שוב רעיון האימוץ של בתי־הכנסת בארץ ובפזורה. אין ערוך לפעולה מעין זו, וטוב יעשו באי הכנס השלישי, שיקשרו את קשרי האימוץ כבר עתה, ובכך יהדקו את הקשרים בין בתי כנסת בארץ ומרכזים קהילתיים בחו״ל. יחליפו ידע ואינפורמציה, יסייעו באמצעים נדרשים אחרים ואף ישגרו כוחות הוראה והדרכה, בעיקר רבנים, מדריכים רוחניים ועוד. ובכלל, חייבים להבטיח התארגנות עולמית בשטח זה של האימוץ, שבלי ספק ברכה רבה טמונה בו.

מכל מקום, כאן בארץ יש רצון ונכונות לפעול למען אחינו שבגולה, חוזר ומדגיש מר שינמן, בציינו, כי נכונות זו קיימת למרות המצב שבו חייבת היהדות הדתית להיאבק על דמותה וצביונה של המדינה ומעמדה הדאות של הדת בחיי היום־יום. קיים, לצערנו, אויב פנימי לעניני הדת — מדגיש איש שיחנו.

אומר עוד מר שינמן: מתוך האחריות ההיסטורית שארץ ישראל ניתנה לעם ישראל כולו — רואים אנו את עצמנו מאוחדים עם העולם היהודי כולו ומלוכדים עימו במטרה הנעלה של שמירת הגולה.

„אנו מהנה גדול החוק ויש בכוחנו לפעול בכל התחומים הנדרשים. הכינוס הנערך בירושלים, עשוי לתרום להיערכות נדרשת זו של יהדות התורה בארץ ובפזורה".

ולסיום אומר יו״ר חבר המועצות הדתיות: גדול ערכו של כינוס זה ורבה תועלתו. בידיו לקדם את הרעיון של איחוד וליכוד כל ההעוסקים בתורה, מצוות ומעשים טובים.

חבר המועצות הדתיות המארח את הכנס העולמי יחד עם איחוד בתי הכנסת, מברך בשם הקהילות והמועצות הדתיות בארץ, את כל הנציגים שבאו לכנס מהארץ והתפוצות ומביע תקוה כי הכנס בדיוניו הפוריים יביא בשורת עידוד וליכוד לפעולות אחידות למען ביסוסה של היהדות הדתית, הנאמנה והחזקה.

יהי בואם של ראשי קהל ישראל לברכה ותשרה השכינה במעשי ידיהם — מסיים מר שינמן.

משרד התיירות

המחלקה לכנסים בינלאומיים

מברכים את
באי הכנוס העולמי השלישי של
בתי־כנסת וקהילות
ומאחלים למשתתפים
דיונים פוריים ושהות נעימה

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

שלוחה
ברכת
כה לחי!

בנק המזרחי
המאוחד בע״מ

ב״ה

ברוכים הבאים

KIBBUTZ LAVIE'S
SYNAGOGUE FURNITURE ENTERPRISE
welcomes the
WORLD CONFERENCE OF SYNAGOGUES

לביא

נגרית קבוצת לביא
המפעל לרהיטים לבתי כנסת

מברכת את
הכנס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

ומזמינה בזה את באי הכינוס
לבקר את ביתן נגרית קבוצת לביא
בתערוכת תשמישי קדושה
ב„היכל שלמה" ירושלים

TIBERIAS
HOT
SPRING

WELCOME
THE INTERNATIONAL CONGRESS
of the
SYNAGOGUES
WORLD ORGANISATION

While in Israel relax at the most modern baths at the Hot Springs on the shore of the see of Galilee.

T I B E R I A S
H O T
S P R I N G S
in the city of health,
rest and relaxation.

ברכות מאליפות

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה והנצחית
כה לחי!

לשכת הרבנות והמועצה הדתית
בית שאן
יו״ר עמוס חג׳ג׳
הסגנים, החברים והעובדים

המועצה הדתית יבנה

ברכותינו
לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה

יהי רצון שהשכינה תשרה ביניכם להצלחת הכנוס
שנזכה לשלום המיוחל וישראל ישכון לבטח.

יעקב חזות
יו״ר המועצה הדתית

חבר המועצות הדתיות בישראל

ברכת אחים שלוחה על־ידי החבר
לכל ציר הכנוס העולמי השלישי של בתי הכנסת והקהילות,
המתכנס אי״ה בירושלים השלימה,
ביום שלישי, ל׳ שבט תשל״ה (11.2.75), ובמיוחד לאורחינו מהתפוצות

הרבנים הראשיים
רבני הקהילות
נשיאי ארגוני הקהילות
נשיאי בתי הכנסת
בכל אתר ואתר.

ברוכים הבאים בשם ה׳
תשרה ברכת ההשגחה העליונה במעשי ידיכם
לחיזוק מורשת ישראל סבא בקרב העם.

הנהלת החבר

בית הכנסת הגדול בירושלים
JERUSALEM GREAT SYNAGOGUE

לבאי הכינוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים - בירת ישראל

ברוכים הבאים בשם ד׳

WELCOME TO ALL DELEGATES
ATTENDING

THE THIRD WORLD CONFERENCE
OF SYNAGOGUES and KEHILOTH

לבאים בשערי ירושלים השלמה
לכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

מיטב הברכות והאיחולים

להצלחת דיוני הכנוס
להרמת קרן התורה והדת בישראל ובתפוצות

עירית בני־ברק
הרב יצחק מאיר
ראש העיריה

לבאי בשער ירושלים השלמה והנצחית

לכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

שאו ברכה נאמנה
להצלחת הכנוס

הרבנות הראשית המועצה הדתית
פתח־תקוה

לרבנים ולגבאי בתי־כנסת
לאורחי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

ברכות מאליפות

יהי רצון שיצליחו בדיוני הכנוס
להרמת קרן התורה והיהדות בישראל ובתפוצות

המועצה הדתית רחובות

ברכות מאליפות

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה

יהי רצון שהשכינה תשרה בכל דיוני הכנוס
להגדיל תורה ולהאדירה בישראל ובתפוצות.

המועצה הדתית בת־ים

מיטב הברכות והאיחולים

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה

יהי רצון שהשכינה תשרה בכל דיוניכם להצלחת הכנוס

ועד בית הכנסת המרכזי
קרית שמואל, חיפה

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות

עשו והצליחו
להרים את קרן היהדות הנאמ
ולקרב את בני ישראל
לאביהם שבשמים.

המועצה הדתית חי

בית הכנסת המרכזי הר הכרמל
דרך הים 10, חיפה.

ניצב בשורות האיחוד
ומברך את
הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
בהצלחת הדיונים והמעשים

ועד בית הכנסת „היכל נתנאל" חיפה
וצבור המתפללים

שולחים בזה את מיטב ברכותיהם
לכנס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתקיים ב„היכל שלמה" בירושלים השלמ
ומאחלים הצלחה לדיוני הכנוס

לבאי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה

ברכת ד׳
תלווה אתכם בכל דיוני הכנוס להגדיל תורה ולהאד

בית הכנסת של „הפועל המזר
קרית־אליהו, חיפה
ע״ש קדושי השואה והגבורה

ברוכים הבאים בשם ד׳

לכל אורחי הכנוס העולמי השלישי
של בתי כנסת וקהילות
המתכנסים בירושלים השלמה

יהי רצון שתזכו לדיונים פוריים ולמעשים טובים,
כדי להגדיל תורה ולהאדירה בישראל ובתפוצות.

המועצה הדתית רג

לוח הצופה

● קונה פריים קונה רהיטים ... אנטיקות, ... ידידים, טלוויזיות וירושות — ...876852 בערב 8...

● בפ"ת בסביבה דחלת 2½+½ ... ארים ותנטאות, טרומפלדור 54 ... ובין.

● מרכז מכונות גילוח חשמליות ... מכירה, חלקים, בצקס, ביאליק ... רמת-גן 736164.

● להשקעות מסורתיות דירות מרווחות בגבעת סביון (ליד ישמח-משה) 2 חדרים החל מ-133.000. 3 חדרים החל מ-166.500. 4 חדרים החל מ-192.500. אפשרות למשכנתא. במקום בית ספר, גן דתי. „אמריקה ישראל להשקעות" בע"מ. טלפונים: 03—751540 03—50281 03—757191.

● מורה בכיר לכל המקצועות. טל. 794997 ב"ב מ-17.00.

● למכירה ספר תורה משומש. טל. 231775 (03) בשעות הערב.

● למוסד חשוב דרוש פועל נקיון. טל' 381857 ת. ד. 1526 בני-ברק.

● למכירה צמיגי אורחים בגדלים שונים ובמחירים זולים, חלקי חילוף לטרקטורים פיאט 70 ס"ו. רומנים מכל הסוגים „אמנותיים" טל. 063—22533.

לוח ירושלים

● למכירה בירושלים בבית-וגן, דירת פאר, 3½ + הסקה + ארונות. 533449, הבלה.

● קבלני ירושלים בע"מ, אגריפס 8, טל' 225916, מציעים דירות בנוה 3—4—5 חדרים עבור מסורתיים, חנויות ומשרדים ברחוב כהנ סופר 30 במחירים שלפני הפיחות!!

לוח חיפה

● דירת 2 חדרים ריקה בסביבת הישיבה, לצלצל 18.00—20.00, טל. 666863.

● שני חדרים גדולים, מרפסת גדולה סגורה וצה. זיידנר מיכאל 54, חיפה.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים: אזיה, המלך ג'ורג' 27, טל' 222043; אל ארז, רח' באב אל זהרא טל' 282682.
תל-אביב: כיכר המדינה, ה' באייר 48 טל' 258046; פרנקל, המלך ג'ורג' 38 טל' 223721; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.
חולון: שיינין, סוקולוב 68.
בת-ים: גני בת-ים הנביאים 3.
רמת-גן: הרצל, הרצל 52 טל' 722372.
בני-ברק: הרצל, 52, ר"ג.
נתניה: הנשיא, ויצמן 36, טל' 23639.
פתח-תקוה: רטל, רוטשילד 89.

יום שבת

ירושלים: ניבנב, האריי 12 טל' 33676.
תל-אביב: בני, דיזינגוף 174 טל' 222386; פרנקל, המלך ג'ורג' 38 טל' 223721.
חולון: אסותא, טרומפלדור 4.
בת-ים: בלפור, בלפור 90.
רמת-גן: נגבה, דרך נגבה 38 טל' 743159.
בני-ברק: בני-ברק, רבי עקיבא 110.
נתניה: מרכז, הרצל 36 טל' 22739.
פתח-תקוה: בריאות, חובבי ציון 13 טל' 912357.
הרצליה הסביבה: כיכר ריבלין, רינגס 142 הרצליה פתוח.

במוצאי-שבת

בית וגן, רח' הפסגה 59 טלפון 535626; אל זהרא, רח' אל זהרא טל' 283543.
תל-אביב: כיכר המדינה, ה' באייר 48 טל' 258046; מושקוביץ, המלך ג'ורג' 25 טל' 282650; יאני, יהודה הלוי 67 טל' 612474.

הקיבוץ הדתי

(סוף מעמוד 7)

הדתי אל עולם הישיבות. נראה, שבעייה זו שנה במהותה כמותה בבעייה אשר עומדת בפני הורים בעיר, כאשר עליהם להחליט לשלוח את בנם לישיבה תיכונית. אנו בקיבוץ, ניסינו ליצור חינוך מלא, אורגני, כאשר יש בו זהות רבה בין ההורים לבין „הרחוב הקיבוצי" ובית הספר הקיבוצי. במידה מסויימת יש משום תחרות בין הקבוץ והישיבה, שתיהן כאחת תובעות את כל האדם, את כל ישותו, 24 שעות ביממה. ויש חשש שבן הקיבוץ כאשר בשנות חייו המעצבות ביותר יהיה בישיבה יקרע בין שני עולמות ויתכן שלא ימצא את דרכו החדשה במסגרת הקבוץ הדתי.

∴ הערך החינוכי והתרבותי של הקבוץ

אני רואה את הקיבוץ הדתי במתכונת החברתית של היום כערך חברתי-דתי כה חשוב, שאני חייבים להמנע מלסכן את קיומו. מכאן אין להסיק שאין לדבר על שילוב מבוקר של הישיבה במערכת החינוך שלנו.

הדבר נעשה בעבר, קרי, יציאת הבנים לפרקי זמן לישיבות. נראה לי שיש להגשים הצעה להוציא את הבנים לישיבה בגמר בית הספר התיכון, לפני שרותם בצה"ל, ואת לתקופה של שנה לפחות. יש לשלוח רק את הבנים המעוניינים. נראה לי שבמועד זה כאשר הנער הגיע לבגרות (חרתי משמע) יוכל להפיק תועלת רבה יותר, הן לעיצוב האישיות והן מבחינה לימודית, מאשר שנתיים שלוש בישיבה תיכונית תוך כדי שילוב מערכת לימודית המייצגת את הישיבה התיכונית.

יתרון נוסף להצעה זו, שדבר זה לא יפגע בחינוך החברתי שבתקופת בית הספר, ובעיקר העדר הבנים מהחברה בתקופת הלימודים הסדירים של בית הספר התיכון.

יתכן שיש לאפשר מסגרות של חינוך משלים גם לבנות, אף נעשו נסיונות בכוון זה. נראה שהתנועה הקיבוצית היא גורם חינוכי בתחום עצמו — והישיבה או המסגרת המיוחדת לבנות יכולה אך ורק להיות משלימה.

— אם היית צריך לבנות סדר עדיפויות באתגרים המוצבים של הקבוץ הדתי כיצד היית מונה אותו?

אני רואה בחינוך את הנושא המרכזי. כאשר אנו מדברים על רוויזיה חינוכית, היא צריכה להתבטא בכך שנתרגל למחשבה שאין לקבל כמובן מאליו, חינוך ציוני באותו הטובו כפי שאנו מייצגים אותו בציונות הדתית. כלומר, אנחנו חייבים לטפח את התודעה ההיסטורית, ההשתייכות לעם ישראל, סולידריות בתוך עם ישראל הן בארץ והן בחוץ-לארץ. מכאן החשיבות הרבה לביקורים לקבוצות המתנדבים הבאים מחו"ל. אשר הם לא רק משרתים או עוזרים לקבוץ בבעיות העבודה הבוערות כאשר נטל הבטחה כבד עליו, אלא גם מדגימה בצורה חייה את הזיקה הקיימת, בין צעירים בגולה לבין מדינת ישראל.

על כן דומה שהקבוץ הדתי, בגלל הוסנו הרוחני, אינו יכול לשחרר עצמו מן האחריות לכלל. ובמיוחד לתנועה הקיבוצית ולצעירים אשר בהם שורות מבוכה רעיונית רבה.

ירושלים

חלוקת מלגות לתלמידי

במוצאי-שבת ב-7.30, תתקיים ב„היכל שלמה" אסיפה חגיגית של „ארגון עולי ארצות המערב", שתהיה מוקדשת לחלוקת המלגות לתלמידי מוסדות החינוך של התנועה. המלגות יוענקו מהקרן המיוחדת של הארגון תוך שיתוף פעולה עם המרכז לחינוך דתי שליד המרכז העולמי.

ברוך דוברבני, יו"ר המרכז לחינוך דתי, יהיה הנואם-האורח של החגיגה בה ישתתפו רבנים ועסקני חינוך. הקהל מוזמן.

ב„היכל שלמה"

השיעור ב„פרשת השבוע לאור ימינו" מטעם „ארגון וותיקי התנועה" יתקיים בשבת ב-3 אחה"צ ב„היכל שלמה". את השיחה יתן הרב חיים פינקלשטיין.

בבית החברה

בבית החברה של תנועת האשה הדתית לאומית, ראש רחביה, יתקיים השיעור בפרשת השבוע, בשבת, ב-3.30 אחה"צ. המרצה יהיה הרב אריה יוליוס.

בעתון העתונאים

בעתון העתונאים שיתקיים בליל שבת בבית העם בירושלים ישתתפו: אלי זוהר, מנהל המכון הגיאולוגי, שידבר על הנושא: „מחקרי נפט בישראל בשנים הקרובות" והעתונאי ויקטור נחמיאס ירצה על „לבנון והמחבלים". המרצים ישיבו לשאלות הקהל. העתון נערך בשיתוף עם מחלקת התרבות של העירייה. הכניסה לכל.

נדחו הקונצרטים של בארנבוים

אישפוזה הפתאומית של הצ'לנית ז'אקלין דיפרה בלונדון גרם לדחייתם של שני הקונצרטים של בעלה, הפסנתרן-המנצח דניאל בארנבוים, בסדרת מוצארט של התזמורת הפילהרמונית הישראלית שנועדו להתקיים בפברואר.

שני הקונצרטים של דניאל בארנבוים עם התזמורת הפילהרמונית הישראלית במחזור המיוחד של כל הקונצ'רטות לפסנתר מאת מוצארט, אמורים להתקיים במארס ובאפריל. הכרטיסים הם בעלי-תוקף לתאריכים החדשים.

תל-אביב

בבית הכנסת הגדול
(רח' אלנבי 110)

השבת יעבור לפני התיבה החזן מר א. בר-גיל. ערבית ב-5, שחרית ב-8.

ביום רביעי, א' דר"ח אדר תשל"ה ב-7.30 בערב, ינתן שעור בגמרא ע"י יו"ר ההנהלה מר אברהם הצרוני בנושא: „דינא דמלכותא דינא". הציבור מוזמן.

בבית הכנסת „היכל מאיר"
(רח' מאנה 12)

השבת תתקיים תפילה חגיגית ליובל „השבורי" לייסוד קופת הגמ"ח שע"י בית הכנסת. יעבור לפני התיבה החזן הראשי בנימין אונגר, בלוויית המקהלה. תחילת התפילה ב-8.20. הקהל מוזמן.

בבית-הכנסת „בילו"

בליל שבת בין קבלת שבת למעריב „פסוקו של יום" ע"י עו"ד ד"ר גבריאל קלינג. ב-8 במסגרת בימות ליל שבת חוג לפרשת השבוע ושירי שבת ע"י הרב מ. הרשטיק. בשבת ב-7 בבוקר שעור בתלמוד ירושלמי ע"י פרץ גרוס. תפילת שחרית, ברכת החודש ומוסף, יעבור לפני התיבה יצחק רום. ב-4 תפילת מנחה, שלוש סעודות ושעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מ. ש. הלוי מובשוביץ.

„אהל-שם"

השבת ב-10 י. סברסקי — תנ"ך, ב-11 הרב פרידלנדר: הלמוד, ב-4 מסיבת „עונג שבת", ירצה גור אריה שדה על הנושא: „התנ"ך בימינו". הפותח: יו"ר „אהל-שם", משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש. ז. כהנא.

באגודת „אהבת-חסד"
(רח' נחמני 61)

בליל שבת ב-8 מסיבת „עונג-שבת", ע"י שלחנות ערוכים. על הנושא: „חיינו לאור פרשת השבוע", ירצה הרב מאיר גרוזמן. הפותח המנחה הרב משה ברנשטיין. זמירות שבת ע"י החזן י. סולניק.

ביום שלישי ב-8 בערב שיעור בתנ"ך — „יחזקאל", בחוג נשים „אהל-אברהם", ע"י הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי ב-8 בערב שיעור ברמב"ם — „שמונה פרקים", ע"י ד"ר יהודה מוריאל.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל הפהמ"ז בת"א

במועדון סניף נוה שרת, ב-11 שעור במדרש ע"י י.ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב-4 שעור תורה ע"י הרב י. יודי.

בביהכ"נ „היכל מנחם" פלורנטין ב-3 שעור תורה ע"י הרב פנחס הכהן רבין.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכפר שלם א', ב-4 שעור תורה ע"י יצחק רבי.

בביהכ"נ „זכרון קדושים" ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת-שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ „תפארת ישראל", רח' המעפילים, ב-4 שעור תורה ע"י ר' זכריה להן.

במועדון „ביצרון", דם המכבים 19, ב-2.30 שעור בפרשת השבוע, ב-3.30 שעור במסכת יבמות, ע"י א. ארנברג.

בביהכ"נ „שושנה", רח' יאיר שטרן 11, שכונת פלורנטין, ב-5 שעור תנ"ך ע"י הרב פנחס הכהן רבין.

במועדון המשך שינקין ע"י ביהכ"נ בשיכון הפהמ"ז, בליל שבת, ב-8, הרב נחום גולדשמיד — רב בביצרון — ירצה על הנושא מידות שבתורה. הפותח ת.ה. קנטור.

במועדון רמה ישראל רח' דם המכבים 19, ביום שלישי ר"ח אדר, ב-7 בערב, מסיבת ר"ח בהשתתפות הרב מרדכי מזרחי והרב זאב ספלאוף. המנחה: א. עקנין.

תנועת האשה הדתית לאומית

ירושלים: עונג שבת במכון הרי פישל. פרשת השבוע — הרב אליעזר רקובסקי. עיונים בתפילה — הגב' שושנה הולצברג; בבית הכרם בפנסיון „מרגוע", פרשת השבוע — הרב דוד שפירא; בגבעת שפירא, עונג שבת בשעה 3.30 אחה"צ בבית הגב' פול, רח' בר-כוכבא 6. פרשת השבוע הרצאה — הרבנית חנה גרינשטיין.

בני-ברק: במועדון לחברה, רח' דניאל 3, עונג שבת לקשישים, ב-3.30 אחה"צ. הח' לפידות הרצה על פרשת השבוע.

רעננה: בסניף הפועל המזרחי ב-4.30 אחה"צ ירצה ישעיה קרני על פרשת השבוע.

קרית-מוצקין: בבית הכנסת לנוער ב-11 לפנה"צ ירצה מאיר לוי על פרשת השבוע.

בת-ים: במוצאי שבת ב-8 מסיבת סיום ספר ירמיהו — בחוג התנ"ך, במסעדת בי"ס „צפורי". הרצאה ע"י לאה אלכסנדרוב. סיום — שמואל גולדנר, מנהל בי"ס „צפורי". שירה בציבור בליווי אקורדיון, כיבוד קל.

ראשון-לציון: בבית החברה ברוריה באומר, רח' ביאליק 9 א', ביום שני (10.2.75) ב-8 בערב, הרצאה מטעם מרכז ההסברה. עוזי ביתן ירצה על המדיניות הכלכלית החדשה.

פרדס-חנה: בסניף הפועל המזרחי ביום שני ב-7.30 בערב. הרצאה מטעם מרכז ההסברה. אברהם אגסי ירצה על „גבולות ובטחון", בליווי שקופיות.

קרית-מוצקין: בבית הכנסת לנוער, ביום שלישי ב-5 אחה"צ, בחוג לתנ"ך ירצה המורה מר גורן. באותו יום ב-7 בערב, בבית הספר „מצפה", חוג לתפילה.

בני-ברק: ביום רביעי ב-8 בערב מתקיים חוג בית בבית צילה רבינר-בין, רח' מהר"ל 10. ד"ר שמואל הרצפלד, רופא ילדים, ירצה על מחלות עונתיות. בבית „הפועל המזרחי" בבני-ברק שדרות רבי טרפון 1 יתקיימו ימי מכר, בימים ראשון ושני (9—10.2.75) מ-9 בבוקר עד 7 בערב.

חיפה: בבית רוטנברג ביום שלישי ב-6.30 בערב בקבוצת מנחות הורים הרצה נעמי הרשקוביץ — המשפחה הדתית בתקופת המתירנות.

פתח-תקוה: ביום שני ב-8 בערב, כנס חברות בשיכון „הפועל המזרחי", בבית שרה נחום, רח' עקיבא 7. צבי אלפר ירצה על פסיכולוגיה חינוכית.

אשדוד: ביום ראשון ב-8.30 במעון „אשכרום", תתקיים פגישת חברות. האדריכל רוני יושע ירצה על תרבות הדיור.

תנועת האשה הדת"ל ת"א

פרשת השבוע

המשך שינקין: בבית הח' גליק, הפלמ"ח 7, המרצה משה גלידאי.

קרית-שלום: בבית הח' רוטר, מסלנט 30, המרצה הרבנית סגל.

חוגים

חוג הרבנית פרופ ייפגש אי"ה ביום שני בבית צפורה גרנביין, אחד-העם 64, ב-7.30 בערב.

הרב מיכאל ארליך ירצה על הנושא: מאהבת-ישראל.

חוג הדרסבוב יפגש ביום שלישי בבית נחמה שטיינביץ, רח' ידידיה 8 ב-7.30. מר אפרתי ירצה על הנושא: משנכנס אדר מרבין בשמחה.

חוג בין ייפגש ביום שלישי בבית הח' מיישליס, שד' חן 57, ב-7 בערב.

חוג נהגוזן ייפגש בבית צילה פרלה, צייטלין 6, ב-8.30 בערב, בהשתתפות ד"ר יהודית דישון.

תנועת האשה הדתית לאומית
המדור לקליטה חברתית של עולים

בליל שבת

תל-אביב — במעון הירקון — עונג שבת. המרצה יוסף זיו. במעון עולים „קסם" — עונג שבת. המרצה יצחק שפירא.

במעון „עדן" רמת-גן — מסיבות ליל שבת בהשתתפות מרכזת התרבות רחל הרצוג. שיחה עם מ. ולפסון בענייני דיומא. שירה בשיתוף עם העולים וזמירות שבת.

בשבת

חדרה — בשבת פרשת משפטים — שבת עיון חברה. 20 משפחות מברית המועצות יתארחו באולפנה לבנות בהושב כפר-פינס. שיחות ביהדות — הרב בהרן, מנהל האולפנה. תכניות חברה והוי — בנות האולפנה. מסיבת עונג שבת בהשתתפות המשפחות המארחות מכפר פינס. מלווה מלכה, שירה וריקודים.

מושב חיבת-ציון — במועד"ק מפגש משפחות עולים מהודו, וותיקי המושב בבית פרטי.

יום ראשון

בתל-אביב — במעון עולים „קסם" שיעור ביהדות ע"י הרב בן ציון נשר.

יום שני

פתח-תקוה—שעריים — שעור ביהדות בהדרכת הרב ז. גרוס, בבית כנסת „משכנות יעקב", רח' השופטים 18.

יום שלישי

רמת-גן — מלון „עדן" — העולים יהיו אורחים במסיבת ראש חודש במועדון הקשישים של התנועה. המארחות פעילות בקליטה. שיחה בענייני דיומא — מ. פקס. שירה ונגינה — תלמידי תיכון „הראיה".

בני-ברק — בקריית הרצוג — מפגש אקדמאים ומדענים ישראלים ועולים. בבית פרטי במסגרת חוג חברתי.

תל-אביב — בבית התנועה ערב עיון לפעילות בקליטה בתל-אביב, בהשתתפות רעיה מני, מנהלת היחידה לשירותים סוציאליים כחוח המרכז.

ביום רביעי

בתל-אביב — במעון עולים „הירקון" — שיעור ביהדות ע"י ד"ר ב. ד. סרבר.

ביום חמישי

במעון עולים „בית ברודצקי" בתל-אביב, שיעור ביהדות ע"י הח' בראר.

חולון — בשיכון גזית — שיעורים ביהדות בהמשך לאולפנים.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב-7.30 לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו גגר. ב-8.15 תפילה העוברים לפני התיבה הם בני-הנוער. לפני קריאת ליכוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

בביהכנ"ס „נשמת חיים"

הרב רפאל טולידאנו ידרוש בשבת על הנושא פרשת השבוע ועניני היום בביהכנ"ס נשמת חיים, רח' החלוץ 14 ב-4 אחה"צ.

מרכז המטבעות והמדליות בירושלים
קניה, מכירה, החלפה
שטרים [illegible]
מרדכי בן-הלל 5

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה בימי חול — 400—700—900

אודיון מלכי הכביש
הבידה שבוע 3 ג'אגרנאט
אורנע שבוע 3 תיק אודסה
ארנון שבוע 2 קורצ'ק והילדים
מיטשל הדוברמנים בפעולה

תל-אביב

אסתר וינסנט, פרנסואה, פול והאחרים
גורדון שבוע 13 הולך רגל
פאר שבוע 2 ג'רמי
סינרמה משפט הבגידה
חן פשע במעגל סגור
דרייב אין מלך 7.15 שבוע 2 הרוג את כלם 9.45

חיפה

ארמון שדה תעופה 75
עצמון שבוע 2 משאלת מוות
דון שבוע 2 תיק אודסה
חן שבוע 3 חזיז ורעם
אורלי שבוע 5 שנה טובה לאוהבים
פאר בראש מורם
אורה שבוע 2 רצח באוריינט אקספרס
אמפי הצמד
מירון פאמלה

היום

יום ששי, כ"ו שבט תשל"ה, 7.2.75
פ' משפטים

הפרק: ירמיה לא-לב; המשנה: אהלות ז, א-ב; הדף: תמורה לג; ההלכה: אורח חיים תצג, ב—ז.

שבת — הפרק: ירמיה לג-לד; המשנה: אהלות ז, ג-ד; הדף: תמורה לד; ההלכה: אורח חיים תצד, א-ג.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 „מעגלים מוסיקליים בקצב השחר" 09.05 בהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים — ראשית השידור 11.00 עברית לעם 11.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 11.30 לקראת שבת — לכתות הבינוניות: „והדרת פני זקן" 11.50 שיר ופזמון 12.05 „הקונצרט שלי" 13.05 „קונצרט צהריים" 14.10 לאם ולילד 15.05 קבלת שבת [illegible] 16.10 רגע של עברית.

רשת ב'

06.00 מה טובו. 06.10 התעמלות בוקר. 06.20 „העתון מוסיקלי". 06.59 רגע של עברית. 07.00 הדבות ו„היום הזה". 07.55 „אור ירוק". 08.15 „בוקר טוב" — [illegible] 08.55 הארץ הזאת 10.05 „כאן בבית". 12.05 „[illegible]" — [illegible] 12.30 [illegible] 14.10 „[illegible]" 16.10 רגע של עברית 16.11 „[illegible]" — [illegible] קריאה לבוא שבת.

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר. 06.06 צלילי בוקר. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 ד"ש עם שיר. 09.55 [illegible] 10.05—12.00 [illegible] 10.55 [illegible] 12.05 יומן הצהריים 12.25 [illegible] 13.05 [illegible] 14.05 [illegible] 14.55 הפטרה השבוע 15.05 שלום לפני שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 „[illegible]" 15.25 שלום לבת שבת — לפרשת „משפטים".

טלוויזיה לימודית

08.15 [illegible] 09.05 [illegible] 09.25 [illegible] 10.00 [illegible] 11.05 ביולוגיה [illegible] 11.25 [illegible] 12.50 [illegible] 14.00 [illegible] 14.11 [illegible] 14.40 אנגלית למבוגרים.

במוצ"ש

רשת א'

19.05 יומן השבת 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ירמיהו, פרקים ל"א ל"ב — קריאה [illegible] 20.05 [illegible] 20.07 „[illegible]" 21.05 [illegible] 22.05 [illegible] 23.05 „מוסיקה קלאסית [illegible]" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 „בשירי [illegible]" 21.45 „[illegible]" 22.05 „[illegible]" 23.05 רדיופק.

גלי צה"ל

19.05 [illegible] 20.05 „[illegible]" 21.05 [illegible] 21.35 [illegible] 22.05 [illegible] 23.05 [illegible] 23.53 [illegible] 00.05 יומן חצות. 00.30 גבר ואשה. 02.00 [illegible] 03.00, 04.00, 05.00. 03.05 [illegible] השחר.

טלוויזיה כללית

20.00 אבנות וטעורה 20.30 מבט לחדשות 21.00 [illegible] 21.45 „[illegible]" 22.55 פסוקו של יום והדרשות.

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה-פיליפ

ת"א: 1.2 * 9.2 * 15.2 * 17.2 * 25.2 * 3.3 * 11.3 * 18.3 * 29.3
הרוזנת מריצה
אופרטה מאת קלמן

ת"א: 4.2 * 8.2 * 4.3 * 8.3
כרמן ● ביזה

תל-אביב: 19.2 * מוצרט
נשואי פיגרו

תל-אביב: 6.2 * דוניצטי
דון פסקואלה

תל-אביב: 12.2 * ורדי
לה טראוויאטה

תל-אביב: 16.2
ריגולטו ● ורדי

הצגות בכורה: ת"א 22.2 * 24.2 * 26.2 * 1.3 * 15.3 חיפה: 6.3 * ירושלים: 10.3
סיפורי הופמן
מאת אופנבאך

ת"א: 10.2 * פוצ'יני
לה בוהם

6.2.75 במוצ"ש
הבימה:
מקי-מם: באולם הגדול
בו, בו יוליה: באולם הקטן
הבימרתף:
על קלה רעת
בשעה 9
הקאמרי:
שלש מסיבות ב-8.30
התיאטרון העירוני
חיפה:
גן הדובדבנים: חיפה
שיין: ת"א בת-דור

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דון-יחיא. מערכת ומנהלה: תל-אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת"ד 3045. חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן-יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 35609 * סניף חיפה רח' [illegible] 3, טל. 663628 דפוס „העשור" בע"מ ת"א, רח' המסגר 66, טל. 31554.

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות המתפרסמות

هكذا من الاصل

صكنز من الاهل

יותר מעשרה יישובים יעלו השנה על הקרקע

מאת כתבנו הכלכלי

למעלה מעשרה ישובים חדשים יעלו השנה על הקרקע — מסר אתמול ראש המחלקה להתיישבות של הסוכנות, פרופ' ר. ויץ.

בדברו בטקס לציון הקמת מינהל לבניה כפרית ויישובים חדשים במשרד השיכון שנערך בבית המרכז החקלאי, אמר כי ההתיישבות עומדת לפני תפנית בתכנון, ארגון ושיתוף אזורי.

שר השיכון, א. צופר, מסר על תכנית־אב חדשה שהוצגה השבוע ה המדברת על עשרות התנחלויות חדשות. לדעתו, הבעיה לעתיד היא לא התנחלויות אלא כתנהלים.

להלן מסר על עלייתו על הקרקע בעוד חודש של יישוב הקיבוץ הארצי ברמת הגולן. גוף זה פנה גם לוועדת השרים להתיישבות וביקש בשבבת קרקע בפיתחת רפיח. עד כה, הוסיף, עלו על הקרקע ב"שטחים" — 62 יישובים ועל כולם, פרט אולי לשנים, לא היה ויכוח. לדעתו, חייבים להמשיך בהתיישבות הן בפיתחת רפיח הן ברמת הגולן ובבקעת הירדן וכן בערבה.

שר השיכון אמר כי עתה עומדים לפני סיום מבצע שיקום הדיור בקיבוצים ובמושבים, שבמסגרתו שופצו 15 אלף יחידות דיור. כמו־כן מסר כי על המינהל החדש הוטל לטפל ביישובים החדשים מהעליות הראשונות שנשארו במצב צלוב.

יו"ר הטקס, מנכ"ל משרד השיכון, ד. ויגשל, אמר כי המינהל בא במקום האגף לבניה כפרית שהיה במשרד השיכון והוא הוקם עקב הרחבת היקף הפעילות של משרד השיכון.

דברי ברכה השמיעו שר הקליטה, ש. רוזן, ונציגי תנועות ההתיישבות.

שר האוצר: יש צורך דחוף ברפורמה במיסוי

שר האוצר, יהושע רבינוביץ, עמד אתמול על הצורך הדחוף ברפורמה במיסוי ובחיסול העיוותים במשק.

בהופיעו בפני מועצת מחוז איחוד הקבוצות והקיבוצים במפלגת העבודה אמר מר רבינוביץ: "אני חוזר ואומר לחברי בהסתדרות, כי יש מסלול שכר שניתן להבנתה ויש מסלול שכר ספוי שאלף פנים לו ואשר לא הממשלה ולא ההסתדרות מגיעות אליו".

יש כיום תלושי משכורת, אמר השר, בהם הנטו גדול יותר מן הברוטו. הוסיף, שבשביל להבריא את המשק, יש להוריד את המיסוי הישיר ולהעלות את המוטיבציה לעבודה. אנו חייבים להגיע בעניין זה למהפכה של ממש, אמר.

בדברו על הצמיחה הכלכלית, ציין מר רבינוביץ, כי נרשמה האטה מסוימת בבנייה, אותה כינה "הכספית הרדמנת של המשק" ו"אב ההמא לבעיות כלכליות קשות רבות".

להלן אמר, כי רצינו להסל את תעסוקת היתר בבנייה והאטה הפעילות בענף זה ירדה ב־20 אחוז. כמו כן חלה האטה בתפוקה התעשייתית והוקטן מספר המועסקים בתעשייה. צריכת החשמל ב־1974 גדלה רק בשבעה אחוזים לעומת גידול של עשרה אחוזים בשנה שלפני כן.

מר רבינוביץ חזר ואמר, בתשובה לשאלה, כי בלי הורדת רמת החיים לא נעמוד בנטל והעם יודע מה קורה. בתשובה לשאלה אחרת, אמר שר האוצר, כי יפעל לכך שהממשלה תצא מכל החברות הכלכליות שם היא במיעוט של שלושה עד 12 אחוז ואינה יכולה להשפיע ולכוון.

היצוא ירד בינואר ב־18%

יצוא סחורות ברוטו (במחירים שוטפים בדולרים) הסתכם בינואר 1975 ב־161 מיליון דולר, מזה 39 מיליון דולר יצוא חקלאי ו־122 מיליון דולר יצוא תעשייתי (בינואר אשתקד הסתכם היצוא ברוטו ב־120 מיליון דולר).

היצוא נטו הסתכם בינואר השנה ב־154 מיליון דולר בהשוואה ל־187 מיליון דולר בדצמבר 1974. ירידה זאת ב־18 אחוז ביצוא נטו, היתה גדולה מהצפוי בהתאם לשינויים העונתיים הרגילים בין דצמבר לינואר. על כך מסרו בירושלים דוברי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומשרד המסחר והתעשייה על סמך נתונים ארעיים שאינם כוללים את היצוא מישראל לשטחים המוחזקים על ידי צה"ל.

נתוני הערך החודשי הממוצע של היצוא נטו (לאחר ניכוי השפעה העונתיות הרגילה) מראים על רמה של כ־150 מיליון דולר בממוצע לחודש בתקופה מאוקטובר 1974 עד ינואר 1975, כ־155 מיליון דולר בחודשים מאי־ספטמבר וכ־135 מיליון דולר בממוצע לחודש בחודשים הראשונים של 1974.

נציג הונגריה לא ישתתף בכינוס העולמי של בתיכנ"ס "בשל התחייבויות אחרות"

נשיא הקהילה היהודית בהונגריה, ד"ר גזה סיפרס, הודיע לד"ר מ.א. יפה, יו"ר הוועדה המארגנת לכינוס העולמי של בתי כנסת, כי בשל התחייבויות אחרות, לא יוכל להשתתף בכינוס העולמי של בתי כנסת וקהילות. יש לראות בכך תשובת סירוב מנומסת. מבריה"מ המועצות ומפולין לא הגיעו כלל תשובות להזמנה.

נציגי הקהילה היהודית ברומניה, הרב שבתאי ומר לווינגר, הודיעו על בואם לכינוס.

מת פנחס יוסף מוזל

אינג' פנחס יוסף מוזל, נפטר אתמול בירושלים, בגיל 73. המנוח, דור שביעי לצאצאי ר' פנחס מקוריץ ובן לאחת המשפחות המיוחסות ביהדות רוסיה. נולד בפרוסקורוב שברוסיה. היה מפקד ב"הגנה" ושימש מנהל אגף במשרד מבקר המדינה.

השאיר אשה גיסל לבית ויינשטוק.

בהלווייתו הספידוהו הרב ניסן זקש בשם בית־כנסת הנשיא שהמנוח היה ממתפלליו, מבקר המדינה, ד"ר י. א. נבנצאל והרב ד"ר ישראל ויינשטוק, שהמנוח היה דודו. הובא לקבורות בסנהדריה.

נדרסה הולכת רגל

הולכת רגל, רוזה ששון בת 60, מבת־ים, נדרסה למוות על ידי מכונית שעה שחצתה את שדרות העצמאות בבת־ים. התאונה אירעה ביום ד' בלילה. נהג המכונית נעצר ושוחרר בערבות.

שמה של הנוסעת שנהרגה בתאונת דרכים בכביש נהה ביום ד' נמסר אתמול לפרסום — החיילת רחל פרוז בת 20, תושבת קיבוץ להבות הבשן. נהג הג'יפ הצבאי בו נסעה, שנפצע קשה ואושפז הוא סרן צבי גרינולד מקיבוץ מעוז חיים. התאונה אירעה בעקבות התנגשות בין מיכלית לבין הג'יפ.

נהרג מפליטת כדור

חבר הישוב נאות גולן ברמת הגולן, אב לשני ילדים, נהרג אתמול בשגגה מכדור שנפלט מנשק חברו. המשטרה חוקרת בנסיבות המקרה. לא נמסרו פרטים נוספים.

* במלאת "שבעה" לפטירתו של יעקב לוי ז"ל, ראש המועצה המקומית בזכרון יעקב, קיימה אתמול מליאת המועצה ישיבת אבל בבית המנוח.

קריאה לתנועה לצאת במסע הסברה הועלתה בכנס פעילי "ליכוד ותמורה" בצפון

בכנס פעילים רב משתתפים שהתקיים בחיפה בהשתתפות רבנים, חברי מועצות מקומיות והנהלות וחברי מועצת הסניפים בכל איזור בצפון של סיעת "ליכוד ותמורה" הופנתה קריאה לרוב המשתתפים אל ראשי התנועה לצאת בהסברה רחבה שתקיף את המצב בתנועה, מאבקה והישגיה בכנסת ובממשלה.

אשר לוזמי, ראש המחלקה המוניציפאלית, סקר את המצב בתנועה. צויין, כי על אף המחלוקת השוררת שמרה התנועה על כוחה במרבית הישובים בארץ. להלן התעכב על חוק הבחירות אישית לראשי ערים והמאבקים הצפויים לתנועה בנושא זה.

דוד סלוק סקר את הישגי התנועה מאז הצטרפותה לממשלה. הדגיש כי הישגי המפד"ל בנושא ההתנחלות ובהסרת ההגבלה בהקמת ישיבות ההסדר הפכו לעובדה ששום גורם פנימי או חיצוני לא יצליחו לטשטשם ויש לחזק ידי שרינו העמלים ללא לאות בהגשמת החלטות הוועידה.

שלום מלכה, ראש מחלקת הארגון, אשר ניהל את הכנס, סקר את המצב בסניפים והתריע על חוסר פעילות הנגרמת כתוצאה מהמחלוקת הפנימית בתנועה.

לאחר ויכוח בחר הכנס במועצת הסיעה של איזור הצפון. השתתפו בויכוח: הרב בר מחא (תל־חנן), א. גולדברג (חיפה), הרב הקנין (צור־שלום), מ. וקנין (נצרת), ש. ראם (חיפה), י. הורגמן (עכו), חדד (ק. ים), בן־אוריאל (תל־חנן), מאיר לוי הרב ב. אידלשטיין (ק. שמואל), ז. קירש (עפולה), ר. סולידנו (חיפה).

בודקים אפשרויות להקמת גני ילדים ליד מפעלים

מאת כתבנו הכלכלי

נבחנות אפשרויות להקמה ואחזקה של גני ילדים ליד מפעלים התעשייתיים המעסיקים נשים רבות — מסר אתמול נשיא התאחדות התעשיינים, ב. מושביץ, בישיבת הוועדה העליונה להגברת הפריון והייעול במשק.

כן מסר, כי ההתאחדות ממליצה בפני חבריה לבדוק האפשרות והכדאיות להתארגנות על בסיס גיאוגראפי כדי לשפר השירותים באזורי תעשייה.

מאשמת בניסיון לרצח בתה

אם לתשעה ילדים נעצרה לפי צו שופט בתל־אביב בחשד, כי מתוך רחמים, ניסתה לשים קץ לחייה של בתה הרכה, תינוקת מפגרת.

נציג המשטרה, מפקח ראובן אילה, אמר אתמול, כי האם תושבת אור יהודה, ניסתה לרצוח את בתה בת השנה וחצי, אשר פיגרה בהתפתחותה. התינוקת אושפזה בבית חולים במצב קשה ונמסר, כי נשקפת סכנה לחייה.

שלושה אפיקים חדשים לטלוויזיה הלימודית

שידורי הטלוויזיה הלימודית ייקלטו מיום א' בשלושה אפיקים חדשים: אפיק 27 במרבית שטח העיר ת"א, אפיק 7 בבת־ים, ואפיק 5 ברמת־גן ובבני־ברק. דבר זה יביא לשיפור באיכות הקליטה באזורים אלה.

הסכם על כך הושג אתמול בין משרד התקשורת לבין המרכז לטלוויזיה לימודית. נוסף לכך יימשכו שידורי תחנה זו בכל שאר האפיקים הפועלים עד כה.

האפיקים החדשים יפעלו בכל שעות השידור של המרכז לטלוויזיה לימודית, כולל שידורי הבוקר.

אבן פינה לקריית "עזרת תורה" בבירה — ביום ב'

אבן הפינה לקריית "עזרת תורה" במורות תלפיות בירושלים תונח ביום שני. הקריה תכלול 300 דירות ומיועדת לזוגות צעירים, משפחות ברוכות ילדים ועולים חדשים.

הקריה נבנית בשיתוף עם משרד השיכון. הקריה תקרא על שם הרב יוסף אליהו הנקין זצ"ל. בטקס הנחת אבן הפינה ישתתפו הרב דוד ליפשיץ, סגן נשיא "עזרת תורה", והרב פנחס מרדכי טייך, גזבר "עזרת תורה", שיבואו מארה"ב.

"עזרת תורה" נותנת לכל משתכן הלוואה של 10 אלפים ל"י. עד עתה הקימה "עזרת תורה" שתי קריות בירושלים, אחת בתל־ארזה והשניה בסנהדריה המורחבת. מנהל "עזרת תורה" בארץ הוא הרב ברוך סיניאק.

התארגן גרעין של המשמרת הצעירה בארה"ב להקמת מושב ברצועת עזה

במשמרת הצעירה של המזרחי־הפועל המזרחי בארה"ב, התארגן לאחרונה גרעין עליה מבין שבי שיעלה ארצה ויקים מושב עובדים חקלאי באיזור "קטיף" שברצועת עזה שיתבסס בעיקר על גידולים בחממות.

גרעין "נאות מדבר" שמרכזו הוא דניס גלבר, מונה כיום 25 חברים ובתכניתו לעלות ארצה כבר בקיץ הקרוב ולשהות במושב דתי להכשרה מקצועית למשך כשנתיים עד גמר בניה בתי המושב ב"קטיף ב'".

מחלקת ההתיישבות, מחלקת העליה, מחלקת הנוער החלוץ, ארגון המושבים והמזכירות העולמית של המשמרת, מטפלים בימים אלו באישורים והכנות המעשיות לקליטת הגרעין.

דוד גרוגר, יוצא צפ"א המלצת המשמרת הצעירה, מטעם מחלקת העליה של הסוכנות, במסגרת תדש עידוד עליה לארה"ב להגביר את ההרשמה לגרעין זה, וכן ל"יהדיר" העולה בסוף השנה ל"צוית ב'", ולהנחת היסודות לארגון קבוצת משתכנים לתכנית הקמת קריה דתית ברמת בירייה שליד צפת.

צו הפסקת בניה באיזור נמל התעופה בן־גוריון

הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה אור־יהודה, הוציאה צו הפסקה מינהלי האוסר על שלוש חברות בנייה, לבנות יחידות דיור בתחומה של המועצה המקומית, אשר אמורות היו להיבנות גם מתחת למסלול שקט של נמל האוויר בן־גוריון.

צו הפסקת הבנייה הוצא לבקשת המתגוררים על בתוך תל־אביב, דוד רוזניק, והוא הוחל לכתחילה על 304 יחידות דיור שהחל בבנייתן על ידי חברות הבניה אלרום, שיכון עובדים ושיכון ופיתוח. הצו הוצא לאחר שתכניות הבניה לא היו מאושרות כחוק והוברר גם שחלק מהדירות אשר צריכות היו להיבנות מתחת למסלול השקט יהיו פגיעות למטרדי רעש מטוסים. נגד החברות הללו הוגשו תביעות משפטיות ובית המשפט מצאן חייבות בדין והוטל עליהן קנס כספי.

ירידה משמעותית בהיקף עבריינות הנוער

מגמה מעודדת של ירידה ברורה ובמשמעותית בהיקף עבריינות הנוער מסתמנת בשנים האחרונות. על כך מסר דובר משרד הסעד.

עפ"י נתונים שהוכנו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עבור שירות המבחן לנוער במשרד הסעד מסתבר, כי בשנת 1973 נידונו בבתי המשפט לנוער תיקיהם של 7742 נערים ונערות לעומת 9233 בשנת 1972.

שיעור בני הנוער העבריין באוכלוסיית גילו הכוללת בשנת 1973 היה 12.5 לאלף, שהוא השיעור הנמוך ביותר מאז הונהגו המפקד והרישום בשנת 1962. עפ"י ממצאים שטרם סוכמו נראה, כי מגמה זו נמשכה בבירור גם בשנת 1974.

גם המספר הכולל של המופנים לשירות המבחן לנוער ושעורם באוכלוסיה המתאימה פחת ב־500 קטינים (5 אחוזים) לעומת השנה הקודמת.

יצויין, כי הירידה מתרכזת בקבוצת הבנים היהודים בעוד שמספר הבנים העבריינים הלא־יהודים גדל השנה ב־15 אחוז ואילו מספר הבנות העברייניות נשאר ללא שינוי.

28 אחוז מקטינים אלה מתגוררים בשלוש הערים הגדולות (רובם בת"א ובירושלים), 36 אחוז בערים אחרות, 20 אחוז במועצות מקומיות ו־11 אחוז ביישובים לא יהודיים.

הרב הראשי לישראל, הגר"ע יוסף:

היינות של "כרמל מזרחי" ו"אליעז" — כשרים לפסח

עו"ד יוסף דזויק, דובר הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הגר"ע יוסף, מסר לפרסום את ההודעה הבאה:

לאחרונה נתגלה כי שני בתי זיקוק לכוהל בבת־ים וברמת־גן, זיקקו במתקניהם בשלב מסויים בשנה האחרונה כוהל עמילן מדגן שהוא חמץ גמור. בחלק מהמיתקנים זיקקו כוהל ענבים דין, והשאלה שנתעוררה אם קיים חשש כשרה לפסח עקב השימוש באותם המיתקנים, שבעבר השתמשו בהם לזיקוק דגן. התברר כי בין זיקוק הדגן לזיקוק היין נוקו המכונות וזיקקו בהם כוהל מלסה מסלק סוכר שאין בו כל חשש חמץ, ורק לאחר כבן זיקקו כאמור כוהל ענבים דין.

לאחר שאגודת הכורמים — "כרמל מזרחי", יקבי ראשון־לציון וזכרון יעקב, ויקבי "אליעז בע"מ" בנימינה הביאו את השאלה בפני הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הרב עובדיה יוסף, ולאחר שהתברר בפניו כל הפרטים, פסק הרב הראשי לישראל הראשון לציון, בהתייעצות עם גדולי הוראה בירושלים כדלקמן:

א. אין כל שאלה כלל ועיקר על מיץ ענבים של היקבים הנ"ל לסוגיו השונים. ואין בו שום חשש והוא כשר לפסח למהדרין.

ב. בדבר היינות והברנדי של היקבים הנ"ל, לפי הבירורים הוחלט שהם כשרים לפסח.

ג. בדבר ליקרים, ערק וודקא של היקבים הנ"ל לסוגיהם השונים, של העונה האחרונה קיץ תשל"ד, יש להחמיר מלשהותם בפסח, אבל מותר להשהותם בפסח ולשתותם אחר הפסח בלי שום פקפוק.

שר העבודה: אנו רחוקים מאבטלה מכוונת

מאת כתבנו הכלכלי

שר העבודה, מ. ברעם, הביע אתמול התנגדות נמרצת לאבטלה מכוונת, בהדגישו יחד עם זאת, כי אנו מאד רחוקים מכך.

בדברו אתמול בדיון על האבטלה, שנערך מטעם המרכז הישראלי לניהול, אמר כי מוטב לקיים אינפלציה במקום מאשר אבטלה. צויין, כי למעשה יש כיום מחסור בעובדים בענפים שונים ובין היתר חסרים שוטרים, מורים ועובדים מקצועיים בעיירות פיתוח. המחסור במקצועות שונים אילץ אף להביא עובדים מקפריסין, טורקיה, צרפת ואנגליה. עד כה, צויין, קיבלו רק 506 איש ביטוח אבטלה.

היועץ הכלכלי של שר האוצר, א. דברת ציין אף הוא שאין מתכננים אבטלה וכיום יש עדיין תעסוקת יתר.

בדברו על הצפוי השנה אמר, כי התוצר הלאומי הגלמי יעלה בשלושה אחוזים בלבד וכי היצוא יעלה ב־20 אחוז בלבד לעומת 25 אחוז שתוכננו. העליה הריאלית בייצוא תסתכם ב־10 אחוזים. הצריכה הפרטית לנפש תעלה בשלושה אחוזים.

הוא הביע הבטחה כי הממשלה תשמור על רווחיות היצוא.

הצעה מיוחדת!

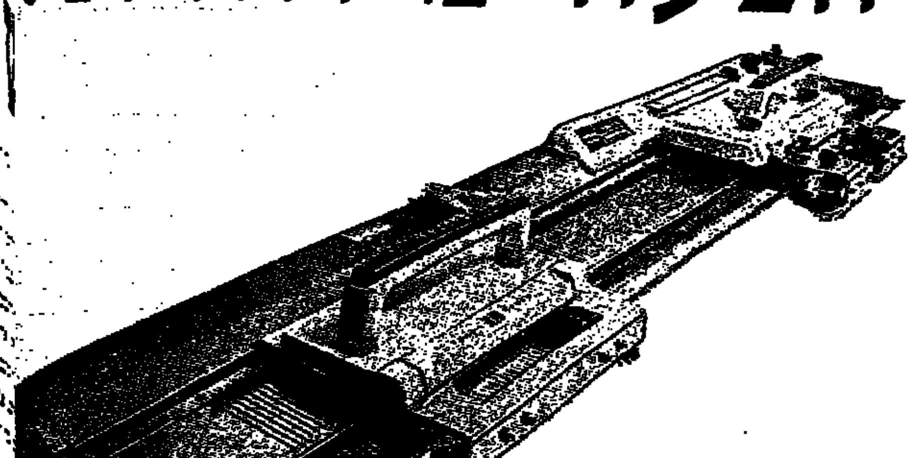

* הנחה — 470 ל"י! בקנית מכונת סריגה

אמפיסל 8 פלוס

בלחיצת כפתור תוכלי לבצע יותר מ־30,000 דוגמאות סריגה, אריגה ותחרה. דוגמאות לסריגת בגדי כל המשפחה, וילונות, ריפוד וגם שטיחים. אפילו אם לא סרגת אי פעם, תוכלי לחיות מוצלחת ומהירה כמומחית!

חסכי כסף! במחיר הצמר בלבד תוכלי לחדש את מלתחת החורף. כלומר חסכון של 75% בהשוואה למחיר החנות! יותר מ־25,000 נשים בישראל כבר סורגות בגדי כל המשפחה ב־1/4 ממחיר החנות!

חסכי זמן! סרגי תוך שעה סוודר לילדך, לעצמך שמלה אלגנטית בערב אחד בקלות, תסרגי תוך שבוע ימי סוודרים, אפודות, שמלות, מכנסיים ועוד — לכל המשפחה.

תסרגי ממש בחינם במכונת הסריגה אמפיסל פלוס כשתפרמי בגדים ישנים ותסרגי בצמר הפרום!!

* תשלומים נוחים
* אחריות מלאה
* אספקה שוטפת של חלקי חילוף.
* הדרכה חינם בכל חלקי הארץ.

רק 1895 ל"י
במקום 2365 ל"י
עד לגמר המלאי הקיים!

* ההצעה מוגבלת! כל הקודמת זוכה

תל־אביב: המלך ג'ורג' 62; אלנבי 98; אבן, הגליל 9, תחנה מרכזית; נחלת בנימין 6.
ירושלים: יפו 43.
חיפה: הרצל 31.
באר־שבע: הרצל 66
בת־ים: בלפור 37.
חולון: סוקולוב 66; מרכז מסחרי קרית שרת.
ראשון־לציון: רוטשילד 48.
רחובות: הרצל 194.
פתח־תקוה: אמפיסל, אשכנזי 3.
רמת־גן: רח' ביאליק 29.
אשדוד: שבי ציון 127.
רעננה: אחוזה 109.
הרצליה: סוקולוב 16.
נתניה: אמפיסל תחנה מרכזית; הרצל 7.
נהריה: ריכנסל, הרצל 77.
עכו: אמפיסל, מרכז מסחרי.
דימונה: חדקל 35.
אשקלון: אמפיסל, רח' הרצל.
חדרה: הנשיא 60.
קרית גת: בנין רסקו 108.
אילת: אמפיסל, מרכז התיירות החדש.

אוטו גורל

השכרת רכב — אירוח ונופש

רח' ירושלים 33 טל. 786321 — 799588 בני־ברק

אצלנו תקבל דלק חנם

לכל תקופת השכירות

לפרטים פנה עוד היום לטל. 799588

ולהתראות

ארגון הפועלות של הפועל המזרחי — משרד החינוך והתרבות המחלקה לתרבות תורנית

יום עיון איזורי

לסניפי: קרית שמואל, קרית אתא, קרית מוצקין, קרית ים וחיפה

יתקיים בעז"ה ביום שני כ"ט שבט 10.2.75 בבית התרבות בקרית שמואל. בשעה 3.45 אחה"צ בדיוק.

בתכנית:

הרצאה: משבר המשפחה בימינו — הרבנית רחל נריה — חברת ההנהלה הארצית

הרצאה: המשפחה בתפישת היהדות — הרב ד"ר רפאל ויגברג — מנהל האולפנא "סגולה"

דברי פתיחה והנחיה — הח' אסתר גרטס.

משפחה במושב דתי

מעוניינת לקבל לטיפול אדם מבוגר או ילד

לפנות במוצ"ש או ביום ראשון בשעות 21—19, טלפון 906901

שפע — מכון ללמודים גבוהים ביהדות

מבקש לרכוש

א. ספרי קודש במצב תקין.
ב. רהוט — כסאות ושולחנות־למוד ישיבה ואיצטבות ספרים.
ג. מנורות למשרד.

נא לפנות עד ג' באדר תשל"ה (14.2.75).

* בהצעות נא לפנות לטלפון 02־532032 בין השעות 16.00—17.00 או בכתב לת.ד. 7193, ירושלים.

נציבות שירות המדינה

מכרז פומבי 729—281/74 (לא העלה מוקדמים)

למשרות מפקחים מחוזיים לילד ונוער בדרגה 3 של דרוג העובדים הסוציאליים בלשכה המחוזית ירושלים והדרום

דרישות המשרה: השכלה אקדמאית (תואר ראשון) בעבודה סוציאלית ונסיון של שנתיים בעבודה סוציאלית או סמיכות לעבודה סוציאלית ונסיון של 4 שנים בעבודה סוציאלית.

■ מועמדים יגישו מועמדותם על־גבי טפסי בקשה למשרה פנויה (כדף 2115), אותם אפשר להשיג בכל בית דואר, למשרד הסעד, לשכת סמנכ"ל למינהל רח' דוד המלך 8, ירושלים.

המועד האחרון להגשת מועמדות הוא: י"ד אדר תשל"ה — 25.2.75

למשרד דתי דרושות

■ מזכירה כתבנית עברית—אנגלית
■ פקידה כתבנית עברית

בדבר ראיון בבקשה לפנות לטלפון 624133 תל־אביב, בין השעות 2—4 אחה"צ.

חדש — מעבדה לשונית לשפות

למד בביתך בקלות ובנוחיות שפות:

אנגלית, צרפתית ועברית בשיטה מתקדמת ובסטודיו פרסומה. נציגנו יבקר בביתך להדגמה ללא התחייבות מצדך.

טל. 03־783507; ת.ד. 37492, ת"א.

הופיע

מהדורה שניה של

ספר דעת תבונות וספר הכללים

מאת רמח"ל זצ"ל

תוקן עפ"י כתבי יד ומפורש

אסיא

בטאון להלכה ולרפואה

חוברת י' הופיעה

בדבר פרטים לפנות אל:

המכון לחקר הרפואה עפ"י התורה

ת"ד 293, ירושלים.

קורסים מזורזים

בוקר צהרים ערב

נפתחים ביום חמישי

● הנהלת חשבונות
● פקידות ומזכירות
● ניקוב I.B.M.
● כתיבה במכונה

שרוטל

מכונים להשתלמות והכשרה לעבודה

תל־אביב, אלנבי 140
תל־אביב, דיזנגוף 82
ירושלים, מרדכי בן הלל 10
רמת־גן, ז'בוטינסקי 54

במלאות שנתיים לפטירתו של ראש משפחתנו

היקר באדם

ר' אברהם אבא שטיינמץ ז"ל

תערך אזכרה

ביום שני כ"ט בשבט (10.2.75) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין בחולון

— נפגשים ליד השער החדש —

המשפחה

בו ביום יתקיים לימוד משניות לזכרו בשעה 5.00 אחה"צ בבית־הכנסת של הפועל־המזרחי ברחוב אבן גבירול 195 בתל־אביב.

— מוקירי זכרו מתבקשים להשתתף! —

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו

פנחס יוסף מוזל ז"ל

הלוויה התקיימה אתמול יום ה' כ"ה שבט תשל"ה (6.2.75) בבית העלמין סנהדריה, ירושלים.

אשתו
והמשפחה המתאבלת

השבעה ברחוב מלצר 7, הבית, ירושלים.

בס"ד

חוג ידידי המדרשיה בישראל

ועד ההורים המשותף של מוסדות מדרשית נ[עם]

העצרת השנתית הכ"ב של ידידי המדרשיה

תיערך ברצות ה' ב"היכל התרבות" בתל־אביב

ביום באדר הראשון תשל"ה (2.3.75) בשעה 8.30 בערב — הדלתות תנעלנה בשעה 8.15

אורח הכבוד:

מע"כ מבקר המדינה ד"ר יצחק נבנצל

* בתכנית האמנותית: הצגת בכורה של מסכת מוסיקלית מקורית "לא אל שכר הלב פתוח" תיאור על דרכם של בוגרי המדרשיה
* כתיבה ובימוי: המתואמים: ברוך שדה ונדיב לויטן
* ניהול מוסיקלי: המנצח מנשה לברג
* בתפקידים ראשיים השחקנים: שלמה בר שביט, שלמה ניצן, אורי שבח
* הזמרים: החזן אריה בראון, החזן דוד פישר
* מקהלת תלמידי מדרשית נעם, פרדס־חנה ו"קרית יעקב הרצוג", כפר־סבא

הזמנות ניתן לרכוש: במשרד הראשי ת"א, ליליינבלום 5 טל. 52637/8 ואצל פעילי ועד ההורים.

כל הכנסות הערב קדש לקרן המילגות לתלמידים מ[עוטי] אמצעים המתחנכים במוסדות המדרשיה.

העצרת נערכת בסיועו האדיב של בנק המזרחי המאוחד בע"מ.

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל — מחלקת המסים המרכזית

סיכום מפקד חברים 1975

בהשתתפות:

ראש מחלקת המסים המרכזית (מוזמנים בזה כל ראשי מחלקות הארגון)

דימונה ביום ראשון כ"ח שבט תשל"ה (9.2.75)

בהשתתפות עובדי מח' המסים ומזכירי הסניפים:

באר שבע, אילת, אופקים, דימונה ירוחם, מצפה רימון ונתיבות.

ב"ה מהפכה בבני־ברק

"סלון המרכז"

רח' ירושלים 12, פינת ר' עקיבא

שמחים להודיע על פתיחת הסלון המרכזי בו ניתן להשיג את כל מוצרי החשמל הביתיים במרוכז

* מכונות כביסה * מזגני אויר * מקררים * מיקסרים * תנורים * שואבי־אבק ושאר מוצרי צריכה חשמליים, מחלקה מיוחדת לעולים ופטורי מס

שרות אדיב ויעיל — ייעוץ מקצועי

מחירים מפתיעים

מפיץ מוצרי "תדיראן"

דרוש שוחט לרומניה

להתקשר עד יום שני כ"ט בשבט (10.2.75) להרב הראשי ברומניה הרב משה רוזן, במלון "המלכים" בירושלים, או למשרד הג'וינט בירושלים, טל. 226206.

מובטחים תנאים טובים.

סלע — קרן נאמנות צבורה

התאריך	מחיר יחידה	מחיר פדיון
7.2.75	104.74	102.18

הנאמן: בנק המזרחי המאוחד בע"מ

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

עירית הרצליה

הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה

מודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק הנ"ל, כי ל[ועדה] המקומית לתכנון ולבניה מרחב הרצליה, הוגשה על ידי: י. פינגר, חב' לבנין בע"מ — רח' סוקולוב 4 הרצליה, בקשה הק[לה] הנוגעת לקרקע שבמקום: הרצליה, רח' העצמאות, גוש: 6538, [חלקות] 71, 54, והמהווה הקלה לגבי המותר באזור בו נמצאת הקרקע האמור, דהיינו: הקלה באחוזי בניה ב־5% לצורך הקמת [illegible]

כל מעונין יכול לעיין בבקשה הנ"ל במשרד הועדה המק[ומית] ברחוב סוקולוב מספר 10 הרצליה, בימים ובשעות שהמשרד [פתוח] לקהל, וכל הרואה עצמו נפגע ע"י אישור הבקשה הנ"[ל] יכול להגיש התנגדות מנומקת למשרדי הועדה המקומית הנ"[ל] בכתובת הנ"ל, תוך שבועיים מיום פרסום מודעה זו.

יוסף נבו

יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב הר[צליה]

מדיניות חוץ של העם היהודי

מאת יעקב אדלשטיין

בפתיחת ועידת הקונגרס היהודי העולמי השבוע בירושלים, ניסה ד"ר נחום גולדמן לנסח קווים למדיניות חוץ של העם היהודי. אמנם הוא מנסה לנסח מדיניות זו כבר שנים רבות, ועודו [illegible] נועצות על התבטאויותיו הבקורתיות, ביחוד כלפי מדיניותה של ממשלת ישראל. אלא שאת ד"ר גולדמן ניתן להבין רק על רקע של היותו נודניק־קוסמופוליט כל ימיו, שאינו מסוגל להתמסד, שהוא עצמו מייצג את המימסד היהודי האופייני ביותר, שאיש [illegible] בו מעולם בזירה ישירה.

[illegible] התחום המדיניים של ד"ר נ. [illegible] מלווים תמיד בהסתייגויות, [illegible] לכאן, לכן כאשר מוציאים מהקשרו, עושים לו עוול, כי אף פעם אינו קובע עקרונות [illegible]. אבל ניתן לומר, כי למרות [illegible] המוצדקת על התבטאויותיו של ד"ר גולדמן, המאופיינות [illegible] ולפעמים מדכאות, הרי ה[illegible] היהודי העולמי, מבוסס [illegible] על אישיותו המעניינת של ד"ר [illegible] המנהל אותו זה קרוב ל־40 [illegible] בלי ד"ר גולדמן, הרי זה מוסד [illegible]. הגל רק שד"ר גולדמן [illegible] מוסד זה הדמות כא המבוס[illegible] אישיותו בלבד. כאשר הוא [illegible] בעוד שנתיים כפי שהבטיח, [illegible] יורשו לבנות את המוסד הזה על יסודות אחרים.

[illegible]ות שאינן
[illegible]ות במבחן

[illegible] הפתיחה של הקונגרס ה[illegible] העולמי, ריכז ד"ר גולדמן את הרעיונות שהשמיע במשך ה[illegible] האחרונות לאגודה אחת. קודם [illegible] הנחה יסודית אחת, ש[illegible] השואה גרמו לשיפור מע[illegible] בעולם. האומות הלא יהודיות [illegible] דבר של כפירה למגע את [illegible] של העם היהודי, חשו [illegible] שנים אחרי השואה נקיפות [illegible] העם היהודי יצא נשכר מכך. [illegible] תום מלחמת העולם השניה, [illegible] הלא יהודים כי עליהם [illegible] עם היהודים בנסיבות כשר, [illegible] זה נעשה למשהו מבוש [illegible] נרתעו מבקורת של [illegible] אפילו חלקו על מדיניותה. [illegible] התחייבות מיוחדת [illegible], כמעין פיצוי על הטרגדיה [illegible]. [illegible] עמדה זו ניצול [illegible] אולם, סובר ד"ר גולדמן, ה[illegible] מתחיל לשכוח את השואה ולכן [illegible] להתייחס בעמדת ביקורת [illegible] ישראל, ואת לאור הסכסוך [illegible] במזרח התיכון וכיבוש [illegible] על ידי הערבים באמצעות [illegible] הנפט.

[illegible] זו יורשה לנו לעשור על [illegible] של ד"ר גולדמן. מיד לאחר [illegible], לחם הישוב העברי בארץ [illegible] להמת המשפלה לפתיחת שערי [illegible] אניות מעפילים [illegible] אותה יחודי גדול. יציאת אירופה [illegible] את דעת הקהל בעולם, [illegible] על ידי ממשלת בריטניה [illegible] חופי צרפת. מאות אלפי מע[illegible] נכלאו במחנות קפריסין של [illegible] בריטניה. חיילים ברי[illegible] התייחסו באכזריות למעפילים [illegible] אותם מעל האניות [illegible] של החוק הבריטי דאז, בזמן [illegible] מדיניות עוינת כלפי הישוב [illegible] הקטן. העולם הגדול, עמד [illegible] לא נקף אצבע לעזרתו של [illegible] העברי שנאבק כנגד אימפ[illegible] גדולה.

[illegible] שסייעו בזמנו לישוב [illegible] להיאבק כנגד בריטניה, כגון [illegible], עשו זאת בשל חשבון שהיה [illegible] עם בריטניה ולא רק בשל אהד[illegible] לעם היהודי. צרפת היה לה [illegible] עם בריטניה על שגירשה את[illegible] מסוריה ולבנון. לכן צצמה עין [illegible] בעיני העפלה שהתנהלה [illegible]. איטליה לא עמדה עדיין על [illegible] אחרי המלחמה וממשלתה לא [illegible] בה שלטון מלא. לכן ניתן [illegible] לנהל פעילות של ,הבריחה" [illegible] מדינות אלה, כיוצא בזה [illegible] שהיתה מחולקת לאיזורי [illegible] לא האהדה לעם היהודי הסובל [illegible] יחסן של מדינות אלה, אלא [illegible] אחרים.

[illegible] בעד מדינה יהודית
[illegible] מנגד בשעת סכנה

[illegible] נכון שרוב מדינות אירופה [illegible] כמדינות דרום אמריקה וכן מד[illegible] אירופה הצביעו בעד הקמתה של [illegible]. לגבי חלק מהן, היה השי[illegible] של עשיית צדק לעם ה[illegible] לא מכריע, אבל חשוב [illegible] להצביע בעד הקמת המדינה. [illegible] מדינות מזרח אירופה, [illegible] שקבע שיקול אחר, והוא ה[illegible] המדיני לגרש את בריטניה [illegible] התיכון.

[illegible] הערבים פתחו במלחמה נגד [illegible] בן חצי מליון יהודים שעמד[illegible] בנשק דל מול כל צבאות [illegible] לא נמצאה מדינה אירופית, [illegible] צבאי לישוב זה, מלבד [illegible] הצ'כית, שאין לחשוד בה [illegible] עשתה זאת כתוך אהדה לעם [illegible] הסובל, אלא משום שהאינט[illegible] המדיניים שלה תאמו את ה[illegible] הזאת. אילו חס וחלילה היו [illegible] מתגברים במלחמת תש"ח, [illegible] היה מוצף על ידי [illegible] הערבים, כי אז אין להניח [illegible] כלשהיא היתה נוקפת אצבע [illegible] של הישוב העברי. למרות [illegible] המצפון שבאו כתוצאה [illegible] הזאת.

[illegible] שהיא מן ההנהגות [illegible], והעקידה את הישוב העברי [illegible] את הלגיון הערבי שהיה [illegible] לפלוש לארץ ולהשמיד את [illegible] הפליטה. אילולא אומץ לבם [illegible] ההנהגה והצלמית, בודאי [illegible] עם אחר או מדינה אחרת לא [illegible] לצדנו. קצינים בריטים [illegible] של הערבית של הלגיון כנגד הישוב העברי. למרות השותפות ש־בין שני העמים בימי המלחמה כנגד הנאצים.

כך שההנחה היהודית של ד"ר נ. גולדמן כי מדינות ועמים סייעו ל־ישראל עקב זכרון השואה, היא הנחה כוזבית. רוב המדינות שהגישו סיוע לישראל, עשו זאת מתוך אינטרסים מדיניים, והראשון ברית המועצות. אילולא הסיוע הצבאי שלה, ספק אם המדינה היתה מחזיקה מעמד בראשית ימיה. בריטניה לא היססה להלחם בשארית הפליטה שביקשו לעלות לארץ, בכל הדרכים, למרות זכרון השואה. משום שזה נגד את האינטרסים שלה במזרח התיכון.

אף כיום, המדינות התומכות ב־ישראל, ובראשן ארה"ב, מדגישות כי זהו אינטרס אמריקאי. והנשיא פורד מכריז כי בסופו של דבר יקבע ה־אינטרס האמריקאי, ואת למרות ה־אהדה שיש בארה"ב לישראל, הדו זה לקהילה היהודית הגדולה החיה שם.

אמנם נכון שקל יותר כיום להשיג תמיכה בבעיה יהודית, מאשר לפני מלחמת העולם, אבל לקבוע הנחה, כי זכרון השואה הוא שמדריך את המדינות, הרי זה פשוט מתעה ואף נאיבי.

השפעת השואה
על המחשבה המדינית

ניתוח אחר של ד"ר גולדמן המבוסס על השואה, הוא ההשפעה של השו־אה על המחשבה המדינית של העם היהודי. לדעתו טראומה של השואה מוצאת לה ביטוי ברגישות יתר לכל סוג של ביקורת על העם היהודי או על ישראל. כן מופנה מרצנו יותר לעניני חוץ מאשר לעניני פנים, מתוך חשש שאורבת לנו סכנה חי־צונית. למרות שאין כיום סכנה של פוגרומים בשום מקום בעולם. חוסר אמון זה מסביר, למשל, את אי נכונותה של ישראל להסכים לער־בויות בינלאומיות לבטחונה, כאלה שמציעים לה לאחרונה.

תוצאה פסיכולוגית שניה של ה־שואה היא לדעתו, הנובהתו לשינוי המשמעות של במצב של העם היהודי, אשר לאחר שהיה חסר כוח משך אלפיים שנה, מצא עצמו בתקופה שלאחר השואה במצב של השפעה וכוח, ולא רק בישראל, אלא גם בגולה. שבה קהילות יהודיות לבות כגון זו האמריקנית, שמפעילה הש־פעה ולחץ פוליטי כפי שלא היה להן מעולם. לדעת ד"ר גולדמן יש למעט את הכוח הזה ולדעת לנהוג בו בתבונה. עלינו להשתדל לא ל־התבלט יותר על המידה ולא לסמוך יותר מדי על רוחב לבו של הדוד. לא לגרום לתגובה שלילית, ויש ללמוד את הטקט שהוא אבן בוחן במדיניות.

אף בניתוח זה עומד ד"ר גולדמן על בסיס מוטעה.

אי נכונותה של ישראל להסכים לערבויות בינלאומיות, אין לה ולא כלום עם זכרון השואה. גישה מפו־כחת מוכיחה לנו כי הערבויות ה־בינלאומיות בכל התקופות, הכזיבו. אפילו בריתות צבאיות לא עמדו ב־מבחן ברגע שנגדו את האינטרסים של המדינות השותפות.

הרעיון של ישראל
כמדינה נויטראלית

ד"ר גולדמן חזר והעלה את ה־רעיון של ישראל כמדינה נויטראלית, להבדיל מן הרעיון של אי הזדהות. ואת כדי למנוע מן הקהילות בגולה להתלבט בשאלת הנאמנות הכפולה. בזמנים רגילים אין הנאמנות הכפו־לה מהווה בעיה. תמיכה כספית בישראל מובנת מאליה. אולם בימי משבר מדיני, כשמדיניות ישראל נב־חנת על ידי ארצות שונות שהיהו־דים הם אזרחים בהן, מתעוררת שאלה זו של נאמנות כפולה לעלות ולצוף. הוא הביא שתי דוגמאות קונקרטיות. העובדה שמדיניות ישראל נתקלת ב־מאבק נגדי מצד ברית המועצות, ה־תומכת בערבים, מקשה על קשרי היהודים הסובייטים לישראל. מצב דומה ארע עם יהודי דרום אפריקה, כאשר מדיניות החוץ של ישראל בשעתו, תמכה במאבק של מדינות אפריקה נגד מדיניות ה,אפרטהייד". לדעת ד"ר גולדמן, קיימת בעיה זו גם אצל עמים אחרים, גם להם יש פזורה. לגרמנים, לאיטלקים, ל־אירים. יש פזורה. המיעוט הגרמני בתקופת הלאומנות הגרמנית הקיצו־נית נאלץ להתמודד קשות עם בעית הנאמנות הכפולה. היפאנים באמ־ריקה, בימי מלחמת ארה"ב—יפאן, נאלצו להתמודד עם בעיה זו. אולם במקרים האחרים, אין מדובר בבעיה מכרעת, כי פזורות אלה, הגם שיש להן נאמנות לארצות מוצאם, ודאי לא זמן רב יתקיימו כמישויות, וכן אין קיומה של ארץ האם תלוי בקיומן של קהילות המיעוט שבגולה. בעוד שלגבי העם היהודי זוהי שאלת חיים. מדינה יהודית לא תוסיף להתקיים אם יהדות הגולה תתנתק ממנה מב־חינה מוסרית, מדינית ואינטלקטו־אלית. גולדמן מציע לכן להאבק למען הכרה בזכות לנאמנות כפו־לה, משום שלדעתו המושג של נאמ־נות אחת לעם או לארץ הוא מושג אנטי דימוקרטי. ככל שחיי האדם עשירים יותר, כן נעשית תרבותו רב גונית יותר. אולם אם הנאמ־נויות הכפולות האלה מתפתחות ל־קונפליקט רציני, במקרה של מל־חמה בין ישראל לבין ארץ האם של יהודים מסויימים, אז חייב כל אחד להגדיר את סדר הקדימויות שלו ולבחור בין הנאמנויות המנוגדות.

העם היהודי, וכוחו לסטן, לאור ההיסטוריה הטראגית שלו, להיות נאמן למסורתו, שארץ ישראל כלולה בה כחלק חיוני.

הויכוח סביב שני
מקרים קונקרטיים

יש מקום להתווכח עם ד"ר גולדמן לגבי שני המקרים הקונקרטיים ש־הוא הביא. הניגוד שבין המדיניות הישראלית לבין זו של ברית המוע־צות, שמשפיעה על קשרי היהודים של עם ישראל. דווקא ברית המוע־צות רגישה לנאמנות כפולה יותר מאשר כל מדינה אחרת בעולם. ה־מסע האנטי יהודי בימי סטאלין ב־ברית המועצות, מאשר הסופרים ה־יהודיים ועלילת הרופאים, בא לא בשל המדיניות הפרו ערבית של ברית המועצות, אלא בשל החשד של סטאלין לנאמנות כפולה של־יהודי רוסיה, לאחר הפגנת האהדה שערכו יהודי מוסקווה לגולדה מאיר שהופיעה בבית הכנסת כשגרירה ראשונה של ישראל. גם בתקופה שהיתה ההבנה בין ישראל ה־צעירה, בראשית ימיה, לבין ברית המועצות, והיחסים היו טובים ב־יותר, לא הותר ליהודים הסובייטים לקיים קשר כלשהוא עם ישראל. ענין זה של יהודי ברית המועצות, יש להוציא מכלל הקשר של דוג־מאות קונקרטיות. הצעתו של ד"ר גולדמן שעלינו ללחום למען זכויות דתיות ותרבותיות של יהודי רוסיה, ולא רק למען עליה, היא הגיונית ביותר. אלא שד"ר גולדמן שוכח דבר אחד, שברית המועצות לעולם לא תעניק זכויות למיעוט יהודי. שהיא לא מעניקה למיעוטים אחרים. וכי בתנאי המשטר של ברית ה־מועצות, לא יתכן כמעט לקיים ב־צורה חפשית חיי דת או חיי תרבות יהודית. לכן נוח לברית המועצות ונוח לנו, ללכת בדרך של היציאה משם. החינוך, הדת, התרבות, ב־ברית המועצות, הם חלק של המשטר ובהכוונתו, ואין להניח שברית ה־מועצות תנהג יוצא מן הכלל לגבי יהודים. תיאורטית צודק ד"ר גולדמן בדרישה זו, מעשית הרי זה מוטעה מיסודו.

המקרה הקונקרטי השני, יהודי דרום אפריקה והצבעותיה של ישר־אל באו"ם יחד עם מדינות אפריקה, שפגעו בדרום אפריקה, אכן הוו מק־רה של ממש, שהעמיד את בעית הנאמנות הכפולה בכל חריפותה. המימסד היהודי בדרום אפריקה, הו־ציא הודעה הסתייגות מעמדתה של ישראל. כאן עמדה ישראל בפני דיל־מה חמורה מאד. מצד אחד, רצתה לרכוש אהדה והשפעה באפריקה ה־שחורה, מרום העולם השלישי, ומצד שני מעמדה של הקהילה היהודית בדרום אפריקה. בכתוו של דבר הכ־ריע הענין עצמו. מדינת ישראל אינה יכולה להמשיך במדיניות של ,אפרט־הייד" בבחינה מוסרית ועקרונית. לאמיתו של דבר, נכשלה המדיניות של ישראל באפריקה כשלון חרוץ. כיום מנותקת ישראל מרוב מדינות אפריקה, ואלה שלא ניתקו את יח־סיהן, הרי זה בזכות השפעת דרום אפריקה. לכן גם מקרה קונקרטי זה אינו רלוונטי לבעית הנאמנות הכפולה, משום שאילו העם היהודי היה מיוצג באו"ם, לא בתור מדינה ריבונית, אלא בתור עם מפוזר, לא היתה לו ברירה אחרת אלא להצביע נגד מדיניות אפלית הגזעים של דרום אפריקה, שכן כנגד אפליה זו לוחם העם היהודי כל שנותיו. בשום כך שני המקרים הקונקרטיים שהביא ד"ר גולדמן כדוגמא לבעית הנא־מנות הכפולה בין המדינה שבה יוש־בים היהודים לבין ישראל, אינם יכולים לשמש לנו דוגמא, שאכן הה־שויה בעיה הנאמנות הכפולה בין היהודים בגולה.

*

יש והיו מקרים של נאמנות כפו־לה ובהם הוכיחו יהודים אומץ לב. יהודי בריטניה לא חששו מלהפגין נגד ממשלתם, בימי המאבק של הישוב היהודי נגד הממשלה הברי־טית. יהודי צרפת של היום, אינם חוששים לבטא מורת רוחם מן ה־מדיניות העוינת של צרפת. בשיחה שבין הרב הראשי ליהודי צרפת, הרב יעקב קפלן, לבין הנשיא דה גול לאחר שהנשיא פתח במדיניות עויינת ל־ישראל. הודה דה גול, שאין הוא רואה כלל כבעיה את בעית הנאמ־נות הכפולה של יהודי צרפת. הם אזרחים חפשיים ורשאים לחלוק על מדיניות ממשלתם כמו כל אזרחי צרפת האחרים שאינם מסכימים עם המדיניות הממשלתית.

ד"ר גולדמן ניסה בנאומו לנסח קווים למדיניות חוץ של העם היהודי, תוך ראיית מדינת ישראל כחלק חשוב מן התמונה, אלא שעשבה את ניסוח הקווים להשקפותיו הידועות בדבר ניגודים בין מדיניות ישראל כמדינה לבין המדיניות הדרושה לגולה. ולכן יצאו הקווים עקומים, לא מדוייקים ואולי אף מעוותים.

ראש עיר - שר: אסור. או מותר?

מאת יונה כהן

שאלה זו הצגנו בפני חכ"ים מסיעות שונות ופקידים בכירים במשרד הפנים. אמנם, הענין של יוסף אלמוגי, שהביע נכונות ורצון להוסיף לכהן בתפקידו כ־ראש עיריית חיפה גם אם ולאחר שיצטרף לממשלה אינו גמור עדיין. הוא מחייב עיון ודיון ב־מפלגה (העבודה), ויש לברר ב־דברים גם עם התוויכה ב,מערך" ולאישר מספר הדורים עד לקבלת ההחלטה סופית. קודם שתתקבל החלטה סופית בנידון; אולם ה־שאלה, גם בהיותה כרגע תיאו־רטית בלבד, מחייבת תשובה.

לפני שהלכנו לשמוע דעתם ו־עמדתם של החכ"ים והפקידים כ־ביל בדקנו: ההיה תקדים לכך שראש עיר כיהן גם כחבר ה־ממשלה בישראל, יגענו ומצאנו:

לא היה תקדים כזה לא, — אם כי אין חוק מפורש המונע זאת, הרי נושאי המשרות עצמם מתוך הכרת ערך התפקידים ו־מתוך אחריות עצמית נמנעו מ־לקבל עליהם שתי כהונות מרכ־זיות בעת ובעונה אחת.

ראש העיר הראשון שנבחר ל־חבר הממשלה בישראל, היה יש־ראל רוקח הכנות ששנים רבות עבד בראש עיריית ת"א יפו, כ־אשר היה מיפגה במערך הקואלי־ציוני — מפלגתי, ובכנסת הש־ניה הוקמה ממשלה בשותפות מפא"י — הציונים הכלליים (אחרי שנציגי ,המזרחי" הרב גורדוק וה. צ. פנקס פרשו מהקו־אליציה בשל אפלית החינוך ה־דתי לרעה), בסוף 1952. רוקח שהצטרף לממשלה בתפקיד שר הפנים התפטר מכהונתו כראש עיריית ת"א יפו וחיים לבנון נכ־נס במקומו. עם זאת ראוי לציין שמר רוקח היה במשך זמן רב חבר כנסת וראש עירייה. דבר זה הביא מפעם לפעם את יריביו הפוליטיים ,לנגח" אותו, כפי ש־אמר מאיר יערי ,שהמדינה עלו־לה ליהפך לכבין עיריית תל־אביב.

אבא חושי משנבחר לראשות עיריית חיפה, עזב אפילו את מ־קומו בכנסת, כדי להתמסר לני־הולה של עיר גדולה וחשובה ב־ישראל.

לפניו נקט מרדכי נמיר צעד בכיוון הפוך. הוא נעשה בשורה של שר (העבודה) כאשר מפא"י בשנת 1959 ,כבשה" את ראשות עיריית ת"א — יפו מידי הימין.

אכנם, גם לזה גרמו מר אל־מוגי למקורביו שאם וכאשר יצט־רף לממשלת רבין הרי הוא מו־כן ומזומן לפנות את מקומו ב־כנסה, אך לא את ראשות עיריית חיפה.

מר אבא אבן שכיהן כשר בלי תיק, בהיותו גם נשיא מכון ויצ־מן, ,זכה" למנה גדושה של בי־קורת על כך.

גם כאשר פנחס ספיר המשיך בתפקידו כמזכיר המפלגה גם בהיותו חבר הממשלה, נשמעו בציבור תלונות על זה.

היוצא מדברנו, ודבר זה אושר ע"י אותם חכ"ים ופקידים ש־פנינו אליהם, אין חוק המונע ראש עיר מלכהן גם כחבר ה־ממשלה.

אולם הביקורת הציבורית כ־יום ערה הרבה יותר, ואין להשו־ווה זה לזו שהיתה, כאמור, לפני כעשרים שנה. על כן אמרו לי החכ"ים, הן מסיעה שבקואלי־ציה ואין לומר מסיעה שבאופ־וזיציה, שהטעם הטוב לא יר־שה זאת.

נכון שמר אלמוגי מודע היטב לעומס הרב שבשני התפקידים, שהרי גם שר בלי תיק חבר ב־מספר ועדות שרים, בנוסף ל־ישיבות הממשלה. נכון גם שמר אלמוגי כבר רמז על נכונתו ו־כוונתו להעביר את תפקידיו ב־עירייה לסגניו הוא, ,רק הכסא (התואר) יגדל מהם"...

לרה"מ ולשרי ,העבודה" יצוי ה,זיווג" הזה. כיון שהוא יב־טיח מלוא התמיכה של המפ־לגה בחיפה, המאורגנת היטב וכמעטים בה סלעי המחלוקת ה־פנימית, בממשלה ובמי שעומד בראשה.

לא כן מבחינת הממשלה וה־מדינה. דווקא עתה, כאשר ועדה מיוחדת (בראשותו של השר האוצר) גיבשה שורה הצעות ,לייעול עבודתה של הממשלה", חושבים על צעד הסותר ונוגד כל מגמה של יעול. לא ייעול עבודת שרים ובודאי לא ייעול המינהל הציבורי.

אגב, גם שר המשפטים חיים צדוק הטיל בסוף השבוע ספי־קות, אם ניתן שאיש אחד יכהן בעת ובעונה אחת כשר וכראש עירייה.

הציבור ברובו אינו רואה בעין טובה כפל־תפקידים מרכזיים כ־אלה. ידועים דברי ראשונים: ,בימי לא נצחני אלא בעל מ־לאכה אחת".

אין ספק שהדבר יעורר התנ־גדות חריפה בציבור. דווקא ב־תקופה זאת של רגישות מיוחדת לפעילות ציבורית מרכזית במד־ינה.

מר אלמוגי יצטרך לשקול ו־להחליט: ראשות העירייה או חב־רות בממשלה, גם אם יהיה ב־ממשלה שר בלי תיק.

בחוגי הכנסת מדברים כבר על הצורך בתיקון החוק בכיוון של איסור כהונה לאדם אחד ל־יותר מאשר תפקיד מרכזי אחד.

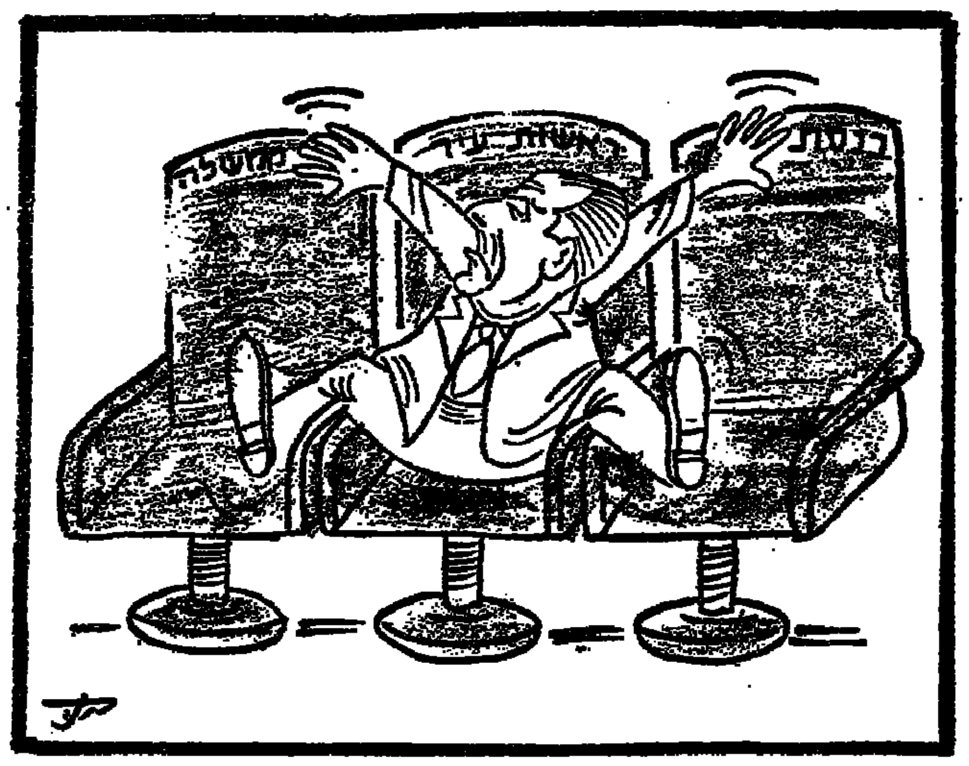

לא כל כך נוח ולא כל כך אסתטי

הפעילות הכלכלית מואטת והמחירים עולים...

מאת ברוך אדלר

השבוע נתבשרו אזרחי ישראל על העלאת מחירים גדולה בשורה ארוכה של מצרכים עממיים, דוגמת קפה נמס, שוקולד, משקאות קלים, חמרי ניקוי. המחירים החדשים, שאושרו בוועדת המחירים הציבורית, צמצמו עוד יותר את כח הקניה של ציבור הצרכנים שבלאו הכי היה מצומצם מאד בשל ההתייקרויות שלאחרי הפיחות.

העלאת המחירים האחרונה היתה צפויה והצרכנים יכלו להרגיש בה לפני שנכנסה לתוקף, עם היעלמם של מצרכים אלה מהמדפים בחנויות. גם הפעם נהגו היצרנים והסוחרים כפי שנהגו בעבר ובידעם כי יאושר להם העלאה מחירים הם צמצמו את האספקה ללקוחות ברצותם לקבל בעד המוצרים שלהם את המחיר ה־גבוה יותר שיוכלו לקבל. למחרת העלאת המחירים, עם ההעלאה הו־פיעו שוב כבאורח פלא המצרכים שקודם לכן לא היו בנמצא.

ספיחי הפיחות

למען האמת העלאה המחירים ה־נוכחית היא עדיין שארית של הפי־חות ועוד בדצמבר אמורים היו ל־העלות המחירים עם התיקרות חמרי הגלם עקב הפיחות. אולם, הממשלה, שרצתה למתן את עליות המחירים אחרי הפיחות ולצמצמן, ביקשה מהי־צרנים לעכב את ההעלאות ורק עתה אישרה אותן. בכך השיגה, אמנם, הממשלה את המטרה של מניעת חלק מההתייקרויות, אולם מצד שני היא גרמה לכך שחוסר היציבות בשוק ימשך וגל עליות המחירים לא יפסק.

ויהיה רצוי. בשוק החלה האטה הכלכלית לתת את אותותיה והדבר עשוי היה, אולי, לרסן במידת מה את ההתייקרויות ויתכן כי היצרנים היו נמנעים מלהעלות מחירים. אולם, בקבלם גושפנקה רשמית להעלאות מחירים, הם מנצלים זאת והדבר משפיע, בעקיפין, על כל מערכת המחירים בשוק. אם חיכו עד עכשו אפשר היה לחכות עוד קצת ולמנוע את ההתייקרויות הנוכחיות ולתת בינתיים שהות לפעול למגמה של האטה כלכלית, שהיתה יכולה למתן את ההתייקרויות. נוסף לכך צריך לקחת בחשבון שכיום יש בעולם נטיה כללית של ירידת מחירים של חמרי גלם. ירידה זו מקיפה את רוב חמרי הגלם ובכמה מהם — דוגמת נחושת, כותנה, סוכר — הירידה היא דרסטית ומגיעה לעשרות אחוזים. מירידה זו לא נהנו עד כה אזרחי ישראל ועד כה לא קרה כמעט כי יוזלו מחירים לצרכן, למרות שהיצרן נהנה באופן משמעותי מההוזלות ב־שוק חמרי הגלם הבינלאומי.

גלי ההתייקרויות

ההתייקרויות הנוכחיות הן גל חדש בתוך שורה של גלים שיוצר כל פי־חות ושינוי במדיניות הכלכלית. הגל הראשון הבא מיד לאחר הפעלה ה־מדיניות החדשה הוא נובע ישירות מהשינוי. דוגמא לכך הן ההתיקרו־יות של סוכר, שמן, קמח וכו', שה־סובסידיה עליהם צומצמה. בגל ה־שני באות התיקרויות של מוצרים שבהם יש מרכיבים של המוצרים ש־התיקרו — עוגות, מחירים בבתי קפה ובמסעדות וכו'. גל התיקרות זה צ־מוד כמעט לגל הראשון ורק מרחק זמן קצר מבדיל ביניהם — הזמן העובר עד שנעשים החישובים של המחירים החדשים או עד שמאשרים התיקרויות. מכאן ואילך באים גלים הנובעים מהשפעה כללית של ההת־יקרויות. כתוצאה מההתיקרויות מ־שלמים תוספת יוקר ויש עליה בתוצ־אות הייצור — חשמל דלק וכו' — ואלה באים לידי ביטוי רק כעבור זמן מה. במיוחד אמורים הדברים ל־גבי מוצרים שיש עליהם פיקוח מחי־רים או שהם מיוצרים במפעלים ש־עליהם יש פיקוח הם זקוקים לאישור להעלאות מחירים. מוצרים ושירו־תים שעליהם קשה לפקח אינם מח־כים לאישורים והם מטילים מיד את העומס הנוסף על הצרכן, כשהם עצ־מם לא ניזוקים בכלל מהשינוי. כך, למשל, כבר למחרת הפיחות גבה האינסטלטור סכום גבוה יותר בעד התיקונים שהוא מבצע, או הסבל בעד עבודתו, מבלי שהללו ידעו אפי־לו במה צריך להתבטא השינוי. אם הכל מתיקר — הם מיקרים מיד את השירותים שלהם כראות עיניהם.

שביתת קונים

עם זאת הפעם בניגוד לפעמים האחרות התמרד הצרכן ולא היה מו־כן לשאת על גבו את כל ההתיקרו־יות. הפעם הורגש יפה כוחו של הצרכן, שהוא בסופו של דבר יכול לקבוע את רמת המחירים והוא יכול לעכבות זאת טוב יותר מאשר כל פיקוח, הוכחה הזתכה לכך יכול ל־שמש מה שקרה במוצרי חלב. אומר מנכ"ל ,תנובה", י. לנדסמן: מיד אחרי הפיחות חלה ירידה גדולה ב־תצרוכת מוצרי חלב יקרים, דוגמת שוקו, ,פריגורט", ,רוזיק", גבינות קשות ושמנת מתוקה. ירידה זו הגי־עה להיקף של 60־70 אחוז הירידה בתצרוכת חמאה ושמנת הביאה ל־כך שנצברו עודפים של 1500 טונות שומן בשווי כספי של 30 מיליון ל"י. ,תנובה" מתלבטת עתה מה לעשות בעודפי חמאה אלו והיא דו־רשת מהממשלה להעלות את אחוז השומן בחלב, תוך ייקור החלב ל־צרכן או פיצוי בהגדלת הסובסידיות. הצעות אחרות הן לאסור ייבוא גבי־נות מחו"ל ולנסות לייצא חמאה ל־חו"ל. גם זאת, כמובן, תוך תמיכה ממשלתית. בכמה מוצרים החליטה ,תנובה" ללכת בדרך אחרת והוזי־לה את המחירים לצרכן בשיעור ני־כר. כך, למשל, הוזל מחיר גבינת ,גולך" מ־34 ל"י לקילוגרם ל־24.5 ל"י. כבויזקן הוזל מחיר ה,פריגורט" התוצאות לא אחרו לבוא ועם ההוזלה עלתה שוב התצרוכת.

ירידה דרסטית עד 70 אחוז — ל־דברי מר א. גיבס, מנכ"ל רשת הצרכניות של אגודה הצרכנות ,תל־אביב" — חלה בתצרוכת בשר בקר טרי. ירידה זו אילצה את רשתות השיווק להוזיל את המחירים בשיעור ניכר ואף לערוך מבצעים לעידוד המכירות — דוגמת ,פסטיבאל ה־בשר" הנערך עתה מטעם רשת ,שו־פרסל".

שינויים בהרגלי צריכה

ירידה גדולה חלה בתצרוכת הקר־פיונים. ירידה זו לא מורגשת כל־כך עתה משום שבעונה זו האספקה של דגים אלה היא מצומצמת ובשנים רגילות יש מחסור בדגים אלה. אולם, אומרים מגדלי הדגים, בעונת הקיץ צפויים עודפים גדולים של קרפיונים שלא יהיה להם קונים. הקונים מע־דיפים כיום לשלם 6.5 ל"י בעד דג כסיף ולא לקנות קרפיונים במחיר של 9 ל"י הק"ג. כמו"כ צומצם ה־פער שהיה קיים בין קרפיונים ודגי ים, שמחירם היה גבוה בהרבה משום שעליהם לא היתה סובסידיה. שכן, מעדיפים כיום לשלם כמה לירות יו־תר ולקנות דגי ים מאשר קרפיונים. המסקנה המתגבשת עתה היא, לכן, לצמצם את ייצור הקרפיונים ולהג־ביר את ייצור הדגים האחרים בברי־כות.

דוגמאות נוספות להשפעת ,שביתת הקונים" הן בענפי הטכסטיל. ה־קונים צמצמו את קניותיהם בענפים אלו וקונים רק את ההכרחי. התו־צאות לא אחרו לבוא והסוחרים נאל־צו להקדים את מכירות סוף העונה ולהוזיל מחירים. אותו דבר אמור בנעלים.

השיתוק הכמעט מוחלט בענפי ה־חשמל אף הוא נתן תוצאות ועדות לכך הפרסומים על מבצעים שונים שעורכים סוחרים ושפירמות המציעות מכירות במחירים שלפני הפיחות, ולפעמים אף הורדת מחירים.

מה שקרה בענפים הנ"ל יכול לק־רות מחר גם בענפים אחרים וה־דבר נתון בידיהם של הצרכנים. הם יכולים להשפיע לא רק על מחיר הגבינה, השמלות והדירה אלא גם על שירותים, שהם, כביכול, לא פגיעים. אם הקונים יתאפקו ולא ישלמו את הנדרש מהם — לא יהיה מנוס מהורדת מחירים. אם האינסטל־טור שיוזמן לתקן לא יקבל את ה־עבודה בעקבב מחיר מוגזם לא תהיה לו בסופו של דבר ברירה אלא למתן את דרישותיו. האזרח יסבול קצת אולי, אולם בסופו של דבר ישתלם סבל זה.

אין לוותר על המעברים ושדות הנפט בלי הסכם שלום

שיחה עם ח"כ אבא אבן

מאת שאול מיזליש

שר החוץ לשעבר, ח"כ אבא אבן, הוא אדם עסוק מאד. אמנם לא עוד דו"חות דיפלומטיים, קבלות-פנים לשגרירים וקוקטילים עם אורחים רישמיים, אלא סדר יום אקדמאי: ישיבות בבית-ברל — ה,כור" הרעיוני של מפלגת העבודה שם הוא משמש יו"ר, הרצאת אורח באוניברסיטת חיפה, סימפוזיונים בכל רחבי הארץ, ו,קפי־צה" לארצות-מגבית בפריז או בלונדון. והנך בדי-כך, עת אנחנו מסיבים בביתו שבהרצליה-פיתוח, הוא ממשיך ל־התעדכן בנעשה בחדרי-חדרים של מפלגתו, וצופן עמו סוד לגבי עתידו בזירה הפוליטית, זירה — בה לבטח לא אמר את מלתו האחרונה.

שאלה: מה למרת ממסקנות הדו"ח ועדת אגרנט שפורסמו בסוף השבוע החולף?

אבא אבן: קראתי רק את תמציתו של הדו"ח, ואינני סובר שיש בו כדי לחולל תמורה כלשהי. למעשה לא נתווסף בו רבות על הדו"ח החלקי שפורסם באפריל — להוציא כמה הערות על קצינים בכירים בצה"ל. למעשה לא ציפיתי שהדו"ח הכולל יהפוך מסמך היסטורי, ולכן השתוממתי למראה התכונה, הכתות והציפיות שקדמו לפרסום הדו"ח. אינני יודע אם פרסום הדו"ח הוא ,סוף פסוק" לפרשת מלחמת יום הכיפורים. אני בטוח שהערכה המלחמה ומסקנותיה זה חומר מענין להיסטוריונים, ואני מתכוון להצטרף ולהקריב את המלחמה בפרספק־טיבה אחרת, ולתרום את חלקי בנושא זה על-ידי פירסום ספר. הידוע לי על נסיבות המלחמה, ריקעה המסקנות המדיניות שעולות בעקבותיה.

מה צפוי לנו?

ש. האם לדעתך מצבנו מחייב מזות הדין לגבי הנושאים בכשל האחריות למה שארע ביום-הכיפורים,

— הבעייה המרכזית אינה כיצד מנתחים את האחריות למהלכי מלחמת יום הכיפורים, הבעייה העיקרית היא מה צפוי עתה, בשנה הקרובה. לדעתי, תהיה זו שנה גורלית, שבה לא ניתן יהיה להגיע ליצוב המצב. אולי ניתן יהיה להמנע ממלחמה חדשה. אבל הפעילות המדינית תהיה דינאמית, והסדר־מדיני — אם יושג — יגרור הסדר מדיני נוסף.

זאת ועוד: אינני רואה שבמציאות הישראלית בכללותה העם התאושש מהלם מלחמת יום הכיפורים, אינני רואה תודעה של ראייה לעתיד. אין הגדרה ליעדים לאומיים, לאתגרים שהמדינה חייבת להציב לעצמה ולמלאם. יש התעלמות רבה בנושא הזה, והדבר נותן אותותיו במצב הרוח הלאומי. מצב הרוח — גרוע יותר מן המצב. בין כל המשברים שאחזו בנו עתה — המשבר העצמי שמאפיין את העם הוא החמור ביותר.

ש. הזכרת פעילות מדינית מתגברת בעתיד הקרוב. לאיזה כיוון יופנו אפיקיה?

— כדי להגיע למצב מאוזן מזה השורר היום, יש לזכור כל הזמן את ההבנה המרכזית והמכרעת שחייבת להנחות אותנו: כינון השלום. לצערי יש נטייה לשכוח מגמה זו לעתים... צריך לזכור שהעדר השלום אינו נובע מהעדר רצונה של ישראל להתפשר על שטח זה או אחר, אלא בהעדר רצונם של ארצות-ערב לשבת ליד השולחן ולחתום על הסכם שלום. הבראה מסויימת למצב תוכל לבוא רק אם נשב לדיון, בינינו לבין עצמנו ונגדיר מהם דרישותינו לשלום, שבמסגרת מו"מ להשגתו אנו מוותרים על שטחים. אבל התוגה שטוררת בעם אינה רק על רקע מדיני. יש גם הוירה של התערערות באמון בקיומנו. הספק הזה מתחיל לכרסם בנפש העם כאן, וראיתי אותותיו בנפש העם היהודי בעולם.

בעיות האיזון בין ישראל לערבים

ש. אלו שורשים אתה מוצא לתופעה זו של אווירה מבלכה־ נבאים ברחוב הישראלי?

— אחד השורשים נעוץ בחוסר יכולתנו להבין שהאיזון בינינו לבין הערבים, אינו צריך להיות דווקא בין כמות לכמות, בין כסף לכסף, בין כח פיזי לכח פיזי. לערבים מעמד בינלאומי איתן מהמצאות שבמשאבי הנפט, הכסף, והעוצמה שבידם. עלינו לבנות דגם של מאזן בטחוני לקיום בעתיד. מאזן כזה — גם במציאות וגם בתודעה — של איכות מול כמות. של מעטים מול רבים. של רוח מול חומר. עלינו להגיע למדרגה בה נשתכנע כולנו שניתן לאזן את יתרון העוצמה החומרית שיש לערבים ע"י הצבת גורמי הרוח שלנו מולם. זהו תמצית קיום מדינת ישראל. והעם היהודי משך כל הדורות. אם נגיע למצב כזה של שכנוע לא תקרה התופעה שעינינו תהיה בה עתה: העליה — יורדת הירידה — עולה.

ש. מה מקומה של ההנהגה הלאומית בתהליך הזה של אוירה עגומה שהשתררה בארץ?

— בימים אלה שאינם מצטיינים בתנופה חלוצית גדולה, גדולות ממילא הצפיות מההנהגה הלאומית הנדרשת: א. להכריע. ב. להעניק השראה. לגבי סגולותיה של ההנהגה הזו לעמוד בשתי הדרישות — הסתייגויותי ידועות. עובדה, שהמצב התבור השורר היום בארץ לא היה מתקיים אם היתה קיימת הנהגה אמיתית שמקריב את העם. והעניק לו היכולת להאמין בכושר הלאומי להתאושש ולהתחזק בעתיד.

משברי ההנהגה

ש. האם אתה מחזיק בדעתך שהממשלה הנוכחית היא ,ממשלת צללים",

— הבעייה אינה של הגדרה. מורגש צורך בהנהגה שתתמודד עם אתגרי הזמן והתקופה — הנהגה כזו אין היום. מכאן גם השלכה למצב במפלגה הגדולה, מפלגת ,העבודה", שאינה מתפקדת [illegible] פעילותה יש לו השלכה ברורה על נמיכות-הרוח של הצבור. שום הברה אינה יכולה להיות תוססת יותר מהכוח המרכזי המניע את גלגליה. במקרה זה המפלגה הגדולה ביותר. כאן, כאשר אנו מזכירים שמות של אנשים בולטים במפלגה, ומגיעים למשה דיין, ניצת אור בעיניו של ח"כ אבן. הוא מבקש לחזור לנושא ,ועדת אגרנט".

,אין ספק שהוועדה צודקת באמרה שאין סמכות יורידית שצה"ל היה כפוף אליה. סמכות יורידית אולי אין, אבל המציאות היתה ברורה: כפיפותו של צה"ל לממשלה ולשר־הבטחון היתה מוחלטת. היה אמנם ערפל משפטי של נוסחאות כתובות — אבל היה נוהג והקדים שאינם משאירים ספק באחריותו של מי היה צה"ל...

כי שקורא את הדו"ח יכול להתרשם שצה"ל אינו מחובר לאף אחד... זה לא היה המצב. הממשלה הנחתה את צה"ל, באמצעותו של שר הבטחון כשאני קורא את ניתוחי מלחמת העולם השנייה, אני מצפה למצוא את שמו של צ'רצ'יל מפעם לפעם..."

אם כבר מגיעים לנושא המכווה מנצל אבא אבן את ההזדמנות לשלוח עקיצה על חשבון ראש הממשלה מר יצחק רבין: ,אינני יודע. אולי גם לא קיים חוק כתוב ששגריר צריך לקבל הוראות משר־החוץ שלו...".

אבא אבן מזכיר את בן־גוריון ופרשת אלטלנה ,האם באחו בן־גוריון בשאלות של סמכות כתובה. הוא נטל מלוא האחריות על עצמו". ומכאן: ,קצת קשה לא לתמוה כיצד ,ועדת אגרנט", שהייתה מודעת לחלל הזורידי הזה עוד כשפירסמו את הדו"ח החלקי שלה באפריל, לא השכילה לסתום את הפירצה עד היום. יש לצלם את המצב כפי שהוא, ולהלביש אותו בנוסח המשפטי המתאים. אחרת, יכול מחר קצין לשאול את שכמון פרס ,כי שמך? מה אתה מתערב?" ודאי שזה לא יקרה, כי המציאות היא ברורה יותר־משפטית.

משרד הסברה מיותר

ש. מזכירים את שמך כמועמד להצטרפות לממשלה. האם תסכים לכהן כשר הסברה במקומו של אהרון יריב?

— עד לרגע זה (תחילת השבוע) לא הגיעה אלי שום פנייה ולא התקיים עמי שום מגע בנושא זה. לכן אני פטור מהחובה להתייחס לשאלתך, שהיא בתחום ההיפותיזה.

ש. — ובכל זאת, בהתני ממאיו לשעבר, מוקנים כי אתה המעמד של ספיר להבריח בממשלה, כמשקל־נגד למעמד אחר, אלכוני...

אבא אבן (קוטע את דברי) מר ספיר יודע את מספר הטלפון שלי, עד היום לא התקשר...

ש. האם לדעתך יש צורך במשרד הסברה?

— דעתי ברורה. לא היו צריכים להקים את משרד ההסברה, ועתה הובהר שזה היה מישגה — שיש להסלו. בנושא זה אני תמים־דעים עם אהרון ידיב. לדעתי, מצמסת ההסברה בחו"ל מוטלת על כתפי משרד החוץ. בארץ — על משרד ראש הממשלה. בכלל, כל משרד צריך להסביר את מדיניותו בשטח בו עוסק משרדו. מדיניות בינלאומית יסביר משרד החוץ, מדיניות כלכלית יסבירו המשרדים הכלכליים, מדיניות שיש לה אספקטים חינוכיים — משרד החינוך והתרבות. יעדים מדיניים ולאומיים כלליים — יסביר משרד ראש הממשלה. בטחון — שהוא הנושא המרכזי בהסברה שלנו — יסביר משרד הבטחון.

ש. כשהותך בוועדה בארה"ב, האם לא נתקלת בכשלוני ההסברה?

— אינני חושב שהמצב חמור כל־כך. מה לעשות, יש כאלה שגם מוכנים לקבל את עמדתנו... ההסברה אינה ענין של כסף ואמצעים. תדמית גרועה נוצרה כאי־בהירות במדיניות לגבי גבולות ואוכלוסיה. אני כסבים לכימרה כדבותה של מדינה נקבעת על־ידי מה שמתרחש בתוכה. מי שמדבר על טכניקות, אמצעים, כספים כפתרון לבעיות ההסברה, עושה זאת בכוונה תחילה מתוך הפרזה, כדי לברוח מהמציאות האכזרית שלנו. שיש מרכיבים במדיניות שאינם מסוגלים להוקלט. המציאות היא שאנו שולטים במליון ערבים, כשאין אף ישראלי אחד שנשלט ע"י הערבים. את זה צריכים להסביר. טכניקות טובות הם רק תכישה אחוזים בהצלחתה של הסברה. נהקלתי בחו"ל בחוגי גלים של ספקנות לגבי יעדינו ולגבי מבצחי־ישראל. וגלים אלה הגיעו אלינו מהארץ. העם היהודי בתפוצות ער וזרוך לכל רחש והגודה בארץ. אין ספק שהערעור במוראל פגע אף בהם, עד כדי כך שמנהיגי יהדות ארה"ב היו מוכרחים לבוא ארצה, לבדוק אם אנו מוכנים להתאושש... המסבירים הפוטנציאליים, בכל מדינה וישראל איננה יוצאת מכלל זה, הם חברי הממשלה. אין לכך התליף. מה שהב עושים ואומרים כאן — יוצר את התדמית בחו"ל. ,המקיים תורתו מבפנים — תורתו מכרזת עליו בבחוץ".

גם הדיבורים על השקעות בכספים בחו"ל לתעמולה והסברה הם מופרזים. העולם בא הנה, ,ליכוד עלינו" ומכאן יוצאת התדמית. הפקידי של קצין עתונות בשגרירות ישראל בחו"ל היא לסדר כרטיסים לנציגי התקשורת להגיע הנה, ארצה... גורלנו בתחום ההסברה נקבע על־ידי המסבירים כאן.

ההלם פגע ביהדות התפוצות

ש. כיצד התרשמת ממגעיך עם יהדות ארה"ב?

— הדבקות בעם היהודי, בגורלו, בהווה, נשארה בעינה. מובן שהיה להם הלם. תדמית הצליינות הישראלית הבלתי מעורערת, ש־סיפקנו משך שש וחצי שנים — נפגמה. זוהי תופעה פסיכולוגית ברורה: מי שציפה למאה אחוז של הצלחה — ודאי שיתאכזב כשזו לא באה בשלמותה. מלחמת יום הכיפורים היתה נצחון, אבל [illegible] שהפכו לנצחון. מובן שכאן היתה אכזבה. אבל אין ספק שבחשבון הכולל של ההיסטוריה — תרשם מלחמת יום הכיפורים כנצחון, כפי שמלחמת העולם השניה נרשמה בהיסטוריה כנצחון בנות הברית למרות טוברוק ופרל־הרבור. צריך להסביר לעם היהודי שהציפיה המופרזת היתה בטעותינו. הנצחון היה גדול, למרות שמחירו היה גדול ונורא, ומובן שתשומת הלב מופנית יותר למחיר ולא לנצחון.

ש. לאחרונה מתמקדת פעילותך בחוגי הפעילות הרעיונית של מפלגת העבודה. האם אתה מתייחס גם ל,שותפות ההיסטורית" כפי שמכונה הקשר בין מפלגת העבודה ליהדות הדתית־לאומית?

— נסיוני להזיז את הפעילות הרעיונית באה על רקע שיתוק המוסדות המרכזיים, ובכלל זה הרעיוניים של מפלגת העבודה. המפד"ל מתלבטת באותה בעיית. היא לא יצרה הדמית של ליכוד שורות. הפיצול הוא מרובה.

בעיית אחרת המאיימת לסתור את ההרמוניה ששררה בין המפלגות מאז 1948, היא הפער הרעיוני־מדיני, שקשור בעובדה שאין סיכוי שהמפד"ל תאמץ את עמדת הפשרה הטריטוריאלית לגבי סיני, יהודה ושומרון — עמדה שהם בחינת הקונצנזוס שמאחד את מפלגת העבודה. אני רואה בעתיד שורה של פעילויות מדיניות. הסדר ביניים אחד עם מצרים לא יגרור אחריו תקופה ארוכה של מנוחה על זרי דפנה. הדינאמיות המדינית הערבית תכתיב הסדר נוסף. וזה יתבע פשרה נוספת. כך גם לגבי יהודה ושומרון, הערבים יעמידו שותף לדו־שיח לגבי יהודה ושומרון, כשיבינו שערפאת אינו מסוגל להיות פרטנר בדו־שיח. אז יעמידו את חוסיין או נציג פלשתינאי אחר. במקרה כזה קשה לראות את המפד"ל מקבלת את גישת מפלגת העבודה.

אין לוותר על שטחים בלי שלום

ש. אילו נתייחס לשאלה קונקרטית יותר: ויתור שלנו על המעברים בסיני ואבו־רודס. מה דעתך?

— מחשבה על ויתורים כאלה היא כל־כך מרחיקת לכת שחייבים לכרוך אותם בדו־שיח על שלום, במלוא מובנו, עם הערבים. ויתור של אבו־רודס והמעברים חייב לבוא במסגרת הסדר שלום כולל, ולא במסגרת הסדר־ביניים. כי אם נוותר על המעברים ואבו־רודס במסגרת הסדר חלקי נבוא להסדר כולל ,עירומים" בלי שום קלף רציני. ויתור על המעברים פירושו סיכון בטחוני, וסיכון כזה ניתן לקחת רק אם מובטח שסכנת המלחמה ירדה פלאים. הגענו למצב, והוא תמוה, שבכל הדיבורים בינינו לבין הערבים הם רק על הנושא הטריטוריאלי בו אנו מתבטאים, ולא על שלום, בו אנו תובעים.

ש. כיצד אבא אבן היית מקבל את פרופ' הנרי קיסינג'ר בשבוע הבא?

— הייתי אומר לו: ,בדקת את נכונתנו לויתורים. עמדתנו העקרונית ידועה לך. הפעל נא את כל יכולתך להשיג רושם ברור מסאדאת, שתמורת ויתורינו הוא יסכים להסדר כולל של שלום. אם סאדאת דורש נסיגה מאסיבית — אנחנו דורשים שלום מאסיבי.

ש. נחזור, ברשותך, למפלגת העבודה. האם אתה בעד הקמת חטיבה בתוכה מרפ"י לשעבר?

— אני בעד ביטול החטיבות. אבל אולי כדי להגיע לאפס חטיבות רצוי שתהיה עוד חטיבה אחת רציונית. הדיבורים על פגישות קלדרון, ספיר לחידוש החטיבה הם זר שטרם הוליד עבר. בכלל, המציאות בעתונים לפעמים מעניינת יותר מהמציאות בחיינו. דוגמא לכך היו הפרסומים על ,הסתערות דיין" במקרה ויזוכה על־ידי ,ועדת אגרנט". (רומז) מה שברור הוא, שכאשר תבואנה הבחירות יהיה רצון להעמיד את הנציגות של מפלגת העבודה עם מיטב האנשים ועם גלרית האישים הבולטים ביותר הנמצאת במפלגה... אישית — אני מתכוון להמשיך עתה בעבודתי בבית־ברל, להתמסר לכתיבה ולמחקר. אבל אני לא נוטש את הזירה הפוליטית — הזירה הפוליטית איננה נוטשת אותי...

ש. נמתחה ביקורת על העדרותך מהכנסת לצורך ערכי של הרצאה בארה"ב.

אבא אבן (קוטע אותי בסרקזם): אני מצפצף על הביקורת. הייתי מרים קולי עבור כל אחד החבר בסיעה המעדך בכנסת, שהיה מוזמן על־ידי אוניברסיטת ברקלי או ייל להרצות שם, והסיעה היתה מונעת זאת ממנו. זהו כבוד אינטלקטואלי למרצה ולסיעה גם יחד.

העובדה שאנשים רואים במושג ,קתדרה" — מושג הפל. אני רואה אנטי־אינטלקטואליות, שהיא אחת המארות שדבקו בתנועת העבודה.

דרוש מוסד חדש במקום הקונגרס היהודי העולמי

ש. השבוע התכנס הקונגרס היהודי העולמי, בראשותו של ד"ר נחום גולדמן. האם אתה סבור שנשיאותו? מה דעתך על מהות הקונגרס?

— יש לנהוג בסובלנות בנושא זה, ומותר למתוח ביקורת על הממשלה משני צידי המתרס. ביקורתו של גולדמן לגיטימית, אבל צריך לדרוש ולהחליט שהתבטאויותיו אינן מחייבות אותנו, או את העם היהודי.

הקונגרס היהודי — שמו חשוב יותר מהארגון עצמו. זוהי במה בלבד ולא מסגרת פעולה. כדי להגיע למסגרת פעילה של אחדות יש להחיל לארגן מפגן גדול של תמיכה בישראל, ואז אולי יתברר שיש לנו תומכים רבים יותר מכפי שזה מצטייר, ופרשת אונסקו"ו תוכיח. התמיכה בנו כה מפוזרת בגופים ובגורמים רבים עד שקשה למדוד את עוצמתה האמיתית. מובן שלגבי התמיכה בערבים המודד הוא ברור וקל יותר: התומכים הם ממשלות. צריך לחשוב על הקמת מוסד חדש שישקף את המסה הפרו־ישראלית בעולם, צריך להבקיע את המסגרות הארגונית הגדולה שאינה מחודשת מאוחה מאז 1948, והדבר יתבטא בכינוס הקונגרס היהודי העולמי.

هكذا من الاصل

סופרים וספרים

אמונת חכמים והערצת צדיקים

מאת א. י. ברוך

בגליון מעש"ק י"ב בשבט ש"ז תופס מאמר על אמונת חכמים עמוד שלם בשורות צפופות ואותיות זעירות. זהו הרבה יותר מדי ליכולת אדם בינוני לקרוא, והמובן מעט מדי למצוה נושא זה החשוב לא רק לעיון אלא להלכה למעשה לאנ"ש, שומרי מסורת אבותיהם להתייצב בריבי בענינים חמורים.

תמיהני שאין בחיבור זה זכר לספר אמונת חכמים לרבי אבי עד שר שלום דרבי מנחם שבשון באוולה. המחבר היה רב וראש ישיבה במנטובה שבצפון איטליה לפני קרוב לשלוש מאות שנה, גדול בנגלה ובנסתר ואף בידיעת הפילוסופיה שעד קרוב לדורו. הוא מביא אפילו דעת דיקארט, פילוסוף צרפתי מהולל מהמאה הי"ז. חיד"א ב"שם הגדולים" בערך "אמונת חכמים" מספר שמחברו היה אומר כל החכמות למדתי במשך עשר שנים אך חכמת התלמוד נער הייתי גם זקנתי ויגעתי ולא מצאתי כי אם כמץ כנהר.

הספר הופיע בהסכמות גדולי הדור קרוב אחרי שנת ת"נ (1690), ובאחרונה — עד כמה שידוע לכותב שורות אלה — בתרי"ט (1859) בלבוב. חבל שחיבור זה נעלם מעיני כותב המאמר הנ"ל, ומה ראוי שנבואת ת"ת, המסוגל להעמיק עיון באותיות רש"י ועירות שיגיש לקוראי "הצופה" המציה "אמונת חכמים" לפי השקפת רב איטלקי גדול בתורה ובהשכלה לפני 300 שנה. ודמני שדי במאתים שורות בכורי "הצופה" כדי לתת מושג על "אמונת חכמים" שקדמה לחסידות הבעש"טית.

פתרון מעשי לאמונת חכמים, אם מיחסים אותה לא רק לחז"ל שבתקופת התלמודים והמדרשים, אלא גם להכבי דורנו, אינו קל ורחבה הדרך לטעויות ואף לאסונות. בעל המאמר ב"הצופה" מזכיר את ה"חכמים" קעצו בשלילה, לשואלים בעצתם, אם לעלות לארץ, לבית הלאומי או להשאר במקומם. מפי חסיד בלזו שמעתי, שהרבי יעץ שלא יעלה. לא שמע בקולו תעלה וזכה להשכים ולהעריב בבית כנסת ברמת-גן. הרבי בעצמו ניצל בנס והגיע בעצם ימי המלחמה לירושלים. שכמעתי התפילתו של הרבי "ג"ט פון אברהם" עם יציאת השבת והדברים הקצרים בלע"ז, שהושאל מגרמניה לפני כאלף שנים, עוררו יראת שמים יותר מכל המגידים בידיש ששמעתי מימי. כדאי היה לנסוע לבלז לשמוע תפלה זכה מפי זך וטהור בגם של קדושי עליון ואולם גם מפי כזה לא נשאל עצות בעניני מסחר ומדיניות, ואף לא אם לעלות לארץ או ליעץ קרוביה שפרנסתם מצויה בכרכי הים שיעלו לארץ.

בקיץ 1907 התאגדה בלז לבחירת מועמדים יהודים לאומיים ל-פארלמנט בוינה, תמכה במשרתי הפולנים המתבוללים. ואנו בכח הציונות נלחמנו אז בבלז. שושלת רוזין תמכו בנו בסתר. ובימי המאבק כאשר בלז גרסה שלא לעלות, ובסלובקיה ובקארפאטורוסיה היו חסידים שכינו רשיונות עליה שמד-צעטעל (פתקת-שמד), עלו חסידי ויבלונובה ואף חסידי גור לארץ. משושלת רוזין עלו צאצאים לארץ ואף רבי ישראל מצורטקוב ראש השושלת זצ"ל התכונן לעלות (משיסה אתו בקיץ 1925). עם כמה מהגבירים שבחסידיו בבלגיה, מטה רגלי הגבירים ונדחתה העליה. בנו וכמה משפחות מקרביו הצליחו לעלות לפני פרוץ המלחמה ב-1939.

עד היום יש באה"ב אדמו"רים שלא נמשו משיטת בלז שמלפני ארבעים שנה.

ואם נשקיף על פני דורות קודמים נמצא מחלוקות בין גדולי הדור, ומי שבא לנהוג "באמונת חכמים" נבוך בפני "אמין", בגאון מוילנה או במגיד ממזריץ' ותלמידיו. ומחוורתא, הלכה למעשה לנו כיום להאמין בחכמים רק בנוגע לאיסור והיתר שבשולחן ערוך ובספרי המוסר.

חז"ל הזהירו מפני תלמידי חכמים שאין בהם דעת. לא אחזור על מה שכתוב עליהם (בויקרא רבה ו', ט"ו). לצערנו יש גם חכמים גדולים בתורה שאינם יודעים מה שאינם יודעים ועליהם להמנע מחוות דעה או מתמיכה בעניינים הזרים להם, כהיסטוריה, כימיה רפואה. ואתה, יוסף בן שמעון מן השוק, צא והבחן בין ה"ח שיש בהם דעת ובין תמימים הנגררים שלא מדעתם לעניני פוליטיקה והפגנה. אין להאריך בנושא זה, כדי שלא לרמוז על פלונים ואלמונים, בין שהם כאן ובין שהם במדינות הים.

*

פרופיסור גרשון שלום והאסכולה שהקים משכים ושנים מסיימים בין השבתאות וספיחה הפראנקיסטית ובין החסידות, וביחוד זיקתה לצדיקים כמנהיגי הדור. השוואת דברי האדון (יעקב פראנק), שלקטו תלמידיו והעלו בכתב בפולנית, עם חיבורי האדמו"רים הרא-שונים כגון בעל התולדות ומאמרי רבי נחמן מבראצלב מוכיח שאין דמיון כל שהוא ביניהם. ההבדל כבין חושך לאור. פרופיסור שלום מודה שיעקב פראנק, שהטעה אלפי יהודים מדרך הישר היה נבל מנוול, לא יהלה בו מידה טובה אחת של צדיקי החסידות. לעומת זאת קל למצוא מקורם של דברי חסידות בעש"טית ומנהיגי חסידות שהתפשטו בעם מהצורות צדיקים בספרי קדמונים בנגלה ובנסתר. על מעלת הצדיקים קדם לרבי נחמן בכח של הבעש"ט, רבי משה חיים לוצאטו בפרק האחרון של "מסילת ישרים". אפילו ללהיטותם של חסידים לאכול "שיריים" (שירים) מקערתו של הצדיק תמצא הסברה בדברי רמח"ל, מבלי שהתבונן לכך בפירוש או ראה "חטיפת שיריים" מימיו. וכן אמרו (חז"ל) הצדיקים הן המרכבה — ומעזב המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן העולה על גבי האישים. — לפי ה"שיריים" הם בבחינת שיורי קדושים להדיך המאמין. גם את ה"מופתים" של הצדיקים אפשר להסביר לפי מאמרי רמח"ל באותו פרק. הכל נובע במקור קדוש, והם חלילה כל דמיון רחוק עם תרבות תועי דרך.

כשרון ורוח בספרות

מאת מאיר אוריין

כנס הסופרים הדתיים ב"היכל שלמה" היה מורכב משני חלקים: החלק המעשי הקשור ביצירת כלים ארגוניים מתאימים ל"איגוד סופרים דתיים"; החלק העיוני שחייב היה להעניק ביסוס עיוני לשאלה: לשם מה, ומהי האידיאה הדחופה להקמת מסגרת נפרדת של סופרים שמורשת ישראל משמשת להם קו מנחה בחיים.

השורות דלהלן, שנהגו ברוח ה-דברים שהושמעו בכנס, מיועדות לבטא את הצד האידיאי של האיגוד.

תודעת השליחות

שעריה של אגודת הסופרים הכל-לית פתוחים לכל סופר הכותב בלשון העברית. ואכן, בין שורותיה מצויים כספר סופרים שומרי תורה ומצוות שהכתיבה שלהם הוכרה על ידי ועדה מקצועית ככתיבה ספרותית. אך צי-רופן של כספר תופעות בתוך האגודה ומסביב לה, הבשיל אצל הסופרים הדתיים את ההכרה בצורך להתאר-גנות במסגרת נפרדת.

כברת דרך ארוכה פסעה אגודת הסופרים מאז כינונה לפני 52 שנה. בוועידה השניה של הסופרים אמר ח. נ. ביאליק: "אין אנו רוצים אלא שנהיה כולנו הדורים הכרה אחת, כי הסופרים הם־הם משמשי האומה וצרכיה הנצחיים". בכך הכילו הסופ-רים על עצמם שליחות לאומית שאין כדוגמתה אצל שום אומה ולשון. היעד התרבותי-לאומי, הוא הוא ש-הכניס תחת קורת גג אחת סופרים שדיעותיהם נעו בקוטב הימין הקי-צוני ועד קוטב השמאל הקיצוני.

אך במרוצת השנים פכהה האגודה מיעודה האידיאי. וכיום אין היא ממלאת עוד את השליחות הרוחנית שנטל על עצמו דור המייסדים של האגודה. אט-אט החל החולין הפרו-פסיונאלי לתפוס החלק הנכבד בפעו-לות האגודה. לאחרונה אף הובעו דעות שבעצם המלה ספרות אינה אלא מושג ערטילאי. קיימים ספרים וקיימים סופרים. כל ספר הינו מצי-אות בפני עצמה ולכל סופר הת-בטאות אישית משלו. אגודת הסופרים עומדת לימין הסופר וספרו. אך אין היא — כציבור מאורגן של סופרים — תורמת תרומה בעלת ערך לספ-רות בתור שכזאת.

לאן מוליך הקול?

עם גבור הכיוון האוונגרדי בספ-רות, חש הסופר הדתי כי המחיצה בינו לבין הסופר שהטרמינולוגיה מגדירה אותו "חילוני" הולכת ומת-גבהת; משהספרות החילונית פשטה מעצמה את הערכיות האידיאית, אין עוד ספרות זו והספרות הדתית כעין שתי משמרות בספרות ישראל. אלא יש לראותן כשתי יישויות נפרדות. שכן, בעוד שאמת-מידה היחידה של הספרות החדשה הוא הכשרון, "אמ-נות לשם אמנות", הרי אצל הסופר הדתי הכשרון והרוח כרוכים יחדיו. אמנם גם הסופר הדתי אינו מתעלם מהחשיבות של כשרון בספרות; גם הוא סבור כי ללא כשרון אין הכתי-בה כתיבה של סופר. אך עם זאת הוא בדעה, כי אין לכשרון כשהוא לעצמו יעוד. לא כל כשרון הוא מבורך, תלוי לאן נושא הכשרון, לצורך איזו מטרה משתמשים בו. התפארת שביצירה נמדדת במידה שמובילה לתפארת שבאדם. אין הצ-טעצעות אסתטית מהווה על יצירה שבגיליונה רעה בנפש האדם. כל יצי-רה ספרותית גם כשהיא כלילת היופי — אם רוח אין בה, היינו אם אין בה כדי לזכך את נפש הקורא, אין ערכה עולה על ערכם של פרחים שיופיים מקסים את השולחן אך בהלל העדר העסיסיות של פירות מזינים אין הם משמשים מנה עיקרית.

ספרות בעלת צורה נאה ותוכן לקוי דומה — אשתמש בדימוי משל אברהם קריב — "לאיש מוכה שחפת המקושט בעניבה יפה".

אמירה נאה יצאה מפי המגיד הג-דול ממזריטש: "אם אדם מתעורר מקול הכינור לדבר עבירה — אוי לו ואבוי לכינור שגרם לו כבה". הכשמע של האמירה הזו הוא: לא הקול האמנותי של הכינור הוא הקו-בע, אלא לאיה מעורר הקול הזה; לאן הוא מוליך את המאזין. האם לצד האור שבאדם או לצד האפל שבו; אל החלק העפרי של האדם או אל החלק הצלמי-הדמותי שלו. ובלשון מובנת יותר — בדור של מבוכה כדורנו, הגורם הקובע חייב להיות: מה מוליך הכשרון שבספר. האם מוליך הוא יהודים נאמנים ל-עמם ודבקים במולדתם, או יהודים קוסמופוליטיים מנוכרים לעמם ומ-סקפקים בזכותו לשוב למכורתו.

העיקר שיהא נקי בבית

בהעמדת הדגש החזק על הרוח שביצירה מתבטאת האמנות של ה-סופר הדתי לכוד מהצבתה של מג-רשתו העתיקה של עם ישראל. שכן הכוח המתסיס של הספר שבתוך ארון הספרים הישן טמון בניצוץ הקדוש שהיה טמון בו. אבותינו לא חיפשו בספר יופי אסתטי ולא עניינו אותם פרחי הנוי של אמנות הכתיבה. לא כשרון הם חיפשו בספר אלא את הרוח הגדולה שהטלטלו אותם טלטלה עזה. תעדן את הנפש תרומם את הנשמה עשרה טפחים מעל לשיג-רה של היום יום.

אל רבי ישראל מקוז'ניץ נכנסה בתו ואמרה, שהגיע הזמן לסייד מח-דש את הדירה. "מה נרוויח מזה?" — שאל האב הצדיק; "הדירה תהיה נאה יותר" — השיבה הבת. החזיר האב: נאה יותר נאה פחות, אכזן לא יצמח מזה, העיקר שיהא נקי בבית...

"— — — העיקר שיהא נקי בבית". יצירה ספרותית שרוחה של טוהר ונק-יון מנדפת מבין דפיה ערכה עולה על זו שסימנה הבלעדי הוא הכשרון האמנותי שבה.

אברהם שלונסקי אמר פעם: "ה-כתיבה לסופר היא כבימה לשחקן. שחקן, ייתכן שאדם פשוט הוא ואילו על הבימה הוא עשוי להיראות כ-"החכם מכל אדם"; בחייו הפרטיים, ייתכן שהוא קבצן שבקבצנים ועל הבימה הוא מגלם את הדמות של רוטשילד. כך יש שאדם כתב ספרו שהוא כולו כשרון, ובאמת אינו אלא כשחקן את הספר, כשהסופר נשלם הוא סיים את משחק הכתיבה.

ספרות ערכית אשר רוח בה, איננה ספרות של משחק. היא נחצבת ממע-מקי הנפש של הסופר ומבטאת את הזהות בין האומר הנאמר.

לספרות של כשרון נעדרת הרוח, חלק לא מבוטל לתלישותו של חלק מהנוער היהודי משרשיו הרוחניים; להתאבנות הרגשית ולהתבהמות ה-מינית. היא לא הניקה שום בשורה חדשה לנוער הקם בישראל החדשה.

צנזורה פנימית

זאת ועוד. מושגים שנעשו אכסיו-מטיים אצל הסופר המודרני — כגון חירות היצירה וחופש הביטוי — מושגים שנעשו כעין נכסי צאן ברזל ביצירה המודרנית — משמעותם אח-רת אצל הסופר הדתי.

גם הסופר הדתי סבור שאין יצירה ללא חופש. גם הוא בדעה, כי אם רוחו של אדם משועבדת לאיזה גורם חיצוני, יצירתו איננה יצירה של אמת. עם זאת, דולק תמיד בפנימיותו איזה אור אדום המרמז לו: עצור! עצור! עצר גם כשהמחשבות דוחקות וההרגשות זועקות לצאת. באדרה שבעי הוא שומר על טוהר הניב של קולמוסו. לפני עיניו עומד הצו של חז"ל: ולא יראה בך ערות דבר — ערות דיבור". יש לו לסופר הדתי צנזורה פנימית. הוא נתון בתוך מס-גרת של משמעת עצמית חמורה, אך אין הוא מרגיש כלל שחירותו נפגעת על ידי כך. שכן יש המבין במושג חופש — כניעה ליצריות; ויש החש בהשתחררות מהיצריות דוקא, שיא של החופש.

הספר והאקלים

כשהאוונגרדיות נכנסה לאופנה: ומאז אנשי המשמרת הזאת השתלטו על הממסד הספרותי, חש הסופר הדתי כי בית טשרניחובסקי אינו עוד ביתו. כזר הוא מתהלך בין כתליו. אין עוד מי שיאזין לו. יש, כמובן, הרבה מן המשותף בין הסופר הדתי לבין הסופר המכונה "חילוני". יש לנו הוויות לאומיות משותפות, גורל משותף, מלים משותפות, אך לא לשון-נפש משותפת; הגוף הוא משו-תף אך לא האקלים. אי שם בצומת מתפרדות הדרכים. זו פונה לכיוון האחד וזו לכיוון האחר. הנגדי.

אין אגודה של סופרים דומה לאגו-דה מקצועית של מהנדסים או של רופאים. אם בבית של הסופרים חסר האקלים הרוחני-התרבותי-החברתי ה-מתאים — חסר הכל.

אסתפק בהופעה אחת שהייתי עד לה לא מזמן.

בלהט הוויכוח על פתיחת שערי האגודה לסופר הערבי בישראל. עמד על הבמה בבית טשרניחובסקי משורר עברי, איש קיבוץ. ואמר שהוא "חש קירבה יתירה לסופרים ערבים בני הארץ מאשר עם סופרים יהודים, דתיים". אינני בא בטרוניה עם משו-רר זה. עצת רוחו אשר לו להתבטא בפומבי ברגשותיו נתונים יותר לסופרים ערבים. ששמונים אחוז הם חברים גלויים ברק"ח, מאשר לסופ-רים הדתיים בני עמו. אך התרעומת נתונה כלפי מאתים הסופרים, ביניהם סופרי סולת, שישבו באולם והאזינו לדבריו ואיש מהם לא הגיב. "ומהזוי סופרי ישראל ושתקו שמע מינה דניחא להו".

הסופר שומר אמונים, שהרגשת הבדידות אופפת אותו, זקוק לבית משלו, לבית קטן אך משלו. פינה חמה שתוציא אותו מבדידותו. ספר אינו צומח כערער במדבר. הוא זקוק לטיפוח, לעידוד ולהשקאה ובעיקר לאקלים מתאים. פינה חמה ליוצר היא בלבד מסוגלת להעניק ליוצר אוירה חברית-אינטימית נאותה.

נבוכים ומורים

אך על ה"איגוד סופרים דתיים" לשמש לא רק איגוד למען הסופר הדתי אלא איגוד למען ספרות דתית. בהגדרה הזו בא לביטוי התפקיד ההיסטורי המוטל על הסופר שומר אמונים בתקופה המסוערת כתקופתנו.

הסופר והוגה דעות שומרי אמונים אינם יכולים להישאר אדישים ולהת-עלם מתופעות הירודות עד עומק השתין של תקוות ישראל. מלחמת יום הדין הורידה מבוכה לתוך חיינו. מבוכה שעדיין לא התאוששנו ממנה. חלק גדול מבנינו התחילו לתהות על החותם היהודית ולשאול: מנין באנו ולאן אנו הולכים? מתחילים להטיל ספק במהותה הסגולית היהודית של עם ישראל. לא ענפים נגדעים לפי-נינו אלא שורשים נעקרים. מי פילל שבשנת ה-27 לקיום מדינת ישראל יצטרך דור המייסדים לעמוד לפני הנכדים בבתי האולפנא למניהם ולהצטדק שלא ככובשי נחלת זרים באו הנה אלא כבנים השבים אל ביתם בזכות ההיסטוריה.

מלחמת יום הדין הולידה שאלות נוקבות גם בעניינים שבנגלה. שואלים אבות ובנים ושואלים מחנכים ותל-מידים; שואלים אנשי חולין ושוא-לים בעלי אמונה. כן, בין השואלים מצויים גם בעלי אמונה החושים במאורעות העולם את יד ההשגחה, סופים הטוענים כי יהודי בעל אמונה חייו הם תמיד על מי מנוחות הלי-כתו היא תמיד על אדמת מישור, כאילו בנפשו אין לעתים מצוקה. והרי ההיפך הוא הנכון. בפני אדם שאינו מאמין — השמים הם אטומים. הדטרמיניזם שולט בכל. אל תאקום אין פתחים ואין את מי לשאול. אילו אלה המאמינים שהעולם אינו הפקר, אלה שאוזניהם כרויות לפעמי הגואל המאמינים שהתקופה הגדולה שעם ישראל חי בה עתה היא ראשית צמיחת הגאולה או ראשית דראשית — אם בעלי נפש הם, יללת הצפירה ביום הכיפורים תשליך היכתה אותם כרעם. במחום עובר ההרהור של: האם מה שארע באותו היום הוא המשך התהליך של חבלי הגאולה, או שמא, חלילה, חלה כאן איזו נסיגה.

הנוער בני דורנו מלא שאלות כרי-מון השאלה המרכזית המפעמת את נפשו היא השאלה ששאל רבי שמעון את רבי ישמעאל בעת ששניהם הוצאו להורג בזמן השמד שבימי אספסינוס: רבי, לבי יוצא, שאין אני יודע על מה אני נהרג? (מכילתא דרבי ישמעאל).

סימני השאלה המטרידים את נפש הנוער אינם דוקא פרי הניכור ואינם נובעים מחוסר שורשיות. מקורם מתוך מצוקה קיומית ומתוך חרדה לחיים. אך בעוד שהשאלות מקורן בתהום הרוח, משיבים עליהם מספ-רים, מדינאים, איסטרטגים ופסיכו-לוגים. האילו הסופרים ואנשי הרוח — קולם נדם. לא שמענו מפיהם קול שיפיג את המבוכה ויסלק את השא-לות. בעבר היו נבוכים והיו מורים לנבוכים, כיום אלה שלפי טבעם חייבים להיות מורים, נעשים בעצמם לנבוכים.

ההוגה הדתי, איש הרוח, מסוגל להביא לידי זינוק הנותי ורגשי

(סוף בעמוד 5)

שפת אמת

מאת ש. קורא

הרבי מגור, ר' יהודה-אריה-לייב, זצ"ל, שעתה מלאו שבעים שנה להסתלקותו. ספריו "שפת אמת" ל-תורה ולמסכתות בש"ס, מרובים מעייניהם ולומדים. אחר סבו, מייסד הבית, בעל חידושי הרי"ם, הוא באבות החסידות הלמדנית והעיונית של גור. בהתייתמו מאביו בהיותו ילד גדל בבית הסב, ר' יצחק-מאיר, מגאוני פולין וחסידו המובהק של הרבי ר' מנדל מקוצק, שגדלו להיות למדן מופלג בש"ס ומפרשיו ולעסוק בעבודת ה' בדקדוקי עיון ומעשה.

עילוי ושקדן, שלא פסק פומיא מגירסא, בהדרכת בעל חידושי הרי"ם. מפעם לפעם היה סבו מסיעו יחד עמו אל הרבי מקוצק. "ודאי, טילי-טולי-דרכים קשים לכל אחד, במיוחד לילד. אמר, אך כדאי ביותר שיראה יהודי אמיתי. יראה את הרבי, בחי-נת היו עיניך רואות את מוריך. גם יראה שומעי-ליקחו המעטים הנ-אמנים".

לימים, כשהיו עולים לגור רבבות חסידים, הסביר הסב לנכדו את ה-ביחוד שבקוצק ואת המיוחד שבגור בשני ראשי שבטים: הבחינה של יוסף היא קדושה "יחודית לד' לבדו", ככתוב בפרשת ויחי: "גבעת עולם תהיינה לראש יוסף ולקדקוד נזיר אחיו"; והבחינה של יהודה היא ל-הביא את הקדושה גם לחיי יומיום של הכלל כולו, ככתוב בפרשת בר-כה: "שמע ד' קול יהודה ואל עמו תביאנו". בקוצק בחרו בנותי מעט וכולם בעלי דרגה גבוהה, ואילו אנו, בגור, רצתנו שהחסידות תובא אל כלל ישראל כולו. כשהרבי צריך להיות מופת של לומדות, חסידות ומידות לכל אחד ואחד.

קול תורתו של הרבי ר' יהודה-אריה-לייב מגור בשלושים וחמש שנות אדמו"רותו. בעל-פה ובכתב, הגיע למרחקים. בימיו היו באים ב-חגים ומועדים מאה אלף חסידים לשהות במחיצתו. שיחותיו הפנימיות לפרשיות השבוע, למועדים ולפרקי אבות, שבהן מאיר בעומק דעת ב-ענייני אמונה ותורה גלות וגאולה, ישראל עם-סגולה וארץ-ישראל, נא-ספו בספריו "שפת אמת", ספרי-יסוד למעמיקים על-פי גמרא ומדרשים, הזוהר והאר"י, הבעש"ט וממשיכיו, וחיבורי מהר"ל מפראג. שיעוריו ב-גמרא נאספו בספרו למסכתות, שנלמ-דים בישיבות, וגדולי ההלכה בליטא בדור הקודם היו אומרים, ביחוד שפת אמת בסדר-קדשים כביחוד יור-דים לעומק הסוגיות.

הוא הנהיג בעריכת שולחנות בגור לשבת באמצע השולחן ולא בראשו, בחינת בתוך עמי אנכי יושב, וכניד תורותיו בנגלה ובנסתר, בלשון מתנם המחזיק את המרובה. בשיחותיו ובשיעוריו. ככבל עבודתו והנהגתו, שיקע את כל עצמיותו כדי להגיע משלב לשלב אל נקודת-האמת.

*

שפת-אמת מסביר את המושג אמת בשלימות ללא רמז-פגם כלשהו. כמידת הבורא, "ה' אלוקים אמת", בכל זמן ובכל מקום, בדין וברחמים, כן שאיפתו של הנברא. לפסוק "ועשית עמדי חסד ואמת", מדברי יעקב ליוסף לפני מותו, מביא רש"י את המדרש: חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול. שכן חסד שגמול כלשהו בצידו הוא כבר עסק ולא חסד. איש אמת, משמעו, שבכל מידותיו ואורחותיו אין צביות צד-דיות. הוא הגיע לדרגה גבוהה וכל הזמן אינו מפסיק את תיקונו העצ-מי. בחינת "אל תאמן בעצמך עד יום מותך". אמיתו מכוונה מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו.

מידת-האמת המחולטת באה לגור מבית מדרשה של קוצק. "כל דבר בעולם אפשר לחקות, להוציא את האמת, שאם היא חקויה אינה אמת", אמר הקוצקאי. כאן קבעה נערה ש-נכיכתה בוקעת ממעמקי האמת.

סח בעל שפת אמת: בהיותי בקוצק נעלם איזה חפץ מבית הרבי. היו סבורים שהוא נגנב. הגיע הדבר לאזני הרבי ונצעק בקול: מה, נגנב? הרי כתוב: לא תגנוב! מיל-דות ועד היום הנני רואה לעיני בזכות הצעקה את הציווי לא תגנוב כתובת אש.

פעם אחת נכנס אצל חסיד מחסי-דיו, עשיר גדול, שהיה חולה מסוכן, לקיים מצות ביקור-חולים. משראה החסיד את רבו אמר לו: הרי מפתח קופתי, יטול מכספי כמה שחפץ ר' מובטח לי, שבשכר זה השם-יתברך ישלח לי רפואה שלימה. השיבו שפת אמת, רצוני לעשות רצונך, אבל מה אעשה והמקרא מלא הוא: "ושונא מתנות יחיה" (משלי ט"ו) וכבר אמרו חז"ל: "חייך קודמין".

בשיחותיו היה מרבה לדבר נגד גיאות. לא בכדי אמרו חז"ל, המת-גאה כאילו עובד עבודה-זרה. כל הסבור שטוהו הבלעדי שעל בכל מעשה קטן וגדול, ומסיח את דעתו מן השמים, שהוא כגרזן ביד החו-צב, הריהו בחינת פורק עול מלכות שמים. ושובר לצמצם. חז"ל מציינים (עיין סו"ה) "כל מקום שאתה מוצא הר גבוה ותבנה נישאה, דע שיש שם עבודה-זרה". התנשאות היא גאוה והגאוה היא עבודה-זרה. כלפי המת-גאה אומר הקב"ה-ברוך-הוא: אין אני והוא יכולים לדור בעולם.

רגיל היה לקבל פני חסידיו ב-עמדו בפתח חדרו, נשען על איצטבת ספרים כשלידו ארבעת חלקי שולחן-ערוך. היה נותן את מבטו בכל אחד מהמבקרים, שמע את בקשתו ומשיב בדברים קצרים, המציתיים, בשבו בפרק מדפדף באחד מחלקי שולחן-ערוך.

פעם אחת אמר: רבי ראוי לשמו הוא המסוגל להציץ בפנים נשמתו של החסיד, לבחון את סיבה ולקשור אותה לשורשיה. זה תיקונה. השול-חן ערוך מסייע לי להשיב לכל אחד תשובה כהלכה. היה מעורר את חסידיו לצאת מן ההרגל ולילך מדרגה לדרגה, כדי להיות תמיד בהתחדשות מתגברת.

מדוע היה מקביל את חסידיו בפתח החדר? בדבריו לפרשת וירא אומר: גדלותו של אברהם אבינו נראית בפסוק "וירא אליו ד' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל". לאחר שזכה לגילוי השכינה, שאין דרגה גבוהה ממנה, הוסיף לשבת בפתח האוהל, בחינת "ואני עפר ואפר".

על זה נאמר: "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לש-מור מזוזות פתחי (משלי ח')". כל השומע בוקר וערב לקול קונו זוכה להשגות עילאיות. הן האומרות לו לשקוד על יד מזוזות הפתח. ענוה אמיתית מכשירה להגיע למראות אלוקים. אברהם אבינו, "כחום ה-יום", בהתלהבות של התגלות ד', הוסיף לשבת "פתח האוהל".

היה אומר: התורה כולה היא דרך לאדם מישראל להדבק בנותן התורה. בלימודה ובקיום מצוותיה מגיעים מיראה לאהבה ומאהבה לדביקות. ככל שהאדם מרבה לימוד ומרבה עשיית מצוות הוא מרבה לטעום בהם נועם אינסוף.

מהי יראה? חז"ל אמרו: הכול בידי שמים חוץ מיראת שמים (בר-כות ל"ג). יראה מסורה לבחירתו החופשית של האדם. בידיו הבחירה לפתוח את השער. אפילו פתיחה קלה, בחינת "פתחו לי כחודה של מחט", סופה להביאו לתשובה ומע-שים טובים. זה כוחה של יראת שמים.

מה שמחה של אהבה? — היה שואל ומשיב: מקורה של שמחה בהתגלות מאור הנשמה. לכן שומרי-שבת בכוונה פניהם מאירים. הנשמה היתירה בוקעת מכל זוויות, כבאמר במדרש: אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת כבחול. הוסיף לומר: "ביני ובין בני ישראל אות היא" (שמות ל"א). כאשר יהודים מקבלים הארה של שבת-קודש גם בימי גלות קשה והיא עושה אותם בני מלכים, הרי זה אות לברית בין הקדוש-ברוך-הוא וישראל.

יהודים נכנסים לתוך השבת ד' מעמדים ככלי קודש המקדש כל מה שבתוכו. תחומי הזמן המיוחד כתחומי המקום מעלים את האדם מישראל. ההתגלות מביאה שמחה רוחנית רבה.

היה תובע לקיים אורחות חסי-דים לכל דיקדוקיהם. בכל מקום ד' מקום ובכל הנסיבות. אמר בשיחתו: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". יעקב עזב כל סיוע ומשען שהיו לו אצל יצחק, עזב זכות אב וזכות אם, יצא מקדושת המקום, מארץ-ישראל, הכניס את עצמו למציאות שבה מסירות-הנפש על ד' היא גם במקו-מות זרועים מוקשים. התכמה ויתכל. צאצאיו ירשו את מורשתו להיאבק ברע ורשע במצבים קשים ביותר.

בכל אדם מישראל, לרבות המרוחק, יוקדת נקודה פנימית, אמר, ירושה מן האבות, בחינת "מגן אברהם". שיש לעזרה והיא מתלבה בשעת-הירום.

בשעת גזירת מלכות רשעה ללמוד בבתי-ספר ממשלתיים ולא ב"חד-רים", במגמה לבולל את ילדי היהודים בפולין, כינס אסיפת רבנים ורבנים תובע לנקוט באמצעים מתו-נים ותקיפים כדי להלחם בגזירה אפילו בנכונות לקבל יסורי רדיפות.

אף-על-פי שהיה צעיר לימים באותו זמן, דיבר בסמכות של הנהגה, כפי שירש מסבו בעל חידושי הרי"ם, שקבע את גור מרכז לכלל ישראל. הרבי הזקן מגרודזינסק הבזין בנציפות קולו, קרב אליו ואמר: אתה מלך ישראל.

מכאן שיחותיו המקיפות עניני ישראל ואומות העולם, משמעות ה' גלות והשאיפה לגאולה. הוא מביא בשם חידושי הרי"ם דבריו של הרבי מקוצק, שיש ללמוד בעיון פרשיות שעבוד וגאולה בסוגיות קשות ב-גמרא. מעשי אבות סימן לבנים.

(סוף בעמוד 5)

לפרשת השבוע

משפטים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם

(כ"א — א)

"המשפטים אשר..." ... סריקן: הדיין מצווה שיעשה פשרה, טרם יעשה משפט אם שניהם רוצים. (בעל הטורים)

שארה כסותה ועונתה לא יגרע

(כ"א — י)

"ועונתה", מלשון עונה, ... מר: שזה מצוה על ש... (אורך השבוע ...)

כל אלמנה ויתום לא תענון אם ענה תענה אותו

(כ"ב, כ"א-כ"ב)

"לא תענון — אם ענה תענה אותו" — כלומר: אם כשמע את היתום תה"ה כונתך לש... תו בלבד. אבל אם תענה לו... רו ולהיטיב לו, אין זה א... גמילות חסדים (ספורנו)

אם כסף תלוה את עמי ... לא תהיה לו כנושה

(כ"ב - כ"ד)

במדרש: כל אדם שיש... שמלוה לחברו ואינו נוטל רבית כאילו קיים כל המצוות, ... דוד הוא אומר (תהלים ט"ו) ה' מי יגור באהלך... כספו נתן בנשך... עושה אלה לא ימוט לעולם. ישנן שתי דרכים להנצל מנשך: לא להלוות שום אדם, או שילוה ולא רבית. ההבדל ביניהם ש... שאינו מלוה כל עיקר אינו ... ... מלוה ואינו נוטל רבית, מקיים מצות לא תשיך. ... אומר המשורר: כספו לא נתן בנשך... "עושה אלה" — ... מר: לא שבכלל לא מלוה ... לא לוקח רבית, אלא עו... אלה — עושה את המלוה ... לוקח רבית — לא ימוט ל... (הבאר ממזרהבב)

אם חבול תחבול שלמת רעך... כי היא שמלתו לעורו

(כ"ב — כ"ו)

פתח בשלמה וסיים בשמ... ואף ששתיהן שוות, כמו: ... וכבש — גם באלה יש ה... דק; ההבדל בין שמלה לש... נראה, כי שלמה יאמר על... פתות וקרועה, ככתוב (יה... ט'): ושלמות בלות עליהם; ... אלה שלמותינו; ושמלה ... על בגד חשוב, ככתוב (ת... ד'): שמלה לך קצין תהיה... וכן אמרו חז"ל (מדר' רות ... ושמת שמלותיך (רות ג'): ... די שבת: והנה הענ' ... רק לבוש אחד, גם שלמה ... חשובה בעיניו כשמלה. ... כתוב "אם חבול תחבול ... רעך" — הפחותה, בכל ... "עד בא השמש תשיבנו ... "כי היא כסותו לבדה, ... שמלתו לעורו" — בגד ה... (תכלת מרדכי לר' ... דדוקר מססרי)

לא תשא שמע שוא

(כ"ג — א)

אזהרה למקבל לשון ... (מכילתא) מלה שוא ... שתי הוראות. א) שקר ... הנם, ללא הועיל. לשתי ל... אלה לא שכן בם קורא ... רעה: שוא שתי הוראות ... בגנות הבריה, אפילו אמת, ... לשון הרע; כי כאשר ... נקרא מוציא שם רע? ... כי כלה שוא, הוראתה ... משואה (צפניה א' — ט"ו) ... פירושם רש"י, הרבן הזהו ... שאמר איוב (ל' י"ג) ... ואכן בשוא נתעה, כי שוא ... תמורתו. שוא הראשון ... זה השקר והשני ענין ... ושממון, ... קלקול. ... הדבר כמו: עריכם ... (ויקרא כ"ו) — שלא ... ירושלים — אף על פי ... קיים. לכן נקרא לשון ... שוא כי אין בדברים ... הם מחריבי שלמות. ... תוספו הביא מנחת שוא ... א'), כי כל דבר מקולקל ... שוא הוא.

(... ...)

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו — ושם אלהים אחרים לא תזכירו

(כ"ג — י"ג)

יבואר לפי הידוע כי מצוות עשה הם כנגד רמ"ח בריו של האדם, ושס"ה לא-תעשה הם כנגד שס"ה... מה שרמז, שלא יאמר ... אקיים כך וכך מצוות ... לשמירתי, לכן אמר: ... אשר אמרתי אליכם תשמרו ... תהיו נשכרים בכל הבצור ... בחסרון אחת מהן תחסר ... רה לאותו אבר המכוון ל... ממשיך ואומר: "ושם ... אחרים לא תזכירו" — כ... בשם ששמירת כל המצוה ... עילה לאדם לצנין אבריו ... כן יש שמירה לכללות הנ... כפירה בעבודה זרה כמו... כל התורה כולה (אור ...)

שלש רגלים תחוג לי בשנה

(כ"ג — י"ד)

אמר ר"א ברוזין: ... צדיק בדורותיו, כך יש ... במקומו; ויש אנשים ... בחינת צדיק כשהם במקו... אלו היו במקום אחר, ... נחשבים לכלום... כך יש ... רים במקומם, מפני שב... עניים — ומי יכול ... אנשים אלה שעשות ... ולא יתנשאו זה במשר... כ... ביקרו? להלמד הבא ... הרי גולה למקום תורה ... כ"ו); ושם יראה שיש ... ממנו, אבל מה יעשה ... בעיירה והעשיר בעיני...? ... אמרו חז"ל (ראש השנה ... חייב אדם להקביל פני ... רגלי... ... באהבים ... עים ... הדיוטים ... אמיתיים, ... עשירים אמיתיים — ... כולם באמתם...

(רבינו ... בספרו ...)

ליקט שלמה י...

אינטרמצו

מאת משה שפריר

הָיִיתִי גַּם שָׁם.
אַךְ כָּל־שֶׁעָבַר
הָיָה – וְאֵינוֹ מְּכֻבָּר.

אֶהְיֶה גַּם פֹּה.
אַךְ כָּל מַה שֶּׁעָתִיד לָבוֹא
עֲדַיִן אֵינוֹ.

הִנְנִי עוֹד כָּאן.
אַךְ גַּם מִפָּה עַכְשָׁיו
אֲנִי שׁוֹאֵל לַשָּׁוְא:

מַהוּ זֶה שֶׁאוּכַל כָּאן עוֹד לָדַעַת
לְאַחַר שֶׁנֶּאֱכַל כְּבָר הַתַּפּוּחַ
עַל הַתּוֹלַעַת!

וּמָה עוֹד נוֹתָר לַעֲשׂוֹת
מֵאָז הַמַּעֲשֶׂה בְּקֵן
וְקַשְׁוֹת!

וְלָמָּה עוֹד סָתַר לְקַוּוֹת. מִשֶּׁנָּקוּ כְּבָר
הַפָּנִים וְנִגְלוּ עֶרְווֹת הַבִּכְשׁוֹת הַמְּדֻשָּׁאוֹת!

חקר תולדות ארץ-ישראל

מאת אברהם ב. ריבלין

א) "מפתח הלבנון" — נושאים שהופיעו בעתון "הלבנון". הכינו: רחל פריד ועמיקם כהן. עריכה ביבליוגרפית חנה אופנהיימר. מבוא מאת שושנה הלוי.

ב) "מחקר א"י והישוב היהודי בו באוניברסיטאות ישראליות", ערך יעקב ברנאי. שני הספרים בהוצאת "יד יצחק בן-צבי" ירושלים.

מכון "יד יצחק בן-צבי" בירושלים הוכיח שוב את דביקותו במחקר תולדות ארץ-ישראל — ובעיקר תולדות הישוב העברי בארץ-ישראל — על-ידי פרסום שני מחקרים שאמנם שניהם אין בהם משום ענין מיוחד להמונים רחבים, אבל לפחות אחד מהם, "מפתח הלבנון", יש בו משום ענין רב וחשוב לחוקרים וגם למתענינים "סתם" בהתפתחותו של הישוב העברי בא"י במאה התשע-עשרה.

תולדות הישוב העברי בארצנו ב-מאות השנים האחרונות היו בין הנושאים העיקריים — אם לא הנושא העיקרי — של יצחק בן-צבי ז"ל והמכון המדעי הקרוי על שמו אכן שומר על נושא זה בהתמדה. אחת מפעולותיו עכשיו של המכון, היא הכנת ביבליוגרפיה של מאמרים בכתבי-עת, שיש בהם חומר לתולדות הישוב, וכצעד ראשון בפעולה זו (כפי שמודיעני מנהל ה"יד" מר בן-פורת, הוא צעד בסיסי) הוצאה עכשיו לאור חוברת זו ובה מפתח של המא-מרים והידיעות השונים שנתפרסמו ב"הלבנון", החל מהופעתו בירושלים בשנת תרכ"ג (1863). כידוע, לאחר שנה נדד העתון ממדינה למדינה, ביחוד עם עורכו ר' יחיאל ברי"ל, עד שנת תרמ"ו (1886) שאז גוע בלונדון, בה נפטר ברי"ל. מטרת ה"יד" היא להכין "מפתח" כללי מכל כתבי-העת השונים שיצאו לאור אי-פעם והמכילים חומר על הישוב העברי החל מחורבן בית שני ועד הקמת מדינת ישראל. עבודה כבירה זו בודאי עשויה לארוך שנים רבות, אבל חשובה היא. עם ה"צעד הבס-יסי" הזה נעשתה התחלה, — ויצוין: התחלה יפה, — ותקוה שאמנם תימ-שך המלאכה.

גם "מפתח לבנון" לא קלה היתה הכנתו, כפי שיש לשער. שהרי אין שום מוסד בעולם שבו מרוכזים ביחד כל הגליונות של "הלבנון", — גם לא בבית הספרים הלאומי והאוני-ברסיטאי בירושלים. ה"מפתח" כולל רק פרטים עיקריים, ועם כל ההבנה ברבוי העבודה בנדון, יש להצטער על אשר לא נמצאה אפשרות להוסיף בו פה ושם כמה פרטים. כגון שמענין הדבר לדעת מה נכתב בגליון מס' 2 של "הלבנון" על מוסטפה אבו-גוש, השייך של הכפר הערבי ליד מוצא, הנקרא כיום על שמו. הואיל ובמאמר זה (שם המאמר "שאלו ירושלים" והוא בלתי חתום) מדובר על מוצא, ניתן רק לשער תוכן הדברים, ביחוד יכולים לספר זאת אנשים הבקיאים בתולדות הכפר מוצא.

הנושא הגדול ביותר שעליו נכתב ב"הלבנון" בכל תהפוכותיו ונדודיו מירושלים לפאריז ומשם למאגנצה שבגרמניה ומשם ללונדון, הוא ירו-שלים (הרי גם המוטו של העתון היה תמיד "מבשר שלום ירושלים") והאישיות שעליה הרבו לכתוב בעתון זה — משה מונטיפיורי, זה "הנדיב הידוע" מאנגליה, שהקדים את "ה-נדיב הידוע" מצרפת, אדמונד רוט-שילד, ועזר לישוב העברי כאן הן בכספו והן בהשפעתו הכבירה.

יצויין לטוב המבוא הגדול שניתן לספר על-ידי שושנה הלוי, מאמר אובייקטיבי ומסביר היטב את מהות העתון והרקע של הופעתו אז בירו-שלים. נכונה הערתה, כי "ריב הח-צר" בירושלים בשנת תרכ"ד (1864) היה בין "הפרושים" לבין עצמם ולא בין "פרושים" לבין "חסידים" (כפי שגם צויין בספר "עטרה ליושנה" של כותב השורות האלה). למרות הגבלת הנושא והמקום, ניתן ללמוד לא מעט ממאמר זה.

כאמור, רבה מאד עוד העבודה לביצוע המפעל הביבליוגראפי הזה (רק כתבי-עת עבריים שאותם יש לעבד, מגיעים למספר של מאתים!), אבל ההתחלה נעשתה וכתוב שנעשתה עם העתון העברי הראשון בירושלים, אם כי ישנם עתונים עברים בחו"ל שקדמו ל"הלבנון".

*

החוברת השניה ("מחקר א"י באוניברסיטאות ישראליות") חשיבותה היא אולי בכך, שהיא מוכיחה עד כמה מעטה גם בין האקדמאים, או השואפים לתואר אקדמאי, ההתענ-יינות בתולדות ארץ-ישראל ובמיוחד בתולדות הישוב העברי בארץ יש-ראל. רק קצת יותר ממאה סטודנטים בשלוש האוניברסיטאות הוותיקות — (ירושלים, תל-אביב ו"בר-אילן") — מצאו עד סוף שנת 1973 צורך להקד-יש את עצמם לחקור ולהרחיב דעה בתולדות הארץ ולקבל על סמך חקי-רתם זו תואר דוקטור או מ. א. — מטרתה העיקרית של חוברת זו — כפי שצויין בהקדמה — היא למנוע ככל האפשר כפילות בתכנון עבודות ומחקרים בעתיד, — ולא מובן לי מה רע בכפילות אפשרית כזו, אם היא תעמיק חקר. והרי כבר קבעו חז"ל כי קנאת סופרים תרבה חכמה!

בחוברת נתפרסמו השמות של עבו-דות מחקר שנעשו, — והנושאים נוגעים באספקטים שונים ומרובים יחסית, — החל מתולדות הארץ למן הכיבוש הערבי ועד מלחמת השחרור שלנו. ולא רק על תולדות הישוב העברי נכתב (כמסתבר מן השם של החוברת), — ישנן עבודות על הגי-אוגרפיה ההיסטורית של א"י, על הדרוזים בא"י (נכתב על-ידי סטו-דנט דרוזי), על הבדואים בארץ יש-ראל (נכתב ע"י סטודנט יהודי), על "מקומות הקודש הנוצרים כגורם ל-מלחמת קרים", על ההתיישבות בכפר חסידים, — מכלול רב של נושאים, שרבים מאד מהם היו יכולים לענין קהל רחב למדי. ואכן לא מעטים מעבודות-מחקר אלו הופיעו בדפוס ע"י הוצאות-ספרים שונות. בין ה-סטודנטים שקיבלו את תוארם על סמך חקירת נושא מסויים בתולדות הארץ, ישנם אנשים שבינתיים קנו להם שם, כגון גליה ירדני ז"ל, יגאל עילם, ב"ץ בת, מאיר בניהו, משה רינות, מאיר פעיל (חבר הכנסת הזה מטעם "מוקד", שבודאי פאציפיסט הוא, אם כי הגיע לקצונה גבוהה בצה"ל, עבודת הדוקטור שלו היתה על ה"הגנה"...)

כאמור, חוברת זו יש בה ענין מסויים, אפילו אין בה כדי להרחיב דעתו של אדם יהודי בישראל; אבל אם התפוצה והמצוה בין השוא-פים לתוארים אקדמאים בישראל עשויות לגרום לרבוי המתענינים בחקירת תולדות הארץ, כי אז יש לברך על כך.

הוד מעלתה ה"אופציה"

מאת יעקב חורגין

משכל ראשון אצלנו הוא, כי כולנו, כל העם היושב בציון, שואפים בכל מאודנו לשלום עם שכנינו הערבים, אלא שהללו אינם מוכנים לכך. ברם, מצויים בתוכנו דוחקי הקץ, הגורסים, מי מחוסר מחשבה, מי מעקמומיות המחשבה, כי השגת השלום המאוה דוקא תלויה בנו, ואלה הערבים המיסכנים מה כי נלין עליהם? עלינו רק לרצות בכך באמת ובתמים — טוענים דוחקי הקץ — להיות מוכנים לשלם את המחיר הנאות: באות, כמובן, לצד השני. אלה נוהגים לעשות אזנים לבירסתם על ידי שמפריחים סיסמות, שאותן הם מכתבים על קירות הבתים ועל גדרות ברחובות עיר וכפר בארץ.

משמתגלה סיסמה מסויימת כנטולת כוח שיכנוע — הם ממהרים להמירה באחרת, גם בה, כמו בקודמתה, חוב-רות יחד תמימות ירוהמאליות עם תבוסתנות. בראשית היותה זו הסיסמה "שלום בכל מחיר", שדיברה אל כל עין ברחוב. ודגלו בסיסמה זו לא רק מפריחיה מבין דוחקי הקץ, כי גם אנשי התקשורת לשלוחותיה, ואתם גם שרים בממשלה. ולא חלו כל אלה ולא הבינו. ומהם שדוקא היטב הבינו והתעלמו ממה שהבינו, כי הצירוף "בכל מחיר" הוא מסוכן לא רק כקביעה מדינית וכהצעת מוצא לעם הנבוך מבוכתו, אלא בעיקר כהצהרה כניעה, שכן הצירוף "בכל מחיר" שוב אינו מותיר לנו כל אפשרות של מיקוח ומשא-ומתן. בכל מחיר, היינו: עד לנקודה שמסכנה והולאה לא יוותר לנו עוד מחיר כלשהו להציע תמורת השלום.

לימים נעלמה הסיסמה הזאת מן הרחוב שלנו. ולא שמפריחיה עמדו סוף-סוף על משמעותה האפלתית, אלא משום שבינתיים אירעה מלחמת ששת הימים, שסיפקה להם חומר לסיסמה חדשה, יותר קולעת לפי השגתם של מאמציה, ועם זה גם יותר שווה לכל נפש בישראל, הר-דות לפשטותה, והיא: שטחים או שלום. ברירה ממשית וברורה מאוד, ממש במשואה של שתים ועוד שתים. סוף סוף גילו חכמיהם את שורש הריב בין ישראל לשכנותיה — הלא הם השטחים, שכבשנו מהן במלחמה. עתה הדרך אל השלום קצרה ובטוחה: עלינו רק להחזיר את השטחים, ומיד — מזל טוב! — המדינה תו-בקת שלום... בינתיים נתרחשו ... בנו דברים, שהוחש..., אם היה צורך להשיף, את כל ההנמאה הצב-מית שבסיסמת השטחים. בינתיים נתקיימה ועידת ראבאט, שהעלתה את אש"ף לגורם מדיני, ... גילו משתתפיה, והם ראשיהן של מדינות ערב, את הזדהותם גם עם ה"שלום" שבאמנת המחבלים. אחרי ועידת רבאט אירעה הטראגי-קומדיה של הופעת המחבלים באו"ם, כשבידו האחת דם סמל השלום, והוא ... באום ההכרזה על "מדינה דמוקראטית" וכו' בפלשתין, כלומר חיסול ישראל. העבריר בפעם ה-... מה שכבר היה ברור לכל תינוק בישראל: כי, אם על שטחים נטושה המערכה בינינו לבין הערבים הרי זה לאו דוקא על השטחים ששחררנו במלחמת ששת הימים, אלא על כל שטחיה של מדינת יש-ראל, לא להוציא אפילו את תל-אביב לאמור: חיסולה של מדינת ישראל.

ברם, דוחקי הקץ שלנו אינם מת-נערים מהגנאותם העצמית. עדיין לדי-דם השטחים הם שורש הרע, ובידם המירשם הנושן: שטחים או שלום. בל נטה אוזן למה שאומרים הערבים בפומבי: זה רק לצרכי פנים... אלא שמעתה נמצאה להם, לדוחקי הקץ, סיסמה חדשה, קצרה ביותר, שיש בה בעניין האלגוגה הנאלה ביצירה המסומנה בשטחים, אלא הפעם לא במפורש, בעטיפה יותר הוגנת לצד שלנו, והיא המלה האחת: אופציה. פירושו של מונח לועזי זה הוא זכות בחירה אישית, לכאורה זכות הבחי-רה שלנו. ואולם בשפת המציאות שלנו פירושה בפשטות הסארת תמו-רה לשלום, ואילו זכות הבחירה היא בידי הערבים לקבל או לדחות. ומ-כיון שהאופציה עתידה להתקיים בידינו כל זמן שנשמור לה מה ש-ייראה בעיני מפריחיה כתמורה נאו-תה, האם לפי שיטת השלבים של קיסינג'ר-אלון עסקינן בצורך לשמור לה מלאי של תמורות, הרי שסיסמה זאת תופסת בתכליותיה המדיניות את הסיסמה הראשונה של מרודפי השלום — "שלום בכל מחיר".

*

וכך נצטרפה לגלריה הרחבה של פרות קדושות אצלנו עוד אחת, והיא האופציה. ואל הקדושה השונות, שכבר זוהרות בשמי מדינתנו, כגון: קדושת השביתות אפילו במחיר הרס המדינה, או קדושת חופש הדיבור, שמניחה לו, לסיפוס כמו שותק, להי-קע סכין בגבה של מדינתנו, לבוא במגעים עם מבקשי נפשנו, ועם כל אלה להשאר על כנו כמרצה ומחנך במוסד ציוני — הונה הזדהות בין הקדושות הוותיקות הללו גם קדושת האופציה. סיפוק לה המזל לסיסמת-מלה זאת יותר כאשר לסיסמות שקדמו לה: היא אמנם איננה זעקה אלינו מעל קירות וגדרות, כנגד זה זכתה להתמוך מאמצים גם מחוץ לחוג של דוחקי הקץ. היא מגולגלת בהוילו באומים, נלעסת ומועלית כגרה בכל כלי התיקשורת, מפוללה בכלבותיהם הרעבים של מרדפי ה-שלום. ומה הפלא? — מפריחיה של סיסמה זאת גם לחשו לנו, כי בה כל תקוותנו. ועלינו לשמור עליה בכל ... — האבדנו...

זכורה לכם עדיין ההחלטה החגיגית של ממשלתנו לאחר מלחמת ששת הימים, שלא ניסוג אף שעל מהשט-חים שנפלו לידינו, עד שיהיהם הדרה שלום בינינו לבין מדינות ערב? מה שנשאר מהחלטה זאת ידוע לכו-לנו: היא הולכת ומשתתקת עם כל הסדר בשיטת השלבים הידועה. וכל כך למה? — אומרים לנו: כדי לש-מור על האופציה. רק לפני זמן לא רב הבטיח ראש הממשלה בתקיפות ראויה לגאווה, כי כנגד נסיגה נוספת בסיני תדרוש ישראל תמורה מדינית מצד מצרים בצורת הכרזה על אי-לוחמה. לא הספיקו הדיה של הבטחה זאת להתפוגג — וכבר אנו שומעים על פיחות משמעותי בערכה: לאו דוקא הצהרה פורמאלית אלא משהו מעין כוונה שבלב מצד מצרים, ותנוח דעתכם: ממשלתנו תוותר גם על כוונה שבלב אם ייטב הדבר בעיניה של הוד מעלתה האופציה...

התנחלויות בשטחים? — הצילו, כל מלאכי האופציות בסכנה! מעלה אדומים? — מוקצה מחמת סכנה לשלומה של הוד מעלתה! ממשלת ליכוד לאומי, ולו רק כדי להעמידה כהרים כנגד ליכוד העויינות סביבנו? — הס מלהזכיר! זיכרה של ממשלה כזאת בלבד עלול להבריח כל אופ-ציה! וכך אנו חיים בעידן האופציה, לכודים בתביעותיה ובקפריזות שלה כמו בכתונת משוגעים, כשהיא סו-חטת מאתנו כל טיפה של כבוד לאומי והופכת לנו מה שקרוי הסדר בשלבים למסירה כללית בשלבים. ויש רצון לזעוק: האם הוכינו כולנו בעיוורון, עד שאיננו רואים כי האופ-ציה ערומה היא? ומה שנראה לנו מעליה כמחלצות עשירות בכל צבעי הקשת איננה אלא עטיפה של משאלת לב שלנו עם אשליה שוא, שבהעדוף עשן עטיפה היא להתנדף לכל מגע עם המציאות...

* יצא לאור *

— תרגומי התורה, דיון מקיף על התרגומים אונקלוס, יונתן וירו-שלמי הנדפס, ובמיוחד על תרגום ירושלמי השלם לתורה, כתב-יד רוד-מאי שנתגלה מקרוב, מאת הרב מנחם כשר, ירושלים תשל"ה. "תורה שלימה", תורה שבכתב עם ביאור תורה שבעל-פה.

— טבילת כלים, הלכות ומנה-גים מספרי הלכה ושו"ת מראשונים עד אחרונים על כל הלכות ומנהגי טבילה לכלים חדשים שנעשו על ידי גוי או נלקחו ממנו, עם מקורות, הערות, ביאורים ומפתח הענינים, — מאת הרב צבי כהן, מחבר ספר "ערב פסח שחל בשבת" — הלכות ומנה-גים. בראש קצור דינא טבילת כלים.

— קרא בטעם, שעורים בטעמי המקרא לבתי הספר, מאת י. ל. נאמן, המכון הישראלי למוסיקה דתית ב-סיוע קרן הזכרון לתרבות יהודית.

— קרית ספר, רבעון לביבליו-גרפיה של בית הספרים הלאומי וה-אוניברסיטאי בירושלים, כרך מ"ט חוב' ה', אלול תשל"ד.

— קורות, רבעון לתולדות ה-רפואה ומדעי הטבע, בטאון החברה לתולדות הרפואה ומדעי הטבע, — העורך הראשי ד"ר דוד מרגלית: עורך ערופ' ד"ר יהושע ליבוביץ, כרך ו' חוב' ס"י, תשל"ה.

— יובל מדיני (תרצ"ט—1939) מאה בשה שורות, עם-עובד, הספריה הציונית, בעריכת אהוביה מלכין, עורך משנה אלי שאלתיאל. 623 עמ'.

— פעמון ורמון. ספורים, מאת חיים הזז. עשרים סיפוריו האחרונים של הסופר, מצוכנו, הוצאה עם-עובד, — תשל"ה.

— קריקטור, הנחש הטוב, מנוקד מאת טומי אונגרר, מאנגלית זיוה ומעדה רגב. עם-עובד תשל"ה.

שנת ר' יהודה הלוי

מאת מ. אונגרפלד

במלאות תשע מאות שנה להולדתו של ר' יהודה הלוי — הוכרזה שנה זו כשנת המשורר ובעל הכוזרי.

יצירת ר' יהודה הלוי, התעלתה למרומי השירה העברית שבכל הדורות ואף זכתה לקצור תהילות בכל העיתים. מי יערוך גלי התלהבות שעוררה שירה נפלאה זו בלבות בני ישראל בכל דור ודור ובכל אתר ואתר? ומי ימנה את ההערכות שנאמרו ונכתבו עליה מפי יודעי חן? שירת-נשמה ישראלית זו התרוממה ממקורות קודם של המקרא, ורוח הקודש פיעמה את בתיה הרוויה.

המקום המרכזי בשירתו תפ־ ...ת הרגשת הבחירה והאלוקית, ...ת עמו, עם הבחירה, ראה כלב ...אומות. כשם שהלב הוא מרכז ה־ ...ים ומקור היצירה בחיי היהודים, ...הוא האדם לבה ומרכזה של ...הבריה; והחברה היא מרכזו של ...עולם וישראל הוא מרכזם של ...אמות.

כשם שאהב את עמו כן חיבב ...ארצו שבה נתגלה גאון רוחו. ...ארץ ישראל היתה בעיניו לב העולם ...הקדושה, ששעריה פתוחים ...את שער השמים וכסא אלוקים ...בה. בשירי ציון של הלוי נבאו ...ביטוים האדיר ביותר, כל הכי־ ...ים שיקדו כל הימים בלב אסירי ...ן, מתוך גרונו דיברה בת ציון ...גדולת יגונה ובכל התפארת ...שותה.

...יל יקפי

...משורר דתי שהוה אל מבשרו, ...למדרגה גבוהה באהבת ד'. ...כן ראו בו רבים תופעה מפ־ ...נה בחיי הרוח של עם ישראל. ...לכתר לגולה. ומשהו מהשגה ...מאליות על דוד מלך ישראל ונעים ...רותיו, הוי וקיים עדיין בהכרתה ...האומה, „סבא שאינו אוכלי", הקם ...היה ולהתחדשות בכל דור ודור. ...הדורות רואים בו מליץ נפש ...תרומים המופיע לפניהם בכל ...מאור באור הנגוה של נצח־ ...אל, משוררת בני דורו הרבו לה־ ...ולשבחו כגאון השירה וגדול ...רת, ביניהם: ר' משה (ר' אברהם ...עזרא, והפליג בשבחו הפילוסוף ...יוסף בן צדיק, שקרא לו: כליל ...אחי שכל, צבי חן, אבי מוסר, ...חכמה והודה. ר' יהודה אל־ ...שר עליו: הוא בא לבית השיר ...הימינה, הוא בא כאוצר השיר ...בית נכותו ולקח כל כלי חמדתו ...וסגר השער אחריו, וכל היוצ־ ...בעקבותיו לא השיגו אבק מר־ ...תיו. והרמב"ע אמר עליו: הן ...רח לשיר אורך עולם ומכון ...ר' אברהם בדרשי קרא לו: ...והוממים. ודון יצחק אברבנאל ...עליו: ראש הדברים המשוררים ...לה סהר קודש, ר' יהודה הלוי. ...משורר הלאומי ח. נ. ביאליק ...עליו: כל סגולות הרוח של ...המעלה התאחדו בנפשו הברוכה ...הלוי. למכלול יופי אחד של ...את מוסרית, ועוד אמר: מתוך ...השלמה והעשירה והטהורה ...ה, הרוח לנו עוד הפעם במלוא ...ובגבורתה, אותה „רוח הקודש ...מית, שהמשוררים הקדמונים לו, ...משמשים אלא בבת קולה ...קה.

חייו

...כתשע מאות שנה נולד ר' ...ה בן שמואל הלוי, בטוליטה ...הנוצרית לאביו האמיד ...אותו על ברכי תורה וחכ־ ...העלם לא מצא סיפוק בעיר ...הלך לספרד הערבית שהיתה ...התורה והשירה. למד את השפה ...הקוסטיליאנית, קנה את ה־ ...היוונית והכלאם הערבי ...בחכמת הרפואה. כן הרבה ...ולמד בישיבתו של ...יצחק אלפסי. בספרד הערבית ...אל חכמים ומשוררים רבים ...אל ר' משה אבן עזרא ...ונמצד בו. ריה"ל התחיל ...שירים בהיותו בן ארבע עש־ ...שנה ולפי הערכת כמה מחוקרי ...העברית, כתב כאלף שירים. ...מפוזרים בכתבי יד בגנזים ...שדי"ל, הרכבי וברודי הוצ־ ...בספרים מיוחדים בצירוף ...ההבהרות, ובארבעת חלקי ...של ר' חיים ברודי, נכללו ...מאות משירי ריה"ל. ...שלבים וסוגים בחלקו ונת־ ...שירי הלוי. בתקופה הראשונה ...האירו ימי עלומיו הבהירים ...בוקר אביבי, והביכורי עטו ...שירי יין, שירי אהבה ושבע, ...עתותה. וחן מיוחד נסוך על ...ההגונה של הלוי, הם צהלים ...עלומים: „יונה על אפיק ...האורה היא לעינים, הן יש ...מצא, וכיונתי מי ימצא? יפה ...כתרצה, נאוה כירושלים". ...שיר לכלה ביום חופתה: „צאי ...שכונה בלבבות ושלוחי מברק ...להגות, צאי לקראת ידיד, עורר ...ת, ויחצוב משפתיך פנינים, ...חצבת מלבר להבורא". ...שירי התהל של ריה"ל, תופסים ...גדול השירים שערך לידידיו ...המרובים. ...ה פסקה שירת-החיים עם חלוף ...הנעורים. הוא החל להסתופף ...האמונה הקדיש עצמו לעבודת ...: „אדו־ני נגדך כל תאוותי, ...ולא אעלגה על שפתי רצונך, ...ה רגע — ואגוע, ומי יתן ...שאלתי ואפקיד את שאר רוחי ...ויבנתי וערבה לי שנתי". ...הרבה לכתוב „שירי נשמה", ...המגרים את הנשמה להת־ ...ולפרוק את עול הארץ כדי ...ומם והתגבר בעבודת ד' והזוכה ...בנועם ד'. שירי הנשמה שלו ...תוכחה לנפשו. עתה בהפך ...האהבה ל„שיר השירים" חדש, ...דין ספוג אהבה אלוקית, וראה ...את העודת האדם בעבדותו ...בתקופה זו נפשו השתוקקה ...הרר מהגוף השפל ולשוב אל ...מחצבתה. שירת האלוקים של ...היא לירית אינטימית. „שירי ...שלו הוו לשירים לאומיים ...הגדול שלו „ד' נגדך כל ..., היה מופת להרבה משוררים ...לוקותו. עם השתקעותו בהתמם ...גבר בשירתו היסוד הלאומי, ...נעשה למשורריה של כנסת־ ...בגלות והביע בפיוטיו והזמיים ...רחשי נשמתה יגונה על ...הגדול לים, וכיסופיה ושאיפו־ ...גאולה. (יותר משליש מאות ...של הלוי הגיעו אלינו): ...עצתך אני תנים, ואת אחלום ...שבותך — אני כנור לשיריך. ...של הלוי קיפלה וכינסה ...את צרת האומה הנרדפת. ...בעה בקבלנה כלפי מעלה, ...הצדיקה את דין הגלות ...ועודדה את העם במצוקה. ...נשמעה האנחה המרה של ...הישראלית וכל איש מישר־ ...בה את המיית נבי נפשו ...המשתפכת בינגה. ...עולמו הרוחני עם היהדות ...שמצאה דרך ממוגבת בין

השמים והארץ. הוא הכיר את „המאה ישראלי" בגלות, הוא היאוש בגאולה, והראה את הדרך איך להלחם נגדה. בתקופה זו חידש המשורר המחוקק את נעוריו הרעיונו על נס את הגאולה הגופנית, המחדשת את הכלל ואת הפרט מישראל ומכוונת את מגמת פניהם ומעשיהם לציון. ארץ ישראל היא ארץ הקודש תמיד ובה יכולה הגאולה להתגשם בה יגיע היהודי לידי שלמות. ורק בה ימצא את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. מאז הסעיר כוסף-הגאולה את לב המשורר והוליד בקרבו געגועים חדשים לארץ אבות. ולציון הקדיש לה כל נגינות כינורו: „לבי במזרח ואנוכי בסוף מערב, איך אטעמה את אשר אוכל ואיך יערב?.. יפה נוף, משוש תבל, קריה למלך רב לך נכספה נפשי מפאתי מערב... מי יתנני על כנפי נשרים, עד ארוה בדמעתי עפרך ויתערב". המשורר לא שעה לדברי ידידים שיעצוהו להשאר בגולה ועזב כל היקר לו, בתו יחידתו, נכדו האהוב, רעיו ותלמידיו, ויצא למסעו אל הארץ ובשיר הפרידה שלו: „הציקתני תשוקתי", אנו מוצ־ אים את מצב רוחו בשעת יציאתו לדרך: הציקתני תשוקתי לא־ל חי / לשחר את מקום כסאות משיחי / עדי לא נסתפתי לנשק / בני ביתי ואת רעי ואחי". ובאו שירי המסע ושירי הים הנפלאים שלו. כשישב בספינתו ונתקל בסכנות הצפויות לנוסעים הכיר כי עלייתו לארץ היא מעשה גבורה ומסירות נפש, שר מתוך התרוממות רוח: „לך נפשי בטוחה או חרדה / לך משתחוה תמיד ומודה / בך אשמח בעת אנע ואנוד / לך אודה בכל גיצה ונידה".

כסופי גאולה

השירים שכתב ריה"ל בתקופה זו הן מזרות מרגליות פיוטיות נפלאות מיטב הירושה שהשאירה לדורות — (שירי ציון, שירי ים, שירי ידידות). מצבו בספינה היה רע ובשעת ה־ סערה הסיח דעתו מגורלו הפרטי והתלהב מקסמי המחזה הנוהד ה־ משגב שהתגלה במשחק האיתנים של הגלים הזורמים: „המו גלים ברדף בגלגלים / רצבים וקלים, על פני הים קדרו שמיו, ויהמרו מימיו / ועלו תהמיו ונשאו דכים / וסיר ירתיח וקול מצריחי".

הלוי התעכב בדרך נסיעתו בארצות שונות ובכל מקום נתקבל בכבוד גדול וראשי הקהילות הגישו לו תשו־ רות ושרו לכבודו שירי תהילה. ה־ משורר השיב להם בשירי ידידות שנתחברו על ידו בימי נסיעתו. ובשירי הידידות שכתב במצרים, אנו שומעים את הד געגועיו וכיסופיו לארץ אבות. ולאלה אשר ביקשו לשכנו בתורתם: אם רצון נפ־ שכם למלאות רצוני, שלחוני ואלכה לדי כי מנוחה לא אמצא עד לרגלי עד אכונן בבית מעוני־מעוני / אל פעמי האמורי מנעט, כי אפחד פן יקרני אסונני. לא ידוע בוודאות אם הגיע ריה"ל אל ארץ ישראל. אבל ידוע שהגיע לצור הסמוכה, ומשם הגיע אלינו קולו בשיר האחרון המר־ „לא הענגים אשר בקשתו, כי אם שחי עיני אשר דמעו / אם שוחרי, פן אש אנחה תשרפם / ומבחוני פן בבכי יסבפו...".

ריה"ל, משורר בחסד עליון ששירת האהבה ושירי הים שלו מיטב היצי־ רה הלירית, שיא ערכו הפיוטי באי־ לגיות הלאומיות שלו בהן תיאר ב־ נאמנות את הדמות הגדולה של האומה העברית, צערה ויגונה על אובדן גדולתה בימי קדם, כליון נפש, לאלוקים, ואהבתה הנעצבת לציון ועוז האמונה בגאולה. בכך היה למשורר המקוננה למוכיחה ולמנחמה.

אנו יודעים על ריה"ל עד יציאתו מאלכסנדריה של מצרים ושבתו ב־ אניה לבוא ירושלמה ועד הגיעו לצור ואז נעלמו עקבותיו מעינינו. האגדה האצילה עליו מהוד מעלת הקדושים שהקריבו חייהם בעד המולדת. היא מספרת כי ריה"ל הגיע עד שערי ירושלים, ובנפלו ארצה להתרגן עפרה ולנשק את אבניה, שר את שירו הנפלא הידוע „ציון הלא תשאלי". ואז עבר עליו פרש ערבי ורמסהו בפרסות סוסו.

בעל הכוזרי

ריה"ל כתב גם את הספר הפילו־ סופי „הכוזרי", שבו ביאר את מהות היהדות וביססה על יסודות לאומיים היסטוריים דתיים. הספר מלא הערצה לאומה העברית לקנייניה הרוחניים ולערכה בעולם והוא משמש השלמה לכל מה שהופיע בשיריו הלאומיים והדתיים, לכל מה שהביע והוסיף הלוי בשירה, מופיע כאן בפרוזה.

הכוזרי נכתב, ככל ספרי הפילוסו־ פיה היהודית של ימי הביניים, בער־ בית, השפה המובנת ביותר למשכילי התקופה ההיא. שמו הערבי של הס־ פר הוא „ספר הטענות והראיות להגן על האמונה המושפלת", מסגרת ב־ ספרו זה, שנתחבר בשנת התת"ק — (1140) שימש הספור של מדינה רזוקה, בארץ הכוזרי, שבה נתגייר המלך ואתו כל עמו. הלוי מתחיל את ספרו בחלום שראה כוזר פעם אחר פעם, כאילו מלאך מדבר עמו ואומר לו: כוונתך רצויה אצל הבורא אבל מעשך אינו רצוי. המלך נצ־ טוה לחפש אחרי המעשה הרצוי. שאל פילוסוף אחד (נוצרי) ולא נחה דעתו מדבריו. שאל לחכם מחכמי ישמעאל, ואף הוא לא השביע את רצונו. וכיון ששניהם נסתמכו בדב־ ריהם על תורת ישראל, אמר: אני רואה שצריך לשאול ליהודים. ושאל יהודי על אמונתו והיהודי ענה בפש־ טות: אנחנו מאמינים באלוקי אבר־ הם, יצחק ויעקב המוציא את בני ישראל ממצרים. ובהדרשיח ארוך מתאר החכם היהודי את הדת היהו־ דית לכל כללה. כאן עקרונית אצלו התגלות אלוקים בהיסטוריה, לפי תפיסתו של הלוי, מבחירה והית את האלוקים. מתוך הופעתו והתגלותו. על שלושה דברים עומד כאן עולמו היהודי של הלוי: א) ההתגלות ה־ אלוקית. ב) העם, הלשון והאקלים. ג) קיום המצוות. ישראל באומות כלב בין האברים — הוא רב חלאים מכולם ורב בריאות מכולם. מחבר הכוזרי השתמש בכל דרכי הפילו־ סופיה, כדי להוכיח שאין בידי ה־ פילוסופיה להנהג אדם למעשים טו־ בים. סגולות אלה ישנן לדת היהודית. ספר הכוזרי הוא יותר מספר, זו מר־ אימה אלוקית, שיר השירים של ה־ יהדות. ואמנם נתחבב הספר הזה בעם וגדלה השפעתו.

קולות של אורטודוקסיה

מאת דוד זינגר

(הננו מפרסמים בקיצורים את המאמר הבא, כתוב בידי אחד מראשי „הועד היהודי־ האמריקני" הלא־אורתודוקסי שהופיע בכתב-העת של ה־ ועד: „תפוצות ישראל", טבת תשל"ה)

האורתודוקסיה ביהדות אמריקה מתגברת בהולט מיכוזוכה, מגלה חיוניות חדשה וקונה לה חסידים חדשים. כן, האורתודוקסיה מטיפה כבעל-תביעה רצינית על רגשי-הנא־ מנות של יהודי אמריקה, שבצה אח־ רה ודאי היו רבים מהם פונים למקום אחר.

איך לתרץ את התופעה? אין ספק שאפשר לתלותה, בחלקה, באקלים הכללי של התרבות האמריקנית, ש־ בעשורים האחרונים היו בו תופעה כגון התחיה הדתית של שנות ה־50, הנהייה אחר המיסטיקה ועולם-הדר־ זים של שנות ה־60, והתחדשות ה־ תודעה האתנית של ראשית שנות ה־70. מאורעות אלה סייעו להעניק ליהדות האורתודוקסית מידה של לגי־ טימיות, הילה של עזר ואותנטיות החסרה בשאר ביטויים דתיים יהו־ דיים, שעל-פי התקנים המתגבשים של הזמן הזה נראו לרבים שדופים ואדישים לבלי תקווה. בתוך הצי־ בוריות היהודית צמחה נבנתה ה־ אורתודוקסיה מן הגאווה המתגב־ רות היהודית הגוברת (שבמידה רבה נזונה מקיומה של מדינת-ישראל). כמו גם מן החרדה לבעיות ההת־ בוללות והנישואי-התערובת.

במרץ ובהתלהבות

אבל בסופו של חשבון יש לתלות את התחייה האורתודוקסית בעצם עוז-ההחלטה של קבוצות של יהו־ דים אורתודוקסים נמרצים, שבזכות נאמנותם הניצחת למסורת היהודית הדתית, ובזכות מאמציהם העקשניים להקים ולקיים מוסדות אורתודוק־ סיים, יכלה האורתודוקסיה להשתרש ולפרוח בארצות-הברית. ההסתגלות המוגברת לתרבות-הרוב והעלייה ב־ מעמד הסוציו-כלכלי — ברכות שבתן נעשו היהודים והאורתודוקסים שות־ פים עם שאר יהודי אמריקה, אלא שבכלל הידוע גם הוליכו את הרב־ קות בדת — לא גרעו מן ההתלהבות האורתודוקסית. אדרבא: היהודים ה־ אורתודוקסים, העושים חיל יותר מת־ מיד המשתתפים מתוך יותר זירות בחברה הכללית, מגלים בתוך כך גם יותר להט בהשפעותיהם.

מספר היהודים האורתודוקסים ה־ מוגדרים באמריקה — אלה השוא־ פים לנהל את חייהם במסגרת הכול־ לת של דיני הדת היהודית — נאמד ב־200,000 לערך. אם נוסיף על מס־ פר זה את האורתודוקסים ה„מינא־ ליים" — את כל המשתייכים לאיזה מ־1,600 בתי-הכנסת אורתודוקסיים באה"ב — יהיה הסך-הכל גדול הרבה יותר. ואולם התחייה האור־ תודוקסית אפשר להבחין בה לא דווקא בדרג המספרי אלא בעיקר בדרג המוסדי. בתי-הספר האורתו־ דוקסיים של יום שלם, המשלבים לימודי-יהדות אינטנסיביים עם לי־ מודים כלליים, מונים כיום למעלה מ־350. הרבה מבתי-הספר האלה נמ־ צאים ברבעים אמידים כמוהו־לי־ מקום שם הם משלימים קהילות אורתודוקסיות חדשות, המשוכנות ב־ בניינים רבי-רושם שאינם נבדלים בחזותם מן הטמפל הרפורמי המקומ־ או מבית-הכנסת הקונסרבטיבי המ־ קומי. הליבלוב הנובר וההסתגלות התרבותית המוגברת הדרבנו גם את פיתוחו של ענף שירותים במלוא שבין המלה המתייחד לצרכיהם ול־ טעמיהם של האורתודוקסים. כיום יכולים יהודים אורתודוקסים לבלות חופשה, אם יבחרו בכך, באתר-קייץ בקפסונה של ניו-אינגלנד או על הים הקאריבי, שכל המוחלות הרגילים מצורפים בהם עם הקפדה מדוקדקת על דיני הפולחן היהודי. או שבסיב־

בין מהודר פחות יכולים יום להת־ ענג על מבעמי הרשת המתאפשת ב־ מהירות של מסעדות-קינג-כשרות, „המסעדות הכשרות הראשונות ל־ נהגיירכב באמריקה" — התשובה של האורתודוקסיה לרשתות „מקדו־ נלד'ס" ו„קולונל סנדרס".

בקאמפוסים האמריקניים

הפופולאריות החדשה של האור־ תודוקסיה מקיפה גם את הקמפוס, מקום שם נעשתה התנועה בבחינת דבר שבאופנה אצל תלמידי הקול־ גים היהודיים. כאן, כמו אצל רשת מסעדות „קינג" הכשרות, אין אדם צריך להיות אורתודוקסי כדי ליה־ נות. צעירים אורתודוקסים ושאינם אורתודוקסים משתתפים בתוכניות של „בתי חב"ד". מרכזים המנוהלים על-ידי חסידי לובאביץ' בקמפוסים השונים בכל רחבי הארץ. בדומה לזה נוהרים מדי-שנה אלפי סטודנ־ טים שאינם אורתודוקסים אל ה־ כרזה הבוקוליית של התנועה הלו־ באביצית להשתתף ב„מיפגשים עם חב"ד" בסופי-שבועות. אותם סטודנ־ טים נוהרים גם למופעים של „כר־ כבי-עליון" הפופ-חסידיים כגון של־ מה קרליבך וזלמן שכטר. והם משת־ תפים בפעילות של „יבנה", האירגון האורתודוקסי לצעירי הקולג'ים. בכך הכל הפכה האורתודוקסיה יישות נר־ אית-לעין בקמפוסים האמריקניים, לרבות עוזרי-היוקרה שבהם.

ולבסוף זכתה האורתודוקסיה ל־ הערכה אצל אנשי-רוח יהודים מסוי־ מים אשר בשנים-עברו ודאי היו מתייחסים לתנועה באדישות גמורה, אם לא היו מתנגדים לה מכל-וכל. בכינוס של מלומדים וסופרים אמרי־ קניים וישראליים שנתקיים לא מכ־ בר, מצא אירווינג קריסטול להצהיר (ב„קונגרס ביי-וויקלי"):

„אינני אורתודוקס — אך אני סבור שהאורתודוקסיה היא החלק החשוב ביותר ביהדות. היא ה־ חלק האחד המבלה את כל ה־ אידיאולוגיות...

שמירת-הקיום היא כוחה. הרבה חולשות יש לה, אני יודע, אבל אותה דבקות קנאית באורח־ החיים האורתודוקסי היא המאפ־ שרה לה לשמור על קיומה... לכן סבור אני שכל היהודים כדאי להם להקדיש מידה של שימת־ לב מיוחדת גם לאורתודוקסיה ר גם לזו שהייתי קורא לה ניאו־ אורתודוקסיה".

השקפה זו שותפים בה עוד אנשי־ רוח שבעיניהם המסורת היא מצלה העבר הוא יישות יקרה; גם הם משבחים את האורתודוקסיה בשל זי־ קתה הנחרצת לנורמות פארטיקולא־ ריסטיות, עתיקות-ימים — עקשנות האופיינית לציבור החסידי לא יותר כאשר לזן החדש של מודרניסטים אורתודוקסים שאנשיו מלמדים ב־ הארווארד, כותבים ב„ניו ריפאבליק" או משמשים במימשל של ניו-יורק הציר.

האורתודוקסיה, שאיחרה להופיע בהווי היהודי־האירופי, איחרה עוד יותר להופיע באמריקה. אף שבקרב הבם מקובלת דעה אחרת — רוב יהודי אמריקה מקבלים כדבר המו־ בן-מאליו שעיקרם של המהגרים ל־ אה"ב ממזרח-אירופה בתקופת-הש־ נים 1880—1914 אורתודוקסים היו — העובדה היא שברובם הכביר של המהגרים לא היו היהודים שומרי־ מצוות. ראשית-כל, אותם יהודים שיצאו את מזרח-אירופה עשו כן נוכח התנגדות עזה מצד רבנים ב־ אמריקה היותה בעיניהם ארץ של פיגולים. שנית, המהגרים יוצאי מז־ רח-אירופה לא טרחו הרבה להקים באמריקה אותם מוסדות שהם מאש־ יות קיומה של קהילה אורתודוקסית. ודאי, בתי-כנסת צצו כפטריות ריות באיסט-סייד התחתון של ניו־ יורק, אבל עצם ריבויים, שעלה פי־ כמה על הדרוש לצרכיה של עבודת ד', מלמד שתכליתם העיקרית חבר־ תית היתה ולא דווקא דתית. מצד־

שני, מקוואות, שעל-פי דיני הדת היהודית הם קודמים לבתי-כנסת, לא היו בנמצא למעשה. הוא הדין לגבי בתי-ספר של יום שלם. ב־1915, לאחר שהגיעו לארה"ב כשלושה מל־ יוני-יהודים ממזרח-אירופה, היו בכל הארץ כולה רק שני בתי-ספר של־ אלה.

אדמו"רים וראשי ישיבות

כל כמה שיהיה הדבר מפתיע ל־ מראית-עין, לא החלה האורתודוקסיה למלא תפקיד נכבד בחייהם של יהו־ די אמריקה אלא בתקופה של מלח־ מת-העולם השניה, כאשר באו יהו־ דים אורתודוקסים הרבה לארצות־ הברית כפליטי הנאצים. הללו היו מחזיקי-מסורת מושבעים, שבשמחה היו נשארים במקומם לולא גזר ה־ גורל מה שגזר. עתה מנוי-וגמור היה עמהם לחזור וליצור באמריקה את דפוסי החיים הדתיים שעליהם שמרו בעולם הישן. בקרב הפליטים ה־ אורתודוקסים היו חסידיהם של אדמו־ רים דגולים כגון אלה של לובאב־ ביץ', סטמאר, קלאוזנבורג, וישניץ וכו'. ימנו חשוב עוד יותר היו ה־ יהודים שעולמם הרוחני היה זה של הישיבות הגדולות של מזרח-אירופה. אלה האנשים שבהנהגת הרב אהרן קוטלר המנוח הניחו את היסודות לתחייה האורתודוקסית על-ידי ש־ הקימו רשת בתי-ספר של יום שלם, ישיבות ושאר מוסדות דתיים.

אם לעיתים קרובות מגלים בהיס־ טוריה של האורתודוקסיה בארצות־ הברית פנים שלא-כהלכה, הרי ה־ ממד הסוציולוגי של חיי היהדות האורתודוקסית פשוט נעלם מעיניהם של רוב המשקיפים. הנה כך הנחה מקובלת היא שהפלגים השרויים ב־ תוך האורתודוקסיה נובעים מן ה־ עובדה שקבוצה אחת היא „דתית יותר" מזולתה. אין הדבר כך. יש, כמובן, הבדלים בעלי-משמעות ב־ דפוסים של שמירת-מצוות בקרב ה־ ציבורים האורתודוקסיים השונים (מינהגיהם היחודיים-במינם של החו־ סידים הם הדוגמא הבולטת ביותר לעניינו), אבל בעיקרו של דבר

הבדלים אלה הם תוצאה משינויים במינהגי דת. באשר להלכה, כל ה־ קבוצות האורתודוקסיות מקבלות ש־ כלל התורה שבכתב ובעל-פה מחייב. יש גם כמעט תמימות-דעים בין קבוצות אורתודוקסיות בסוגיות תי־ אולוגיות, לרבות השאלה העיונית של גילוי-שכינה.

עצם הפילוגים בתוך האורתודוק־ סיה, כפי שטען צ'ארלס ליבמן, מש־ קפים שניות של כנסיה-כת המוכרת לסוציולוגים של הדת. האגף הכנס־ ייתי של האורתודוקסיה הוא אגפם של „האורתודוקסים המודרניים", ד־ אילו האגף הכיתתי הוא זה הכולל את תומכיהם של ראשי-הישיבות וה־ שונים ואת החסידים. כדי לראות במה פילוג זה מתבטא למעשה, נוכל להתהות על דפיהם של שני כתבי-עת באנגלית, טראדישן וג'ואיש אובס־ רוור, שהם פירסומי-המפתח של ה־ אורתודוקסים המודרניים מזה ושל הכיתתיים מזה.

רלבנטיות ההלכה לחיי הזמן

האורתודוקסיה המודרנית יש לה שני סימני-היכר עיקריים: שקידה מתמדת להוכיח את הרלבנטיות של ההלכה לחיים של זמננו, והדגש חזק בקשר-הגומלין שבין כל היהודים. בשום מקום אין קווים אלה ניכרים יותר מאשר בדפי טראדישן, הרבעון שמפרסמת מועצת הרבנים של אמ־ ריקה. אירגון זה קשור קשר הדוק לישיבה-יוניברסיטי, המוסד „ראשי" של האורתודוקסיה המודרנית — רוב חבריו הם בוגריו של מוסד זה, וסיס־ מתה של הישיבה, „תורה ומדע", היא גם האידיאל האינטלקטואלי של טראדישן. וממש כמו שמועצת ה־ רבנים משתתפת בפעולות משות־ פות עם גופים קונסרבטיביים ור־ פורמיים, כך גם טראדישן הוא כתב־ העת האורתודוקסי היחיד הפותח את עמודיו לפרקים למשתתפים שאינם אורתודוקסים. הרבה יהודים אורתו־

דוקסים רואים בהשקפה האקומנית של טראדישן ובהדגשת הרלבנטיות שלו דברים חשודים ביותר, אם לא עבירה; אך הדבר שאין הכיתתיים יכולים לקבל נראה כשר והגון ב־ עיני אחיהם האורתודוקסים המודר־ ניים.

הסגנון של טראדישן הוא, בסיכום, זה של כל כתב-עת אקדמי או למ־ דני, זהו סגנון רציני, מלומד, עתיר הערות-שוליים, לפרקים כבד, וכולו אומר סמכות. בחיפוש אחר רלבנ־ טיות מן הסוג המיוחד לו פירסם כתב-העת במרוצת השנים הרבה מא־ מרים רבי-רושם העוסקים בסוגיות משפטיות ותיאולוגיות, ואשר סייעו גם לשפוך אור על צדדים שונים במחשבה היהודית. בכלל אלה: „ה־ תחייה של תורה-בתשובה: השקפות הרמב"ם וויליאם ג'יימס", מאת הרא־ בי י. לוין (סתיו 1958); „הפלורא־ ליזם ההלכתי", מאת ולטר ס. וורצ־ בורגר (אביב 1962); „השקפת-עולם יהודית שלמה", מאת אליעזר ברקו־ ביץ (סתיו 1962); „כמה צדדים ביחס היהודי למדינת-הסעד", מאת איצאדור טברסקי (אביב 1963); „איש האמונה הבודד"*), מאת יוסף ב. סולובייצ'יק (קיץ 1965); ו„אמונה וספק", מאת נורמן לם (אביב 1967). הכפר שאפשר לצפות בכתב-עת למ־ דני, נעשה טראדישן במה לפירסום מחקרים היסטוריים המעמיקים בענ־ יינים כגון „הפילו-שמיות בקרב אינטלקטואלים קתוליים", „המימשל בישראל המקראית", ו„יחסו של ה־ רמב"ם לקרבנות". טראדישן מתמיד לפרסם דברי בקורת על ההתפתחות הרוחנית בציבוריות היהודית הרחבה, והרי זה קו של קבע בעתונאות האורתודוקסית; אך בעוד בשאר מקומות מאמרים מעין אלה נוטים להיות צורמניים ולוקים בפולמוסיות יותר, בטראדישן הם בדרך-כלל מיו־ שבים ואדיבים בנעימתם. דוגמא טי־ פוסית היא „יהדות או עבודה בתפי־ לה", מאת עמנואל רקמאן (סתיו 1958), היוצא כנגד נסיונותיהם של רפורמיים וקונסטרוקציוניסטים לתקן את סידור-התפילות המסורתי.

חלון-הראווה של כתב העת

הצד הפופולארי ביותר ב־טראדישן שהוא בעצם חלון-הראווה של כתב־ העת, הרי זה המדור „סקר הספרות התקופתית ההלכתית מן הזמן האח־ רון", שנוהל משך שנים רבות ובה־ צטיינות מרובה על ידי עמנואל יעקובוביץ, כיום הרב הראשי לברי־ טניה הגדולה. ה„סקר" מזהה ומעיר על „תשובות" שנותנים חכמי-הלכה אורתודוקסים נכבדים בימינו ואשר נתפרסמו לראשונה במקורות עבריים שונים; הוא נעשה מעין שירות־ אינפורמציה ליהודים אורתודוקסים בהלכות מותר ואסור, לבד זה שהוא מדגים ליהודים שאינם אורתודוקסים כי ההלכה היא כלי גמיש המסוגל לתת תשובות על כל הבעיות של זמננו. ואלו קצת מן הסוגיות בהן טיפל ה„סקר": זכות השביתה, שכר הפועל, משתקי-קבינה בבית-הכנסת, שימושם של מיקרופונים ומעליות אוטומטיות ביום-שבת, חגיגות בר־ מצווה, תכשירי-מניעה בצורת גלולות, השתלות של קרנית-העין, ניסויים רפואיים בבעלי-חיים, ואפילו מס־ עות בחלל**).

לפעמים דומה כאילו הבעיה שעל הפרק אינה גורלית דווקא, על-כל־ פנים בעיני מי שמחוץ למחנה; למ־ של: „האם מותר לשחק ב„שבץ־ נא" בשבת?" (התשובה, לאחר שפע מובאות מפסקי-הלכה במקרים דו־ מים, מסכמת כי „עצם צירופן של אותיות נפרדות לכלל מלים אין בו משום מעשה אסור של כתיבה אליבא דרוב החכמים... ובכל-זאת, אם נה־ גים לרשום סיכומי נקודות כדי לברר מי הזוכה, יהיה „שבץ-נא" אסור ביום-השבת, בדומה לכל משחק אחר המצריך כתיבה בימי-חול..."). אולם לעיתים קרובות הסוגיה הנדונה היא ענין של חיים ומוות ממש: למשל, אם הפלה מותרת או אינה מותרת במקרה של הריון של תאלידומיד. כדאי לצטט בפירוט-מה מן הדיון בשאלה מסויימת זו, הן בשל הענין הסגולי שבו והן משום שהוא מציב את דרכה של הלכה:

„האות הלגיטימי היחיד להפלה (של תינוק תאלידומיד)... הוא הסכנה לשלומה של האם. ה־ מבוסס על ההוראה המפורשת מן המשנה בדבר הריגת העובר באין דרך אחרת להציל את חייה של האם. מקרה מעין זה כולל סי־ כונים גופניים ונפשיים כאחד, ובלבד שיהיו חמורים באמת. הנה כך יש תשובת רב מן ה־ מאה ה־17 המתירה הפלת העו־ בר במקרה שבו יש חשש שבל־ עדי כן תלקה האם בהתקף של היסטריה שיעמיד את חייה ב־ סכנה (ישראל מאיר מזרחי, פרי הארץ, יורה דעה, סי. 21), ממש כמו שחולה-נפש העלול לסכן את חייו על-ידי נטיות של התאבדות נחשב לכל חולה אחר שמחלתו מסוכנת (א. י. אונטר־ מן, התורה והמדינה, כרך ד', עמ' 25, 29).

על סמך פסקי-הלכה אלה... נראה כי יש מקום למסקנה ה־ באה... 1) ילד בלתי-נורמלי ב־ גוף או בנפש, בין לפני לידה ובין לאחריה, אין זכותו לחיים פחותה מזו של ילד נורמלי. 2) אף כי רק הריגתו של ילד שנולד (והוא בר-חיים) הוא בגדר רציחה על-פי דיני היהדות, גם השמדת העובר היא פשע ואין להצדיקו אלא מתוך התחשבות בחיי האם".

כפי שנאמר, טראדישן נאמן להש־ קפה שלמען האחדות היהודית ראוי ליהודים אורתודוקסים לשתף פעו־ לה על בסיס פורמאלי עם יהודים קונסרבטיביים, רפורמיים וחילוניים אפילו בשעה שאין הללו מוכנים ל־ קבל את תביעותיה האידיאולוגיות וה־ הלכתיות של האורתודוקסיה. בעיני אנשי הכיתות האורתודוקסיות, כפי שעוד נראה, עמדה מעין זו היא מוקצה מחמת מיאוס, לפי שמשמ־ עותה מתן הכשר לדעות אפי־ קורסיות. טראדישן דוחה טיעון זה בנימוק ששיתוף פעולה אין משמעו מתן היתר; שהרבנים הקונסרבטי־ ביים והרפורמיים שוב אינם עוינים לאורתודוקסיה; שההתבדלות שאינה אדישה תסייע רק להרחיק עוד יותר את המוני היהודים מן המסורת ה־ יהודית הקלאסית*). בדומה לזה, ביחס לישראל, מקבל טראדישן כדבר ה־ מובן-מאליו שראשית המפלגה-הד־ תית הלאומית להשתתף בממשלת־ קואליציה שרוב חבריה נמנים על מפלגות חילוניות.

אולם עם כל פתיחותו להשקפות שאינן אורתודוקסיות ולזרמי מחש־ בה בני-זמננו, נכשל טראדישן בד־ בר שצריך היה להיעשות אחד מ־ תפקידיו החשובים ביותר — לאמור, לשמש כלי רציני לביקורת-עצמית אורתודוקסית. כתב-העת לא היסס להצביע על ליקויים בציבוריות ה־ יהודית בכללותה, ותגובותיו היו הדב־ רים קולעים עד מאד, אך פרט למקרים בודדים נרתע מלתת עין ביקורתית בסוגיות הנוגעות במישרין לציבוריות האורתודוקסית, כגון מע־ מדן ותפקידן של נשים, יעילות ה־ חינוך של בית-הספר ליום שלם ושל הישיבה, וכו'. רתיעה זו אפשר לתי־ לותה בעובדה שטראדישן, בנוסף לכל שאר הדברים, הוא גם כתב־ עת של אירגון, ולפיכך חייב הוא להשתדל שלא להסעיר יותר על ה־ מידה את רוחות הציבור שלו. אולי סיבה יסודית יותר היא העובדה שאנשי הכיתות האורתודוקסיות, ש־ גם בהם אין הוא חפץ לפגוע, מב־ קרים תמיד את טראדישן ומעבירים אותו תחת שבט הביקורת.

הכרה באתגרים

האורתודוקסיה הכיתתית, להבדיל מן האורתודוקסיה המודרנית, מצטיי־ נת בשיטת הדגש במרות ובבדל־ נות. סימני-היכר אלה אופייניים ב־ יותר לחסידים, המבקשים הדרכתו של רבי הנזקקים ללבוש ייחוד, לשון מיוחדת וגיטו-עצמי על-מנת להי־ בדל מן הדברים הנחשבים בעיניהם כנגיעתן של החברה היהודית והחברה האמריקאנית בכללותן. אך דווקא משום שהחסידים, להוציא את הרבי מלובאביץ', דוחים כליל את ההוויה המודרנית, הריהם דוגמא מעניינת פחות לכיתתיות האורתודוקסית מא־ שר אירגון כגון אגודת-ישראל של אמריקה, המשלבת נאמנות ניצחת ל־ עולם המסורתי של ישיבות מזרח־ אירופה עם הכרה-ראש להבעיותיה של התרבות המערבית. „אגודה" זו, אם רשאים אנו לקרוא לכך, נראית על הצד היותר טוב בירחון של הארגון, ג'ואיש אובסרוור. בהגנו כבתוכבו, ג'ואיש אובסרוור הוא כמעט שפת של פירסום הציבוץ „יהדות נאמנה לתורה" המתנגדה ללא פשרה לכל סטייה. אולם עצם העובדה שזה אגף דתי ראתה לנכון להוציא כתב-עת באנגלית — לשונה הטבעית יותר מאשר אידיש — היא סימן להכרתה באתגרים הקיימים על אורח-החיים ה„נאמן לתורה" ועל נכונותה לטפל בענין.

בעיתונו ועמידתו של כתב-העת נקבעו אל-נכון ההל מן החוברת הראשונה (ספטמבר 1963), שכללה הצהרת-מטרות ששימשה קריאת-קרב והאני-מאמין כאחד:

„המגע של האורתודוקסיה (שלנו) אינו כפוף להישובי כדאיות (בעינינו) קני-המידה של היה־ דות, הציוויים והנורמות שלה הם אובייקטיביים... אין (אנו) מבקשים להגדיר את הערכים הללו. אנו עושים זאת בהתייחס לפרושה-שבכתב של חכמי התו־ רה מכל הדורות, או בהפגנתו את תהיותינו לכותיקי התורה החיים עמנו, לגדולי-התורה של הדור".

אורתודוקסיה חסרת-פשרה כליכך, הדתות והצהרה, אינה צפויה להת־ חבב על יהודי אמריקה בהמוניהם, אבל ה„ג'ואיש אובסרוור" ו„המחנה התורתי" אשר בשמו ידבר מוכנים היו בהלם „להישאר במיעוט, ל־ שים מבטחם באלוקי ישראל שיגן על תורתו". כנגד זאת לא היו מוכ־ נים לשתף פעולה עם „אירגונים או מוסדות יהודים שעיקרון היסוד ה־ יסודי שלהם אינו זה של התורה". ולבסוף הבטיח ג'ואיש אובסרוור ל־ קוראיו כי יאסור את מלחמתם „בקנ־ אה ובהתלהבות", לא במידת „האי־ פוק המדיבי", מתנוסר-הדם, האנגלו־ סקסי, שאינו לא בשר ולא חלב ואשר נעשה סימן-ההיכר לדיונים בקרב יהודי אמריקה".

כאשר הג'ואיש אובסרוור מדבר על סמכות אורתודוקסית המתגלמת ב־ „גדולי-התורה של הדור", כוונתו לקבוצה של אנשים במערכת מוסדית ספציפית. אלה הם הגדולים המשת־ תפים במיסד העליון של האגודה, מועצת-גדולי-התורה. הג'ואיש אוב־ סרוור אינו טוען כי למועצה ולה לבדה מונופול על גדולים, אך הוא טוען בצדק כי חברי המועצה — עליה נמנים ראשי-ישיבות דגולים כגון הרב משה פיינשטיין, שהוא מן-הסתם המומחה הגדול ביותר ב־ זמננו ב„הלכה מעשית", הרב יעקב קמנצקי הרב יצחק הוטנר (כולם מניו-יורק) — הם הקבוצה האחת הגדולה ביותר של חכמי-תורה מוכ־ רים בעולם כיום. בשים לב לרמה גבוהה זו, אין זה מפתיע כמעט שה־ ג'ואיש אובסרוור דורש לקבל את הכרעותיה של המועצה בכל העני־ נים הנוגעים לחיים היהודיים, לא רק בסוגיות של פולחן אלא גם בשא־ לות חברתיות ומדיניות כגון סיוע ממשלתי לבתי-ספר פרטיים, שירות צבאי לנשים בישראל, וקווי-אסטר־ טגיה למתן סיוע ליהדות בריה"מ.

בקורת כלפי אחרים

אין ספק שהפעילות העיקרית של ג'ואיש אובסרוור היא הפולמוס ה־ מתמיד נגד כל אותם אנשים בחיים היהודיים, מבית ומחוץ, שאינם מק־ בלים את אמת-המידה שלו ליהדות „נאמנה לתורה". על המטרות הרא־ שיות להיציע נמנים ממשלת ישראל (שבתוך שאר דברים מאשימים אותה בחילול שבת, במתן הגדרה מחודשת ליהדות, ביחס של סובלנות למיס־ יונרים נוצריים, במלחמה לחילוניות, ובהתרת ניתוחי-מתים כפויים), האי־ רגונים היהודיים החילוניים החשובים באמריקה (על התנגדותם לסיוע ממ־ שלתי לבתי-ספר דתיים), הרבנים קונסרבטיביים ורפורמיים (והחשובים מוסיאי הרבים והולכי הסמיכה). אבל הזוכים התחים ביותר שמורים ל־ דוברי האורתודוקסיה המודרנית. ר' לפעמים דומה כאילו כנגדם מכוון עיקר „הקנאה וההתלהבות" של ה־ ג'ואיש אובסרוור. שוב ושוב מוקי־ עים אותם על שום הערכתם והוי־ ביתם את התרבות החילונית, אמונתם בכדאיותה של השכלה גבוהה, ציו־ ניותם, הדגש הכללי שהם שמים ב־ קירוב היהדות למודרניות. אך על הכל — על שום שהם יושבים יחד עם רבנים רפורמיים וקונסרבטיביים בוועדות כגון מועצת בתי-הכנסת של אמריקה.

אף כי תריעת הפולמוסים של ה־ ג'ואיש אובסרוור היא בגדר שדובה לקריאה מעניינת, גם סבליטה היא את חולשתו המהותית של כתב-העת, את שלילתו שאינה יודעת הפוגה, חוות לת ביסוי לנישתו החיובית שלו לבעיות, מסתפק הוא ברוב המקרים בהתקפות התריפות של עמדות ש־ נקטו אחרים. אבל האומר כי משהו אינו „נאמן לתורה" הריהו מגדיר את הבעיה יותר משהוא מציע לה פיתרון. על כן רוב המאמרים מסויי־ מים דווקא במקום שהיו צריכים

(סוף בעמוד 6)

*) הרב סולובייצ'יק, מגדולי ה־ למדנים בעולם, הוא המנהיג הרוחני והאינטלקטואלי המוכר של האור־ תודוקסיה המודרנית.

**) לקט מקיף של חומר מ„סקר הספרות ההלכתית התקופתית של הזמן האחרון" בעריכתו של עמנואל יעקובוביץ (הוצאת ישיבה-יוניברסי־ טי, 1965).

*) ראה, למשל, „האם השתתפות משמעה הכרה?", מאת שבתי ספירו (טראדישן, חורף 1966).

תערוכות

ז'ורז' רואו

במוזיאון תל-אביב

מאת תוה זהבי

אם נתבונן בציורים אלה בחוסר כל מחשבה משנית, במבט, הסופג אך ורק את הנראה, ללא ביקורת מיוחדת, התבונה שמשפיעה עלינו בהם, היא כפילות מסויימת.

אילו לא ידענו כלום על רואו, על יצירותיו, על תקופתו היינו דנים רק בעקבות ההתבוננות ה„נאיבית" בתמונות, יכולנו לחשוב לראשונה שהן יצירות של אמן מימי הביניים.

מחשבה זו היתה מתעוררת לא רק בעיקבות חלק מהנושאים (קדושים, מצונים) עלו, אלא בעיקבות הדבקות הפנימית הלוהטת, השולטת בציורים האלה. הגורם השני: הכוח האכספרסיבי, הזורק מעצמו בגולמיותו את המבע של הדמויות, כמו שמתפרצים האבנים הן „לאבה" מהר געש פעיל. כך מתפרק כח הביטוי, השולט ב־ תמונותיו.

הניגוד היוצא דופן של שני גור־ מים אלה הוא הנהו המומנט, שמחזיק את היצירות ברמה של מתח גבוה המידי, והקורין כהווין שמגיע אלינו מרחוק, עד לפני עיני המסתכל של תקופתנו הטכנולוגית והחלשה ב־ אמונה.

כמה קטנים הם מול מידות חייהן זה המאורעות ש„מאחורי הקלעים", שעליהם נמסר לנו במסיבת עתונ־ אים: משא-ומתן עם סוחר-האמנות שלו ולאר, הרגלים אישיים, העבודה שהוא הירבה להשמיד מציוריו, על אינה מיצירותיו התם ועל אינה לא, וכו'.

כל זה אומר אולי משהו לסקרנים. בתו של הצייר, שאירגנה את התע־ רוכה ומקדישה את חייה למען יצי־ רות אביה, רצתה בוודאי לספק את הסקרנות הטבעית של בני האדם, למסור משהו אינטימי עליו, — אך כל זה הרי הוא נטול חשיבות כלפי התמונות עצמן; בנות קוי הקיפ־ החוקים, בנות הצבעוניות היחודית במינה (כמובן, מאז ניסו כבר לח־ קותה). גם במקרה כשלפנינו, כאשר הרבה ציורים רפרזנטטיביים אינם משתתפים בתערוכה זו.

החומר של תערוכת האמן (שחי בסוף המאה הקודמת ובתחילת מאה זו), היא עשירה למדי. יש בה יותר מ־100 יצירות, צבעי שמן וגואש, צבעי מים ופסטל ועבודותיו הגרא־ פיות: ליתוגראפיות ותחריטים. בי־ ניהם ה„גרוטסקות" וסידרת ה„מיז־ רירה" הידועה. הנושאים מלבד אלה שכבר הזכרנו: על נחשלי החברה, — נופים מרוים, אמיתיים ומספי־ הדמיון, ביניהם גם תנ"כיים.

שעוניו של בני

מאת ישראל חנני

לא היתה לו מזל לבני לשעונים. מעולם לא האריכו אצלו ימים, אלא שכל שעון ופרשה שלו.

שעונו הראשון נתגלגל לו לבני ובא מאמריקה. כיצד? נזדמן ובא לארץ דוד מאמריקה, ששמעו שמענו ופניו לא ראינו. ממלונו טילפן והודיע לנו, שהוא עומד לבוא אלינו לסעודת ערב שבת. מתוחים היינו התכוננו לבואו.

העריב היום, מבית הכנסת עלתה שירת „לכה דודי" הדוד עוד לא הגיע. רצנו לתפילה. משחזרנו ופתחנו ב„שלום עליכם" נשמעה צפירת מכונית והדוד נכנס ובא. דוד ישיש, קרח וקומטו. לבוש חולצה מפוספסת ועניבה אדומה עליה, משקפיים גדולים על עיניו והוא משתלשל מהם. ישב לשולחן כיסה ראשו בכיפה ופתח בשיחה: מעלה יחוס אבות ואמהות, קופץ לענין „ביזנס" — חנות לו באחת מערי המערב, ש„מגיד" יהודים מצוכבים בה. אלא שכולם אוהבי המדינה ומרבים להרים לה, ואף הוא בזכות תרומותיו זכה לביקור זה. בני תולה עיניים תמהות בדוד משונה זה. שאלות רבות לו. הוא מושך בשרוולו של אבא, אך אבא טרוד באורחו.

משלגם הדוד מן היין וטעם מעדני שבת, התחיל מעלה קטעי ניגונים, תפילות וזמירות, מערבב קידוש בקדיש, פורים בכיפורים, בשתפך ושר ומנגן פתחון פה מאחרים. עוד לא הגיעה הסעודה לסיומה, נשמעה צפירת מכונית. קם הדוד ואמר: קוראים לי. היה טוב מאד. אוכל טעים כמו בבית אבא. אשאיר לכם מתנה לזכרת. הוציא מתוך כיסו שעון והוסיף: כעין מיחם, שלושים שנה שימש אותי, ועכשיו כשרכשתי שעון חדש — אני נותנו לכם.

— יש לי שעון, התעקשתי.

— תן אותו ל„בוי", שבת שלום וברכה! ברך אותנו הדוד ויצא אל המכונית.

בהיסח הדעת זכה בני לשעון. הכל שואלים אותו לשעה והוא עושה גאון מציץ ומשיב. בכיתה החברים נזקקים לו. הוא מכוון תחילה שיעור וסיפו ומודיע להם.

לא עברו ימים מרובים ובשעת משחק — ספק כדור רגל, ספק חמור ארוך — נפל בני על הארץ וערמת חבריו עליו. תוך כדי כך הלך השעון לעולמו. הביתה חזר עלוב ומדוכדך והבי־ מנתו: היתכן? שעון אמריקאי משובח — וכך נוהגים בו?

למחרת פסק השען: גרוטה שאינה שוה פרוטה, קרביו נתבלו וימיו כלו.

*

כשהגיע בני למצוות תקפה עליו ההסברה ופלפל פסוקיה בלא חמרה. הבטחתי לו שעון. תנאי התנה בני, שלהיות השעון הוא באותיות אלף-בית, כגון שעונו של אלי, בנו של שכננו, ששלושה מחוגים סובבים עליה וכוחו יפה לבוא באש ובמים.

הבטחתי וקיימתי. על פרק שמאלו שעון חדש, ממש כפי שביקש: סימני אותיות ושלושה מחוגים סובבים עליה. מתקנאים בו ואפילו אלי. משום כך הוא טורח למצוא פגמים בשעון חברו.

— שעוני עומד בפני מים, ושלך?

— אף שלי כך.

מביאים גולה של מים והשעונים טובלים בה.

— שעוני עומד בפני מגנט, ושלך?

— אף שלי כך.

מביא אלי פרסה של מגנט ושם על שעונו של בני.

אוי ואבוי! המחוגים קפצו מעל צירם ובתוך השעון התחילו לרשרש כל מיני ברגים. מפלתו של בני היתה מלאה.

כלום עלי לספר על המגנה שספג באותו יום? בלבי גזרתי: איני קונה יותר שעונים.

*

בני סיים בשעה טובה ומוצלחת את בית־ הספר היסודי ויוצא ל„ישיבה" שבכפר. אומרת אמא: היאך שולחים ילד מן הבית בלא שעון? הרי לא ידע זמן שכיבה וקימה, ואין על ידו אבא ואמא. צדקה אמא, הלכתי וקניתי שעון רגיל שברגילים. שמסגרת מתכת מגוננת עליו.

קשים היו חייו של בני בבית-אולפנו. בוקר, צהריים וערב. משננים ולומדים בלי סוף. המורים תובעים וחובטים. געגועים צובטים את הלב לפינה החמה בבית ולחברים בסניף. בשעות הצהריים גובר החום, ליאוה בגוף הגבוה הדוה, ובבעד לחלון הפתוח נשקף פס תכלת והודים קולות וריחות.

— בני, מהי קושית התוספות?

— איני יודע.

— היכן אנו עומדים?

— איני יודע.

— לשם מה אתה יושב כאן?

— איני יודע.

צחוק בכיתה.

— בני, צא.

בני גורר רגליו ויוצא.

השנה נתברכה בגשמים. החיטה עלתה בקומת איש ומעלה. אפשר להכנס ולהבלע בתוכה. אתה בתוכה ורואה מעליך שפע של תכלת בהירה והירק לך חומה מימין ומשמאל. סביבך רוחשים חיים, זמזום, צירצור, ציוץ. בני מוציא סבר עפרון, מחטט ומוצא פיסת נייר, והרהורים עולים מתוכו עליה. רעש מנוע הופך את הדממה. מי זה? אחד מחברי המושב הסמוך.

— בני, רצונך לעזור לי בתלתן?

דילוג וקפיצה ובני בתא הנהג.

התענוג לעבוד. פשט בני חולצתו והשמש שופכת עור גבו הלבן. הזרועות והאחוזות במגל נעות בקצב והתלתן נושר ברשרוש קל. זיעה מלוחה נוספת מן המצח ומרץ העלומים גואה ועולה. כשהשמש ירדה לסיפולי הרקיע התחילו עומסים את התלתן הקצור על המכונית. היה זה יום שכולו טוב.

כשנכנס בני למקלחת חשכו עיניו. השעון לא היה על ידו. רץ לשדה, רץ למושב — לשוא.

— אל תצטער בני, ניחם אותו חבר המושב. כשנקצור את התלתן — השעון ודאי יימצא.

לחופשת הקיץ הגיע בני בלי שעון. ראה אותי מצטער התחיל מנחמני:

— אל תצטער אבא, יקצרו את התלתן והשעון יימצא.

חלום באספמיה.

*

בני התגייס לצבא. הציוד כולו מוכן. אמא הלכה לעולמה ואני לדאוג לחייל שלי המיוחם. בכהם מה נראה לי הציוד חסר את העיקר — שעון. היאך מוציאים ילד לצבא בלא שעון, מקום שבו צמוד הכל ללוח זמנים מדוייק.

— חביבי, אני אומר, קח כסף וקנה שעון.

מקצת מבוייש נוטל בני מידי את הכסף. הלך וקנה לו שעון במשבצת של עור ומכסה של עור סוגר עליו מלמעלה.

— כך יפה לצבא — הוא מסביר לי.

כשסיים את השירות יצא עם חבריו להאחזות. הימים גדושים: עבודה, שמירה, אבטחת והלומות. גבו של בני התרחב, שריריו נתקשו, שפם בהיר ומסולסל צמח על שפתו והוסיף לו ארשת בגרות. הכל יודעים שהוא פרגל טוב ורוא־ הענפים קופצים עליו. הכל יודעים שהוא חייל טוב — והפקידים בוטלים עליו.

השעה טובה ביותר היא שעת הדמדומים שלפני ארוחת הערב. התקלחת, החלפת בגדים, רוח ערב קלה נושבת, רפיון נעים באברים. יושבים בלי גוע, בלי לחשוב, בלי לחלום.

באותו יום כשחזרו „חבריא" מן העבודה מצאו על הדשא סמוך לצריף גבר מגודל ישן. הוא שכב פרקדן, כששער ראשו וזקנו המבהירים סבוכים זה בזה. הרי מכירים אתם סוג זה של בחורים שמסתובבים בעולם ובאים גם אלינו. כאילו משהו אבד להם ומחפשים אחריו. תרמיל גב עמוס היה מוטל לצדו ולידו גיתריק — גיטרה. נתקבצו סביבו ובשירי אנגלית שנסתתרו בזכרון פתחו בשיחה. נתברר שהוא סטודנט מעבר לים, יצא בחופשה לסמכות. ישראל נראית לו כגן עדן. לקחוהו לחדר-האוכל, רעב היה ככלב. לאחר האכילה התיישבו כולם על הדשא והוא במרכז. הוציא את הגיטרה מנרתיקה, צבט במיתרים והחל בשירה. קולו היה גברי, צרוד בקצת חום. שירתו — שירי כושים ושירי נשמה, שממלאים

את הלב תוגה וגעגועים. דממה. מסביב עמד הלילה והקשיב. במרום סובב ירח מלא בלא קול, שפך אורה על גגות הצריפים, וקלע על הארץ צללי עצים. בני קם, סר אל הצריף והוציא את הקלרינט.

לעולם אל תבקשו מבני לנגן. הוא יסרב. הוא מנגן רק כשעולה רצון מלפניו. חבריו המספרים עליו, זוכרים לו הוד נגינתו עד היום. הוא פותח בשירי מולדת, בשירי אהבה שהכל מכירים. אך כשיוצאים מן הקלרינט יש להם גוון וטעם מיוחד. הם מלטפים את האוזן, מהממים את הנשמה, והלב נפתח לקראתם כפתחו של אולם.

סמוך לחצות התפזרו. בני השכיב את הזר במיטה פנויה שבחדרו. הוא עצמו עוד נשאר שעה ארוכה ער, ישב וכתב. מה? איני יודע, ספק שיר ספק מכתב לחברת.

כשהאיר היום לא מצא את הזר בחדר ויחד אתו נעלם גם השעון שהיה מוטל על השולחן.

— הפעם באמת אינני אשם, טוען בני לפני.

— צדקת, חביבי, אני משיב לו, אבל שעון לא אקנה לך יותר.

*

ההזמנה לטכס סיום קורס קצינים. בני זכה להצטיינות. ראיתי את דמותו התמירה בשורה הנוצצים, הבהבות בבלוריתו החבוכה מתחת לכומתה לבשתי גאווה כשהמפקד ענד לו את סיכת הקצין. לפני דורות של רבנים, והיום זכינו לקצין ראשון במשפחה בצה"ל. שעה ארוכה אחר כך טיילנו במחנה, כשהוא משמש לי מורה-דרך. שעה קלה לפני שעליתי לאוטובוס שהסיע את ההורים הורדתי מעל ידי את שעוני — קיבלתי אותו מאמא שלנו לשנת כ"ה לנשואינו — ואמרתי לבני: קבל מתנה גם מאמא ז"ל וגם ממני.

הוא ניסה למחות. נשקתי לו על ראשו ועליתי למכונית.

*

כמה חדשים לאחר נפילתו הגיעה מן הצבא קופסה ובה חפציו האישיים. מצאתי זוג תפילין, שלעולם לא יעטרו את ראשו וזרועו, בלוק של מכתבים שלעולם לא ייכתבו ועוד זוטות. השעון לא נמצא.

לאחר זמן הגעתי לאותו מקום שבו נקטעו חייו. נלווה אלי אחד מחבריו המשק. שנינו עמדנו ושתקנו. יום אביב בהיר היה. הרבה אור ושמש. בשמים שייטו קשטי עננים בהירים. דממה ייחודית עמדה סביב האוויר היה ספוג זמזום וציוץ. בשדה עמדה חומה ירוקה של תלתן.

— הנמצא כאן שעון בזמן הקציר? שאלתי.

מלווי פקח עלי זוג עיניים תמהות. ואני המשכתי לעצמי:

— תלתן זה ודאי צמח מן השעון.

صورة عن الاصل

مكنز من الاهل

איכות וייחוד בישיבת אדר"ת

מאת ש. יהושע

ביום חמישי הקרוב, אור ל-ג' באדר, תתקיים בישיבה התיכונית על שם הגאון אדר"ת בבת-ים, עצרת זכרון לזכרו של הרה"ג אליהו דוד רבינוביץ-תאומים, האדר"ת זצ"ל, במלאת שבעים שנה לפטירתו. זכתה הישיבה התיכונית בבת-ים—חולון ושמה נקרא על שמו של אחד מגדולי הרבנים בליטא, חותנו של מרן הגראי"ה קוק זצ"ל, אשר באחרית ימיו עלה לארץ ישראל ושימש כרבה של ירושלים.

בספרו „אדר היקר", בו שרטט קווים לדמותו רבת האנפין של חותנו, האדר"ת זצ"ל, כתב מרן הרב זצ"ל: „אחד מהחזיונות המופלאים, שיש בידם לרומם נפש המסתכל בהם, היו בימינו חיי איש המורם מעם מריה הגאון הצדיק, פאר עמנו מרן אליהו דוד ראבי־נאוויטץ תאומים זצ"ל. האיש הגדול הזה, אשר שמו הטוב כשמן הטוב, קסם של גדולה ושל תפארת היה תמיד מלוהו, והמיד היה משפיע של חוג רוממות נפש, גדולה ותפארת. כל איש אשר זכה לקרבתו, נשאר זכרו כבר חרות עמו על לוח לבבו, וכל מקום אשר שם היה תחנותו, בדרך קבע או גם בדרך עראי, נשאר שמו כחותם, אשר אב לבנים יודיע אמיתו, בר לבבו וטהרת כפיו. בתענוגים מיוחדים ובחיבה יתרה היה שם ר' אליהו דוד ז"ל נישא על כל שפה ולשון, של כל מי שבא עמו במגע ובמשא, קרוב או רחוק. סגולה נפלאה היתה לנפש הגדולה הזאת, שהיו הלבבות פונות אליה גם טרם שהיו יכולות להביא חשבון למה הן ערגות. הנו אמנם כתר של אוצר הטוב, הגדולה והגאונות האמיתית, כשהם מתחברים ביחד בנפש נדיבה, לשפוך ממשלה של חופש ושל כבוד, על גוי ואדם ביחד".

הגאון אדר"ת זצ"ל, שכגודל גדלותו בתורה, שקידתו ובקיאתו המופלגות, כן רבו צניעותו וענוותנותו — דמות מופלאה היה.

נולד בשנת תר"ב עם אחיו התאום ר' צבי יהודה, שליטים היה לאב"ד ראגולי, בעיר פיקעלין שבליטא לאביהם ר' בנימין רבינוביץ זצ"ל. עוד בילדותו הצטיין בלימוד התורה, בשקדנותו ובכוח זכרונו ותפיסתו, ומשחר נעוריו מחדש היה חידושי תורה ורושמם בקונטרסים. בענוותנותו ובצניעותו נהג להסתיר את חידושיו מעיני זולתו, ואף שבמשך השנים נתפרסמו רבים מספריו, הרי עד היום מצויים כתבי־יד כעלו שטרם ראו אור. בראש כל אחד מחיבוריו נהג לרשום את מאמרו של ריב"ז: „אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת". בגיל צעיר נתנו בו עיניהם ראשי קהילה פוניבז' המעטירה ובחרוהו כרב העיר. כעבור כמה שנים קיבל את כהונת הרבנות במיר, וכעבור כשבע שנים עלה לארץ ישראל, התיישב בירושלים, ומשהרב שמואל מסלנט זצ"ל, בגלל זקנותו המופלגת, לא יכול היה להמשיך לכהן ברבנות באופן פעיל, נבחר לרבה הראשי של העיר. כעבור ארבע שנים, בג' אדר תרס"ה, נפטר, וקהל ההמונים שליווהו למנוחתו האחרונה המחיש את האהבה וההערכה שרחשו לו בני העיר. וכפי שכתב חותנו מרן הראי"ה קוק זצ"ל, ב„אדר היקר": „ר' אליהו דוד וירושלים עיה"ק, כמה הוו מתאימים הצלצולים הללו".

שם טוב

הרעיון להקמת ישיבה ע"ש הגאון האדר"ת זצ"ל גמל בלבו של בנו, ר' ישראל שמעון רבינוביץ תאומים ז"ל, חתנו של הגראי"ה קוק זצ"ל, ממניחי היסוד של „בית וגן" ובמשך שנים יו"ר המועצה המקומית של שכונה זו, שברבות הימים הפכה לעיר בת־ים. ר' ישראל רבינוביץ תרם סך של 50 אלף ל"י והיה זה היסוד לגיוס כספים נוספים ממקורות שונים, עד שבחודש אלול תשכ"ט פתחה הישיבה את שעריה.

שם טוב יצא לה לישיבה התיכונית לבת־ים—חולון, שלפני כשנה וחצי הסתנפה לרשת ישיבות „בני עקיבא" ואשר מתחילת שנת הלימודים הנוכחית קיבלה מעמד של ישיבה עירונית בבת־ים. שם טוב יצא לה בשל רמת הלימודים הגבוהה שבה, בשל האווירה המיוחדת והגיבוש החברתי. שני מחזורי הבוגרים שהוציאה מבין כתליה הפיצו את שמה הטוב, ותמצאם בישיבות גבוהות, בישיבות הסדר, בסמינרים, בגרעיני נח"ל וביחידות שונות של צה"ל.

האם שורה רוחו של האדר"ת על דרכה של הישיבה שעל שמו היא נקראת? אומר ראש הישיבה הצעיר, הרב יצחק אוסטרוב: „אי אפשר לומר, שמלכתחילה נקבע שדרכו של האדר"ת תנחה את דרכה של הישיבה. אך מתברר, שקיימות כמה נקודות, שבהן מזיגה נפלאה בין אישיותו והליכותיו לבין רוח הישיבה, אווירתה ודרך הלימוד בה. עם התקרב יומא דהשכבתא ניסיתי לתהות במקצת על דמותו בעזרת דברי אוהביו, רבה של פולטאבה, הרב אליהו עקיבא רבינוביץ ז"ל, ב„הפלס", ירחון תורני שיצא בברלין; הספר „אדר היקר" של מרן הראי"ה קוק זצ"ל; חילופי אגרות בין האדר"ת ומרן הרב, שנתפרסמו ע"י הרב ר' צבי יהודה קוק, ועוד. כמו־כן עברתי על מעט מדברי תורתו המפורסמים ולנגד עיני נתגלתה דמות שכולה עדינות, אצילות, ענווה ושקידה תורנית נושאים פירות. אכן, כך כהרקמה הרוח של הישיבה — איכות תורנית גבוהה, אשר זכינו לשמוע שבחיה מפי גדולי ראשי הישיבות, שקידה ואווירה ישיבתית, החותרת למקסימום האפשרי במסגרת ישיבה תיכונית ייתכן, כי זרות הפרסומת הרחבה לרחובו לא הביאה את שמו של המוסד לידיעת הציבור הרחב. אמנם חבל, אבל אין ספק כי ברכוזנו את האמצעים בעבודת פנים, זכינו לאותם הישגים נאים. נקווה, שבעתיד ימצאו את מקומם בישיבה עוד יותר תלמידים, אשר חפץ להם באיכות תורנית, לבד מרמה תיכונית גבוהה ביותר".

ברוחה המיוחדת ובהישגים הלימודיים הגבוהים של תלמידיה, ביצרה לה ישיבת אדר"ת מקום כבוד ברשת הישיבות התיכוניות בארץ. מהו סוד דרכה החינוכית של הישיבה? אומר הרב אוסטרוב, לשעבר מדריך ומרכז בתנועת „בני עקיבא", שלמד בישיבות נחלים, הנגב, כפר חסידים ובכולל „שבט מיהודה", בנשיאותו של הגרא"י אונטרמן ובראשותו של הרב אפרים בורודיאנסקי; „הדרך החינוכית שלובה בדרך ובשיטה הלימודית. אנו מכוונים את התלמידים להקדשת מאמצים ללימוד הגמרא, ביקורה עצבית על הבנת הפשט בגמרא למהלכיו, כאשר אח"כ מגיעים חידושי התורה של הרמ"ים, ובמקביל לכך — הנחיית התלמיד לאחריותו האישית על מהלכיו ופיתוח שאיפתו להישגים בכל תחום לביטויו שהוא עסוק בו. כדי ליישם את תכניתנו זו גם בלימודים התיכוניים, המהווים חלק אינטגרלי במערכת הכוללת, השתדל והצליח ביה"ס הרב מנחם עידן, כרכז התיכון להעסיק מורים מעולים, בעלי הישגים אקדמאיים וותק, כאשר התכונה המאפיינת אותם היא דינאמיקה יוצרת ופיתוח הפרט במסגרת הכלל".

הרחבת המסגרת

מסכת הלימודים מתרקמת בבניין נאה ומרווח בחלקה הדרומי של בת־ים, לא הרחק משפת הים, ליד חורשה מצילה וגינה מטופחת. חדרי המגורים נבנו ברחבות המרחיבה דעתם של התלמידים. בחדרים המרווחים ריהוט נאה, כשליד כל מיטה (בכל חדר ארבע מיטות) שולחן ומעליו מנורה. וכך יש לכל תלמיד פינה משלו, בה הוא יכול להכין את שיעוריו, ללא הפרעה.

אלא שהבניין בן ארבע הקומות של הישיבה הוא חלק מקריה הישיבה העתידה לקום. בסופו של דבר, יהא זה בניין הפנימיה בלבד, אלא שבינתיים הוסרו כמה קירות פנימיים וכך חוברו כמה חדרים לאולם בית המדרש, לחדרי לימוד, לחדר אוכל ויוחדו חדרים למשרד, למטבח ועוד.

דב דויטש, ראש המועצה הדתית בבת־ים, מוותיקי ומראשי העסקנים של הציבור הדתי בעיר, המכהן כיו"ר הנהלת הישיבה תרות היה בפעולותיה, אומר לנו: „הישיבה התפתחה באפיקים הרצויים וכבר בשנתיים הראשונות לקיומה התעורר צורך רחוף בתוספת מבנים, כגון בית־מדרש, חדרי לימוד, מטבח וחדר אוכל — שכן הצפיפות בבניין הפנימיה היחיד רבה, ושוב אינו עונה על הצרכים של הישיבה והדבר בולם את האפשרות לקליטת תלמידים נוספים, המידפקים על שעריה. האכן, נעשו כבר צעדים להרחבת המסגרת. הוחל כבר בשלבים ראשונים להקמת חדר האוכל והמטבח המשוכללים, בו יושקעו כמיליון וחצי לירות, ומקווים כי בשנת הלימודים תשל"ו יעמוד הבניין על תילו ויקל במקצת על הצפיפות בבניין הפנימיה ויאפשר תוספת תלמידים. כבר נעשות הכנות לבנות בשלב הבא את בניין בית המדרש וחדרי הלימוד, כשהמגמה היא לקלוט בשלב סופי כ־150 תלמידים".

לשם מה ישיבה תיכונית מיוחדת לערים כבת־ים וחולון, שאינן ערים בעלות צביון דתי מובהק? אומר על כך מר דויטש: בת־ים יוסדה כיישוב דתי בביון לאומי. שכונת „בית וגן" נוסדה לפני כחמישים שנה על־ידי טובי העסקנים והפעילים של תנועת „המזרחי", ביניהם השר דוד צבי פנקס, הסופר רבי בנימין, זלמן מייזל ז"ל ועוד. השכונה נוסדה על טהרת הקודש. ובתקנות האגודה נקבע כי לשכונה יתקבלו רק תושבים שומרי תורה ומצוות. ראשוני „בית וגן" ראו בחזונם שכונה דתית מובהקת, שמפכים בה חיי תורה ועבודה. בשנת 1937 קיבלה השכונה סטאטוס של מועצה מקומית, ובמרוצת השנים השתנה כידוע, אופיה של העיר שבאה על יסודותיה — בת־ים. ר' ישראל־שמעון רבינוביץ־תאומים ז"ל, כל ייעודו היה פיתוחה של שכונת „בית וגן", שבתקופה מסויימת היה ראש המועצה המקומית שלה, הקדיש את כל זמנו וכוחו למטרה זו.

אין תימה איפוא, כי כבר לפני שנים רבות עלה הרעיון להקים בבת־ים ישיבה תיכונית, שתשא את שמו של הגאון אדר"ת. לפני כ־ח' שנים נוצר בבית ספר „תחכמוני", בניהולו של הרב צבי הירש, הגרעין הראשון לישיבה. ע"י פתיחת כיתות תורניות. בראש היוזמים והעושים עמדו ר' י. ש. רבינוביץ תאומים, ר' יצחק ניב ז"ל, יהושע שילה ודב דויטש. הכיתות התורניות טופחו במשך שנים ולפני כ־12 שנה החל רעיון הישיבה התיכונית לקרום עור וגידים עם התרומה של י. ש. רבינוביץ. בתשכ"ה החל בהקמת הבניין ובאלול תשכ"ט פתחה הישיבה את שעריה לראשוני התלמידים.

מר דויטש מציין, כי בבת־ים ובחולון יש כיום למעלה מ־250 אלף תושבים וראינו לנו כמטרה נעלה להקים ישיבה תיכונית, שתפיץ אור תורה בשתי הערים. בבת־ים ובחולון יש ציבור דתי גדול, רשת חינוך ממ"ד המקיפה עשרה בתי־ספר יסודיים ו־25 גני ילדים. כך שקיים פוטנציאל נכבד לישיבה תיכונית.

ומוסיף איש שיחנו: מאז שנתיים לכהונתו של ראש הישיבה, הרב יצחק אוסטרוב, אישיות תורנית רבנותית, מחנך דגול שגדל ופעל בקרב נוער דתי בארץ, הוא העלה — בעזרת צוות הרמ"ים, בוגרי ישיבות תיכוניות, שהשתלמו שנים בבתי המדרש הגבוהים, וביחוד עם חבירו, מנהל התיכון, הרב מנחם עידן — את הישיבה על שתי מגמותיה, לרמה גבוהה, שיש בה משום נתינת כבוד לשתי הערים הסמוכות המאמצות את הישיבה וליהדות הדתית כולה.

ראש הישיבה, הרב יצחק אוסטרוב, מגיד שיעור בפני תלמידים

אווירה חברתית מיוחדת

בצד הצלחתה הלימודית והחינוכית מצטיינת ישיבת אדר"ת גם באווירה חברתית, המגבשת את כל תלמידיה לחטיבה אחת. ישבנו עם חמישה תלמידים — מתניה יזוביץ, יהושע ישי, יצחק סעד, משה הרשקוק ודוד פלדמן — והרגשנו בדבריהם תחושת הזדהות מוחלטת עם דרכה של הישיבה ואופיה. הם מציינים כי מספר התלמידים שבמוסד מאפשר טיפול אינדיווידואלי ומעקב אחרי התפתחותו של כל תלמיד „ואנחנו כמו משפחה אחת גדולה". הם מדגישים כי הלימוד בישיבה הקנה להם קו ודרך מיוחדים ועיצב דמותם כבני תורה, השואפים להרחיב ולהעמיק ידיעותיהם. ובכלל, מציין אחד מהם, אנו יודעים לנצל את הזמן עד תומו — לעשות הרבה בפחות זמן. הם מציינים כי השפעתה של הישיבה ניכרת על סביבתה, וכפי שאמר אחד מהם: „הישיבה כקרינה על סביבתה ומפיצה אור התורה".

ואם בני הישיבה הם כמו „משפחה אחת גדולה", הרי שהם משלבים בתוכם את בני הישיבה לעתיד עוד בהיותם בין כתלי בית הספר היסודי. תלמידים מצטיינים מכיתות ח' בשתי הערים, המתעתדים ללמוד בישיבה, באים מדי פעם לספוג את רוח התורה בין כתליה ולהתגבש באווירה. מכירים זה את זה ומתגבשים מבחינה חברתית עוד לפני היכנסם ללימוד בישיבה. פעולה זו מתארגנת על־ידי ועדת אירוח, שהיא אחת מוועדות התלמידים, המסייעות להצלחה בארגון חיי הפנימיה. יש גם ועדת תרבות, ועדת בית־מדרש, ועדת סדר ניקיון, ועדת בטיחות, ועדת משחקים ועדה מסייעת — וכך משתתפים התלמידים בארגון החיים הפנימיים והדבר מוסיף להרגשת השותפות וההזדהות.

התלמידים עמם שוחחנו מציינים כי העובדה שהם לומדים בערי מגוריהם אינה ניכרת כל עיקר במסגרת הלימודים. התלמידים שוהים בישיבה במסגרת פנימייתית מלאה ורק ביום ששי בצהרים „קופצים" לבתיהם וחוזרים לקראת כניסת השבת אל הישיבה.

„הנשמה היתירה"

פרשה בפני עצמה היא השבת בישיבה. כאן ניכרת „הנשמה היתירה" וקיימת התרוממות והתעלות רוחנית. כך, למשל, מתכוננים בני הישיבה לסדר לימוד בפרשת השבוע, ואחרי העמקה במשך השבוע נבחנים על כך ביום ראשון. כל בני הישיבה צריכים להיות מוכנים להשמיע חידושי תורה בסעודת ליל השבת, ואחד התלמידים מתבקש לעשות זאת, בלא הודעה מוקדמת...

אף בשאר ימות השבוע מתקיימות פעילויות מעבר לחומר הלימודים. בערבים פנויים מתקיימות הרצאות ע"י מרצים מאוניברסיטאות בנושאים שונים, כמו מדיניות, כלכלה, סוציולוגיה ורפואה. כך נערך גם קורס חובשים מוסמכים מטעם מד"א ועברו אותו 12 תלמידים. תלמידי השביעית והשמינית השתתפו באימוני גדנ"ע בגיוס ואחד מתלמידי הישיבה היה המצטיין במטווח.

כל הפעולות החברתיות משתלבות באווירה הלימודית המיוחדת — וכל המרכיבים מצטרפים למסכת אורגנית אחת ומשלימים זה את זה.

השנה הוכר החלק התיכוני על־ידי עיריית בת־ים ואנשי הנהלת הישיבה מקווים כי העירייה תסייע גם בהקמת המבנים. כאשר הסתנפה הישיבה למרכז ישיבות „בני עקיבא", הסייע רבות בעצה ובהבנה, בהכוונה ובמציאת מקורות מימון. הרב משה צבי נריה ראש ישיבות בנ"ע, היטה אוזן קשבת וסייע אישית לישיבה בהופעתו ובפעולותיו.

זכתה ישיבת אדר"ת בבת־ים ולימינה עומד במשך השנים העסקנים מסור, הפועל ומקדם את פעולותיה. מר דויטש מציין, בזמנו היה השר חיים משה שפירא ז"ל מידידי הישיבה וגילה אוזן קשבת לצרכיה. בין היתר קירב לרעיון הישיבה את פנחס אילון ראש עיריית חולון ויו"ר מרכז השלטון המקומי בישראל.

חבר האישים והעסקנים העומדים לימין הישיבה, הם המוציאים מהכוח אל הפועל את התכנית לפיתוחה ולגשושגה. בהנהלה המורחבת של הישיבה 21 חברים, נציגי מרכז ישיבות „בני עקיבא" ואישי ציבור מבת־ים וחולון. עם צוות הפעילים נמנים הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב מרדכי פירון, מ"מ ראש עיריית בת־ים, יצחק סורק, ראש המועצה הדתית בחולון, ישראל גוגן, יהושע שילה והב דויטש, יו"ר ההנהלה.

רבנים וגדולי תורה שביקרו בישיבה הביעו התפעלותם מרמת ההישגים ומהאווירה המיוחדת בה. הרב הראשי לישראל, הראשל"צ הגר"ע יוסף, בבקרו בישיבה כתב בספר האורחים בין היתר: „שמחתי בראותי בחורי חמד אלו דמלבלבי שעתידים בע"ה בתורה וביראת ה' טהורה לגאון ולתפארת". ראשי הישיבה והעובדים לימינה מקווים כי יצליחו במשימתם הקדושה, „להגדיל תורה ולהאדירה".

שפת אמת

(סוף מעמוד 4)

הוא הירבה לציין במהלכי האבות כהוראת־חיים לזרעם.

בדבר ד' במראות הלילה ליעקב כתוב: „אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך" (ויגש). מבאר שפת אמת: זו הבטחה לדורות, שבכל מיצר ל־ישראל יהיה ד' יחד עם עמו בתוך המיצר. „אנכי ארד עמך". ההחלצות מן המיצר בדרך לגאולה תבוא כא־שר ידו של יוסף הצדיק תעורר בעם את שורשיו הפנימיים.

חיי יעקב במצרים, הוא אומר, היו הכנה לגלות מצרים. כשנסתמה חיותו של יעקב החלה הגלות. כדברי המדרש: „פרשה זו סתומה, כשנפ־טר יעקב נסתמו עיניהם ולבם של ישראל". באה גלות הנפש, נסתמה עין אמונתם וחכמתם, שגררה בהכרח גלות הגוף. יעקב ביקש לגלות את הקץ לבניו. הוא ביקש לגלות להם, שימי רעה בגלל ליקויים פנימיים סופם להסתיים אלא כדי למרקם כראוי שיבואו לתיקון מלא, „ביקש לגלות להם את הקץ ונסתם ממנו". נמצאים למדים, אף בעת צרה ליעקב יש לגלות בה מה שממנה נושע ולהיות מתוקנים לתמורה זו.

ועוד אמר:

„אני ישנה ולבי ער" (שיר השי־רים), דורשים חז"ל, אני ישנה מן המצוות ולבי ער לעשותן. עיקר הגלות הוא ליקוי בלבושים החיצוניים בעוד הפנימיות היהודית אין בה שליטה למגע הנכר. זו הבחינה של „בלבת אש מתוך הסנה", יקוד פנימי ללא לבוש חיצוני מתוקן. לכך כינו חז"ל במשילם כנסת־ישראל בגלות לישנה ולבה ער. „ואת עירום ו־עריה", הגדרת גלות בלשון הנבואה, היינו, הנדר לבוש חיצוני גם כש־הפנים לא נפגע. וכנסת ישראל השרויה בגלות מכאובה: „פשטתי את כותנתי, איככה אלבשנה", באין הלבושים היהודיים כאן אי־אפשר להגיע לידי תיקון מלא. זו צרת הגלות וכה הדחיפה הפנימית ל־גאולה. דור יוצאי מצרים דוגמה לצאצאיהם.

היהודים בגלות מצרים, שבעיקר מעבר קצר יצאו מכלל עבדי פרעה ונכנסו לכלל צבא ד', היו בעלי פנימיות מעולה. „משכו וקחו לכם צאן", כתוב בפרשת בא, וחז"ל מפרשים: „משכו ידכם מעבודה זרה". משמע, שטופים בעבודה־זרה עד שקשה היה לפרוש ממנה, ובכל זאת התגברו על יצריהם והגיעו לכלל אמונה בד'. הלב היהודי בתוך־תוכו שומר תמיד על תומו. וכאשר נשמע קול־התעוררות הרי מתקיים ביהודי „משכני אחריך נרוצה".

הניגוד הגמור ליעקב „זרעו הוא עשיו הרשע. „ויצא אדמוני כלו־כתוב על עשיו, דורשים חז"ל, „אד־מוני, כאילו שופך דמים. שפת אמת אומר, שיש לגרוס „כלו שופך דמים", שכן „כלו" בכתיב מוסב לאדמוני. אף דוד המלך היה אדמוני: „וישלח ויביאהו והוא אדמוני". נב־יירא שמואל שמא שופך־דמים הוא. אמר לו ד', „עם יפה עינים". עשיו בדעת עצמו הורג, מפני שהוא שופך־דמים כטבעו, בעוד דוד מדעת הסנ־הדרין הורג, נמלך בעיני העדה, עיניים יפות תבונות, לצאת או לא לצאת למלחמה.

דברים רבים בספריו אמורים על ישראל עם־סגולה ועל ארץ־ישראל נחלתו. דברים אלה, שהעניקו שורש אהבת ישראל וחיבת הארץ בקרב המעיינים בתורותיו בישיבתם בגולה, גלמדים בהבנה חזיקה בעולם התורה החסידית בארץ. בשיחות הסעודה השלישית, רגיל היה רבה הראשון של ארץ־ישראל, הראי"ה קוק, זצ"ל, להביא מליקוטי שפת אמת, משלבם ברקמת הגיונותיו, ומעיר, שספר קדוש זה הוא מן המעוררים יהודים לקראת הגאולה.

בפרשת „ואלה שמות בני ישראל", הוא מביא דברי רש"י: „להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, כאמור ה־מוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא" (ישעיה). משל הכוכבים מש־מע לו יסוד לשבח את ישראל, שבכל הדורות מאירים באפילת העולם כ־כוכבים במרומים. סגולה זו היא בכלל כולו שנתנה אותה לכל אחד ואחד מבניו. „ונתקדשתי בתוך בני ישראל". הקדושה שרויה בכלל ישר־אל כולו.

מכאן יחודו של משפט ישראל. כתוב „ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ברש"י, לפניהם ולא לפני עכו"ם. ועוד, „ואלה מוסיף על הרא־שונים". מסביר שפת אמת, עשרת הדברות הם לישראל בלבד, בחינת עץ החיים, שבמחיצתנו אין מקום לעכו"ם. הוא הדין משפט, בחינת עץ הדעת, שיש להבדיל בין משפטי ישראל למשפטי הגויים. „אם אין דעת הבדלה מניין". דעת תורה מגלה את ההבדל בין „את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו" לבין משפטיהם וחוקותיהם. לכך מכוון רש"י בלפ־ניהם ולא לפני עכו"ם ו„באלה מוסיף על הראשונים" בפרשת עשרת הדב־רות הקודמת.

מבין אמרותיו המרובים על הזיקה בין ישראל לארץ ישראל נביא מדב־ריו לכתוב: „כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפול בנחלה ארץ כנען לגבולותיה" (מס־עי). בני ישראל בהכנסם לארץ־ישר־אל גילו בה את גנזי קדושתה. היא סתומה לנכרים וגלויה ליהודים. לכן צויינו בגבולותיה כדי להבדיל בין ארץ הקודש לארץ העמים. „אשר אראך" נאמר, אראה לך ולא לנולדתך. אף אצל יעקב נאמר „ויחן את פני העיר". לפניו גילו חינה, זיווה והודה של ארץ־ישראל. וכשם שב־כניסתם הראשונה של בני ישראל לארץ זכו לנשמה יתירה, והארץ זכתה לגלות את קדושתה, כן בעתיד, כשיזכו ישראל לקיבוץ כל גלויותיו, העם והארץ יגיעו לרום בגלותם.

בדורשו על „ולירושלים.. בית מק־דשך בשמחה עולם", אמר בהוספ־ציפיה, לעתיד לבוא ירושלים כולה תהיה בחינת בית־המקדש וארץ־ישר־אל כולה בחינת ירושלים. כל דור ודור חייב להוסיף לבניין „בית ה־מקדש ולבניין ירושלים. כאשר שמע שיחה בין חסידיו על ארץ־ישראל, אמר „נקווה, בעזרת השם, שבעוד שלושים־ארבעים שנה יהיה הדבר".

בימיו פרצה מלחמת רוסיה־יפאן ורבים מבין צעירי חסידיו נגייסו לצבא ושלחו לחזית. הוא יאה במל־חמה תבל־משית. קיים חליפת־מכת־בים עם כל אחד ואחד מבין הגוי־לים, חסידיו, ועודד אותם לשמור מצוות ככל האפשר במצבם וגם לקבוע עתים לתורה מן הספרים ששלח אליהם. „יהודי אינו בודד כאשר הוא מניח תפילין, מתפלל ולומד פרשה חומש והף בנוראי", היה אומר לחסידיו המגויסים בצבא ה־צאר". חרד לשלומם והצטער צער רב, שנאלצים להלחם למען עם־ וארץ נכרים.

במלחמה ההיא, שבה נפלו חיילים יהודים, ובנסיון המהפכה שלאחריה, שבה פרעו פרעות ביהודים, ראה את הגלות במהוש כמקום פורענות, וקרא לתיקון עצמי בעבודת ד' ובד־לימוד תורה כדי לקרב ימי ביאת גואל צדק. בתורתו כאילו חזה גם מה שעתיד לבוא לבניו ולכל יהודי פולין.

כמסופר, בימי השואה, כשבנו הרבי ר' מנדל מפאביינין, נלקח יחד עם יהודים רבים להשלח למחנה־מוות, הוא אמר להם: אבא, זצ"ל, בעל שפת אמת, נתגלה לי בחלום ואמר, בני, עת צרה ומצוקה שלא היתה כמותה הגיעה. ואין לנו אלא קידוש השם בתורה, תפילה וציפייה לגאולה.

הפסוק האחרון שרשם בכתבי־היד שלו היה הפסוק במשלי: „שפת אמת תיכון לעד".

הספרים, שפת אמת, גידלו ומגדלים דורות חסידים־לומדים צופי ישועה ישראל.

כשרון ורוח בספרו[...]

(סוף מעמוד 4)

מרענן, שיחזק את אמונתו של הדור ב„נצח ישראל"; יעניק משמעות למאבקו ההיסטורי של עם ישראל במכורתו, ויחדיר בו את הבטחון באמיתות דבריו של חגי: „רוחי עומדת בקרבכם — אל תיראו!"

ספרות בעלת יעוד

לפני מספר שנים יזמה אגודת־הסופרים דרישה צרפתי־ישראלי. היה זה מיפגש ראשון בין סופרי ישראל לבין נציגים של סופרי צרפת. הסופרים הישראלים הבליטו לפני האורחים את האירופאיות של הספ־רות העברית החדשה. לא כספרות מסתגרת היא הספרות העברית, אלא „ספרות האופנבי" הפתוחה לארבע רוחות העולם. קם מישל ביסור, ה־מבריק בין האורחים, ושאל: אם כן, מה העבודה הזאת לכם? מה טעם ליצור עוד ספרות בנוסח אירופה, בעוד שכל ספריות המערב יונקות עד היום הזה מספרותכם הכבירה שעמכם יצר בעבר, אתם מתפארים בנזירותה של ספרות זו ובחופש מעגן באוואנגרד של המערב.

המעולה למען ספרות דתית מש־מעה למען ספרות אמנותית שהיא גם ערכית; ספרות שורשית בעלת ייחוד ויעוד; ספרות שתעמיק את האהבה לעם ישראל והאמונות למכו־רתו; ספרות שתוביל לקראת התווע־דות מחודשת של דור התחייה עם המורשה שעיצבה את דיוקן הרוחני של היהודי בכל הדורות.

במפעל הספרותי המתוכנן ישותפו גורמים ממלכתיים וגופים ציבוריים שונים. משרד החינוך והתרבות, ה־ממנן את עיקר תקציביהם של מפע־לי הספרות של אגודת הסופרים הכללית, מן הדין שירים את חלקו גם למפעל הספרות של איגוד הסופ־רים הדתיים, וזה לא למען[...] הדתי אלא למענו. שכן מצ[...] בה על טיפוח חינוך יהודי[...] ליצירת הסופר הדתי יותר[...] הסופר הדתי זקוק לתמיכה.

הרעיון של יסוד ספרות ז[...] בהיגת חזון לב ומשאת נפ[...] שמתו כרוכה בקשיים לא מ[...] אך לא עד כדי אי־יכולת[...] עליהם. יש לזכור כי למע[...] פוטנציאל עצום לקריאת ספ[...] נוער הדתי מהיום אינו אותו[...] הבית־מדרשי שבימי מגדל, [...] קורסות היתה סימן היכר ש[...] בשכיל. כיום, מיוצג הנוע[...] בישראל ובעולם במעט בכל[...] המחקר והמדע. ציבור זה[...] לספר עיוני שהוא כתוך לתו[...] סוקו המקצועי, אך באין ספר[...] התואם לרמת השכלתו הוא[...] את צמאונו ממעיינות אחר[...] לי פרופסור מקיים מצוות[...] הכללית היא ברמה של סורב[...] כלוהי היהדות ברמה של ג[...]

הספר הוא בשביל הנוע[...] ולאו דוקא הנוער האקדמ[...] הנפש ומקור יניקה. אלא[...] מצפה לספר שיתמודד עם[...] ועם המבוכים של הדור שהו[...] ויגנה אותו הנהייה אינטלק[...] ורגשית בתוך הלבירינט ש[...] שנוצרו כתוצאה מהמעבר ה[...] אלפיים שנות נדודים אל[...] במולדתו ההיסטורית.

מי יתן והציפייה הזו[...] לשוא.

קולות ש[...] אורטודוקס[...]

(סוף מעמוד 5

לפתות. בסיכומו של דבר יש[...] העת שפע עוז, אך לוקה ב[...] קור־רוח.

דברים משותפים

שני כתבי־העת שדיברנו[...] בה, נותנים ביטוי לזול[...] הרעיוניים המפרידים בין[...] קיים אורתודוקסים לאנשי[...] תודוקסים. עם זאת השוב[...] במישור הפרקטי־פוליטי הלה[...] בות בין שני הציבורים הא[...] סיים בשנים האחרונות. במ[...] אפשר לייחס זאת להכרה[...] הגוברת של הציבוריות הא[...] סית, ולהתירות ההבדצת א[...] כפרות מתחום המדיניות ה[...] מכרה אתה כזאת היא הס[...] במכשלותי לבתי־ספר יהודיים[...] שלום ולישיבות — סוגיה שה[...] סלע־מחלוקת בין קבוצות[...] קסיות שונות אלא שכיום כ[...] הדות בה. המודרניסטים ה[...] כיתות האורתודוקסיות עשו[...] גם במאמץ להשיג חלק מ[...] למלחמה בפיני ולשים קץ[...] יהודים אורתודוקסיים בהנה[...] דומה להם הקימו חזית משו[...] התנגדות לליבראליזציה בה[...] בנושאים להפלה ולפורנוגרפי[...] סוף, בכמה וכמה כולם ש[...] הקבוצות האורתודוקסיות ב[...] בעיה של ביטחון ויציבות ב[...] המגורים.

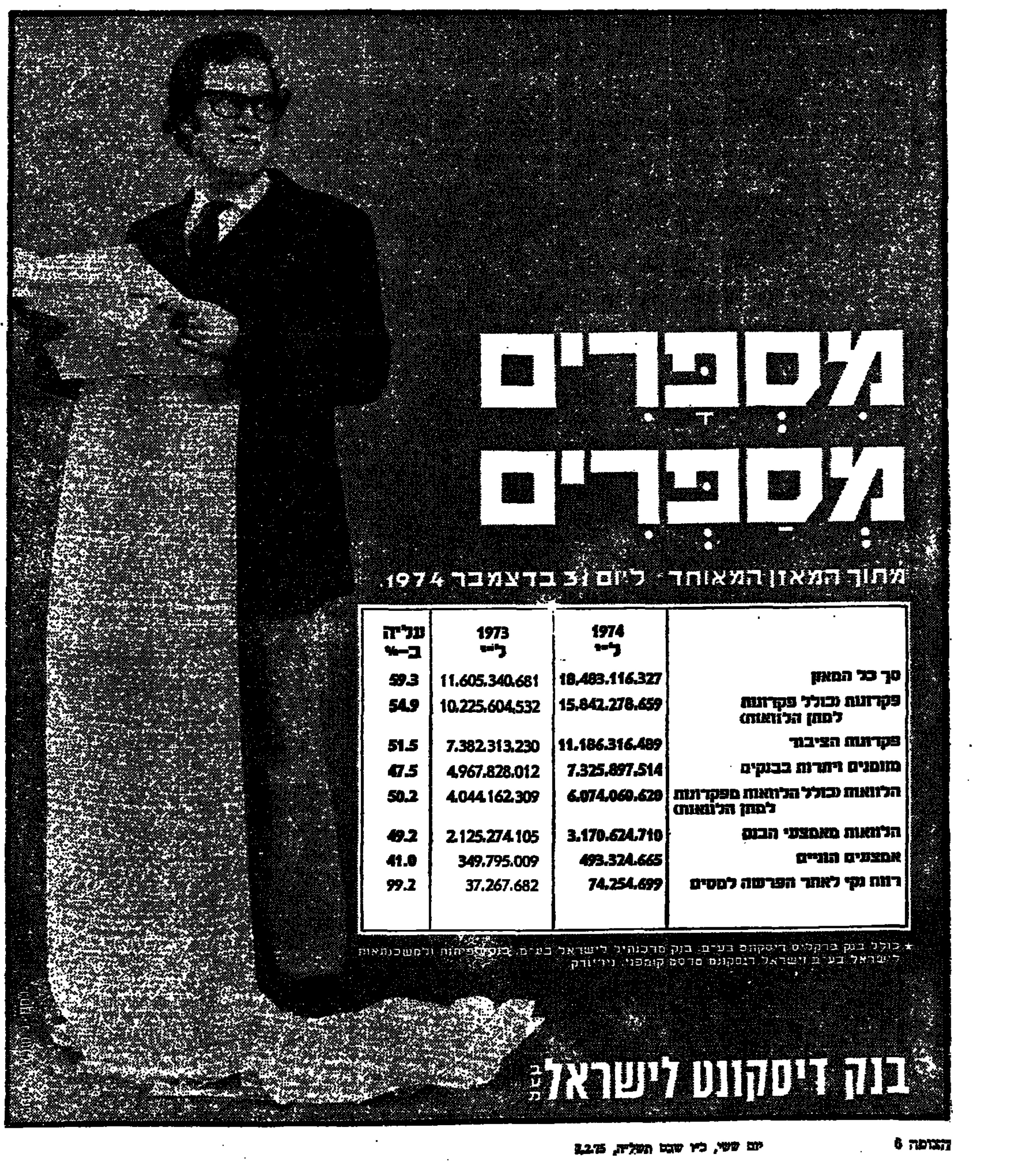

	1974 ל"י	1973 ל"י	עליה ב-%
סך כל המאזן	18.483.116.327	11.605.340.681	59.3
פקדונות (כולל פקדונות למתן הלוואות)	15.842.278.659	10.225.604.532	54.9
פקדונות הציבור	11.186.316.489	7.382.313.230	51.5
מזומנים ויתרות בבנקים	7.325.897.514	4.967.828.012	47.5
הלוואות (כולל הלוואות מפקדונות למתן הלוואות)	6.074.060.620	4.044.162.309	50.2
הלוואות מאמצעי הבנק	3.170.624.710	2.125.274.105	49.2
אמצעים הוניים	493.324.665	349.795.009	41.0
רווח נקי לאחר הפרשה למסים	74.254.699	37.267.682	99.2

* כולל בנק ברקליס דיסקונט בע"מ, בנק מרכנתיל לישראל בע"מ, בנק לספנות ולמשכנתאות לישראל בע"מ וישראל דיסקונט בנק קומפני, ניו־יורק

„הקיבוץ הדתי אינו יכול להשתחרר מהאחריות לכלל"...

שיחה עם חברי הקבוץ הדתי על הבעיות המרכזיות בתחום
הרוח, הביטחון והחברה שעלו על הפרק, בעקבות המלחמה

מאת ש. אהרוני

דיונים אידיאולוגיים או ויכוחים על שאים העומדים ברומו של העולם ה־ ודי הם שכיחים בתנועת הקבוץ הדתי. די פעם בפעם הקבוץ מקיים דיון ב־ שא עיוני-רוחני אם זה בכנסים סגורים, גם זה מעל דפי בטאונו. במסגרת זו נרשים מגווני הדיעות שבקרב חברי ה־ תנועה הקיבוצית ובהם ניכרת עמקות המחשבה והרצינות שבה מתייחסים ה־ חברים לנושאים שעל הפרק.

אולם, הכנס האחרון שנערך בקבוץ ביא שונה היה מקודמיו. הפעם סטה קבוץ מכמה ממוסכמותיו. לראשונה, תולדותיו ערכו חברי הקבוץ הדתי דו־ יח אידיאולוגי בינם לבין רבנים אור־ תודוקסים, הוגי דעות בעלי שם, מ־ ארה"ב.

במשך יומיים, התמודדו חברי המשקים ם רבנים פרופסורים באוניברסיטאות פורסמות, בנושאי יהדות ופזורה, ארץ־ זראל ונצחיות העם — כאשר המכנה משותף של הדו-שיח, הרצון העז של אחד מהצדדים ללמוד מחבריו, לנסות ישב דברים שנרכשו אצל הצד השני, ועיקר, אולי, להדק יותר את הקשר ניהם.

אבן, דווקא בקבוץ הדתי ניכרת היטב יקה ליהדות התפוצה. אלפי בני נוער ודי חלוצי מארה"ב חיו בקבוצי התנועה. מהם באו לחודשי התנדבות, או לשנת כשרה. אחרים שעלו בגרעינים והשתל־ בשורשרת הקיבוצים. כיום מהווה יה־ ת התפוצה, מקור לא אכזב למשאבי ח אדם לקבוץ הדתי.

פנינו אל אחד מחברי הקבוץ הדתי שהשתתפו בדו-שיח זה ושוחחנו אתם על הבעיות שהועלו במפגש עם אנשי ה־ תפוצה, וכן שוחחנו על הבעיות הספצי־ פיות המעסיקות את הקבוץ הדתי.

שאלנו את ידידיה כהן, מספד:
מלחמת יום־הכיפורים, שזעזעה את כל העם היהודי, הפריכה הרבה מוסכמות, הרסה מוסכמות, הרבה הרבה היאוריות. מה נשאר הגה בקבוץ הדתי, לאחר המלחמה?
משיב ידידיה: מלחמת יום־הכיפורים זעזעה את העם בציון, אולם לא היתה חייבת לזעזע את הקבוץ הדתי באותה מידה. למעשה, כל אותן השאלות שהחלו להעסיק את העם לאחר המלחמה, העסיקו אותנו רבות לפני כן: זכותנו לארץ־ישראל, אחדות העם היהודי, מקומן של הלכה ומצוות בעידן הזה, וכמובן הבטחון, שרות בצה"ל לבנים ולבנות. כל השאלות הללו אינן חדשות אצלנו הן לא צמחו כתוצאה מן המלחמה. אני חושב, כי מבחינה אחת היתה למלחמה חשיבות מיוחדת — היא מיקדה את השאלות מן הבחינה הפוליטית צבאית.

השאלה של החזרת שטחים, התיישבות מעבר לקו הירוק החריפו אחר המלחמה. דומני, כי הקיבוץ טיפל בהן מעט מפני שלא חשב כי הן דחופות. דווקא ימי העיון שאנו מקיימים כאן באו לענות על התלבטויות בצבור הדתי. גם הדו־שיח בין יהודים מן הארץ וחו"ל בנושאים אלו מהווה חוליה בדיון רצוף. אולם יש חידוש בדו־שיח זה — והוא שהקיבוץ הדתי מנסה להידבר עם נציגים מן הגולה.

עשרות חברי קיבוצים באו לקבוצת לביא להאזין לדו-שיח המרתק בין הקיבוץ הדתי לבין רבנים מארצות-הברית.

∴ יחסי גומלין עם התפוצות

— לשם מה ההידברות עם נציגים מן הגולה?

ידידיה: להעלות הדיה. בראש וראשונה אני רואה כהישג נכבד ביותר ליהדות הדתית את שכבת האינטלקטואלים הדתיים שנוצרה בארצות־הברית. מצד אחד אקדמאים הלמדני חכמים היוצרים בכל שטחי החיים ומצד שני בני תורה, דהיינו רבנים תלמידי חכמים, בעלי תואר אקדמאי המעורים בחיים היומיומיים.

אנחנו צריכים ללמוד מהם. אמנם גם בארץ ישנם כאלו, יש בינינו שכבה כזו, אולם אין לנו את המסה הזו, כמו שיש שם. יש לנו זעיר מה וזעיר שם. במיוחד אין לנו מנהיגים בעלי שיעור קומה והשכלה רבה שבידם הכלים כיצד לדבר אל בני קהילתם.

מצד שני הם יכולים ללמוד מאיתנו. אני חושב שיש בקיבוץ הדתי עוז וכוח לתת תשובות אקטואליות, מתוך היבט הילכתי, לשאלות שהזמן גרמן. במיוחד תודות לעובדה שהקיבוץ הדתי מהווה למעשה קבוצה של קהילות הומוגניות, מאוחדות למטרה העיקרית — לעבודת ה' ע"י קידוש החיים כולם.

— עד עתה לא נתקבלה ההלכה סופית בדבר קביעת רב בקיבוץ. רק במספר קיבוצים מכהנים כעת רבנים. האם חלה תזוזה גם בעמדה זו?

אנחנו מתקרבים לשעה, שהצורך לרב בקיבוץ יהיה מוחלט. אני חושב שהמצב כיום הוא, לא לשכנע את החברים לקבל רב כי אם למצוא רבנים מתאימים.

— מה הכוונה לרבנים מתאימים, מה לדעתך הקריטריונים של רב בקבוץ?

— הנסיון שלנו עם רב בקבוץ הוא מועט למדי. ברם, מה שאפשר לצפות מרב בקבוץ, שיהיה בן תורה מובהק, בעל כשרון להורות וללמד. צעיר, שיהיה לו קשר עם הנוער, רצוי שיהיה בוגר צה"ל ובעל השכלה כללית רחבה. אדם, שבעיקר צעירים יוכלו להזדהות איתו.

לדעתי תפקידו המרכזי של הרב זה שלצעירים הוא צריך להיות דמות כריזמתית ואילו את המבוגרים ללמד תורה.

— היכן עומד כיום הקבוץ הדתי בבעיות הממלכתיות של כלל האומה, כמו קליטת העליה הרוסית, כן בחומר והן ברוח. או בבעיות הבטחון?

— הקיבוץ הדתי אינו מתעלם מהבעיות, הבוערות של המדינה. אולם אחת הבעיות הבוערות היא גם החקלאות. אילו הקיבוץ היה מפסיק לעסוק בחקלאות היה המצב במדינה קשה. לא, אין אנו מתעלמים מן הבעיות, השאלה היא רק סדר העדיפויות. אם חבר עוסק ביצור גרעינים או אינו יכול לעסוק בדבר אחר.

ועם כל זאת איננו מזניחים את יהדות רוסיה. שלחנו כמה חברים טובים המטפלים בנושא זה. הקיבוץ הדתי מטפל בקליטת עליה בדרכים אחרות. הקמנו 4 אולפנים לעולים — בקבוצים שלנו. הקבוצים אימצו משפחות של אסירי ציון, התכתבו עמם, החזיקו קשר עם חלקי המשפחה, הוכינו אליהם. אין זה נכון שהקבוץ אינו עושה כלום, הוא עושה ויעשה יותר.

∴ חברי הקבוץ לצבא קבע

גם בבעיות הבטחון ישנה כיום הבנה רבה יותר. כמה חברים טובים שלנו משרתים עתה בצבא הקבע, דבר שהקיבוץ לא היה מאפשר בתנאים נורמליים. ויחד עם זה הוא ממשיך בינו־דיו הרגילים, שלח שליחים לתנועות הנוער בחוץ לארץ ולארץ. הוא קולט כאן הכשרות. אין זה רק ענין של השקפה כשפיה המשתלמת, או ענין אינטרסנטי של הקבוץ. זהו בראש ובראשונה ייעוד של שליחות שהקבוץ תורם את חלקו. אסור לשכוח שהקבוץ הדתי צריך לשקוד על המסגרת שלו, לבנות את ביתו ואת משקו. האם נשאל מדוע יהודי הגר בתל־אביב לא יסגור את עסקו וילך ויפנה לעסוק בעניני העליה הרוסית. אפשר לבוא בטענה שלא עושים די אולי יש לעשות יותר.

— לפני מלחמת יום־הכיפורים, לא הדריב בקרב הציבור בבחינה ההדעה של תחושת הגודל המשותף והקשר בין העם ביהודי והפזורה, התופעה עברה עתה, הגם שלא במידה מספקת. כיצד נראים הדברים בקיבוץ הדתי?

— אדרבא. משיב ידידיה, בקבוץ הדתי ישנה תודעה עמוקה של קשר גומלין עם התפוצה. הקבוץ חי עם התפוצה. במשק ישנם מסגרות קולטות מחוץ־לארץ, כיום ישנן 4 הכשרות, אולפנים, תוכנית י"ב — זו תוכנית של נערים מחוץ־לארץ לתלמידי הכיתה הי"ב העושים שנה בארץ, מזה חצי שנה בקבוץ. ישנם גרעינים מחו"ל. אין ספק שאפשר להגיד בפה מלא כי הקבוץ הדתי מודע לגולה ומטפח את הקשר עימה.

∴ „כל יהודי חייב לעלות"

— אבל ואת כיצד זה מתיישב עם המסר כמה שכל יהודי צריך לעלות לישראל.

— אישית, הושבני כי כל יהודי חייב לעלות לארץ־ישראל. לא חשוב איזה פונקציה חינוכית הוא ממלא שם. אדרבא, ככל שהפונקציה חשובה יותר, השוב שהוא יעלה מוקדם יותר. משום שבכך יהווה דוגמא לאחרים. אין חשש לטענה „כי משאירים קהילה ללא מנהיג". לדעתי יש להרבות בשליחים מן הארץ שיעוררו את עניין העליה, ואם שאלו, אם מנהיגי קהילות יעלו ראשונים כי ימלא את הפונקציות שלהם הרי שהתשובה היא אחת — השליחים מן הארץ. הם יהוו דוגמא אישית, מפני שהקהילות יודעות שהכליה נבצא אצלם רק להקופה מוגבלת, לעזור להם לעלות לישראל.

יב ... חבר קבוץ יבנה.

על „שידוך מערכות" בקבוץ הדתי לאחר המלחמה, תואמת את דעתו של ידידיה. אומר שמעון: לא חל שינוי בתפיסת הקבוץ הדתי לאחר מלחמת יום הכיפורים. הוא לא נפגע, כמו החברה הישראלית כולה, שמשקעה בתיסכול.

הערכים נשארו עמידים כפי שהיו בעבר. אם כי עתה ישנה התייחסות רבה יותר לנושא התהימה לצבא הקבע, הקבוץ נכון יותר לאפשר לחבריו להשאר בצבא, גם אחרי הסדיר.

לדעתו של שמעון, הנסיון של „רב בקיבוץ" אינו מספיק כדי לקבוע עמדה: „ישנם כיום רבנים במשקים הצעירים, אולם נסיונבו בשטח זה הוא דל ועדיין קשה לסכם אותו. אני חושב כי במשקים הותיקים ישנה עדיין התנגדות לקבל רב, וזה בעיקר בקרב המבוגרים. אישית אינני מחסידי הרעיון, אולם אני מוכן לנסות, אם כי לדעתי, הקונפליקט בין הסמכות ההלכתית והמשטר הדמוקרטי של הקבוצה מוכרח להתגשם באיזה מקום שהוא, וזאת בתנאי אחד, שהרב הוא רב והקבוצה היא קבוצה".

הנושא המרכזי שיש לעמוד עליו ביחים אלה בקיבוץ — אומר שמעון הקשר — הוא החינוך. אני חושב שהטיפוס של בית הספר העל יסודי בקיבוץ — וישנם שנים כאלו בקיבוצים הדתיים — בעיקרון הוא מוצדק, אבל יש מקום לשיפורים. הדבר הראשון הוא: העמקת לימודי היהדות בצורה רצינית, ומציאת דרך לסינטזה נכונה בין מדעי הטבע והדת. זה לא קל. הקיבוץ הדתי עומד בפני בעיות בנושא זה שעיקרית היא מחסור בכוח־אדם רציני בתחום החינוך.

— האם בעייה נוער מהנער מפרדי דת המוכן „להסיר את הכיפה" קיים גם בקיבוץ?

— משיב שמעון: אינני חושב שבעיה זו חורגת מהנורמה הכללית במדינה. אדרבא, במקרים רבים, מסתבר, כי בני קבוצים החיים בחו"ל, שומרים על זהות דתית הרבה יותר מאשר בקיבוץ. מסתבר להם, כי החיים בחוץ מחייבים אותם לשמור על ערכים דתיים בקפדנות רבה יותר, כי זה מעגן אותם בעולם הדת.

— מה מקומה של הישיבה בהודעה מ־קיבוץ?

— אומר שמעון: אנו שולחים תלמידים למשך חצי שנה לישיבה. ישנם גם כאלה הנכנסים לישיבה לתקופה של שנה, זאת לפני יציאתם לצבא, ובמידה שהם מעוניינים בכך. אבל אסור לשכוח שהישיבה היא מוסד חינוכי ולא אורח חיים.

הקבוץ הוא אורח חיים, ואם גם הישיבה תהפך לאורח־חיים, תהיה בעייה — אי אפשר לחיות בשני מקומות יחד.

על תרומתו של הקבוץ לחברה הישראלית אומר שמעון הקשר: „הקבוץ הדתי הוא מדגם חיובי בחברה, ובתור מידגם יכול לשמש כגורם חיובי, כגוף שלו יחסי עבודה תקינים, אם כי איננו מכוון באופן בלעדי רק להעלאת רמת החיים, אלא כדוגמא לקהילה דתית. הקבוץ הדתי עושה רבות בשטח הסוציאלי ובשטח ההתיישבותי. למשל בני המשקים הקימו גרעיני „עודד" בעיירה נתיבות ובמרכז „תושיה" אשר שם הם עושים רבות בשטח הסוציאלי. נעשית גם עבודה חשובה בעירה כמו יבנה ואני מניח כי אותו דבר עושים בני המשקים של עמק בית שאן. אבל יחד עם זאת אסור לשכוח שהקבוץ הוא בראש וראשונה גוף החייב לפרנס עצמו בכבוד מבלי להיות קשור בקרנות צבוריים.

גם בשעות ההפסקה נמשכו הוויכוחים והחלפת דעות באווירה חמה ולבבית

∴ פער בין הדורות

יש קיבוצים העומדים בפני בעיות כלכליות קשות, הפער בין הדורות גורם לכך שמצד אחד יש בו הרבה מאד מבוגרים ומצד שני הרבה ילדים, וחסר כוח אדם לעבודה שיחזיק הכל. תפקידו הראשון של הקיבוץ הוא לחיות, אבל יחד עם זאת „הוא ימלא, וממלא, שליחויות רבות במדינה ומחוצה לה למען העם.

אומר יעקב צור, מעין הנציב: „אין ספק שגם בתחום הרוחני דתי והחינוכי דתי, השפיעה מלחמת יום הכיפורים את השפעתה כפי שהשפיעה על נושאים אחרים. נאלצנו מחדש להבין את משנת הציונות אשר נחשבה באופן פשטני מדי בעיני רובנו, בצורה כאילו היא מבטיחה בטחון פיזי לעם ישראל בארץ־ישראל. הבינונו שמי שבחפש בטחון פיזי, ובזה בלבד רואה את הגשמתה של הציונות הרי שהמציאות טפחה על פניו. כמילא נאלץ לבדוק מחדש את ההנחות עליהן ביסס את קיומו.

יש להניח שנקודה זו הובלטה במיוחד ע"י חברים, בהם רבים שהשתתפו במלחמה, במפגשיהם עם בני נוער במל מיני ועדות וכינוסים. שם נתגלה שכנראה הוסגו של הקבוץ הדתי כחלק מהצבור הדתי, פולה על זה של הציבוריות הישראלית הרגילה כולל התנועה הקיבוצית אשר הוצאות הכלהכה ועקבותיה עירערו אצלם ככה כן ההסכמות של חיינו בארץ עד כדי הרהור וערעור בזכות קיומנו בארץ זו.

מכאן לא ניתן להסיק שהציבור הדתי בכלל, ואנו הקבוץ הדתי בפרט, לא עמדו בפני בעיות. וגם בצבורנו נשאלו שאלות. אבל, אין להניח שאצלנו היו הרהורים על עצם זכותנו בארץ. היו שאלות שנבעו מתוך ההרגשה הקשה של מאבק אין־סוף, של מלחמות וקורבנות. כמו־כן עמדנו בפני המבוכה של חוסר מנהיגים, הבולטת אצל הצבור הדתי. גם הקבוץ נקרע בין תפיסות שונות מהן עקרוניות ומהן אופרטיביות בקשר לעתיד הארץ, ההתנחלויות, ההתיישבות, החל מ־השתתפות פעילה בארגון ההתנחלויות במסגרת „גוש אמונים" עד להתנגדות חריפה של חלק מן הצבור שבקבוץ הדתי.

יש להבין: אין ויכוח לעצם זכותנו על הארץ כולה.

חילוקי הדעות נובעים מהדרך כיצד לקרב את השלום, יש הטוענים כי שווים מספר ויתורים תמורתו.

נושא ההתנחלות לא החל בקבוץ הדתי לאחר מלחמת יום הכיפורים. כבר לאחר מלחמת ששת הימים התחלנו בהתנחלויות. הקמנו את גוש עציון יעלינו על הרמה.

— האם החינוך בקיבוץ הוכיח את עצמו, בסיבההה האחרון של האומה?

נראה לי שבנינו עמדו במבחן המסגרות הקשות שהוטלו עליהם באירועים הקשים, הן כחיילים הן כאנשים והן כחברי קיבוץ דתי. כאיזוך כתעוררת מדי פעם השאלה האם עשינו די, והאם אין נדרשת רוויזיה בתחום החינוכי.

השאלה המתמקדת בעיקר ביחסו של הקבוץ

(סוף בעמוד 13)

סך כל המאזן

1972
1.325.144.176 ל"י

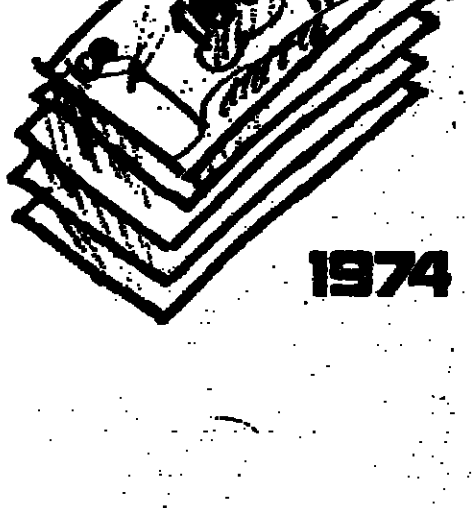
2.880.245.801 ל"י
1974

התקדם
גם
אתה
עם

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
הבנק השומר אמונים לכל אחד ואחד

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

• בשדה הרפואה והבריאות •

תזונה בעתות מצוקה כלכלית

„אפשר לקבל מן המזון את כל הדרוש בהוצאה כספית קטנה בהרבה מהרגיל" — כותב ת. מאירוב ב„איתנים" בטאון קופ"ח לעניני בריאות, בדברו על האפשרויות של סיפוק כל הצרכים התזונתיים על אף ההתייקרויות תוך בחינה של הרגלי הצריכה ושיקול כל הוצאה כספית על אוכל אם יש בה הכרח ואם היא מוצדקת מבחינה תזונתית.

הבעיה אינה כלכלית בלבד אלא גם חינוכית ודרוש מאמץ רב מאוד לשנות את פני הדברים במשפחה. הילדים הורגלו להיות צרכני „יוקרה" ולא קל לשנות את הרגליהם.

מי ימנה מספר לילדים — האוכלים רק לחמניות או פיתות במקום לחם ? — המסרבים לאכול לחם, שאינו בשיא טריותו ? — המסרבים לאכול פודינג המבושל בביה .וכן מוצרי־חלב רגילים והמתעקשים לאכול רק את המעדנים היקרים בטעם שוקולד וכו' ? — שאינם אוכלים ארוחת־בוקר בבית ואינם לוקחים כריך לבית־הספר, אלא קונים את ארוחת העשר שלהם בקיוסק ?

כמה כריכים ניתן להכין לילדים בכסף, שהם מבזבזים במזנון ? ואגב עקרת הבית, שאינה מספיקה להכין את הכריכים — חשוב שתדע כי אפשר להכינם מראש ולהקפיאם בשקיות פלסטיק.

נשים לב למוצר שאנו קונים : האם הוא חיוני ? האם האריזה הגדולה באמת זולה מן האריזה הקטנה האם אנו משלמים מחיר מופרז בעד אריזה נאה ו...נחוות מפוקפקת ? האם אין הוספות קטנות מייקרות את המוצר שלא לצורך ? דוגמאות אינן חסרות :

שמן בבקבוק פלסטיק — יקר ב[illegible] בבקבוק זכוכית (לכל ליטר שמן).

סוגי לבן ויוגורט בטעם פירות — יקרים ללא יחס לערכם התזונתי. אפשר להוסיף בבית ריבה ללבן במקום לשלם ליצרן העושה זאת. הוא הדין למעדני החלב המוכנים — הכנת פודינג, מוהליבי או משוקולד, בבית קלה מהליכה למכולת כדי לקנות אותם מעדנים (וכמה קל להכין מיונית בבית במקום לקנות אותה מוכנה ?).

חלה עם כמות קטנה של פרג, או שומשום, יקרה בהרבה מחלה ללא פרג. לשם מה הפרג, מה גם שכמותו בכל חלה זעומה כל־כך ?

כשקונים גבינה צהובה פרוסה בחבילה משלמים בעד האריזה ובעד עבודת הפריסה. כלום אי אפשר לפרוס את הגבינה בבית ?

לשם מה האבקות השונות להכנת משקה בטעם קקאו ?

בקמח תופח משלמים בעד האריזה הנאה ובעד העבודה, שהקמח נפה והוסיפו לו אבקת אפייה. במקום קמח תופח אפשר להשתמש בתערובת של חצי ק"ג קמח רגיל מנופה יחד עם כפית אחת של אבקת אפייה.

נשתמש בפחות סוכר ויהא זה טוב לכיס וטוב לבריאות.

נצרוך פחות מצרכים מוכנים ונאכל פחות מחוץ לבית. אנו משלמים בעד כל פעולת בישול והכנה הנעשית על־ידי יצרן או מסעדה. כמה כוסות קפה טוב ניתן לשתות בבית במחיר שמשלמים בעד ספל קפה אספרסו בחוץ ?

נחזור להשתמש בסיר־פלא במקום בתנור אפייה. הוא זול בהרבה. ניתן דעתנו לכך, שסוגי בשר שונים — ערכם התזונתי כמעט זהה. אין איפוא צורך בסוגי בשר יקרים. בשר קפוא, עוף, „הודו", דגים — כולם מכילים חלבון מלא ואין צורך לבחור דווקא את היקרים שבהם ; אגב, אל נקנה בשר שמן, גם אם הוא זול, כי ערכו התזונתי ירוד. ניתן להוסיף שומן במטבח במחיר זול יותר. אין לקנות בשר טחון מוכן, מהיותו עשוי מבשר, שמחירו זול לאין שיעור כשאינו טחון. אין לקנות נקניק, המבורגר מוכן וקבאב, שכן אין כל יחס בין מחירם לבין ערכם התזונתי הירוד. כדאי להשתמש בתחליף בשר מסויה, שהוא טוב במיוחד בתערובת עם בשר, או בתוך ירקות ממולאים. נלמד מהמטבח המזרחי, שבו מרבים להשתמש במנות המורכבות מקטניות ותבואות. כל אלה נותנים בתערובת חלבונים הדומים בערכם לאלה של הבשר. לדוגמה : בורגול או אורז עם עדשים, דייסה משעועית יבשה עם גריסים.

נשים לב, שחמאה, מרגרינה עם חלב ומרגרינה בלי חלב כמעט זהות בערכן התזונתי. ההבדל ביניהם הוא בטעם. אפילו הילד הקטן אינו זקוק לחמאה ויכול ל„הסתפק" במרגרינה.

החסכון מתחיל בפח האשפה. כל דבר שאנו משליכים — קודם שילמנו בעדו. העובר בבוקר ברחובה נדהם לראות את כמות הלחם, שמצאה לה מקום בפחי האשפה. הוא הדין לפסולת של ירקות רבים, שאפשר להשתמש בה להכנת מנות עיסות? ומרקים. אין צורך להשליך אפילו פרוסה אחת של לחם יבש. שיירי אוכל מבושל אפשר להקפיא ולהשתמש בהם בארוחה אחרת.

מתכונים זולים ומזינים

לחם : אפשר להכין מטעם טעים מאוד גם מלחם שחור או מלחם חי. את הלחם אפשר לחתוך לקוביות ולאפות אותן בתנור או בסיר־פלא. את הקוביות שומרים בקופסה ומגישים אותן כתוסף למרק במקום השקדים היקרים.

כופתאות לחם : 500 גרם (כשמונה פרוסות) לחם יבש, בצל קצוץ, פטרוזיליה קצוצה, שמן, שתי ביצים ותבלינים (פלפל שחור, אבקת מרק, כוסברה ועוד). את הלחם שורים במים וסוחטים היטב. את הבצל מטגנים בשמן עד היותו צהוב. מוסיפים את הלחם והכל בוחשים בכף עץ עד כיפים לבשל את התערובת עד שתדמה לבצק. מקררים ומוסיפים את הביצים, את הפטרוזיליה ואת התבלינים. מהתערובת זו אפשר לעשות כופתאות מבושלות במים ולהגישן במקום תפודים, או להשתמש בה כמילוי לירקות במקום אורז, כמילוי לעוף צלוי, כבסיס לכופתאות, או לקציצות מתחליף בשר מסויה, או כתוכן לחמין של שבת כשהתערובת צרורה בשקית מבד או מניחים אל ביצים או בקערית. אפשר גם להכין את התערובת בלי ביצים כלל ולהוסיף במקומן קמח מעורב במעט אבקת אפייה. במקרה זה יש לנסות תחילה כופתה קטנה במים רותחים.

עוגיות שוקולד : מרתיחים במשך 5־10 דקות כוס ומחצית הכוס סוכר יחד עם כוס מים וכפית דבש או גלוקוזה. מורידים מן האש ומוסיפים כוס אבקת קקאו רגילה ובוחשים היטב במטרפה כדי שלא יהיו גושים. מחזירים לאש קטנה ומרתיחים תוך כדי בחישה פעם אחת. מוסיפים מעט וניל ומעט רום. יוצקים ומכניסים למקרר. מוסיפים חלב קר או חם, כדי להכין משקה מזין לילדים.

חסה : את עלי החסה (והוא הערבית הארוכה) אפשר לבשל ולהכין מהם מאכלים כפי שעושים בהולנד ובבלגיה. בעלים הפנימיים משתמשים לסלט, ובעלים החיצוניים ובגבעול — לירק מבושל. אין צורך, שתישאר פסולת מראש החסה. את העלים חותכים לחתיכות גדולות ומבשלים במעט מים. כשהם רכים — מקצצים אותם ומכינים כמו תרד. מתבלים עם מעט בצל מטוגן ותבלינים.

אפשר גם להכינם בצורה זו : מטגנים מעט בצל בשמן ומוסיפים את עלי החסה החתוכים. מאדים בסיר מכוסה בתוספת תבלינים, כגון מוסקט ו/או שום מרוסק, וכן מעט מים לפי הצורך. כמחצית השעה לפני גמר הבישול אפשר להוסיף חתיכות תפודים. אפשר גם להוסיף עלי חסה חתוכים למרק ירקות ולירקות מעורבים : גזר, כרוב וקישואים. עלי חסה מתבשלים זמן רב יותר מתרד ואפשר להכינם בסיר לחץ. הם מתאימים במיוחד לחולי סוכרת.

נלמד להשתמש בפחות ביצים. הביצים יקרות ואפשר להכין מאכלים רבים בלעדיהן. המבוגרים שעלו בברית־המועצות לימדו אותנו, שאפשר להכין קציצות קלות וטעימות מבשר ודגים ללא תוספת ביצים, בתנאי שמערבבים ביסודיות רבה את תערובת הבשר והלחם.

כיצד לחסוך בבישול ?

טיפול נכון בשמן, כשמשתמשים בו לטיגון עמוק, עשוי להביא לחסכון רב במיצרך זה.

בראש ובראשונה יש להקפיד על כך, שהשמן לא יתחמם יתר על המידה — וכדבר הזה יקרה אם משאירים את סיר הטיגון על אש גדולה בלא לטגן. אם השמן מעלה עשן משמע שהוא התחמם יתר על המידה ויש לקררו מיד על־ידי הוספת מעט שמן קר.

בגמר הטיגון מניחים לפירורים שבשמן לשקוע ומעבירים את השמן אל כלי אחר בזהירות — כדי שלא יעבור גם המישקע. השמן יישמר בכלי סגור במקום אפל, רצוי במקרר.

בכל טיגון יש להוסיף שמן חדש רק כדי חמישית מן הכמות הכוללת. שמן לטיגון דגים ניתן לשמור בכלי מיוחד ולהשתמש בו למטרה זו בלבד.

דרך טובה מאוד לחסוך שמן היא כמובן ...צריכה מועטה של מזון מטוגן.

כדי לחסוך מיונית ובה בשעה לצרוך פחות קלוריות ראוי לנהוג כך : מרתיחים כוס מים ומסמיכים אותם בכף ומחצית הכף קורנפלור, כמו לפודינג. מקררים. כשהתערובת כמעט קרה מוסיפים אותה בהדרגה, תוך בחישה מתמדת במטרפה, או במיקסר, לכוס ומחצית הכוס מיונית מוכנה. בוחשים היטב ומוסיפים [illegible] וחרדל לפי הטעם.

פירות וירקות בעונתם זולים ומזינים יותר מאלה המופיעים בשוק שלא בעונתם.

אנו חיים בארץ הפרדים. עם זאת אין פרי הדר — וביחוד הלימון — זול כלל. הקליפה בפרי זה מן הדין שיהיה עניין של טעם ולא עניין של בריאות. שכן אין אנו זקוקים לו כמקור להוספת ויטמינים בתפריט. לסלטים, למשל, אפשר להסתפק בחומץ במקום לימון, לליפתנים ולרפרפות — בכלל לימון במקום לימון.

כשמשתמשים בכל־זאת בלימון בתבשיל יש לרחוץ תחילה היטב את הלימון ולגרד את קליפתו לפני סחיטתו. את הקליפה המגורדת שמים בצנצנת עם מעט סוכר. כך תישמר קליפה זו עד לשימוש בה בהכנת עוגה, למשל.

הכרובית היא ירק יקר מבחינת ריבוי הפסולת שבה. אפשר לבשלה יחד עם עליה ואת העלים לאכול כירק מבושל, או להכניסם למרק ירקות. אפשר גם להשתמש בהם ככל התבשיל המוכן בכרובית (מטוגן, בצורת פשטידה וכו').

עצמות למרק ניתן לבשל יותר מפעם אחת, אחרי בישול המרק שמים את העצמות בשקית פלסטיק ומאחסנים בתא ההקפאה. כשמבשלים את העצמות בפעם השנייה — ואפילו בשלישית — הן נותנות טעם טוב למרקי גריסים שונים. את העצמות יש לבשל באש קטנה או בסיר לחץ.

מחירן של עוגות קנויות רב לאין שיעור משל מאפה ביתי. כדי לנצל יותר את חום התנור ולהפחית את העבודה הכרוכה באפייה אפשר לאפות כמות כפולה של עוגות ולהקפיא חלק מהן.

אפשר לאפות בפחות ביצים (ראה מתכונים לבישול ולאפייה ללא ביצים — איתנים 74/10/314), שהן יקרות, כידוע. יש גם תחליף לביצים מקמח סויה, שהוא זול מהן בהרבה. כפית מלאה של אבקה זו היא תחליף לביצה אחת. ניתן להחליף בתמצות עד מחצית כמות הביצים — באבקה. לפי שעה ניתן להשיגה רק בחנויות הטבעוניים.

למותר להדגיש, שרצוי להגביל את כמות העוגות בתפריט הן מפאת ריבוי הצריכה של הסוכר והן ...מטעמי בריאות.

כמה אמצעים לחסכון באנרגיה :

שימוש בסיר פלא, או במחבת ספלון, במקום תנור וגריל. המשתמש בתנור אפייה — אל ידליקו לכמויות מזון קטנות ורצוי לנצלו לכמה מאכלים בעת ובעונה אחת, או בזה אחר זה.

התאמת גודל הלהבה לגודל הסיר : קוטר הלהבה צריך להיות קטן מקוטר הסיר. אם גדול קוטר הלהבה מקוטר הסיר — יתחמם האוויר ולא האוכל. ברגע שהמאכל רותח — יש להקטין את הלהבה ככל האפשר, כך שהמאכל יישאר במצב רתיחה. אש גדולה אינה מחישה את תהליך הבישול אחרי נקודת הרתיחה.

בישול כמויות גדולות יותר והקפאת חלק מן המזון לארוחה אחרת (כנאמר לעיל לגבי אפיית עוגות).

שימוש בסיר לחץ.

הרתחת כמות מדויקת של מים להכנת תה או קפה, או יציקת המים החמים לתרמוס והימנעות מהרתחת מים „חדשים" לפני כל שתייה.

שימוש נכון במקרר

שימוש נכון בתא ההקפאה של מקרר עשוי להביא לחסכון רב בכסף ובעבודה ואף לגיוון התפריט.

בתא ההקפאה אפשר להקפיא אוכל מבושל ובלתי מבושל, דברי מאפה, בשר, גבינה לבנה ועוד. אוכל מבושל, שהיה מוקפא, יש להרתיח ולהשתמש בו תוך זמן קצר. אין להקפיא שנית שאריות של אוכל, שכבר היה מוקפא. אין זה רצוי בהחלט להקפיא חתיכות גדולות של דג או בשר, להפשירן בשלמותן, להוריד כמה מנות ולהקפיא שנית. מוטב להקפיא את המזון במנות קטנות. לטיפול בבשר ובדגים אפשר לקנות סכין־מסור מיוחד, שבאמצעותו ניתן להוריד נתחים מבשר קפוא בלא להפשירם.

לצורך הביצוע אני מציע לקנות שקיות פלסטיק (ניילון) קטנות בחבילות של מאה יחידות. אין להשתמש בשקיות אלו פעם שנייה.

בשר — אפשר להקפיאו מבושל או חי. אפשר גם להכין בשר טחון עם חומרי הטעם, להתקין ממנו קציצות שטוחות ולהקפיאן כשהן מוכנות לבישול. בשר מבושל יש להקפיא כשהוא פרוס למנות יחד עם הרוטב, או יבש.

גבינה — גבינה לבנה רזה אפשר להקפיא בתוך קופסת הפלסטיק. אחרי ההפשרה תהיה הגבינה פריכה יותר.

דברי מאפה — לחם, לחמניות, פיתות, עוגות שמרים ועוגות יבשות אחרות בלי קרם ניתנים להקפאה. אין צורך לחמם אחרי ההפשרה. את הלחם רצוי לפרוס לפני ההקפאה.

בצק פריך אפשר להקפיא כשאינו אפוי (נאמר לי, שגם בצק שמרים בלתי־אפוי ניתן להקפאה, אך לא ניסיתי זאת, כדרכי לגבי כל נוהג שאני ממליץ עליו).

חלב — חלב בשקיות ניתן היטב להקפאה. יש להביא בחשבון, שהחלב והגבינה מפשירים לאט. השינוי בערך התזונתי עקב ההקפאה אינו משמעותי.

מקרוני ואטריות — אפשר להקפיא אחרי הבישול. הוא הדין לאורז ולפתיתים מבושלים.

קטניות — קטניות יבשות, שבישולן נמשך זמן רב, אפשר לבשל בכמות כפולה ולהקפיא. חמין של שבת אפשר לבשל בכמות גדולה יותר ולהקפיא בשקית הניתנת להרתחה (קוקי). בשבת שלאחר מכן יש רק לקחת את השקית מתא ההקפאה עם החמין שבה ולהכניס לסיר מים רותחים כדי שיתחמם היטב.

פשטידות מאטריות, מאורז וכו' ניתנות היטב להקפאה. אפשר לחממן כמו את החמין (ראה לעיל).

קציץ בשר (קלופס) אפשר להקפיא בשלמותו, או בפרוסות. את הפרוס זה אפשר לחמם על־ידי טיגון או גריל, בקצת רוטב.

רוטב בשר אפשר להכין בכמויות גדולות יותר. אני מציע להקפיא את הרוטב במגש של קוביות קרח, להוציא את קוביות הרוטב אחרי ההקפאה ולאחסן את כולן בשקית פלסטיק בתא ההקפאה. כך אפשר להוציא מנת רוטב בכל שעת צורך.

מרק — אפשר לבשל מרק מרוכז במעט מים, להקפיא בשקיות פלסטיק ובשעת הצורך להוסיפם למים רותחים בלי להפשירם תחילה. בצורה זו אפשר להקפיא את כל סוגי המרק.

*

קשה לומר בדיוק כמה זמן אפשר לשמור מזון קפוא. מכל מקום רצוי שלא יהיה זה יותר מ־4 עד 6 שבועות. ככל שהמזון מכיל יותר שומן הוא עלול לאבד את טעמו הערב מחמת ההקפאה. יש להקפיא רק מזון טרי וסמוך לשעת הכנתו. כשקונים מזון קפוא יש להקפיד, שיהיה קפוא ומוצק. אין לקנות מזון קפוא כשהוא מופשר אפילו מעט.

החבר שואל - קופ"ח עונה

ד. פ. מקריית־אונו שואלת :

אני ובעלי עובדים ומבוטחים בקופת־חולים, בחברות מליאה. את המיסים מנכים לנו במקום העבודה. יצאתי עתה לחופשת לידה. ובכוונתי לא אחזור לעבודה. איך אוכל לשמור על חברותי המליאה בקופת־חולים. והאם עלי לשלם מס־אחיד מהמענק שאני מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי.

תשובה :

חברה נשואה הפסיקה לעבוד מחמת חופשת לידה, ורוצה להבטיח לעצמה את המשך הביטוח בקופת־חולים, משלמת מס־אחיד בתקופה שהיא מקבלת מענק מהמוסד לביטוח לאומי בהתאם לסכום שהיא מקבלת. לאחר קבלת המענק היא רשאית להמשיך בחברות־עצמית במשך שנה אחת. בתקופה זו היא משלמת מס־אחיד לפי דרגה מיוחדת בתוספת השלמה לביטוח המשפחתי. בתום השנה אם אינה עובדת, אין אפשרות לשמור על חברות עצמית, אולם היא (כולל ילדיה) זכאית ליהנות מכל שירותי קופת־חולים לפי ביטוח משפחתי וותקה בקופת־חולים נחשב מאז ראשית חברותה בקופת־חולים.

ז. ה. מראשון לציון שואל :

ברצוני לשאול, הייתי מבוטח בקופת־חולים במסגרת הנוער העובד, עכשיו בהגיעי לגיל 18 הנני רוצה להמשיך בחברותי בקופת־חולים, האם ייחשב לי הוותק הקודם.

תשובה :

נער עובד אשר היה לחבר בקופת־חולים בבלאות לו 18 שנים זכאי לכל סוגי העזרה ללא המתנה. כלומר חברותו בקופת־חולים נחשבת מאז ראשית ביטוחו (באמצעות נוער העובד). מן הראוי לציין, שעל אף האמור, בשנה הראשונה לחברותו (בהסתדרות) הוא משלם מס־אחיד בהנחה של 20% כדין כל חבר חדש.

החו' ח. נ. מת"א שואלת :

הנני חברה בקופת־חולים זה חודש ימים. בבדיקה שיגרתית במרפאה התברר שעלי לעבור ניתוח כיס המרה ונקבע לי מקום בבי"ח בילינסון.

הנני בארץ בס"ה כשנה אחת ועדיין אינני מסודרת מבחינה כלכלית, ברצוני לדעת אם תוכלו לעזור לי שלא אצטרך לשלם עבור הניתוח, כי כפי שידוע לי עניין כזה עולה אלפי לירות, הוצאה שאינני יכולה לעמוד בה.

תשובה :

זכאים לעזרה בקופת־חולים החייבים בתשלום בעד אישפוז מכל סיבה שהיא משלמים בבתי־חולים של הקופה רק דמי האישפוז לפי התעריף, תמורת התשלום האמור מקבלים את כל שירותי בית־החולים. כמו"כ : אישפוז, בדיקות מעבדה ורנטגן, תרופות, הקרנות וגם ניתוחים וכ"וכ"ב. בלי כל תשלום נוסף.

במקרה החברה ח. נ., כפי שבררנו, מבוטחת בביטוח כהמשך לביטוח של הסוכנות בתור עולה חדשה, היא זכאית לאישפוז לפי 18.— ל"י ליום, סכום נמוך יחסית, ותזכה לכל השירותים הטיפוליים כאמור, ללא תשלום נוסף.

החו' מ. ה. מקרית אונו שואל :

מגיל 5 הייתי מבוטח בקופת־חולים בביטוח מלא באמצעות הורי. לפני כ־10 חודשים הגעתי לגיל 18 ולא ידעתי שעלי לסדר חברות עצמית, כי עוד המשכתי ללמוד בתיכון. לא מזמן כשהלכתי לסדר החברות נאמר לי, שהביטוח הקודם נפסק והנני נחשב לחבר חדש. ברצוני לדעת אם תוכלו לעזור לי בגלל טעות קטנה שלא ילך לי לאיבוד הביטוח שהיה לי בזכות הורי.

תשובה :

אמנם לפי הוראות קופת־חולים ולשכת המס נער/ה שמגיעים לגיל 18 והיו מבוטחים באמצעות הוריהם חייבים לעבור לחברה עצמית. ואם לא עשו כן בפרק זמן של 6 חודשים (מיום הגיעם לגיל 18) נפסקת חברותם הקודמת.

עם זאת, בהתחשב בנסיבות המקרה הודתה המחלקה לזכויות החברים — בהתאם לסמכויותיה — לאפשר לח' מ. ה. המשך ביטוח בתנאי שישלם תשלום מינימלי של 5.— ל"י לחודש בעד תקופת הפיגור בתשלומים.

טיפול מיוחד בפגים ובילודים יקטין את התמותה בקרבם

טיפול מיוחד ונמרץ בפגים ובילודים הקטין ללא ספק את התמותה בהם. נראה, שקיימת גם ירידה ניכרת בהופעת סימני פגיעה במערכת העצבים המרכזית ביילודים הנותרים בחיים, ובמיוחד בפגים הקטנים ביותר. למסקנה זו מגיע ד"ר פ. ריידנר. מהיחידה לילודים מחלקת הילדים בבי"ח „ביילינסון" ובי"הס לרפואה של אוניברסיטת ת"א במחקר המתפרסם בשנתון הרפואי של קופ"ח הכללית.

במשך 15 השנים האחרונות חלו שינויים ניכרים בטיפול בפגים וביילודים חולים. שינויים אלה נגרמו על־ידי סיבות שונות. העיקרית שבהן היתה ההסברה ידע קליני וטכנולוגי מבוקר, על סמך עבודות שהחלו בסוף שנות ה־50 ונמשכו עד הזמן האחרון. עבודות אלו הביאו לשינוי קיצוני במושגים שרווחו בטיפול ביילודים. בין הגורמים האחרים יש למנות הופעת שיטות שאיפשרו מדידת ערכים ביוכימיים שונים בשיטות אולטרא־מיקרו, וכן הופעת מכשור אלקטרוני מתוחכם, שאיפשר מעקב רצוף אחרי פעולות העובר והיילוד החולה.

גילוי מוקדם של עובר או יילוד הנתונים בסכנה ויצירת מרכזים מיוחדים לטיפול באם וביילוד בזמן הלידה ולאחריה הביאו לירידה ניכרת בתחלואה ובתמותה בתקופה הפרינטלית.

אחת התרומות הקליניות החשובות של תקופה זו היתה ההכרה בקיומן של קבוצות שונות של יילודים. אבחון נכון אינו אפשרי אלא אם כן מייחסים את המשקל לגיל ההריון. שינויים במשקלו של העובר במשך ההריון יכולים להגרם ע"י סיבות רבות. לאבחנת ההפרעות בתזונת עובר במשך ההריון נודעת השפעה מיידית על הטיפול באם בזמן ההריון הלידה, וביילוד לאחר הלידה. מעקב אחר הפרשת האסטריול בשתן האם במשך היממה, מהווה סימן חשוב במיוחד לגבי הצורך להתערבות בהריונות מסובכים.

בעזרת בדיקות היסטולוגיות וביוכימיות של מי השפיר ושימוש בגלים על־קוליים, צילומי רנטגן ושיטות אחרות, אפשר לקבוע את גיל ההריון במידה רבה של דיוק עוד לפני הלידה. כן ניתן למנוע לידות מוקדמות של פגים. או לגרום ללידה מוקדמת של יילודים. אשר התפתחותם מחוץ לרחם עשויה להיות טובה יותר, כגון העובר הסובל מתת־תזונה תוך רחמית קשה, או עובר של אם חולת סכרת.

השימוש במדדים ביוכימיים וביופיסיים בזמן הלידה יכול להביא לאיבחון מוקדם של מצוקת העובר ולמניעת התחלואה והתמותה הפרינטלית הגבוהות הקשורות למצב זה ע"י החלטה נבונה על הזמן והצורה לסיום תהליך הלידה. טיפול מוקדם בתינוקות הנולדים בתשניק והכרה מוקדמת של היילוד בעל הסיכון הגבוה, מצריכה שיתוף פעולה הדוק בין המיילד לרופא היילודים.

חשיבות הבדיקה המוקדמת

בדיקה מוקדמת ככל האפשר של היילוד ע"י רופא היילודים היכה בעלת חשיבות ראשונית. בבדיקה זו נקבע גיל ההריון של היילוד הן לפי תאריך הווסת האחרון והן לפי הסימנים הקליניים. סיווגו הנכון של היילוד כבעל משקל מתאים לגיל ההריון, או כבעל משקל קטן או גדול לגיל ההריון, וקביעה נכונה של משך ההריון כקצר מהרגיל או ארוך מהרגיל יכולה בפני עצמה לעזור באיבחון מוקדם של בעיות האופייניות לכל קבוצה ומניעת הסיבוכים הנובעים מהן. היילודים בעלי משקל לידה נמוך, בין אם שייכים לקבוצת הפגים, שמשקלם מתאים לגיל ההריון או לקבוצת היילודים שמשקלם קטן לגיל ההריון, עלולים לעמוד בפני בעיות קליניות דומות, אך מאטיולוגיה שונה.

יילודים הנחשבים לבעלי סיכון גבוה יש להעביר ליחידות מעבר ובמקרה הצורך ליחידה לטיפול מיוחד או נמרץ ביילודים.

מה הן אותן יחידות לטיפול מיוחד או לטיפול נמרץ ? עד לשנות החמישים המאוחרות היו הפגים מועברים לפגיות שבהן הם הוחזקו בתוך אינקובטורים, תוך שימת דגש על תנאים סטריליים למניעת זיהומים. עקב כך הופחתו למינימום ביקורי רופאים, מבקרים והורים אצל הפגים. הנוהג היה להרעיב את הילדים למשך יומיים שלושה ולהמעיט במגע איתם ככל האפשר.

בסוף שנות החמישים הוכרו מספר עובדות יסוד אשר הביאו לשינויים ניכרים בטיפול בפגים : הוכח שהגבלת הטיפול במזון הביאה להגדלת התמותה הפרינטלית, שהשימוש בתרופות ממשפחת הסולפא בצהבת היילוד גורם לקרניקטרוס, וכן שמירת בלתי נכונה של חום הגוף גרמה להגדלת התמותה. התברר שהטיפול בפגים מצריך שינוי ניכר. הונהג מעקב אחרי ערכים ביוכימיים שונים וריכוז הגלוקוז בדם, המאזן החומצי־בסיסי, רמת הסידן, הלחץ החלקי של החמצן בדם והפכו לשיגרה. כמו כן הונהג הטיפול המוקדם בהזלפת נוזלים. כל אלה עזרו להמחיש את הצורך שיילודים זקוקים לטיפול מיוחד.

הצלחת השימוש בציוד מסובך כגון מכשירי הנשמה במקרים קשים של מצוקת נשימה, הגדילה הצורך ביחידות מיוחדות בעלות ציוד מתאים ומאויישות על־ידי צוות מאומן היטב. כך הועברו יותר ויותר ילדים ליחידות לטיפול נמרץ והתקבלה הדעה שטיפול זה חייב להעשות במרכזים אזוריים. כיום מועברים פגים קטנים או יילודים חולים למרכזים כאלה באמבולנס עם אינקובטורים חדישים ניידים ומלווים ברופא ואחות המסוגלים לטפל בהם בזמן ההעברה.

יחידות לטיפול נמרץ

מרכזים אלה דורשים יחס גבוה מאוד של מספר האחיות והרופאים למספר החולים. במספר יחידות לטיפול נמרץ בארה"ב היחס הוא אחות למשמרת ליילוד, ובמרבית היחידות היחס הוא אחות למשמרת לשני יילודים. לעתים קרובות נשאלת השאלה אם ההוצאות הגבוהות הכרוכות בהחזקת היחידות מוצדקות ואם הטיפול הנמרץ תורם לריבוי מספר המפגרים או ניזוקי הנפש.

במספר מרכזים הוכח כי אם הוקמה התמותה הפרינטלית [illegible] ניכרת. בביה"ח ע"ש המלכה [illegible], מונטריאול, קנדה, שבו [illegible] בת יחידה לטיפול נמרץ ביילודים למעלה מ־10 שנים, ירדה התמותה הפרינטלית של יילודים שמשקלם מעל 1000 גר' מ־22.6 לאלף ב־1958 ל־12.0 לאלף ב־1970. התמותה הפרינטלית במשקל [illegible] קטנה בצורה משמעותית באותם [illegible] אשר בהם קיימת האפשרות טיפול נמרץ.

מספר עבודות שהופיעו בשנים האחרונות מצביעות על שיפור בגורלם של הפגים הקטנים מ־1500 גר'. בעבודות קודמות סקרו לידות מסוף שנות הא[illegible] והחילת שנות החמישים, הראו מעקב אחר גבוה מאוד של [illegible] עם סטיות במערכת העצבים [illegible] כזית — עד 68% במספר [illegible] בעבודות מאוחרות יותר נראה [illegible] בולט בקבוצה דומה של [illegible] דים.

במחקר דווח על התפתחות [illegible] פגים במשקל 1500 גר' ולמטה שנותרו בחיים בין השנים [illegible] 1966 וטופלו ביחידה לטיפול [illegible] ב־86.7% היתה התפתחות [illegible] 7.4% הראו התפתחות גבולית ו־5.9% היתה התוצאה [illegible] ספק.

למרות שטיפול נמרץ לא שינה שיעור התמותה ביילודים ש[illegible] בלידה הוא פחות מ־1000 גר', [illegible] מחקר כי מתוך 20 יילודים [illegible] שנים בלבד הראו התפתחות תקינה לאחר 5 שנים. כמו כן [illegible] ירידה ניכרת בשכיחות שיתוק [illegible] בקבוצות המשקל הנמוך במספר [illegible] בעשור האחרון.

במחקר אחר דיווחו על גורל 35 תינוקות עם תסמונת מצוקה [illegible] נשימה. אשר 21 מהם נזקקו [illegible] מה. במעקב של 6 שנים לפחות [illegible] צאה רמת ההתפתחות [illegible] התינוקות חולים אלה בתחום ה[illegible] אמנם הופיעו סיבוכים הכרוכים [illegible] טות הטיפול כגון אינטובציה [illegible] כת, הנשמה בלחץ חיובי [illegible] ריכוז חמצן גבוה [illegible] סיבוכים כללו פיברוסיס של ה[illegible] דיספלזיה על הריאה, ויתכן [illegible] במרכזים אלה יש [illegible] יותר של זיהומים ובמיוחד [illegible] דומונס, קלבסיאלה [illegible] אחרים.

התרומה הבולטת ביותר של [illegible] שור הבא לטיפול ביילודים : להיות [illegible] מוקדם של העובר [illegible] הסיכון הגבוה, הבאתו לאזור [illegible] במרכזים רפואיים גדולים [illegible] צעים מתאימים לטיפול מיוחד [illegible] לעובר ולילוד. רק שיתוף [illegible] הדוק בין הרופא המיילד ל[illegible] יילודים יביאו להגדלת סיכו[illegible] ואם ללידת תינוק חי, העתיד [illegible] חיים תקינים ומלאים.

נוהלי כשרות ודת בקופת חולים

קופת חולים — כמוסד כללי, המקיף את כל העם בישראל — קבעה לעצמה עיקרון, שלפיו האוכל המוגש במוסדותיה חייב להיות כשר וראוי לאכילה לכל חבריה, גם שומרי הכשרות. מתוך רצון לדאוג לכל החברים מקפידה קופת חולים על כשרות האוכל המוגש בכל מוסדותיה, חבר, שומר כשרות, אינו עלול להיכשל שם באכילת אוכל בלתי־כשר. יסוד זה נשמר בכל מוסדות קופת חולים — קובעת חוברת על נוהלי כשרות ודת שהוצאה ע"י המחלקה לדת וכשרות בקופ"ח.

מרכז קופת חולים אחראי לכשרות במוסדותיו, כשם שהוא אחראי לכל יתר הפעולות הרפואיות והארגוניות הנעשות בתחומיה. במרכז קופת־חולים פועלת מחלקה לדת ולכשרות, שאחד מחברי המרכז י. אליאש, ממונה עליה.

מנהל מחלקת הכשרות, י. דורינג, אחראי לאירגון סידורי הכשרות בכל מוסדות קופת חולים. לידו פועלים מפקחי כשרות ארציים. מנהל המחלקה כפוף לחבר מרכז קופת חולים, הקובע את העקרונות ואת קווי היסוד של עבודת המחלקה. מנהל המחלקה ממונה על מפקחי הכשרות ועל [illegible] עבודתם ועוקב אחרי פעולתם. הוא קובע, בתיאום עם המפקח, תוכניות עבודה שבועית. לפי התוכנית החודשית, שבידו, ורשאי לשנותה בהתאם לצרכים. התוכנית השבועית תפרט את ימי הביקור בכל מוסד. אם ימצא המפקח צורך לשנות מן התוכנית שנקבעה לו, עליו להודיע על כך עם מנהל המחלקה.

מחלקת הכשרות של מרכז קופת חולים עומדת בקשר תמידי עם הרבנים המקומיים בישובים, שבתחומיהם נמצאים המוסדות השונים. הוראות הרבנים הן הקובעות בכל ענייני ההלכה, והמחלקה מטפלת בהם רק מבחינה אירגונית־אדמיניסטרטיבית.

כשרות מיצרכים

יש להקפיד על כך, שכל המיצרכים המיועדים למטבחים יקנו באמצעות המחלקה למשק וציוד — כבד יובטחו הן טיבם והן כשרותם. יש להקפיד על כשרותם של מיצרכי המזון. יש לוודא את כשרותו של ספק הבשר (בשר בקר, עוף, בשר תרנגול הודו, לשון ומוצרי בשר).

מחלקת הכשרות היא המוסמכת לקבוע את כשרותו של הבשר, ועל כל מוסד לקבל את אישורה בטרם יפנה לספק־בשר חדש. הוא הדין למיצרכים אחרים, כגון: גבינה ואבקות שונות, שיש בהם משום חשש של אי־כשרות.

אכילת תולעים מזיקה לבריאות והתורה אוסרת אותה באיסור חמור. יש איפוא להבטיח שלא יימצאו תולעים במיצרכים. סולת, קמח וקוקר יש לבדוק בדיקה יסודית לפני כל שימוש.

עלי חסה, עלי כרוב ועלים אחרים טעונים בדיקה לתולעים. אפילו נבדקו הירקות ונמצאו נקיים מתולעים, יש לרחצם ולשטפם היטב פעם ופעמיים, כדי להבטיח הרחקת כל התולעים.

הוא הדין לפירות וירקות; יש להקפיד הקפדה יתירה ולהרחיק מהם את כל החלקים המתולעים.

דגי קרפיון לוקים בתולעים בתקופות מסויימות. יש לערוך בדיקה מדוקדקת ולהרחיק את כל התולעים על ידי פעולה מתאימה.

אנו סומכים על מנהלת המטבח, היודעת פרק בהלכה זו, שתעשה את המוטל עליה למען הרחקת תולעים מן האוכל המוגש.

מצוות התלויות בארץ

התורה צותה לנו להפריש תרומות ומעשרות מפרי הארץ. רבות הלכות לתרומות ומעשרות. פירות שגדלו בארץ ישראל (כולל תבואה וירקות), שלא הופרשו מהם תרומות ומעשרות, נקראים „טבל", ואלה שספק אם הופרשו מהם התרומות והמעשרות — נקראים „דמאי". מאלו ומאלו אסור לאכול עד שיפרישו מהם תרומות ומעשרות. אם מפרישים מדמאי, אין מברכים. אם מפרישים מטבל ודאי — מברכים.

מה שהופרש להיות תרומה ותרומת מעשר אסור באכילה. אין לזרוק אותו דרך בזיון אלא גונזים אותו כשהוא עטוף — דרך כבוד.

הספק או עובד הממונה על ידו הוא המבצע את הפרשת התרומות והמעשרות.

בעיית הערלה אף היא בעייה חמורה. לפי התורה אין לאכול מפירות האילן בשלוש השנים הראשונות מהיותם אסורים אז בהנאה. בשנה הרביעית יש לפדות את הפירות. כדי להימנע מאכילת ערלה נוהגים מוסדות קופת חולים לקנות את הפירות מ„תנובה" או מספק אחר, הנמצא בפיקוח הרבנות הראשית.

הלש עיסה מחמשת מיני דגן כדי לאפות אותה, חייב להפריש ממנה חלה, אם יש בה קמח כשעור. השעור החייב בחלה הוא יותר מקילו ומחצה. ויש אומרים קילו ורבע. לפיכך מפרישים חלה בקילו ורבע בלא ברכה, ואין מברכים אלא אם יש שם 1680 גרם קמח דגן (קמח של [illegible] של אורז ושל הירס אינו בכלל קמח דגן). את החלה המופרשת שורפים באש או גונזים אותה דרך כבוד.

סימון כלי אוכל

קיים סימון אחיד בכל מוסדות קופת חולים, כדי להבדיל בין כלי חלב לכלי בשר ולכלים סתמיים. לפי ההוראות, שנקבעו בשיתוף עם המחלקה לפיקוח על המשק בבתי־חולים ובבתי הבראה—מסומנים כלי הבשר במטבחים בנקב ובטבעת, כלי החלב מסומנים בצבע כחול, וכלים סתמיים ללא סימן. צלחות לבנות עם סמל אדום של קופת חולים הן סימן לבשר, צלחות כחולות או לבנות עם סמל של קופת חולים בכחול — סימן לחלב.

הסכו"ם הישן, שאינו אחיד, מסומן כך : המנוקב — בשרי; שאינו מנוקב — חלבי. במוסדות מסויימים — ניכר הסכו"ם לפי גודלו: הגדול בשרי והקטן חלבי.

כלי המטבח וכלי האוכל של כל מוסד ממוסדות קופת חולים אינם ניתנים להשאלה מחוץ למוסד. כלים אלה חייבים להימצא תמיד תחת פיקוח המפקח על הכשרות.

אין להשתמש בכלי המטבח ובכלי האוכל של מוסד ממוסדות קופת חולים בתקופת היותו סגור, אלא באישורה המוקדם של מחלקת הכשרות.

בכל מוסד צריכים להימצא לפחות שני עובדים אחראים להכשרת בשר, שסיימו קורס מתאים. האחראים להכשרת הבשר נבחרים על ידי המפקח על הכשרות, בתיאום עם הנהלת המוסד.

אם קונים בשר מוכשר יש להקפיד על כך שיהיה כתוב עליו בפרוש : הומלח והודח כדין בהשגחת הרבנות; המלה „כשר" והכשר רגיל מעידים על כשרות הבשר, שנשחט כדין.

בצליית כבד יש לדעת על מה להקפיד. כל עניין הכשרות עלול להיפגם אם תיעשה צליית הכבד שלא כהלכה. מן הנכון, שהממונה על הכשרת הבשר ילמד גם את מלאכת צליית הכבד ויהיה אחראי לה. כדי להקל מלאכה זו מן הראוי להתייעץ קודם הצלייה עם הטבח על צורת החיתוך שהוא מעוניין בה.

השבת בבתי ההבראה ובבתי החולים וסדרי יום הכפורים

אחד מיסודותיה של הכשרות הוא הקפדה על שמירת השבת במטבחים. כל תבשילי השבת חייבים להיות מבושלים לפני כניסת השבת.

אוכל שנתבשל בערב שבת ונמצא במקרר, מותר לחממו בשבת בתנור חשמלי, שהופעל לפני כניסת השבת והועמד על פזה אחת, בתנאי שלא תוחלף הפזה ולא יכובה התנור לפני צאת השבת, או שהותקן שעון המדליק ומכבה באופן אוטומטי.

במטבח המופעל על ידי קיטור יש לחמם את סירי האוכל על ידי הכנסתם לסירים או לאמבטיות הקיטור לפני שהופעל הקיטור, בתנאי שקיימת הפעלה אוטומטית.

יש להכין בערב שבת סיר בשרי עם מים חמים, כדי לחמם בו את מרק הבשר.

יש להכין בערב שבת סיר חלבי עם מים רותחים, כדי לחמם בו את החלב והקפה.

מן הנכון והראוי להכין קפה בערב שבת ולהשאירו על פזה אחת, כדי שלא יתאדה או להשתמש בקפה נמס ולהשתמש בחלב מרוכז כי כמות חלב מעטה לא תקרר את הקפה.

ביצים שנועדו לאכילה בשבת, תבושלנה לפני כניסת השבת. לקראת האכילה יש לצקת עליהן מים חמים, כדי לחממן.

דודים מצויים בכל המוסדות. את המים יש להרתיח לפני כניסת השבת ולהשאירם רק על פזה אחת — כדי שלא יבואו לידי רתיחה והתאדות ועם זאת ישמרו החום. או להתקין תרמוסטט מתאים. יש לדאוג לדודים בכמות שתספיק להרתחת כל כמות התה הדרושה לפני כניסת השבת, כדי שלא יעמדו לפני הצורך להרתיח מים נוספים בשבת.

חיתוך הלחם בשבת במכונה המקובלת במוסדות קופת חולים — אסור. יש איפוא להכין לחם חתוך לפני כניסת השבת ולשימו בצורה מסודרה, בשקיות ניילון, כדי לשמור על טריותו.

גבינה קשה יש לחתוך בסכין או במכונת יד.

שטיפת כלים בשבת יש לעשות בעבודת ידיים ולא במכונה המדיחה, אלא אם יש במכונה מתקן מיוחד לשבת.

אוכל לאורחים מגישים בשבת רק אם הוכן בשבילם לפני כניסת השבת.

העישון במטבח ובחדר האוכל אסור במוסדות קופת חולים בכל ימות השבוע — ועל אחת כמה וכמה ביום השבת. העישון של עובדי המטבח בשבת פוגע בחלק מן המחלימים או המבריאים, ומעמיד בספק את כשרות האוכל המוכן על ידיהם.

בכמה מבתי החולים התעוררו בעיות שמירת השבת לגבי הבישול לחולים ולפרסונל העובד בשבתות. כדי לחזק את שמירת השבת גם במטבחי בתי החולים יצא חוזר משם יו"ר מרכז קופת חולים, הח' אשר ידלין, נאמר בו כלהלן:

אבקשכם לעשות הכל, שהעבודות הנ"ל יבוצעו לפני כניסת השבת. זה ישרת את מנוחת השבת של העובדים וימנע פגיעה ברגשות אנשים דתיים. האמור, כמובן, שהסדרים אלה לא יפגעו בבריאות החולים.

סוכם, כי מחלקת הכשרות תתאם הצעותיה בבדון עם המחלקה לתזונה ומשק, ותדאג לביצוע שינויים אפשריים עם כל מוסד בנפרד.

בהתאם לחוזר זה ביקרו נציגי שתי המחלקות בכל בתי החולים של קופת חולים וסיכמו את הסיכום דלהלן:

בכמה בתי חולים נעשות בשבת עבודות שאין לעשותן; הדבר נובע מחוסר הרגשת השבת בקרב העובדים. יש צורך בהסברה מתאימה מתמדת, למען החדרת הכרת חשיבות השבת בקרב העובדים.

ברוב בתי החולים הבישול העיקרי אינו נעשה בשבת, מה שאין כן כמה פעולות שוליות של בישול. יש להסדיר, שגם פעולות אלו לא תיעשינה בשבת פרט לדברים הכרחיים. הוועדה קובעת, שאין הכרח לבשל בשבת בשר, מרק וכל התוספות לכריך, בתנאי שיהיו סידורי קירור מתאימים.

את הירקות, כתוספת לבשר, יש לבשל בערב שבת. במקומות שבהם אין קירור מספיק, יש להסתפק בקופסאות שימורים.

על כל בתי החולים להכין חלות ולחם פרוס לשבת. ואם אין באפייה המספקת לחם פרוס — יפרוס הטבח את הלחם ואת החלות ביום שישי ויארזם בשקיות ניילון, כדי לשמור על טריותם.

את הביצים לפרסונל יש לבשל בערב שבת ולהכינן בשבת במים חמים. מים רותחים: יש למלא את הדודים ולהרתיחם בערב שבת בכמות שתספיק לכל השבת.

כדי למנוע בישול קפה בשבת יש להשתמש בקפה נמס.

אין לתת בשבת דייסה לפרסונל, אלא תחליף בלתי מבושל.

מכיוון שמבחינה הבריאותית צריך האוכל המוחמם בשבת לעבור תהליך של רתיחה, יש לפנות למחלקה הטכנית, שתתקין סידורים של הדלקה וכיבוי באמצעים [illegible].

יש להימנע מהכנת אוכל בשבת לחול. המדובר גם בעבודות כמו הכנת סלט המוגשת בשבת.

לחולים, אשר הכרח לבשל בשבילם בשבת, יש להעדיף בישול בקיטור. במקומות שבהם אין קיטור יש להשתמש בחשמל ולהימנע ככל האפשר משימוש בגז.

ביום הכיפורים סגורים מטבחי בתי ההבראה ואין כל חימום או בישול בהם. לאלה שאינם צמים נותנים אוכל קר בשירות עצמי בכלי אוכל בשימוש חד־פעמי, שאינם טעונים שטיפה.

בערב יום הכיפורים מקדימים בהגשת הארוחות, למען כוון את ארוחת הערב, שתוגש בשעה שצריכים לאכול את הסעודה המפסקת.

בבתי החולים ינהגו ביום הכיפורים אוכל לכל החולים — וגם לעובדים הרוצים בכך, אבל רק לנמצאים בתפקיד — בכלים לשימוש חד פעמי וחדרי האוכל לפרסונל יהיו סגורים.

במוצאי יום הכיפורים מגישים למבריאים בבתי החולים ארוחת ערב חגיגית אחרי גמר הצום. לצמים מגישים, לפני הארוחה, יין להבדלה, קפה ועוגות.

הנהגת הכשרות מבוססת על אמוננו בעובדי קופת חולים, המעוניינים בכשרות כבנות ובמסירות. דא עקא שבני־אדם עלולים להיכשל מחוסר ידע. קופת חולים הנהיגה שני ימי עיון בשנה, האחד למידע הכשרות בכללו והשני לבעיות המיוחדות של הכשרות בפסח.

ימי עיון אלה נערכים ע"י מחלקת ההדרכה של מרכז קופת חולים, בהשתתפות אנשי־מדע בעלי רמה גבוהה ביותר היודעים להגיש את מירב הידיעות במינימום של זמן. מכשירי בשר וצולי־כבד מתכנסים לימי־עיון מיוחדים, שבסיומם מתקיימות בחינות הסמכה.

אספקת צרכי דת

אנו משתדלים לספק את צרכי החברים השוהים במוסדותינו. החברים באים אלינו משכבות ציבור ומאוכלוסיות שונות ומגוונות, ומן הראוי שניבנע ממעשים ומפעולות העלולים לפגוע ברגשותיהם.

ברכה ראשונה על השבת אשה מברכת. שכן היא זכתה במצוות הדלקת הנר, ונר של שבת משום שלום בית תיקנו, שאין דבר המשרה נחת רוח ושלווה בבית כמו האור.

אשה הנמצאת בבית חולים ודאי שצריכה את נחת הרוח והשלווה הנפשית, שמביאה הדלקת הנרות לקראת שבת. ניתן לחברות הרוצות בכך פמוטות ונרות. לחולות, שאינן יכולות לרדת ממיטתן, תגיש האחות את הנרות להדלקה ותעמידם במקום הקבוע לכך.

האחות האחראית במחלקה תשאל ביום שישי אחרי הצהרים במחלקה אילו חולות רוצות לברך על הנרות למען תספיק להכין נרות ופמוטות במספר הדרוש. בבתי ההבראה יש פמוטות ונרות בחדר האוכל והם עומדים לשירות החברות המעוניינות. על האחראית לדאוג לנרות ולפמוטות בכמות מספקת לכל הרוצות בכך.

בזמן הדלקת הנרות יש להדליק את האורות בחדר האוכל ולהשאירם דלוקים, כי בזה מתבטאת צורת השבת היהודית מדורות. יש להיזהר שלא להיגרר להצגות זולות של כיבוי חשמל והדלקתו בזמן סעודת שבת, כי הדבר פוגע ברגשות רבים מן החברים ופוגם בצורת השבת היהודית.

זמן הדלקת הנרות רשום בזמנון קופת חולים בסוף לוח השנה הבוחרת — „זמני כניסת השבת ויציאתה".

בשבתות מצויים לחם־מישנה ויין לקידוש ולהבדלה בכל פינת אוכל של כל מחלקה בבתי חולים. לחולים, שאינם יכולים לרדת, מגישים הלחם והיין לכיסאם, לפי בקשתם.

בבתי הבראה מגישים לכל המעוניינים לחם מישנה ויין לקידוש ולהבדלה.

בתי כנסת קיימים בכל בתי החולים והם מיועדים לתפילה בציבור ולתפילת היחיד הרוצה בכך. בתי הכנסת מצויידים בסידורי תפילה, בספרי תהילים, בחומשים ובספרי לימוד ועיון. מכיוון שהחולים אינם יכולים לקיים ולארגן מניין, יש בכל בתי החולים מתנדבים, הבאים לתפילה בשבתות להשלמת המניין ולקריאת התורה.

תקיעת שופר בראש השנה מבוצעת בכל מחלקה בכל בתי החולים בשני ימי החג.

בכל בתי החולים ובתי־ההבראה מוקמות סוכות בחג הסוכות והן מוכשרות לרשות הכל. בבתי החולים ובבתי ההבראה מספקים בסוכות אתרוג ולולב (ארבעה המינים) לכל מעוניין.

מגילת אסתר נקראת בפורים בכל מחלקה בבתי החולים.

סדרי פסח נערכים בכל בתי ההבראה של קופת חולים.

קערות סדר ויין ניתנים בבתי־החולים לכל חולה הרוצה בכך.

בית יהודי ניכר במזוזה. במוסדות קופת חולים נקבעות מזוזות על כל דלת, כולל דלתות פנימיות, פרט לחדרי הלידות, הניתוחים וחדרי השירותים.

אספקת כל הצרכים הללו היא בתובתה של הנהלת המוסד, הנעזרת במפקח על הכשרות.

קופת חולים משמשת אכסניה לרובה של האוכלוסיה בישראל. לכן יש להקפיד, שכל ציבור החברים בקופת חולים ירגיש עצמו בטוב ולא יהיה צר לו המקום ע"י פגיעה ברגשותיו.

על יסוד האמור הוצאה בשנת התשי"ב (1952) הוראה ע"י יו"ר מרכז קופ"ח דאז:

הנני להפנות את תשומת [illegible] שבערבי שבתות עליכם לס[illegible] פים בכוחות עצמאיים של הנ[illegible] בלי מוסיקה, כדי להמנע מחי[illegible] בת בפרהסיה. (בין המבריאים ישנם גם אנשים דתיים שאין [illegible] ברגשותיהם. לכן אין לסדר [illegible] צרכים ולא הצגות קולנוע [illegible] שבתות.

בשנת התשל"ד, 1974, הוצי[illegible] א. ידלין, יו"ר מרכז קופת [illegible] חוזר בנושא של [illegible] לאחרונה נתקבלו במרכז [illegible] מאה חברים, שומרי מצוות, [illegible] תוכפות של חילול שבת ב[illegible] הקופה, ואלו הן:

הרופאים במירפאות התורנ[illegible] עשנים בנוכחות חברים דתי[illegible] הפקידים כותבים [illegible] פתקי המספרים לנגד עיניהם [illegible] ברים דתיים. יתכן, שבעיני [illegible] נראו נושאים אלה בלתי [illegible] כאידך בעיני אחרים הם נראים [illegible] בים מאד. קופת חולים, ככל [illegible] בורי, חייבת להתחשב ברגש[illegible] של כל חבריה ועובדיה [illegible] כבדים, ככל האפשר, בלי ל[illegible] לדעתם ולהשקפתם האישית.

מובן, כי אין בידינו „לאסור [illegible] עובדינו העישון בשבת; אולם [illegible] להתעלם על פגיעה בעובדה, כי ב[illegible] זה הם פוגעים ברגשותיהם [illegible] מחברינו, דבר שאינו רצוי. [illegible] דעות. אני יודע, כי טובת ה[illegible] טובת חבריו יקרות לעובדי[illegible] אני מאמין, שהם יתנו לענין [illegible] דעתם בכובד ראש.

אשר לעניין הפתקים. אינני [illegible] כל קושי או סיבה, שלא להכ[illegible] קים אלה מראש. כאן יש [illegible] להיענות לבקשתם של חברינו [illegible] בלא שתהיה לכך השפעה על [illegible] אחרים ואנו מצווים לעשות [illegible]

הח' י. קדמן, העומד בראש בתי ההבראה, חזר והורה ל[illegible] הבראה של קופת חולים [illegible] הזמנת התזמורת ללילה ש[illegible] הדבר פוגע ברגשות המברי[illegible] דתיים, גם אם אינם נוכחים [illegible] ההופעה, שהרי הרעש בבית [illegible] הדרים.

עזרה רוחנית בבתי החו[illegible]

קופת חולים פועלת להקלת [illegible] החברים החולים. לפי [illegible] ברופאים יש חולים שעזרה [illegible] עשויה לחזקם ולסייע להם [illegible] על תוברת המחלה, עד כדי [illegible] רות בצבם.

למלה המדוברת יש תכונה [illegible] ללב נשבר. ההשתתפות היא [illegible] לנפש המתייסרת. מכאן חשיבות [illegible] שיהיה מישהו אשר לפניו אפש[illegible] פוך את הלב. זהו הפקיד [illegible] בית החולים, איש האמונה ה[illegible] המסוגל להשרות [illegible] ולהקל את סבל [illegible]

רבנים צעירים מתנדבים [illegible] זאת. הנהלות בתי החולים [illegible] הרפואי המינהלי עוזרים [illegible] לוי תפקידם הקשה.